MALLEI
MALEFICARVM
TRACTATVS ALIQVOT

TAM VETERVM, QVAM
Recentiorum in vnum corpus coaceruati,

ARTIS MAGICÆ STVPENDOS AFFECTVS;
Lamiarum Pythonicos contractus, impia dogmata, ſpurcitias, faſcinationes, veneficiáque demonſtrantis,

TOMI SECVNDI PARS PRIOR;

Cum INDICIBVS Auctorum & rerum vtiliſſimis;

Hac poſtremâ editione caſtigata, & ab innumeris mendis repurgata.

Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, ſiue diuinationis fuerit ſpiritus, morte moriatur. Leuitici cap. 20.

LVGDVNI;
Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT, ſub ſigno Mercurij Galli.

M. DC. LXIX.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

AVCTORES PRIORIS PARTIS SECVNDI TOMI.

I. M. Bernardi Baſin Opuſculum de artibus Magicis ac Magorum Maleficiis.

II. Vlrici Molitoris, Conſtantienſis, V. I. Doctoris & Profeſſoris Papienſis, Dialogus de Lamiis, & Pythonicis mulieribus.

III. D. Ioannis de Gerſon, olim Cancellarij Pariſienſis, libellus de probatione Spirituum.

IV. M. Thomæ Murner, Ordinis Minorum, libellus de Pythonico contractu.

V. R. P. Bartholomæi de Spina, ord. Prædi. ſacri Palatij Apoſtolici Magiſtri quæſtio de Strigibus ſeu Maleficiis.

Item eiuſdem Apologia quadruplex de Lamiis contra Ioan. Franciſcum Ponzinibium, V. I. D.

Digitized by Google

INDEX

RERVM MEMORABILIVM IN HAC prima ſecundi Tomi parte contentarum.

A

Abacuc à Iudæa in Chaldæam tranſlatio 26.c.1
Aduerſitas profecit plus quàm proſperitas. 53. c. 2
Adoratio Dæmonum. 170.c.1
Aëris turbationes Maleficarum. 32.c.2
Affectiones formant ſomnia. 14.c.2
Afflicti in corpore à dæmonibus. 34. c. 1
Aio te Æacida Romanos vincere poſſe. 32.c.1
Aliquis ſomnians alteri locum quendam explicat. 92.c.1
S. Ambroſius à Dæmone ſparium trium horarum Mediolano Romam defertur. 80. c.2
dormiens Mediolani officium exequiarum ſancti Martini perfecit Turonis. 93. c.1
illius inde chirotheca Turonis aſſeruatur. ibid.
Ambulantes in ſomnis. 9.c.2
Angeli ſenſibus carent vt lapides. 105. c. 2
in Aſſumptis corporibus, non ſenſualiter, ſed intellectualiter oblectantur. ibid.
Angeli boni mouent cœlos & non maligni. 79.c.2
Angeli boni nunquam beſtiarum formas aſſumpſerunt. 82.c.2
Angelus cuilibet ab vtero matris datus. 175.c.2
Angeli tenentes ventos interpretantur Diaboli. 20. c.1
Angelus miſſam in forma ſancti Ambroſij adminiſtrat. 39. c.2
Animæ ex ſola imaginatione calefcit aut frigeſcit corpus. 7.c.1
An animæ ſint potiores in his qui miracula edunt. 6. c.1
Animal vt cibis, ſic ſpiritus ſignis allicitur. 136.c.1.& 109.c.2
A non eſſe ad non poſſe nullum eſt argumentum. 119.c.2
Sanctus Antonius Eremita à Diabolis peſſimè vexatus. 36.c.2
A particulari ad vniuerſalem non valet argumentum. 120. c.1
Apoſtatare à fide quid. 124.c.2
Apuleius in aſinum phantaſticè conuerſus. 141.c.1
Aqua Iordanis vnde figura ſit baptiſmi. 134. c.1
Arcus curuatæ vis. 57.c.2
Ariſtotelis error. 60.c.1
Artificialia Magorum non habent virtutem ex cœlo. 4.c.1
Artificioſa phantaſmata. 98.c.1
Arcturi regis Britanniæ hiſtoria. 28.c.1

INDEX.

Argumentum ex Medicina contra generationem incuborum. 42.c.1
Aſpides quomodo intelligantur aures obturare. 5.c.2
Aſtronomi culpantur. 4. c. 2
Aſtronomia eſt de contingentibus. 62. c. 1
Aſtrologorum vires ad quædam non penetrant. ibid.
Aſtrologi ſunt magis cæteris egentes. ibid.
Sancti Auguſtini error. 5.c.2
credidit conuerſionem mulierculārum in catos. 106.c.1

B

BOni ſpiritus an Magis communicent. 6.c.1
S. Bernardus Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit. 28.c.1
S. Brigidæ viſiones, quarum habuit à ſancta Maria & ſancta Agnete iudicium. 46.c.1

C

CAcodæmonum ſuperbia aſcendit. 11. c. 2
Calamita an habeat impoſſibilitatem. 70. c. 1. & quæ ſit illius virtus. ibid.
ad ſtrigandum. 142.c.2
Canones taxantur. 9. c. 2. ab hominibus debent approbari. 21. c. 2
contra Maleficos. 71.c.2
Canoniſtis non licet Concilia explicare. 159.c.2
Canonizatio ſanctæ Brigidæ. 46.c.2
Capitales etiam inimici admittuntur in teſtes contra hæreticos. 96.c.2
Carmina incantatorum an aliquid operentur. 5.c.1
Carnibus occiſorum à ſe puerorum & poſtmodum exhumatorum Striges veſcuntur. 142.c.2
Caſeo infecto immutatur hoſpes in iumentum. 106.c.2
Catos Maleficos reuera fugere puerorum ſanguinem. 88.c.1
Cautela de ſomniis. 50.c.1
Cautelæ ad propellendas viſiones. ibid.
Cholerici ſomniant ignea. 14.c.2
Chriſtianorum aliqui in beſtias etiam mutati. 23. c. 2. vocabuntur Galilæi. 44.c.1
Chriſtus ſignat nos in cruce. 45. c.1
Cibus variat ſomnia. 14.c.2
Cibus Diaboli ſunt tentationes. 33.c.1
Cignus nauem trahit Rheno. 30. c.1
ex eo progenies, in Germania. ibid.
S. Clementis guttæ, vnde Piſis habeantur. 93.c.1
illius hiſtoria de liberatione à Siſinnio. 140.c.1
Clericus diuinator vel magus. 16. c. 1
clerici & laici reſiſtunt inquiſitoribus. 75.c.1
Cognitio per cauſas magis eſt firma. 56.c.2.
Cognoſci in ſpiritu. 154. c.1
Cohortatio ad mulierculas. 45.c.1
Coitus impedimentum. 21.c.2
Coitus ſtellarum. 56. c.1
Color rubeus Britannos denotat, albus Saxones. 29.c.1
Commune malum (cætetis paribus) grauius eſt, quàm ſpeciale quodlibet. 137. c.1
Conciliis particularibus etiam contradicere hæreticum eſt. 66. c.2
ab hæreticis ſæpius celebrata. 116. c. 2
qui poſſint conuocare 121. c.1
Concubitus impotentiæ duplices. 22. c. 1
Conuentum Strigum Itali à chorizatione vocant curſum vel concurſum. 107. c. 2
Conuenticula & conuiuia Maleficarum. 27.c.1
Corporalia malis obediunt Angelis quoad motum localem. 79.c.2
Creſcite & multiplicamini Sathan allegat contra virgines. 44. c.2
Crimina atrociſſima quatuor.....
Curioſitas quærendi ſigna eſt Iudaica. 49.c.2
Currunt cum hominibus Striges, in conuen

conuentibus ſuis. 107. c. 2
Cuſtodia Angelorum. 176. c. 2
Cyprianus Magus ad fidem Chriſti conuerſus. 45. c. 1

D

Dæmones & Magi quomodo colloquantur hominibus. 3. c. 2
quomodo corporalia Dæmonibus obediant. 8. c. 1. poſſunt etiam exterius homines deludere. 10. c. 2. alunt curioſitates & ſuperſtitiones. 11. c. 2
Dæmonem adorantes credunt eum amicum Deo. 12. c. 1. liberum hominis arbitrium cogere non poteſt. 13. c. 1
Dæmonum exeedentia naturalem ſcientiam. ibid. c. 2
Dæmonum experientia. 30. c. 2
vt conſulant ambiguitatibus ſuis. 32. c. 1. humana adſunt conuenticulis nocturnis. 39. c. 2
Dæmon quomodo futura prædicat. 43. c. 2
nullus ſe ingerit in alterius munus....
in Dæmonibus naturalia manſerunt ſplendiſſima 79. c. 2. poſſunt ſomnum profundiſſimum immittere. 81. c. 1.
Dæmon nec poteſt mortuum aſinum ſuſcitare. 84. c. 2
poſſet ex naturali fortitudine totam naturæ molem transferre. ibid. c. 2. illius aëreum corpus. 99. c. 1
cur conuentus ſuos agat. 113. c. 2
princeps mundi ante Chriſti aduentum. 134. c. 1
etſi liber ſit, tamen quandoque impeditur, ne quod optat aſſequatur. 136. c. 2
Dæmon non poteſt facere vt homo habeat figuram aſini, ſed poteſt: vt appareat tantùm. 152. c. 1
Decanus quidam vnam ex Sirenibus ducit & ſuſcipit. 29. c. 1
Defenſio proceſſus contra vermes & locuſtas....
Deus quomodo decipere dicatur. 6. c. 2
quandoque punit ſcienter, quandoque ignoranter. 34. c. 1. per Angelum puniens. ibid. per homines puniens. ibid. c. 2. per Diabolum. ibid.
Deus vtitur Tyrannis, vt faber ſerra & ſecuri. ibid.
Dei prouidentia duplex. 53. c. 1
Deus cur mala maxima permittat. 143. c. 2. cur item innocentium mortem puerorum. ibid. permittit peccatum in punitionem alterius peccati. 171. c. 1. an permittat iniqua. 176. c. 1
Deus in bonum patientis ſemper conuertit, ſi ſit doli capax, & patienter propter Deum ſuſtineat. 176. c. 1. 2
Deus punit peccata patrum in filios. ibid.
Delatio Dæmonis per ſimile de bombardis. 98. c. 2
Deluſio non eſt ex parte videntis, ſed rei viſæ. 125. c. 2
poteſt contingere in interiori tantùm imaginatione. 126. c. 1
Deluſio Strigum vna in viſione perſonarum phantaſtica. 129. c. 1
altera in deportatione & reportatione corporali. ibid. c. 2
Deluſio cauſata à bono Spiritu. 130. c. 1
Deportatio ad ſeruiendum Deæ paganorum. 129. c. 2
Diabolus aliquando dicit verum, vt falſum obtineat. 12. c. 2
Diabolus defert Hermogenem ad ſanctum Iacobum. 26. c. 1
Diaboli quomodo futura & ſecreta ſciant. 30. c. 2. quomodo detur eis poteſtas tempeſtates excitandi. 34. c. 1
Diabolus interdum ſæuit pro explorandæ fide piorum 36. c. 2. habet poteſtatem in non baptizatos. 42. c. 1
Diabolus ſeruat pacta aliqua. 57. c. 2
Diabolo facilius eſt vigilantes portare, quàm dormientes deludere. 100. c. 1

INDEX.

Diabolus Christum deportauit. 117.c.1
Diabolus se potest transfigurare in Angelum lucis. ibid.
Diabolus creatura spiritualis. 135.c.2
signis vt animal cibis trahitur. ibid.
quomodo decipiat homines in operibus suis. ibid.
Diaboli nulla sunt præsidia vt Malefica vindicetur ab inquisitoribus. 137.c.1
quomodo possit astantes præstigiosa delusione decipere. 139.c.2
Diaboli à strigibus exigunt vt pro voto strigent infantes maximè baptizatos & non signatos. 142.c.1
Diabolus potest mulierculas decipere, vt & deludere. 155.c.2
prædicit maleficarum numerum breui superaturũ Christianorũ. 156.c.2
Diabolo est adempta potestas à Christo. 165.c.1
Diabolus contradicit honori Dei & fidei quantum potest, non curat de forma fiendi, modo inducat ad actum. 173.c.1.2
Difficile est discernere sensum à consensu. 51.c.2
Digitus Dei aliquando maior, aliquando minor. 33.c.1
Diomedis socij in aues conuersi. 111.c.1
sic apparuerunt. 142.c.1
Diræ Striges quot scelera perpetrent. ibid.c.2
Discentia sine scientia. 51.c.2
Diuinantes per ficta. 15.c.1
Diuinationes Dæmonum. 31.c.1
Dusij Dæmones Gallorum. 106.c.1

E

Effectus fortuitus non habet causam. 54.c.1
Epistolæ pontificum ad inquisitores Germaniæ de Maleficis. 72.c.2
Epistolæ Apostolicæ tenor ad inquisitores Germaniæ contra Maleficos. 75.c.2
Error paganorum de Diana & Herodiade. 129.c.2
Esaiæ visio. 90.c.2
Exemplum de sancto Machario. 37.c.2
sanctæ Iustinæ. 44.c.1
Exempla de complexionibus. 36.c.2
de visionibus. 39.c.2
Exemplum de nocturnis commessationibus maleficorum. ibid.
de Exemplis non est iudicandum. 167.c.1
Experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. 145.c.2
Exorcismus in vulnera..... contra vermes, vel mures....
Experimenta, verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. 145.c.2
Ezechiel in spiritu non in corpore videt visiones. 66.c.2
in Hierusalem deportatur. 119.c.2

F

Faciem alterius in suam mutare. 24.c.2
Fama debet ortum habere regulariter à fide dignis. 165.c.2.& 169.c.2. sed infamia potest & ab aliis. ibid.
Fama quam omnes famant, non vana habenda est. 19.c.1
non ex toto perit. 104.c.2
Fama de S. Antonio vnde tam celebris. 37.c.1
Fascinantium aspectus. 7.c.1
quomodo fascinentur aspectu corpora infantium. ibid.c.2
Fascinatio per visum. 87.c.2
Fauni sunt incubi. 106.c.1
Feruescunt carbones dum coguntur in vnum. 119.c.1
Formarum mutationes. 37.c.2
Fortuna & casus quomodo differant. 55.c.2 bona fortuna est sine ratione nata. 54.c.1
Fraudis diabolicæ quis ordo. 128.c.1

G

Genethliacorum error. 13.c.2
contra illos. 61.c.1
S. Germanus restituit comestum vitulũ. 86.c.1. illius historia de Strigibus apud

apud hoſpites cibos conſumentibus exponitur. 132.c.1
Gigantes poſt diluuium. 29.c.1
Gigantes ex quo coïtu nati. 41.c.1.
ex incubis nati. 83.c.1
Grauiora corpora longiùs à Diabolo deportantur. 119.c.2
Guillelmi Malmes Berienſis hiſtoria. 25.c.1

H

HÆreſis Strigiatus. 77.c.2
Henricus de Baſſia ſcripſit contra nimiam hominum canonizationem. 48.c.2
Herba faciens trabes apparere ſerpentes. 11.c.1
Herodias & Circe habetur choraga. 66.c.1
Hircus mutatus in ſpeciem hominis. 24.c.2
Hiſtoria de ſancto Germano. 67.c.1
Hiſtoria ludentium in agro Brixienſi. 155.c.2
Hiſtorio in aſinum ludicrum mutatur. 25.c.1
Homines mutati in iumenta. 3.c.1
Hominum formæ an à vetulis immutentur. 22.c.2
Homines creduntur ſæpius ſe eſſe in aliquo loco vbi non ſunt. 40.c.1
Homo eſt omnium naturalium finis. 60.c.2. ſine patre. 28.c.2
Homines piloſi vocantur incubi. 85.c.2
Hora curſus Maleficarum ſonitus de nocte multitudinis tripudiantium. 137.c.1
Hoſtiam ſacratam ſecum volantes Striges portant. 111.c.2
Hoſtia Sancta ad Diabolicum conuentum portata. 175.c.2
Hypocritæ rugæ. 49.c.2

I

ILluſiones in Sathanæ præſtigiis multiplices. 85.c.1
Impetus an poſſit eſſe ſine ratione. 54.c.2
Impoſſibile eſt homines conuerti in Deum verum. 151.c.2
Impotentes medicis exhibendi. 22.c.1
Incantatricum profectiones nocturnæ. 25.c.1
Ex incubis nati. 28.c.1
Ex Incubo & muliere non procreatur homo. 41.c.1
Indigens rem partam auidius conſeruat. 169 c.2
Indulgentiæ eædem, quæ cruce ſignatis dabantur, auxilium præſtantibus contra maleficos inquiſitoribus. 76.c.2
Infantes ſubtracti & ſuppoſiti à Diabolo. 41.c.2
Infidelitas omnis & apoſtaſia poſt baptiſmum ad hæreſim deducitur. 125.c.1
Infidelitate ceſſante Diabolica illa deluſio conſequenter ceſſat. 127.c.1
Inimicis pro libito damnum dare num poſſit Malefica. 19.c.1
Innocētes patiuntur maleficia. 88.c.2
Inquiſitoribus quomodo refragandum. 95.c.1
Inquiſitorum perſecutio. 72.c.1
Inuocatio Dæmonum in adiutorium. 11.c.2
Non omnis Dæmonum inuocatio ſapit hæreſin. 181.c.2
Inuocare eſt actus latriæ. 183.c.2
Omnis inuocatio eſt cum adoratione. ibid.
Iudex quod facit, rectum præſumitur. 96.c.1
Iura nulli faciunt honores contra potentiores. 66.c.1
Iureconſulti aduerſantur Aſtrologis. 59.c.2. reprehenduntur ob benedictiones. 63.c.1
Iureconſulti conferunt leges ad diſputationes Theologales. 180.c.2
Iuſtus perit cum impio quando Deus punit. 56.c.1
Iuuamen arx ad Rhenum. 30.c.1
Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro aſino reputatus. 141.c.2

Lætitia

INDEX

L

LÆtitia Dæmonum inepta ad quid confícta. 133. c.2
Lamios & Magos prodigia facere poſſe probatur ſcriptura ſacra. 19. c.2
Leges diuinæ contra Maleficos. 71.c.2
ciuiles contra eoſdem. 72. c.1
Leonis imago an curet renes. 4. c.2
Libido Italica horrenda. 84.c.1
Ligatio an naturalibus rationibus probetur. 58.c.2
Ligationes naturaliter cauſari. 60. c.1
Ligationum cauſſa eſt hominis voluntas. 62.c.2
Theologorum ſententiæ de ligationibus. ibid.
Ligationum cauſſam eſſe diuerſitatum qualitatem. 63. c.1
Loca conuentuum Diabolorum. 115. c. 2

M

S. Macharius auertit ab hominibus faſcinationem. 141.c.1
Magi Druidæ. 2.c.1
Magiæ inuentor Zoroaſtres. ibid.
Ars Magiæ Medicinam, Theologiam, & Matheſin ſibi colligauit. ibid. c.2
Magiæ artis virtute homines per aëra deportantur. 82.c.1
Ars Magica corporibus cœleſtibus non adſcribenda, datur ad fallendum fallaces. 6.c.2
Magorum opera ducunt ad mendacia. ibid. c.1
Magorum pœna inſtituta in iure canonico. 16.c.1.item à iure ciuili.ibid. c. 2
Magiæ cur non ſtudendum. 17.c.1
Magicis artibus cur antiquitus Sathan vſus ſit. 115.c.1
Magi nihil niſi virtute Diaboli poſſunt. 117. c.2
Malefici futura & ſecreta vtrùm prædicant. 30. c.1
Maleficæ quomodo decipiantur in mouendis tempeſtatibus. 35. c.1. quomodo in aliis ciuitatibus habentes, quos nunquam viderunt cognoſcant. 40.c.2
Maleficos cur nocturnis bonis Dæmones ducant. 128.c.1
Media nullius momenti per ſe, quibus Maleficæ putant tempeſtates excitari. 35.c.2
Meluſinæ hiſtoria. 28. c. 2
Merlinus diuinator. ibid.
Merlinus Britannus. 41. c.2
Mira Magica non ſunt tribuenda virtuti humani intellectus. 3. c.2
Modi, quibus fit, vt res vna pro alia appareat. 36.c.1
Mulierculorum imaginatiæ ambulationes. 9. c.2
Mulierculæ in raptu ignem non ſentientes. 10. c.1
Mulieres ſe catos eſſe putantes. 87. c.1
Mulier in equam mutata. 141. c.1
Mundi ens omne habet aliquid inimicum. 64. c.1
Murnerus de perſpectiuis. 55.c.2
Mutationem creaturæ in aliam ſpeciem ab alio quàm ipſo creatore qui credit infidelis habebitur. 130. c.2

N

NAbuchodonoſor Regis mutatio. 86. c.2
Naturam Dæmones non creant. 24.c.2
Naturaliter cur vni malè, alteri benè accidat. 54. c. 1
Natura libera non ſemper impeditur à Deo. 83.c.2
Naturæ opus eſt opus intelligentiæ. 59. c. 1
Naturæ ordo ſolùm naturæ ſubiacet auctori. 84.c.2
Natura non niſi ad vnum eſt determinata. 109.c.2
Naturalis virtus Dæmonis, Angelicæ coæquatur. 140.c.1
Nemo in terris videre Chriſtum cupiat, in gloria cum videre ſufficiat. 79. c. 1
Nemo operatur niſi actu per formam informatus. 92. c.1

Nemo

Nemo propter somnia punitur. 94.c.2
Nemo potest in somniis incurrere peccatum, sed solùm per accidens. 146.c.2
Nemo potest probare spiritus solide nisi tentatus. 47. c.1
Nihil difficilius quàm se verè peccatorem agnoscere. 49.c.1
Nihil noui à Deo. 54.c.2
Nil est cuius ortum non præcedat legitima causa. 64.c.2
Non cuilibet datum est spiritus probare. 45. c. 2
Nouitius feruor citò fallitur. 47. c.2

O

OCuli quomodo prospectum corpus inficiant. 8.c. 1
Oculi B. Machatij vt reliquorum intuentium non sunt prælligiati. 154.c.2
Oculi vetulatum perurentes inficiunt infantes. 177.c.2
Oldradi de Lamiis opinio. 181.c.2
Oldradus de Ponte Lausensis I. C. insignis taxatur. ibid.
Omnia quæ diuersa sunt secundum speciem in corporalibus, sunt quoque diuersa secundum figuram. 152. c.1
Opiniones quinque circa actum ligationis. 59.c 2
Oscula Maleficarum, quæ præbent infantibus, sunt cauenda. 88.c.1.

P

PActa cum Dæmone. 78.c.1. sunt meræ apostasiæ..... quid importet. 182.c.1
Passio quælibet suam habet ætatem, suum Dæmonium. 47. c.2
S. Pauli raptus in cœlum tertium. 118.c.1
Per caminum quædam demissa proditur. 112.c.2
Per quæ quis peccat, per eadem torquetur. 89. c.1
de Permissione Dei nemo aliter sentire debet, quàm Ecclesia. 102.c.2
Personæ sceleratæ à Diabolo delusæ. 127. c. 1
Petens à Dæmone ipsius potestatem excedentia hæreticus est. 12.c.2
Petens à Dæmone, vt sibi reuelet futura, credit eum non esse mendacij patrem. 15. c.2
Phantasia fingit non visa. 36 c.2
quid operetur. 86.c.1
de Phantastico incorporatio. 91. c.1
Pilati sepulchrum lacus Lucernarum. ...
Poëtarum testimonia contra execrandam Magiam. 16. c.2
Poëtæ rectè historiam scripserunt 23.c.1
Possibilia naturaliter bonis Angelis, possibilia eadem ratione sunt malis. 81.c.2
Possibili inesse proposito nullum sequitur inconueniens. 102.c.1
Possibili respondet potentia. 98.c.1
Posse quempiam ab alio quàm à solo Deo in aliam speciem conuerti. 130. c.1
Prædictiones ex naturalibus signis. 31.c.1
Prædictiones Dæmonum fallaces. ibid.
Prælatio & subiectio est in spiritibus. 100 c. 1
Præstantij pater an verè conuersus in iumentum. 9.c.1
Præstantius somnians se equum. 91.c.2
Præstigiæ Dæmonum in nocturnis equitationibus mulierum. 9. c.1
Præstigium quid sit. 37.c.2
per Præstigium an possit Diabolus in aliam similitudinem conuertere creaturam. 117.c.2
Principum, nobilium & magistratuum fauor omnis ad inquisitionem Sagarum desideratur. 156. c.2
Priuatio maiorem appetitum generat. 169. c. 2
Priuilegia sæpius à Papa inquisitoribus concessa. 123.c.1
Probatio personarum & visionũ. 48.c.1
Prohibitio irrationabilis & absurda quæ. 125. c.2
Propter rarissimè contingentia non debent omitti regulariter accidentia. 100. c. 1
Puerorum testimonium certissimum. 96. c. 2
Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatæ Strigib. 112.c.1

Q

QVadrupes si cadit, cur non bipes videt homo. 56.c.1
Quæ quis somnians, interdum efficit Dæmone. 93. c.1
Quædam vecta ad nocendum liberis. 108. c. 2
Quædam voluitur in cellam vinariam. 109. c. 1
Quantò effectus naturam excedit, tantò maiorem præcedit causſæ virtutem. 97. c.2
Qui semel homagium Diabolo fuerit, non facilè potest à proposito resilire. 140. c.2
Qui facit maius, potest & minus. 165. c. 2
Quicumque sacram Scripturam aliter intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, hæreticus est. 149.c.1
Quicquid est contra naturam deficit in suis principiis. 162.c.1
Quidam pro hæreticis sunt habendi, ersi tales re vera non sint. 12.c.2
Quisquis per Strigum artem quouis modo curationem exquirit, peccat mortaliter. 143.c.2

R

RAptus sanctus non deceptionem, sed eruditionem capit. 126.c.1
Recipe pro ægrotis. 35.c.1
Religio quæ maximè regno Sathanæ aduersatur à Sathana impugnatur. 89. c. 2
Remedia contra maleficia. 58.c.1
Reuelationes quomodo probandæ. 47. c. 2
Reuelationes hodiernæ onerant religionem. 48.c.2
in omni Reuelatione requiritur Moyses & Elias. ibid.c.2
Rusticus in lupo de die equitans. 26. c.1

S

SAgæ à conuentibus redeunt famelicæ. 67. c.1. non deportantur. 65.c.2
Sagis, quod in se est facientibus, liberatio à Dæmonibus succedet. 141. c.1
Sagis vnde potestas in pueros. 142. c.2
Sagæ cur longinquò deportentur. 170. c. 2
Saltationi Strigum quidam superueniens earum aliquas, alloquitur. 108.c.1
Saluator in pinnaculo templi constitutus. 27. c.2
Sanctis quibusdam cur Dæmon noceat, quibusdam minimè possit. 21. c.1
Sancti patres abhorruerunt à visionibus. 49. c. 1
Sancti charitate flagrantes sæpè pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. 176. c. 1
Sanitatem facilè possunt turbare Dæmones. 8. c.1
Sapientia consentit bonis. 48.c.1
Sapientia vbi plurima, ibi inimica fortuna. 53.c.1
Sapiens, qui simul est & expertus, est fide dignissimus. 94.c.1
Sathan non potest sine permissu Dei porcos inuadere. 32.c.2
Sathan quæ finxerit in contumeliam nariuitatis Christi. 41.c.1
Sathan studet æmulari miracula sanctorum. 86.c.1
Sathan interdum dicit verum, vt validiùs fallat. ibid. c.1
Sathan abominatur scelus contra naturam. 177.c.1
Scimus illa quæ testimonio aliorum didicimus contra Ephacticos. 57.c.1
Sententiæ iniquè prolatæ inficiunt aërem....
Sepultura nominatur mater omnium. 20. c. 2
Sicut Diabolus longè superior est homine tam natura, quàm arte: sic opera eius transcendunt naturalem hominum facultatem. 146.c.1
Signi Crucis efficacia. 44.c.1
Signum T. ibid.
Simonis Magi exemplum. 24. c.1
Simon Magus se filium Dei fingit. ib.c.2
Simpliciani tractatus de exorcismis ab eo in captiuitate scriptus. 109.

Socij

INDEX.

Socij criminum contra Maleficos etiam audiuntur. 104.c.2

Solum esse verum Deum, & nihil penitus esse numinis præter ipsum. 126. c. 2

Somnij causæ. 8. c. 2. Deus vel Diabolus. 14. c. 1

Somnia quædam sunt causæ futurorum euentuum. 13. c. 2. frigidæ naturæ sunt de aquis. 14. c. 2

Somnia sunt motus simulacrorum. ibid. c. 1

Somnium somniando sæpè narratur. 46. c. 1

Somnians quidam concionatur. 92. c. 2

Somniantes magister loquuntur inuicem. 138. c. 1

Somnia limpida quæ. ibid.

Somnia determinata non potest homo causare. 98. c. 1

in Somnis extra nos ipsos inducimur. 66. c. 1

in Somnis homines à Deo disciplinis instruuntur. 126. c. 1

Somnus non nisi Dæmonis malitia perunctis immittitur. 139. c. 1

Spiritus quot modis probentur. 45. c. 2

Spiritus improbatio ex officio Hierarchico. 46. c. 1

Spiritus prophetarum non semper sunt in potestate prophetarum. ibid. c. 2

Spiritus non extinguendus. 49. c. 2

Spiritus, quadruplices quàm difficulter discernantur. 51. c. 1

Spiritus & animæ diuisio. ib. c. 2

Spiritus multi maligni in naturalibus superant bonos. 79. c. 2

Spiritus non fatigantur aut lassantur. 80. c. 1

Stabularium quid significet veteribus. 25. c. 1

Statuit qui nouum ius inducit. 74. c. 1

Strigum promissio de strigando. 70. c. 1

Striges an curent strigatos. ib. c. 2

an fugant sanguinem infantum. 87. c. 1

Striges in Episcopatu Comensi singulis annis mille incinerantur. 97. c. 1

Striges cur sectaria dicantur. 103. c. 2

Striges inobedientes castigantur. 110. c. 1

Striges in feles mutatæ necant infantem. ibid. c. 2

Strix vapulans sub forma felis malè habet. 111. c. 2

Striges singulis septimanis bis languent. 112. c. 1

Striges ex velocissima vectione vertigo vexat. ibid. c. 2.

Strigum rarissimæ congregationes. 113. c. 1

Striges quot modis inducantur. ibid. c. 2 quot modis foueantur in malitia. 114. c. 1

Striges quomodo malitiam aggrauent. ibid. c. 2. rarissima conuersio ad Deum. ibid.

Strigiatus hæresis quomodo creuerit. 115. c. 2

Strigum conuentus circa Iordanem. ib.

Striges hodie non volatiles sed pedestres habentur. 116. c. 1

Striges erroribus non paganorum inuolutæ. 129. c. 1

Strigum dogmata non sunt de conuersione hominum in Deos. 131. c. 1

Striges non semper euacuant arcas panis aut vini vegetes à cursu, neque semper famescunt. 132. c. 1

Striges non omnes afflictæ ob delationem & choreas. ibid.

Striges non ad nutum obsequentes Dæmoni cæsæ. ibid.

Striges vt possint Dominam suam nosse pro Dæmone. 134. c. 2

Strigum secta contra principum fidem ex vtilitate ad cursus deducitur. 137. c. 1

Striges delatæ corporaliter, 138. c. 1. asserunt se vigilantes deferri à Dæmone. ibid. c. 2

Striges multipliciter affliguntur in corpore conuersioni incumbentes. 141. c. 1

Striges

INDEX.

Striges in quibus Italiæ partibus & Germaniæ ſint frequentiores. 148. c. 1
Striges vbinam turmatim, pueros occidant, & ſtrigent diriſſima peſte. ibid.
Strigatorum puerorum quidam à doctis Strigibus curati. ibid.
Stiges infectos à ſe pueros nolunt curari. ibid.
Striges cur aliquando (licet contra voluntatem) ſtrigarum amoueri. ib. c. 2
Stiges in quibus caſibus admittantur in teſtes contra ſtriges. 178. c. 2
Studentes aſſiduè miras habent apparitiones & imagines. 9. c. 1
Subſtantiæ ſeparatæ corporibus præferuntur. 102. c. 1
Succubi excipientes ſemen naturale, & incumbendo infundentes. 42. c. 2
Superbia meretur illud. 49. c. 1
Sibylla flumen Iordanis auet tangere. 67. c. 2
Sapiens Sibylla, Domina cuſus Strigum. ibid.

T

TEmpeſtates fieri diſpoſitione naturali. 34. c. 1
Teſtimonia patrum de infantibus à maleficiis imperitis. 20. c. 2
Teſtibus non veriſimilia deponentibus non creditur. 146. c. 1
Tholoſani Albigenſis Inquiſitorum ordinis inſtitutioni anſam præbuerunt. 157. c. 1
Thomas Murner expertus eſt maleficia. 52. c. 1
Deos Deaſque inimicos habens fit monachus. ibid. c. 1
Thomæ Murneri quadripartitum maius. 55. c. 2
Totus non poteſt eſſe nouus. 54. c. 2

V

VBi minimum ſapere, ibi plus capere: 53. c. 1
Velocitas motus corporis noſtri ad quod determinata. 134. c. 2
Veritatis & non falſitatis auctor eſt ſpiritus ſanctus. 158. c. 2
S. Vvilhelmus anguillas Lauſanenſes coniurat & relegat..... c. 2
Viliores quo ſunt homines, eo genere ſceleris ſunt peiores. 72. c. 1
Vir ſapiens quomodò dominetur aſtris. 56. c. 1.
Virgilij muſca ænea an verè muſcas Neapoli abegerit. 4. c. 2
Virtus Dæmonis excedit virtutem & potentiam hominis. 162. c. 1
Viſio S. Petri ab Angelo liberati. 90. c. 1
Viſio S. Pauli. ibid. c. 2. Ezechielis. ibid.
Vitam hominis ſine ratione perdere, omnium iniuſtitiarum ſumma eſt. 95. c. 1
Vlyſſis à Circe ſocij in porcos mutati. 141. c. 2
Vmbilici puerorum offeruntur Diabolis. 112. c. 1
Vnctio ſpiritualis omnia docet. 45. c. 2
Vnctionibus ſomnus inducitur. 140. c. 1
Vnctione ſtrigum nullus intentum aſſequitur, niſi opere Diaboli. ibid.
Vncti non omnes vt vetulæ, deferuntur. 139. c. 1
Vnguentorũ Diabolicorum vſus. 69. c. 2
Vnguentum quo vngunt vecturas. 100. c. 2
Vnguentum execrabile mulierecularum, quo vtuntur vt curſus ſuos perficiant & dira eiuſmodi. 136. c. 1
Vnguentum ſpurciſſimum cum abuſionibus ſacramentorum factum. 138. c. 1
Vnguenta ſua ſpurciſſima ex infantibus à ſe occiſis & ex materiis ſacramentorum quomodo Sagæ conficiant. 142. c. 2

Z

ZOroaſtres riſit cùm naſceretur. 2. c. 2
Zoroaſtres viuum aſtrum dicitur. ibid.

FINIS.

MAGISTRI BERNARDI BASIN. CÆSARAVGVSTANENSIS

Eccleſiæ Canonici, eximiíque ſacræ legis Diſquiſitoris,

DE ARTIBVS MAGICIS AC MAGORVM Maleficiis, Opus præclariſſimum, nunc recens à mendis quàmplurimis emendatum.

PROOEMIVM.

Præfatio ad auditores in lectorio habita.

VM vos in audiendis Magicæ artis diſceptationibus attétiſſimos conſpicio, & rei magnitudinem meis oculis ſubiicio, Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine purpurati cœtus particeps & ſacri concilij membrum, ſpectabilis Rector, ſacræ militiæ duces, proiudices incorrupti, aurati milites, & vos ſacratiſſimi Dei ſtudii expoſitores, à quibus abditiſſima quæque doctrinarum omnium intelliguntur: non mediocri moleſtia afficior, propterea quòd id onus ad me delatum intelligo, quod vel ad plures doctiſſimos & eloquentiſſimos viros impartitum impar eorum viribus videretur, præſertim hoc in loco celeberrimo, & apud cœleſtium artium præceptores, quibus de rebus magnis & grauibus iudicandi datur facultas. Itaque vereor, cùm non videam, quid tanto conſpectui dignum, aut elegantia dicendi, aut ſententiarum grauitate à me poſſit afferri, ſatis ne mihi parum hac in re conſuluiſſe iudicetis.

Verùm, quia in hoc eſt mea omnis diſpoſita viuendi ratio, vt nihil eſſe ducam magis meum, quàm dictis parere maiorum. Quapropter reſpondere dignum duxi ad quæſtionem, quam propoſuit ſacræ ſcientiæ ſummus interpres, grauitatis & concilij cuſtos, cuius eloquio (vt audire potuiſtis) & ſapientia, & vetuſtiſſi-

Dictis parendum maiorum.

marum gentium memoria coniuncta est.

Articuli hi Parisiensis habentur in Ioh. Bodini Dæmonomania de verbo ad verbum.

Protestari tamen primum necesse est, nihil pertinaciter me dicere aut defendere velle, quod sacrosanctæ repugnet Ecclesiæ aut Doctoribus per eam approbatis, seu articulis Parisiis condemnatis. Pauca tamen probabiliter me adducturum gratia conferentiæ habendæ cum præstantissimis commilitonibus meis. Et quia disceptationi locus est, non orationi: pro quæstione proposita: Vtrùm Christi doctrina fideles omnes à Magorum maleficiis purgentur.

Magi. Druydæ.

NOtandum primò, quòd Magus vocabulum est Persicum id denotans quòd apud Græcos Philosophus, & apud Latinos sapiens dicitur. Hos Galli Druydas vocauêre. Vnde Plin. *lib. 16. naturalis Historiæ in fine*; Nihil, inquit, habent Druydæ: ita enim Galli suos appellant Magos. Aegyptij in ea significatione, qua nos sacerdotes & Græci prophetas dixêre. Inde Gymnosophistas Græco vocabulo & sua interpretatione vocabat. Babylonii necnon & Assyrii suos Magos seu sapientes Chaldæos vocauere. Itaque Laërtio teste, Magi apud Persas Deorum cultui maximè insistunt, preces illi ac vota & sacrificia offerunt, de Deorum substantia & generatione differunt, cultum & vsum auri interdicunt. Posthac tractu temporis ij tantummodo Magi dicti sunt, qui ob facinorum magnitudinem vulgò Malefici appellantur.

De inventore Magices.

NOtandum secundò, quòd ars Magica vt placet Plin. *lib. 30. naturalis Historiæ* ab ipso Zoroastre (vt omnes auctores conueniunt) in Perside ortum habuit: quæ (vt ait) fraudulentissima artium in toto terrarum orbe plurimis seculis valuit: & subditi:

Magica Medicinâ Theologiam & Mathesin sibi colligauit.

Auctoritatem ei maximam fuisse nemo miretur, quòd sola artium tres alias imperiosissimas humanæ mentis complexa, in vnam se redegit. Nam primò de medicina nemo dubitauit hanc specie salutari irrepsisse, velut altiorem sanctiorémque quam medicinam, ita desideratissima blandissimísque promissis addidisse vires religionis, ad quam maximè alligat humanum genus. Atque vt hoc quoque suggesserit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non auido futura de se sciendi atque ea è cœlo verissimè peti credenti. Ita possessis hominum sensibus triplici vinculo, in tanto fastigij adoleuit, vt hodie etiam in magna parte gentium præualeat.

De Zoroastri risu cùm nasceretur.

De isto Zoroastre dicit Solinus quòd risit quando nascebatur, & dicit August. quòd ille risus monstruosus fuit, (risit enim quando plorare debuit, vt plorant cæteri) nihil boni portenti, quod patuit. Inuentor artis Magicæ fuit, sed sua ars Magica ad infelicem terminum, sicut & cæteros Magos duxit: quoniam in prælio Ninus Rex Assyriorum eum superauit: & demum ictu fulguris occubuit: non obstante, quòd Magus & Astrologus maximus esset: vnde Zoroastres viuens astrum dicitur. Postea verò Democritus & Orpheus Magicam ampliauerunt. His notatis sit prima propositio talis.

Zoroastres viuum astrum dicitur.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

Sequuntur decem propoſitiones, probantes quòd Dæmones poſſunt propria virtute homines decipere.

MVlta per artem Magicam, in præſtigiis & maleficiis poſſunt oſtendi & fieri, quæ aſpicientibus & cauſam ignorantibus videntur mira. Probatur primò per Auguſtinum *lib. 18. de ci. Dei* Cùm eſſemus, inquit, in Italia, audiuimus quaſdam mulieres imbutas Magicis artibus, dato caſeo ſtatim homines in iumenta conuertiſſe, quæ vr alia iumenta, neceſſaria quæque portabant: & finita opera iterum homines ab illis reſtitui, quibus (vt ait) mens ſemper humana conſeruata fuit. Apuleius etiam Platonicæ ſectæ Philoſophus ſcripſit, ſe in aſinum apud Theſſaliam veneficiis cuiuſdam mulieris (dum per Magiam fieri auis conaretur) conuerſum fuiſſe, & tractu temporis in hominem reſtitutum. Plinius, Seneca, & Cicero certiſſimè affirmant, meſſes in varios agros Magorum præſtigiis traduci poſſe. Vnde Ouidius,

Homines mutati in iumenta.

Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam.

Et Virgilius *in Bucolicis, Ecloga octaua*, Atque ſatas aliò vidi traducere meſſes. Medea quoque apud Ouidium *libro Metamorphoſeos ſeptimo* ex hac arte mirabiliora patraſſe narrat: Cùm voluit, ripis ipſis mirantibus, amnes in fontes rediere ſuos, concuſsáque ſiſto, Stantia concutio cantu freta, nubila pello. Ex his & plurimis experientiis, quas breuitatis gratia miſſas facio, patet veritas propoſitionis.

SECVNDA PROPOSITIO.

SIcut mira multa per artem Magicam facta, corporibus cœleſtibus minimè ſunt aſcribenda, ita, nec virtuti intellectus hominis, artibus Magicis vtẽtis. Probatio primæ partis: quia impoſſibile eſt, quòd effectus qui ſunt proprij naturæ intellectualis ex virtute cœleſtis corporis cauſentur. Nam propria operatio cuiuſlibet rei ſequitur propriam naturam eius: conſtat autem, quòd locutio eſt actus naturæ rationalis. In operibus autem Magorum aliqui colloquentes hominibus, & reſponſa dantes de diuerſis negotiis expreſsè audiuntur: quare impoſſibile eſt, quòd huiuſmodi effectus artis Magicæ cauſentur vniuerſaliter ex virtute corporis cœleſtis. Nec poteſt dici, quod huiuſmodi locutiones quæ audiuntur in operibus Magorum, non fiunt ſecundum ſenſum exteriorem, ſed ſolùm imaginariè & phantaſticè: quia huiuſmodi locutiones indifferenter audiuntur ab omnibus circunſtantibus. Hoc autem eſſe non poſſet, ſi ſolùm fieret ſecundùm Magorum, quibus reſponſa dantur, imaginationes. Nam ea quæ fiunt intrinſecus in imaginatione vnius, non percipiuntur ſenſibiliter extrinſecus ab aliis. Igitur prima pars vera.

Corpor. cœleſtib. non aſcribenda mira magica.

Quomodo colloquantur Dæmones & Magi.

Secunda pars probatur. Primò quidem, quia cùm virtus ſequatur eſſentiam rei, diuerſitas vel identitas virtutis diuerſitatem vel identitatem indicat eſſentialium principiorum. Intellectus autem communiter hominum talis conditionis inuenitur, quòd eius cognitio ex rebus ſenſibilibus cauſatur magis, quàm poſſit ſua conceptione res ſenſibiles cauſare vel immurare. Si ergo ſint

Mira Magica non ſunt aſcribenda virtuti humanæ intellectuæ.

aliqui homines, qui conceptione intellectus ſui poſſint virtute propria res naturales tranſmutare, erunt alterius ſpeciei ab aliis hominibus, & dicentur æquiuocè homines cum eis, quod conſtat eſſe abſurdum. Igitur impoſſibile eſt, quòd virtute intellectus hominis, arte Magica vtentis, efficiantur operationes artis Magicæ.

Non diſcimus virtutem faciendi, ſed ſolùm cognitionem faciendi.

Probatur etiam iſta ſecunda pars, quia virtus agendi ſeu faciendi non adquiritur per diſciplinam, ſed ſolum cognitio faciendi. Videmus autem quòd per diſciplinam, aliqui homines peſtiferi adquirunt, quod huiuſmodi effectus Magicos efficiant. Non igitur eſt in eis virtus realis aliqua, per quam huiuſmodi effectus Magicos efficiant, ſed ſolùm cognitio vel notitia in libris damnatis acquiſita: igitur ſecunda pars propoſitionis vera.

TERTIA PROPOSITIO.

Artifi ialia Magorum non virtutem habent ex cœlo.

ARtificialia, quibus Magi vtuntur ad benevolentiam, odium, vindictam, ſeu ſecretorum notitiam, aut alios quoſcunque effectus artis magicæ, virtutem in ſe nullam habent ex cœlo nec aliunde. Probatio, quia figura ſecundùm ſui rationem abſtrahit ab omni materia ſenſibili, cùm ſit quoddam Mathematicum. Sed talia Mathematici nullius actionis naturalis poſſunt eſſe principia, cùm non ſint actiua nec paſſiua; igitur propoſitio vera.

Imagines ſeu figuræ Magorũ non ſunt effectus corporũ cœleſtiũ.

Item hominis figuræ vel imagines, quibus Magi vtuntur, non ſunt effectus corporum cœleſtium, ſed potiùs hominis per artem illam operantis. Ergo opera artis Magicæ, quæ fiunt cum hominibus artificialibus, non ſunt effectus corporum cœleſtium. Nec dici poteſt, quòd ſicut corpora naturalia ſubduntur cœleſtibus: ita & corpora artificialia. Et ideo ſicut corpora naturalia ſortiuntur quaſdam virtutes occultas, continentes ſpeciem (ſicut quod Magnes attrahit ferrum) ita & corpora artificialia, ſub certa conſtellatione fabricata, ſortiuntur virturem occultam à corporibus cœleſtibus ad aliquos effectus producendos (quæ videtur potiſſima ratio Aſtronomorum) quia non videtur ſimile de iſtis & de aliis corporibus. Nam virtutes naturales corporum naturalium conſequuntur formas naturales eorum, quas quidem formas ſortiuntur ex impreſſione corporum ſuperiorum: & ex eorundem corporum impreſſione ſortiuntur quaſdam virtutes actiuas ſpeciem continentes. Sed formæ corporum artificialium non ſunt effectus corporum cœleſtium, ſed procedunt ex conceptione artificis, eas in materiam inducentis. Igitur ex impreſſione corporum ſuperiorum nullam prorſus virtutem actiuam, in quantum ſunt artificialia, ſortiuntur.

Taxantur Aſtronomi.

QVARTA PROPOSITIO.

EX hac tertia propoſitione infertur quarta. Quia ſicut imago leonis ſculpta in leonis neminem à paſſione renum vnquam liberauit: Nec Virgilij Magi muſca ænea ab vrbe Neapoli veras muſcas fugauit: ſic nec per imaginem aliam, aut ſculpturam, circulum, annulum, ſigillum ſeu figuram immutantur hominum, aut brutorum corpora: immobilitantur vel fugantur animantia, nec reſerantur oſtia, patet propoſitio ex ſupra-dictis.

An imago leonis, ſculpta in ligno leonis curet renes. An Virgilij muſca ænea veras muſcas abigat.

Et adhuc aliter probatur: quia vel talibus eſt impreſſa virtus vel forma à ſuperiori agente, ſicut luna illumi

illuminatur à ſole per lumen receptum. Vel hoc fit per ſolam motionem ſuperioris agentis, abſque forma aliqua ſeu virtute eis inhærente ad agendum : ſicut aqua maris fluit & refluit per motionem corporis cœleſtis. Non primum quia cùm operatio, quæ conſequitur formam impreſſam, communiter inuenitur in omnibus indiuiduis, quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, ſequeretur, quòd omnia artificialia eiuſdem ſpeciei vel figuræ ingeniorum artificialium ſimiles & conformes haberent actiones, quod falſum eſt. Nec ſecundum dici poteſt ; quia cùm operatio quæ ſequitur ſolam motionem ſuperioris agentis non ſemper conueniat rebus motis, ſicut non ſemper Oceanus fluit & refluit, ſequeretur, quòd huiuſmodi artificialia non haberent actiones niſi ſolùm durante conſtellatione, ſub qua ſunt fabricata, cuius contrarium aſſeritur ab expertis. Igitur propoſitio veta.

QVINTA PROPOSITIO.

An carmina incantatorum operentur aliquid.

INcantatores, carminum violentia non inficiunt aut ſanant homines, nec incantationibus cogunt de latebris exire ſerpentes, cùm verba eorum ſcripta ſeu prolata de ſe, obſeruata etiam conſtellatione, talia, aut eis ſimilia nequaquam poſſint efficere. Probatur primò ratione, quia ars non producit materiam in qua operatur artifex : ſed ea præſuppoſita ſuperinducit formam. Verba autem humana habent materiam, ſonos ſcilicet ab ore hominis ſenſibiliter prolatos. Significatione verò quaſi formam habent ab intellectu. Vnde ad hoc datus eſt ſermo ſecundùm Philoſophum vt præſtò ſint nobis mutuæ voluntatis indicia. Igitur ſicut artificialia in quantum huiuſmodi non habent efficaciam ad determinatos effectus artis magicæ producendos ex virtute corporum cœleſtium : ita pari ratione nec verba incantatorum quantumcunque temporibus electis ſint ſcripta, aut ex intentione & deſiderio animæ rationalis formata.

Idem habetur 26. *quæſt.* 7. admoneant fideles, vbi habetur : quòd magicæ artes incantationéſque infirmitatibus hominum nihil poſſint remedij conferre, ſed hoc eſſe laqueos antiqui hoſtis.

Quomodo intelligendum aſpides obturare aures. S. Auguſtini error.

Nec quenquam mouere debet gloſſa ſuper illud Pſalmi, Sicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas. Aſpis, inquit, ne vocem incantatoris audiat, vnam aurem ponit in terra, alteram claudit, ac ſi timeat, quòd virtus verborum incantantis ad ſe perueniat. Non enim facit Aſpis ex eo, quòd verba incantantis intelligebat (vt dicit Auguſt.) Sed quia in prolatione verborum ſentit in ſe quandam immutationem : quam naturali inſtinctu refugiens (ſicut omne animal naturaliter refugit ſuum corruptiuum) claudit organa ſenſus auditus, ſicut & homo contra aliquem terribilem ſonum apponit ſubitò & quaſi ſine deliberatione manus ſuas ad aures, ne audiat ſonum illum. Prædicta autem immutatio, quæ fit in corpore ſerpentis ad verba incantatoris, non fit virtute verborum. Qua autem virtute fiat, dicetur in ſequentibus. Et ſic patet quinta propoſitio.

SEXTA PROPOSITIO.

De intellectu ſeparato, Magorũ operationibus ſe immiſcente.

EFfectus mirabiles artis magicæ efficiuntur ab intellectu ſeparato, Magorum operationibus ſe immiſcente. Probatur primò, quia magi in ſuis operationibus vtuntur

immiſcente. quibuſdam vocibus, ſignificatis ad determinatos effectus producendos: quæ quidem voces nihil aliud ſunt, quàm quædam inuocationes adiurationes, ſeu imperia quaſi vnius ad alterum colloquentis.

An animæ ſint potiores in iis qui miracula edunt. Vnde Aug. *de ciuitate Dei* dicit, quòd Pophyrius velut dubitans quærit: vtrùm in diuinantibus, & quædam mira facientibus, animæ ſint potiores quàm in aliis. An aliqui ſpiritus extrinſecus veniant: Et potius venire eos extrinſecus arbitratur, ſpiritus autem ſeparatus aut eſt bonus aut malus. Non poteſt autem dici, quòd huiuſmodi effectus, qui fiunt per artem Magicam, fiant per bonos ſpiritus. Primò quia non eſt boni ſpiritus ſe familiarem exhibere ſceleratis hominibus: aut præſtare eis patrocinium in his quæ ſunt contraria virtuti & veritati. Huiuſmodi autem artibus magicis vtuntur frequenter homines ſcelerati, plerunque etiam homicidia & maleficia per eos procurant.

Bonos ſpiritus non communicare Magis.

Nam ſecundùm Iſidorum *vnic. lib. etymo.* vtentes prædictis artibus Malefici vocantur. Quare manifeſtum eſt, quòd per ſpiritum bonum huiuſmodi effectus artis magicæ nullo modo efficiuntur.

Magorum opera ducunt ad mendacia. Præterea, ſpiritus boni eſt ducere quantum in ſe eſt ad veritatem: Sed in operibus Magorum multa plerumque fiunt, quibus homines ſolificantur, decipiuntur, & in errorem trahuntur. Igitur per bonum ſpiritum opera magica non efficiuntur.

Boni ſpiritus non eſt, vt ſe ſubdat minori, ſi ſit ſuperior. Idem patet ex hoc, quia non eſt ſpiritus boni, vt ſi ſit ſuperior, minori, vel pari ſubdatur: aut ſi ſit inferior, vt ſibi à ſuperiori ſupplicationem fieri patiatur. Sed Magi & Necromantici in ſuis operationibus inuocant eos, quorum auxilio vtuntur, ſuppliciter quaſi ſuperiores. Cùm autem venerint, imperant eis quaſi inferioribus, vt patet per libros acres & ſacros illius artis. Quare manifeſtum eſt, quòd hominis effectus artis magicæ per bonos ſpiritus non efficiuntur. Relinquitur ergo, &c.

Magi imperant iis quibus primò ſupplicabant.

SEPTIMA PROPOSITIO.

QVod tales effectus artis magicæ fiunt per malignos ſpiritus, quos nos Dæmones vocamus. Hoc expreſſè dicit Augu. 2. *de Tri.* Per Dæmones, inquit, magicæ artes poſſunt, quicquid poſſunt valere nec aliquid, niſi data deſuper poteſtate. Datur autem vel ad fallendum fallaces, ſicut Ægyptios: & in ipſos Magos data eſt, vt in eorum ſpirituum operatione viderentur admirandi, à quibus fuerant damnandi. Ex quo repellitur error gentilium, qui huiuſmodi operationes Diis bonis attribuebant: Contra quos dicit Auguſt. *lib.* 85. Deus per ſemetipſum neminem decipit, ſed per talem Angelum, qui pro ſuæ voluntatis peruerſitate, vel ad vindictam peccatorum, vel ad exercitationem eorum, qui ſecundùm Deum naſcuntur, ordinatur. Et idem 11. *ſuper Geneſ. ad literam.* Quòd enim, inquit putatur audire ſerpentes; vel intelligere verba Magorum, id eſt, incantatorum, vt eis incantantibus exiliant plerunque de latebris, in illis vis Diaboli operatur. Et ſubdit *infrà.* Gaudent enim Dæmones hanc poteſtatem ſibi dari, vt ad incantationes hominum ſerpentes moueantur, vt quolibet modo fallant quo poſſunt.

Magica ars datur ad fallendum fallaces. Quomodo Deus decipere.

OCTAVA

OCTAVA PROPOSITIO.

De aſpectu fascinantium.

FAſcinatrices ſuo aſpectu maleuolo immutare poſſunt infantium tenerrima corpora, vſque ad grauem infirmitatem ea quandoque alterare. Hanc propoſitionem probat Auicenna: quia ſubſtantiis ſeparatis multò magis obedit materia corporalis ad productionem alicuius effectus, quàm qualitatibus actiuis & paſſiuis in natura. Nam ad apprehenſionem ſubſtantiarum ſeparatarum fiunt multa in iſtis inferioribus præter curſum corporum cœleſtium, & aliorum naturalium agentium.

Ex ſola imaginatione animæ, calefcit aut frigeſcit corpus.

Quod patet de anima, quæ ſi fuerit fortis in ſua apprehenſione, immutat corpus proprium: ſicut ex ſola imaginatione animæ corpus calefcit, vt patet in concupiſcentibus & iraſcentibus, vel etiam frigeſcit, ſicut contingit in timentibus. Incurrit etiam quandoque ex hac in febrem, aut aliquam aliam ægritudinem.

An animæ purum & proprium corpus, & aliorum corpora obediant.

Et per hunc modum dicit, quòd ſi anima coniuncta corpori fuerit depurata à vitiis, & fuerit fortis in ſua apprehenſione quòd tunc obedit ei non ſolùum corpus proprium, ſed etiam corpora aliorum. Hinc & ſecundum eum, quòd aliqui ſancti viri operantur multa mira præter ſolitum curſum naturæ, ita quæ ad eorum apprehenſionem ſanatur quandoque infirmus, vel aliquid huiuſmodi. Et conſimiliter dicit, quòd ſi anima fuerit fœdata vitiis, & habuerit fortem apprehenſionem in malitia, obedit ei materia corporis alieni ad tranſmutationem, præcipuè in illis, in quibus materia eſt apta ad receptionem impreſſionum, ſicut contingit infantibus propter teneritatem carnis, ſicut cera mollis facilè recipit impreſſionem ſigilli. Et iſtam Auicenna cauſam faſcinationis.

Nam ex forti apprehenſione vetularum obſtinatarum in malitia, mutatur corpus infantis ad infirmitatem, vel ad aliquam paſſionem.

Quomodo aſpectu faſcinentur corpora infantũ.

Sed iſta ratio Auicennæ non valet, nec in ſe nec in confirmatione per exmplum quòd adducit. In ſe quidem, quia ſecundùm Auguſt. materia corporalis non obedit Angelis, nec multò minus animabus ad nutum quantùm ad corporalem tranſmutationem, ſed ſoli Deo.

Exemplum autem quod adducit pro confirmatione non valet propter duo. Primò quidem quoniam ex ſola apprehenſione aut imaginatione animæ coniunctæ, non ſequitur aliqua mutatio corporis niſi illi apprehenſioni fuerit adiuncta aliqua affectio puta gaudij vel timoris, concupiſcentiæ aut iræ, aut alterius paſſionis, per quas variatur motus cordis & etiam ſpirituum procedentium à corde, ex quibus quidem ſpiritibus vel retractis ad cor per paſſionem timoris, vel diffuſis ad membra per paſſionem gaudij, ſequitur alteratio aliqua in corde, quæ poteſt eſſe cauſa infirmitatis, ſi materia ſit diſpoſita.

Secundò, quia maior eſt colligentia animæ ad corpus ſuum, quàm ad corpora aliorum: & quia immutatio corporalis eſt per contactum, magis eſt natum corpus proprium tranſmutari ex apprehenſione animæ quam corpora aliorum.

Dicendum eſt igitur quòd tranſmutatio corporis, quæ fit per faſcinationem, non prouenit ex hoc quòd imaginatio vel apprehenſio vnius animæ immutet immediatè

corpus

corpus alterius hominis. Sed ex hoc quòd mediante motu cordis & ſpirituum (vt dictum eſt immutatur corpus proprium coniunctum, quæ quidem immutatio ſpirituum maximè inficit oculos. Oculi autem infecti inficiunt medium, medium autem infectum inficit corpus proſpectum, ſi fiat facilè immutabile. Sicut videmus, quòd oculus menſtruatæ inficit ſpeculum, & præcipuè ſi ſit nouum, vt habetur *in l. de ſomno* & vi. Sic igitur ex forti apprehenſione alicuius vetulæ in malitia induratæ immutatur motus cordis & ſpirituum. Quæ quidem immutatio perueniens ad oculos inficit ipſos: Oculi autem infecti, inficiunt vicinum aërem, aër autem infectus inficit corpus infantis propter eius teneritatem: & ita ad malenolum aſpectum vetularum inficitur modo prædicto infans & faſcinatur, ita quòd cibum euomat, & infirmitatem incurrat.

Quomodo oculi proſpectũ corpus inficiant

NONA PROPOSITIO.

TAnta virtute Dæmones corporalibus rebus præſunt vt poſſint Deo permittente elementa commouere, mare concitare, montes & colles deſtruere, arbores herbáſque diſſecare, brutorum corpora atque hominum ſubintrare, vexationes, infirmitates & mortem ipſam procurare. Probatur propoſitio, quia corporalia obediunt Dæmonibus quóad motum localem, vt patet per Auguſt. 3. *de Trin.* Sed prædicta poſſunt fieri per tranſmutationem localem rerum corporalium. Patet de infirmitate & morte, de quibus minus videtur. Cùm enim ſanitas conſiſtat in conuenienti diſpoſitione & adæquatione humorum, poſſunt Dæmones commouere humores corporis & violenter exagitare, ad quod ſequetur perturbatio ſanitatis, dolor, infirmitas, aut corporalis vexatio, ſicut de Saul rege vexato à Diabolo legitur 1. *Reg.* 16. Spiritus nequam exagitabit eum. Erat autem iſta agitatio interior vehemens commotio. Patet etiam de ſtimulo carnis Paulo dato 2. *ad Cor.* 12. vbi dicit gloſſa Auguſtini, dolore quodam corporis traditur Apoſtolus vehementer exagitatus. Patet inſuper *Luc.* 13. de muliere detenta in infirmitate annos decem & octo, à qua Dominus ſpiritum infirmitatis eiecit.

Quomodo corporalia obediant Dæmonibus.

Spiritum facilè poſſunt turbare Dæmones.

Poteſt igitur Dæmon vexationes grauiſſimas cauſare, ad quas Deo permittente ſequetur mors. Poteſt etiam Dæmon ab intrinſeco violentias inferre, vt patet de ſeptem viris Saræ, *Tob.* 3. quos Aſmodæus interfecit. Et de Iob patientiſſimo, qui Satanæ poteſtatem in rebus ſecundis & corpore expertus, ſpiritu ſecundo edoctus ait, non eſt poteſtas ſuper terram, quæ valeat ei comparari. Et ſic patet veritas propoſitionis.

Ergo duobus Dæmonibus in viæ inuicem ſuccedentibus vexatus eſt ob.

EX his infertur, quòd Dæmon propria naturæ poteſtate interius & exterius poteſt homines variis illuſionibus decipere. Probatio primæ partis, quia ea quæ ex motu locali aliquorum corporum cauſari poſſunt, naturali virtute Dæmonum ſubſunt, vt ex ſupradictis patet. Sed apparitiones imaginariæ cauſantur interdum in nobis per operationem naturæ ex locali mutatione corporalium humorum & ſpirituum, vt dicit Philoſophus *in libro de ſomno & vigilia.* Vbi reſpondit, cauſam apparitionis ſomniorum, dicens, quòd cùm animal dormit, deſcendente plurimo ſanguine ad principium ſenſitiuum, ſimul deſcendunt

De cauſa ſommij.

dunt in ſpiritu animali impreſſiones relictæ ex ſenſibilium motionibus, quæ in ſpiritibus ſenſualibus conſeruantur, & mouet principium ſenſitiuum apprehenſiuum, ita quòd aliqua apparent, ac ſi tunc principium ſenſitiuum à rebus temporis exterioribus immutaretur. Tanta etiam poteſt eſſe motio horum ſpirituum & humorum, quòd non ſolùm dormientibus, ſed etiam vigilantibus huiuſmodi apparitiones fient, ſicut contingit in phreneticis, arreptitiis, & vehementer ſtudentibus.

Vehemẽter ſtudentes habent miras apparitiones & imaginationes.

Igitur apparitiones imaginariæ poterunt fieri in homine per Dæmones, humores, & ſpiritus interiores commouenres, ad quod ſequitur varia ordinatio phantaſmatum, vt varias repræſentationes faciant eis, quos decipere cupiunt. Et quia tunc anima conuertitur ad huiuſmodi ſimilitudines, ſicut ad res videtur homini, quòd ſit equus, oppreſſus onere. Quemadmodum videbatur patri ipſius Præſtantij ſe fuiſſe caballum & annonam cum aliis beſtiis portaſſe, vt recitat Aug. 18. *de ciui. Dei*, & dicit *ibi* Auguſt. quòd ita inuentum eſt. Quod eſt intelligendum, quod patet de Præſtantio & alijs (quos ibi recitat Auguſt. per Magas mulieres fuiſſe conuerſos in iumenta onera portantia, phantaſticè ſolum fuiſſe conuerſos in iumenta, ſed portatio prima onerum fuit vera, non onerum facta per homines, ſed per Dæmones.

De Præſtantio conuerſo in iumentum.

Sic etiam videtur aliquibus, quod transferantur de loco ad locum, cum ſocietate magna. Vnde quædam mulierculæ inſeruientes Sathanæ, Dæmonum illuſionibus ſeductæ, credunt ſe, & profitentur nocturnis horis cum Diuina paganorũ Dea in magna mulierum multitudine equitare, & alia nefãda agere, puta paruulos à latere maritorũ accipere, aſſare, & comedere, domos per camminos ſeu feneſtras intrare, & habitantes variis modis inquietare: Quæ omnia & conſimilia aliquando ſolùm phantaſticè accidunt eis.

Præſtigiæ Dæmonũ in nocturnis equitationibus mulierum.

Vnde Auguſt. 7. *ſuper Geneſ ad literam.* Illa, inquit, quæ feruntur accidiſſe, vt quidam recordarentur, ſe in quorundam animalium corporibus fuiſſe, aut falſa facta narrantur, aut ludificationibus Dæmonum hoc in eorum animis factum eſt. Si enim contingit, vt quis in ſomnis fallaci memoria recordetur, ſe aliquid fuiſſe quod non fuit, aut feciſſe quod non egit, quid mirum, ſi quodam de iſto occulróque iudicio ſinantur Dæmones etiam in cordibus hominum vigilantium tale aliquid poſſe.

Idem videtur ſonare capitulum illud 26. *quæſt.* 5. *Epiſcopi.* vbi habetur, quòd mulierculæ illæ, quæ dicunt ſe ductas ad loca remota, imaginariè tantùm ducuntur. Et eſt illa ambulatio in imaginatione & non in greſſu pedum.

De imaginariis ambulationibus mulierculariũ. Decretum 26. q. 5. Epiſcopi infirmatur.

Illud tamen decretum videtur reddere Maleficos audaciores ad introducendum alios in ſuam ſectam, & Iudices Eccleſiæ ad inquirendum de maleficiis remiſſiores & ſic videtur parare viam ad cultum idololatriæ. Propter quod dicendum, quòd decretum illud fuit ſumptum ex concilio quodam particulari: & non ex aliquo quatuor conciliorum generalium, & ideo non fulcitur tanta auctoritate, ſicut alia plurima decreta. Videtur etiam leuitate quadam fuiſſe factum: quòd patet in exemplo Ezechielis, quod adducit ad probandum, quòd deportatio illarum mulierum fiat ſolùm in

Canones taxantur, quaſi malè allegent ſanctam Scripturam.

phantaſia,& non realiter:vbi ſic habetur : Quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel Propheta viſiones quæ Domini ſunt, in ſpiritu non in corpore viderit : ſicut ipſe dicit, ſtatim, inquit, fui in ſpiritu.

Quòd ſi Ezechiel exiſtens in Chaldæa, dicit ſe fuiſſe in ſpiritu in Hieruſalem, hoc non probat intentum, niſi adderetur, quòd Ezechiel non potuit ibi eſſe præſens,niſi in ſpiritu & non in corpore quod falſum eſt. Nam & Abacuc è Iudæis in Chaldeam confeſtim tranſlatus eſt *Daniel.* 14.

Salutatio capituli Epiſcopi.

Veruntamen pro reuerentia ſacri voluminis dicendum, quod ſi capitulum illud Epiſcopi, intelligatur, deportationes & apparitiones illarum mulierum aliquando fore imaginarias ſolùm, non negando, quin poſſint eſſe veræ & reales, & quin aliquando prædictum capitulum eſſe tanto volumine dignum. Si verò intelligatur,tales deportationes non poſſe aliter quam imaginariè fieri, dictis ſacræ ſcripturæ manifeſtè repugnat. Et quòd ſubditur in illo capitulo, quòd qui talia credit infidelis eſt,& pagano deterior, hoc intelligitur de his, qui credunt diuinos cultus Dianæ, aut Herodiadi debere exhiberi, ſicut illæ mulieres credebant.

De vetulis correptis, videntibus animas purgatorij.

SEd quibuſdam vetulis, quæ ſe in raptu dicunt videre animas purgatorij, & plura alia, vt furta & res perditas : quarum pedes pro tunc aduſti non ſentiunt ignem? Dicendum, quòd Dæmon phantaſmata in imaginatione earum tantùm intendit,vt extra nihil ſentiant. Exemplum de habentibus morbum caducum,qui etiam aduſtionem non ſentiunt in infirmitate ſua,quia interioribus paſſionibus preſſi extra non ſentiunt ignem. Auguſtin. etiam de ciuitate Dei recitat de quodam, qui ad modicum alicuius gemitum, ſe adeò ad interiora conuertere poterat, vt nec voces, nec puncturas; nec vellicantes ſentiret, imò tanquam in defuncto nullus anhelitus ſentiebatur.

De correptis non ſentientibus igné.

Cur fœminæ ſexus magis quàm maſculus propendeat ad Magiam.

SEd vnde eſt, quòd fœminæ in maiori multitudine reperiuntur ſuperſtitioſæ & Maleficæ, quàm viri? Reſpondeo, quòd triplici ratione. Primò, quia pronæ ſunt ad credendum. Fidem autem malam Dæmon principaliter quærit, vnde *Eccleſiaſt.* 19. Qui citò credit, leuis eſt corde, & minorabitur. Secundo, quia à natura propter fluxibilitatem complexionis) facilioris ſunt impreſſionis ad reuelationes capiendas per impreſſionem ſeparatorum ſpirituum. Et Guillelmus Pariſienſis dicit quòd cùm complexione ſua benè vtuntur, multùm bonæ ſunt : cùm verò malè, peiores ſunt. Tertiò, quia linguam lubricam habent, & ea quæ mala arte ſciunt, comparibus fœminis vix celare poſſunt, ſéque occultè cùm vires non habeant per maleficia vindicare quærunt. Vnde *Eccleſiaſtici* 25. Commorari Leoni & Draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam.

Quod Dæmones etiam exterius poſſint homines deludere.

Ex ſupradictis patet prima pars propoſitionis, videlicet quæ Dæmones interius homines decipere & illudere poſſunt.

Secunda pars, ſcilicet, quòd exterius poſſint illudere.Patet primò ratione organi ſenſus particularis exterioris, quod cùm materiale ſit, poteſt per Dæmonem malè diſponi, ita

ita vt videatur res aliter eſſe quàm ſit: quemadmodum febricitantibus propter indiſpoſitionem linguæ, dulcia amara eſſe videntur. Ex parte verò obiecti, circum ponendo aliquid circa obiectum: ſicut quando corpus album videtur, mediante verò rubicundo, illud album videtur rubicundum.

Poteſt etiam illudere, quadam agitatione, occultando quædam, & alia oſtendendo: ſicut ſocij Diomedis fuerunt ſubitò ſubtracti, & ducti ad loca remotiſſima, & veræ aues inſolitæ fuerunt ibi poſitæ quæ prope templum Diomedis multo tempore volauerunt: & ſic illudebantur hi, qui credebant ſocios Diomedis in aues conuerſos.

De ſociis Diomedis in aues verſis exemplũ.

Herba faciens trabes apparere ſerpentes.

Alio modo poteſt illudere, applicando res aliquas naturales, quarum virtus eſt, vt faciant apparere res aliter quàm ſint: ſicut herba quædam accenſa fumigans, quæ facit trabes apparere ſerpentes.

Poteſt etiam aſſumpto corpore illudere, ſicut apparuit lactuca Moniali, vt refert Gregorius *primo libr. Dialogorum.* Et ſic patet propoſitio, quòd Dæmones variis illuſionibus poſſunt homines illudere.

VIſis mirabilibus effectibus Magicæ artis, & magna Dæmonis potentia, paucis videre reſtat: Cur ad vota Necromanticorum, Hydromanticorum, Chiromanticorum, Augurum, Aruſpicum, Faſcinariorum, Pythonicorum, aliorumque Maleficorum, ſua ſcientia extenſiſſima, ac poteſtate quam maxima paratus aſſiſtat; Dicendum breuiter, quòd hoc prouenit quia Dæmones inuident ſaluti hominum, & ideo proni ſunt ad nutriendum & detrahendum eos in errorem. Propter quod, ſecundùm quod vident vnumquemque circa diuerſa curiosè & ſuſpiciosè aliquid obſeruantem ingerunt ſe ſponte obſeruationi eorum.

Dæmones alunt curioſitates & ſuperſtitiones.

Secunda ratio, quia homines in ſignum ſubiectionis & reuerentiæ Deo vero ſacrificia offerunt, hymnos canunt, inuocationes, proſtrationes, & alia huiuſmodi ad cultum latriæ pertinentia faciunt. Idcirco Dæmones, quorum ſuperbia aſcẽdit, ſemper appetunt quàm maximè huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi ab hominibus exhiberi: & ideò operationibus talia ſibi exhibentium libentiſſimè ſe immiſcent.

Cæco dæmonum ſuperbia aſcendit.

NOtandum ſecundò quòd inuocare ex parte inuocantis duo importat. Primum eſt, inuocantem credere alicuius rei, vtpote, ſcientiæ, potentiæ, pecuniæ, ſeu rei alterius ſe pati inopiam & defectum. Alterum eſt credere illum defectum non fore ſibi immobiliter affixum, quin valeat per aliquem liberari, quod inuocans deſiderat.

De inuocatione Dæmonũ in adiutorium.

Ex parte inuocati importat alia duo. Primum eſt, credere in ipſo inuocato eſſe potentiam ad liberandum inuocantem à tali defectu. *Ad Rom.* 10. Quomodo inuocabunt eum in quem non crediderunt? Alterum eſt credere, quòd ille qui inuocatur, à tali adiutorio conferendo, ſi conferre voluerit, nullus poterit impedire. Vel ſaltem eſt amicus & familiaris illius, quem nullus poteſt impedire.

Ex parte finis inuocationis importat duo. Primum, quod credit inuocatum humiliationibus & obſecrationibus ad præſtandum, patrocinium inclinari. Alterum, quòd

inuocans talia facit, vt ab inuocato iuuetur. His notatis ponuntur quædam concluſiones.

PRIMA CONCLVSIO.

SI Dæmon inuocetur, ſiue tacitè ſiue expreſsè, cùm ſacrificio & adoratione, ſi credit ipſe inuocans, Dæmonem fortè Deum, à quo petit auxilium talis inuocans hæreticus eſt. Patet, quia credere Dæmonem fore omnium creatorem, hæreſis eſt. Ergo Dæmonem inuocans, & hoc credens, hæreticus eſt. Conſequentia patet, antecedens fit euidens quia obuiat primo articulo fidei, & variis paſſibus ſacri Canonis, vbi habetur, Dæmonem initium habuiſſe, deliquiſſe, & in malo obſtinatum remanſiſſe, quæ de omnium creatore nefas eſt dicere.

Dæmonem adorantes credunt eum amicum Deo

SECVNDA CONCLVSIO.

INuocans quouiſmodo Dæmonem, non credens eum eſſe Deum ſed Dei amicum & clarum, & ideo ipſum inuocat, vt cum Deo, quod petit ſibi obtineat, talis inuocans Hæreticus eſt. Patet, quia credere Dæmonem non eſſe in culpa obſtinatum, hæreſis eſt, ergo credere, ipſum fore Deo charum & amicum, hæreticum eſt. Conſequentia claret, & antecedens patet: quia in multis paſſibus ſacræ Scripturæ habet, quod Diabolus eſt obſtinatus. Vt patet *Apocalypſeos 2. & 13. Et extra, de ſumma Trinitate & fide Catholica c. 1.*

TERTIA CONCLVSIO.

INuocans Dæmonem, & non credens ipſum eſſe Deum aut Dei amicum, imò in malo obſtinatum, credat tamen ipſum inuocare non eſſe peccatum, aut ſaltem non graue peccatum, hæreticus eſt. Patet, quia in multis ſacræ ſcripturæ locis habetur, quòd inuocare, conſulere, vel aliquid ab eis expetere, graue peccatum eſt. Vnde *Deuter.* 20. Anima, quæ declinauerit ad Magos & Ariolos, interficiam illam, de medio populi mei. Item quia in omni inuocatione Dæmonis fit pactum cum eo. Qui cùm verum aliquando dicit, hoc facit, vt aſſuefaciat ad hoc vt ei credatur.

QVARTA CONCLVSIO.

INuocans Dæmonem tacitè vel expreſsè, non credens ipſum fore Deum nec Dei amicum, ſed potius in malo obſtinatum, & quod inuocando grauiter peccat. Sed hoc facit, vt quod optat à Dæmone obtineat, talis in re hæreticus non eſt, licet pro hæretico ſit habendus. Probatur prima pars, quia talis non diſcedit corde à fide. Igitur hæreticus non eſt. Secunda pars patet, quia Eccleſia iudicat de interioribus per exteriora.

Diabolus aliquando dicit verum vt falſum obtineat. Quidam pro hæreticis ſunt habendi, etſi tales in re non ſint.

QVINTA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone inuocato ea quæ excedunt Dæmonis potentiam inuocans tamen, credit Dæmonem iſta poſſe: puta mortuum ſuſcitare (vt Saul videbatur credere poſſe Pythoniſſam facere) talis inuocans, ſic petens & credens hæreticus eſt. Patet quia qui credit alium à Deo à ſe poſſe facere, quę pertinent pręcisè ad diuinum poſſe, hæreſis eſt. Quia tunc alius à Deo non foret, ſed Deus ipſe foret: ergo hoc à Dęmone petens, & ſic credens, hęreticus eſt. Antecedens & conſequentia ex ſe patent.

Petens à Dæmone ipſius potentiam excedentia hæreticus eſt.

SEXTA

SEXTA CONCLVSIO.

PEtens à Dęmone ea quę ſunt contra humani arbitrij libertatem, vt quòd cogat mulierem ad conſuetudinem libidinoſi hominis voluntati, vel ad aliquid, ſuper quo habet dominium ſui actus faciendi, & credat inuocans Dęmonem iſta poſſe, hęreticus eſt. Patet. Nam credere liberum arbitrium hominis à Dęmone poſſe cogi, eſt hęrẽſis: quia directè obuiat dictis ſacrę Scripturę. Dicitur enim *Eccleſiaſtici* 15. Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit eum in manu conſilij ſui, Et *Geneſis decimo*: Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illi. Et *ad Rom.* 8. Scio quòd neque Angeli, neque principatus, neque poteſtates poterunt me ſeparare à Charitate.

Dæmon liberum arbitrium hominis cogere non poteſt.

SEPTIMA CONCLVSIO.

PEtens à Dęmone ea quę non excedunt eius potentiam, vt puta, ligare virum, ne carnaliter vxorem cognoſcat, aut quod domum alicuius euertat, & credat Dęmonem talia poſſe, etiam ſi non ſit permiſſum à Deo: talis inuocans & petens hęreticus eſt. Patet, quia talis de primo articulo fidei, (nempe de Dei omnipotentia) malè ſentit, ergo hęreticus eſt. Malè etiam ſentit de ſacra Scriptura: quia hominem percutere, ignem immittere, ventum commouere, & domum euertere, (ſecundum beatum Aug. & recitatur 26. q. 5. c. Nec mirum) non excedunt naturalem Dęmonis poteſtatem, & tamen iſta non egit Satan contra beatum Iob, niſi à Deo permiſſus & licentiatus, vt patet Iob primo. Patet etiam in Magis Pharaonis qui impediri à dño cinifes facere non potuerunt. *Exod.* 8.

OCTAVA CONCLVSIO.

INuocans Dęmonem, & petens ea quę excedunt Dęmonis naturalem ſcientiam, vtpote, futura, quę non habent cauſas determinatas in natura, ſed dependent à Dei, vel hominis voluntate, vt quis bella geret, quis auaritię inſeruiet, quis gladio aut veneno peribit, quis damnabitur, aut quando extremi iudicij dies erit: talia petens & credens Dęmonem iſta ſcire, hęreticus eſt. Patet, quia ſcire prędicta futura, eſt ſolius Dei, *Pſal.* 41. Annunciate quę ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dij eſtis vos. Et *Act.* 1. Non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quę pater poſuit in poteſtate.

Excedentia naturalem Dæmonum ſcięntiam.

Ex hoc patet error Genethliacorum, qui ex die natiuitatis fortunam hominis, ac ſucceſſum, etiam in ſingulis actibus prænunciare ſe poſſe iactant: quos irridens. Iuuenalis ait: Si prurit fructus ocelli Angelus, inſpecta geneſi collyria poſcit. Nec obſtat, ſi Aſtrologi de talibus ſępius vera prędicunt, quia vt plurimùm homines paſſiones partis ſenſitiuę ſequuntur, ſecundùm quam aſtris ſubiicientur. Patet etiam error diuinantium per ſomnia futuros hominum euentus, à libero arbitrio dependentes.

Genethliacorũ error.

Secundũ paſſionẽ, partis ſenſitiuæ homines aſtris ſubiiciũtur.

EST tamen hîc ſciendum. Quòd quędam ſunt cauſę futurorum euentuum: vt quando ex his quę ſomnians vidit, mouetur poſtea in vigiliam ad aliquid agendum aut vitandum, vt recitat Galenus de quodam. Græco, qui ſomniauit, quòd ſi minueretur inter duos digitos, ſa-

De ſomniis quæ ſunt cauſa futurorum euentuum

naretur : qui cùm euigilaſſet, fecit minui & ſanatus eſt.

Alia ſunt ſomnia, quæ ſolùm ſunt figura futurorum euentuum, & non cauſa, vt ſunt illa, quæ habent cauſam conuenientem eis, & futuris euentibus ſiue illa cauſa fuerit corporalis, ſiue ſpiritualis. Corporalis quidem, vt quando ex impreſſione cœleſtium corporum, & etiam aëris circunſtantiis immutatur corpus & imaginatio dormientis. Sic dormienti apparent aliquæ viſiones, conformes diſpoſitioni corporum cœleſtium & elementorum : prout ſunt cauſæ aliquorum euentuum futurorum ſicut quando diſponuntur elementa ad ſerenitatem, vel pluuiam, aut aliqua huiuſmodi apparent dormienti aliquæ phantaſiæ, conformes illi diſpoſitioni. Vnde & bruta animalia percipiunt frequenter futuros temporum euentus ſerenitatis & pluuiæ ex circunſtantis aëris immutatione. Et ita dicit Philoſophus *octauo Phyſicorum* quòd è continente nos, fiunt multæ mutationes in nobis.

A continente nos, multæ fiunt mutationes in nobis.

Cauſa ſomniorum, Deus vel Diabolus.

SPiritualis autem cauſa ſomnij eſt quandoque Deus, quandoque Diabolus. Deus quidem, vt quando miniſterio Angelorum reuelat in ſomniis aliqua futura, quorum ipſe eſt futurus cauſa, ſecundùm illud *Num.* 12. Si fuerit inter vos Propheta Domini, in viſione apparebo ei vel per ſomnum loquar ad eum. Diabolus autem, vt quando ad deceptionem hominum diſponendo interius phantaſmata, facit apparere aliqua futura, quæ eſt facturus.

De ſomnia quæ ſunt motus ſimulachrorum.

Alia ſunt, omnia, quæ nec ſunt cauſæ futurorum euentuum, nec ſigna, ſed ſunt ſolùm motus ſimulachrorum : ſicut ſunt omnia illa ſomnia, quæ cauſantur in dormiente ex aliqua cauſa interiori : quæ duplex eſt, animalis ſ. & corporalis. Animalis quidem, vt quando occurrunt homini dormienti phantaſmata conuenientia eis, circa quæ eius cogitatio vel locutio fuit in viglia immorata. Vnde homines ſolliciti & cogitatiui circa aliqua, frequenter ſomniant de illis. Ideò dicit Macrobius ſuper ſomnio Scipionis : Sæpè fit, vt cogitationes ſermonéſque noſtri appareant aliquid in ſomno tale, quale vigilans ſæpiſſimè ſolebat agitare vel loqui. Propter quod Claudian. dicit.

Omnia quæ ſenſu voluuntur vota diurno.
Pectora ſopito reddit amicitia.
Quis Venator defeſſa thoro cùm membra reponit :
Mens tamen ad ſylvas, & ſua luſtra redit.

COrporalis autem, ſicut quandoque ex aliqua interioti diſpoſitione corporis formatur aliquis motus in phantaſia dormientis, conueniens illi corporali diſpoſitioni ſicut homini ; qui abundat in frigidis humoribus : occurrit in ſomno phantaſtico, quòd ſit in niue vel in aqua. Propter quod Medici dicunt : intendendum eſſe ſomniis ad cognoſcendum interiores hominis diſpoſitiones.

Frigidæ naturæ ſomnia ſunt de aquis.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſomnia ſequentia complexionis hominum. Sicut Cholerici ſomniant ignea & agilia : vnde ſomniant frequenter ſe volare, comburi. Phlegmatici ſomniant nigra aquatica vt quòd ſint in aqua vel niue. Et Melancholici ſomniant nigra & diſcolorata : Sanguinei verò læta.

Cholerici ſomniant ignea. Cibus variat ſomnia. Affectiones formant ſomnia.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſomnia, quæ ſequuntur naturas

naturas ciborum. Nam quod complexio facit per naturam, hoc ſibi faciunt per accidens.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſomnia, quæ ſequuntur appetitum hominis & affectionem, ſicut auarus ſomniat de auro & argento, famelicus de cibo, ſtudioſus de lectione & diſputationibus & ſic de aliis.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſequentia naturas & conditiones infirmitatum. Tales tamen cauſæ ſomniorum, non ſunt cauſæ futurorum euentuum ſicut primæ. Vnde huiuſmodi ſomnia per accidens ſe habent ad futuros euentus, & ſi quandoque ſimul concurrant, hoc erit caſuale & fortuitum.

Si quis ergo vtatur ſomniis ad prægnoſcenda futura, ſecundùm quod ſomnia procedunt ex eleuatione diuina, vel ex cauſa naturali intrinſeca, quantum poteſt virtus talis ſe extendere, non erit Diuinatio illicita. Si autem huiuſmodi Diuinatio cauſetur à Dæmone, cum quo pacta habentur expreſſa (cùm ad hoc inuocatur) vel tacita, tunc erit illicita & ſuperſtitioſa.

De iis qui diuinant per hæc picta que puncta & plumbum liquefactum.

Sed quidam de Magis, Geomanticis, Hydromanticis, Pythomanticis, & aliis Diuinatoribus conſimilibus, qui ex protractionibus punctorum factis ſine deliberatione, & ex proiectione plumbi liquefacti in aqua, aut ex aliis huiuſmodi vanitatibus futura prænunciare videntur. Dicendum, quòd prænunciationes quæ fiunt ex talibus ſignis, originem habent à Dæmone, qui ſe immiſcet deſcriptionibus punctorum, & aliis ſuperſtitioſis obſeruantiis, & eius operatione diſponuntur prædicti motus præter deliberationem exiſtentes, ſecundùm quod congruit diſpoſitioni futurorum euentuum, eorum quidem quos naturaliter ipſe cognoſcit.

NONA CONCLVSIO.

SI petantur à Dæmone pronunciari certitudinaliter futura, quæ habent cauſas determinatas in natura non de neceſſitate producentes, ſed vt in pluribus & frequenter, vt prædicere, ſi pluuiæ, ſiccitates aut ſtellitates erunt & credat inuocans Dæmonem ſcire iſta certitudinaliter euenire, talis hæreticus eſt. Patet, quia talis certitudinalem huiuſmodi futurorum cognitionem, quæ pertinet ſoli Deo, credi pertinere etiam creaturæ, & per conſequens creaturam fore Deum, ergo ſic credens hæreticus eſt.

DECIMA CONCLVSIO.

Qui petit à Dæmone vt ſibi reuelet futura, credit Diabolum eſſe mendacii patrem.

SI petantur à Dæmone reuelari præterita, vel præſentia nobis abſcondita, Dæmoni autem manifeſta, & credat inuocans, talia per Dæmonem reuelata infallibiter ita eſſe, ſic credens hæreticus eſt. Patet, quia credere Dæmonem non fore mendacij patrem, & verum ſemper eſſe eius ſermonem vel reuelationem, hæreſis eſt, quia repugnat ſacræ Scripturæ. Vnde *Ioan.* 8. habetur. Ille homicida erat ab initio & in veritate non ſtetit, cùm loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax eſt.

Vnde Chryſoſt. ſuper Matth. ſuper illo verbo quod dixit Ieſu Dæmoni: obmutesce. Salutiferum, inquit, nobis dogma datur, ne credamus Dæmonibus quamcunque denunciet Veritatem. Et quia Magi, Malefici incantatores, & Dæmonum incantatores talia multa de Dæmonis potentia & ſcientia pertinaciter credunt.

credunt, meritò tales à Chriſti fidelibus tanquam Hæreticis ſunt euitandi.

EX ſupradictis infero, quòd artes Magicæ, quæ inuocationes Dæmonum & pacta cum eis conſulunt, meritò omni iure ſunt prohibitæ: quia malæ & perturbatiuæ omni politiæ. Cuius oppoſitum tenuit præclaræ intelligentiæ vir Magiſter & Dominus nouiſſimè Veſpetianus in ſimili actu dicens, quòd ſtudium Magicarum artium valet ad ſalutem fidelium. Et quia probatio corollarij mei eſt ſui dicti confutatio.

Contrà, Magiſtrum quẽdam, qui defendebat Magicas artes ad ſalutem conducere fidelium.

PRobatur primò quòd Iure naturali hæ artes ſunt prohibitæ & malæ: quia nocere innocenti, Iure naturæ eſt vetitum. Sed Malefici Magicis artibus plerumque nocent innocentibus, vt patet de faſcinariis, & aliis Maleficis. Ergo iure naturæ tales artes ſunt prohibitæ. Quòd Iure diuino patet Exodi. 12. Maleficos non patieris viuere. Et *Leui.* 20. Vir, ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel ſpiritus diuinationis fuerit, morte moriantur, lapidibus obruent eos: ſanguis eorum ſit ſuper eos. Vnde propter hoc peccatum Ochozias infirmus mortuus eſt 4. *Regum* 1. & Saul. 1. *Paralip.* 10.

Pœna Magorum ſtatuta in Iure Canonico.

QVòd iure Canonico ſint prohibitæ, patet, quia Diuinatoribus & Maleficis occultis imponitur pœnitentia 14. dierum, extra de Sortilegiis *cap.* 1. Si notorij ſint, Euchariſt. negatur. *de conſec. d.* 2. *pro dilectione.* Si ſit clericus deponendus eſt, & in monaſterium retrudendus. 26. *q.* 5. *Si quis Epiſcopus.*

Vbi ſic habetur: Si quis Epiſcopus eſt, aut presbyter, aut Diaconus, vel quilibet de ordine clericorum, Aruſpices, aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel ſacrilegos, vel qui profitentur artem Magicam, aut aliquo eorum ſimilia exercentes conſuluiſſe fuerit deprehenſus ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus, monaſterij curam excipiat vbi pœnitentiæ perpetuæ deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat.

Clericus diuinator vel Magus in Monaſterium detruditur, ac in perpetuũ carcerem.

Si laicus excommunicationem incurrit. 26. *quæſt.* 5. Si quis ariolos. Tales etiam infames ſunt, & qui ad eos concurrunt, vnde nec ad accuſationem debent admitti. 2. *quæſtio.* 8. quiſquis.

QVòd Iure Ciuili prohibeantur patet, quia infectatores earum habent mortis ſupplicio ſubiacere. C. de maleficiis. l. nemo culpa. & l. multi. vbi ſic habetur: Multi magicis artibus vſi, elementa turbare, vitas infantium labefactare non dubitant, & manibus accitis audent ventilare, vt quiſque ſuos conficiat malis artibus inimicos. Hos quando naturæ peregini ſunt, feralis peſtis abſumat. Et legibus duodecim tabularum pœnæ grauiſſimæ Maleficæ ſunt impoſitæ: patet per Tullium libro de legibus.

Pœna conſtituta Magis à Iure ciuili.

POëtæ etiam ſentiunt has artes eſſe vitandas. Vnde Virgilius 4. *Æneidos*, vbi Dido ſororem ſic alloquitur:

Teſtor chara Deos & te germana tuúmque.
Dulce caput.

Magicas inuitam accingier artes.

Poetarum teſtimonia contra execrandam Magiam.

Nec valet dicere, vt videtur, quòd notitia iſtarum artium in ſe ſit bona & vtilis, quanquam vſus earum ſit pernicioſus, *quoniam* 26 *q* 2. *habetur*, quòd Chriſtiana pietas condemnat Mathematicas, etiam ſi vllum ſacrificium vel vllæ preces

ces ad aliquem ſpiritum dirigantur.

Cur non ſtudendū Magiæ.

Si autem dicatur quòd ſtudium iſtarum artium ſit licitum ad eas confutandum & reprobandum. Hoc non placet, (ſaluo meliori iudicio) primò, quia per hoc retardarentur homines à ſtudio vtilium artium. Secundò, quia cùm homines naturaliter ſcire deſiderant, & ea magis quæ admirationem ſecum ferre videntur, vix eſſe non poſſet, quin imbuti his perniciosis artibus, experimento ſcire cupiant, mira illa quæ per eas fieri poſſe pollicentur. Et ſic patet confutatio ſui dicti.

In Hiſpania quondam non tolerabātur artes Magicæ.

Ex quibus ſimul cum optima illius regni politia infero, quòd nec apud Toletum, nec apud Salmanticam, aut quamlibet aliam Heſperiæ partem hac tempeſtate Magicæ artes tolerantur.

Per marmoream ſtatuam Satan paciſcitur in Hiſpania cum magis.

Sed eſt ſciendum, quòd iam olim apud Salmanticam vrbem, Idolum marmoreum in profundiſſima cauea poſitum celebrabatur, cui Dæmon aſſiſtebat, inſtruens in huiuſmodi artibus eos, qui ſibi certis pactis & inuocationibus ſubiicere volebant, qui poſt tractum temporis in quibuſdam affectibus admirabiles apparebant. Verumtamen non modò à diebus multis, verùm & ab annis antiquiſſimis cauea illa obſtructa eſt, & deſuper Eccleſia fabricata. Idolum verò prædictum ante Eccleſiam, in via publica à pertranſeuntibus conculcatur, adeò vt vix ſculpturæ veſtigium appareat. Et ſic patet corollarium.

ET quia ea, quibus Magicæ artes acriùs ſunt improbatæ ex Chriſti doctrina ſunt accepta, infero finaliter, quòd Chriſti doctrina fideles omnes à Magorum Maleficiis purgantur. Quod eſt corollarium reſponſiuum ad quæſtionem per ſacræ legis Doctorem mihi propoſitam. Cui, atque vobis diuinarum literarum in terris arbitris dicta mea ſubmitto corrigenda.

TRACTATVS VTILIS ET NECESSARIVS, PER VIAM DIALOGI, DE Pythonicis mulieribus.

Prafatio ad Illuſtriſſimum Principem, Dominum Sigiſmundum Archiducem Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, &c. De Pythonicis mulieribus per Vlricum Molitoris de Conſtantia ſtudij Papienſis Decretorum, & Curiæ Conſtantienſis cauſarum Patronum, ad honorem eiuſdem Principis ac ſubditæ Celſitudinis emendatione ſcriptus.

HEXcellentiſſime Princeps & Domine, Domine Archidux colentiſſime, humilis Vlricus Molitoris de Conſtantia Doctor, tuæ Celſitudini ſeſe in obſequium offert.

Cùm ſuperioribus annis peſtis quarundam incantatricum mulierum terræ tuæ Excellentiæ inuaſiſſe diceretur. Itaque cùm nouellæ tuo ſub imperio mulieres de huiuſmodi hæreſi ſuſpectæ, captæ forent, apudque torturam interrogatæ, varia reſponderent, vnde tuis conſulibus varia ea de re inter ſe opinantibus, vno quippe in illam, altero in aliam partem declinante, tandem apud tuam Clementiam mei memoria incidit. Itaque pro infinita tua auiditate veritatem cognoſcendi, per tuæ dignationis conſules demandatum ſuſcepi, vt quid ego in ea re ſentirem, id

tuæ excellentiæ ſtylo officioſo deſignare non omitterem.

Verùm quamuis iſtud laborioſum & periculoſum ſit; laborioſum quidem mihi in aliis occupato, & victum quærere curanti. Periculoſum autem, propter inuidos & detractores, qui cuncta, quæ nequeunt imitari, non tamen ceſſant calumniari: & quia ipſi ſua inertia experiri non poterunt venenoſo dente veluti greges hircus lacerare non omittent.

Quamuis inſuper iſta materia præclaros etiam doctores in dubium aduocauerit: tamen dignum exiſtimaui, quia pro tua excellentia corpuſculi mei membra tuis obſequiis obtines deuincta, eius etiam ſi quæ ſunt animi vires poſſideat, vt dum exterioris hominis partes ſeſe ad tua deuouent obſequia, debilis quoque & rudis intellectus meus ad tuæ Celſitudinis gloriam non dormiret.

Conrad. Krunkel I.V.D.

Opus itaque præſens ſub tua tuorúmque ſapientiſſimorum conſulum correctione præſertim clariſſimi viri Conradi *Sturkel* vtriuſque Iuris Doctoris, ac tuæ præcellentiæ maximi Secretarij cuius quippe correctioni hunc Tractatum ſpecialius ſubmiſi. Quoniam eundem priſcis temporibus in præceptorem, & Magiſtri loco habui. Eloquentiæ etiam emolumenta, iuriſque ſententias ſuxi, hodiéque ſugere deſiderarem. Et ſic aggreſſus ſum.

Etenim cùm apud priſcos oratores Dialogus plerumque aliquid iucundioris delectationis afferri exiſtimatum ſit, idcirco præſenti in tractatu per viam Dialogi, imò Trilogi, vt procederem decreui. Verùm quia multi ea de re diſputatione digna cum prouido & præſtanti viro Conrado *Eſchak* huius inclytæ ciuitatis Conſtantienſis plurium annotum prætore & magiſtratum gerente, viro vtique ſpectato & facundia florente, recenſui: qui tanquam prætor huiuſmodi mulierum confeſſiones didicit. Itaque ipſum præſentem Dialogum ſub tuo excellentiſſimo, ipſiúſque Contadi, & meo, nominibus expedire arbitratus ſum. Idcirco ſub benignitatis venia ad materiam accedens quaſdam quæſtiones pro claui huius materiæ diſcutiendas præmiſi.

Trilogus.

Conrado Eſchak.

CAPVT I.

Exorditur itaque clementiſſimus Archidux Sigiſmundus Auſtriæ.

SIGISM. Fidelis nobiſque dilecte Doctor Vlricæ, quoniam ſingulari fauore ob tua in nos merita te proſequitur: idcirco præſenti de materia tecum præ cæteris diſputare decreuimus.

VLRIC. Illuſtriſſime Princeps, quamuis gratum ſit vt pro tua in me dignum inter diſputandum fore indiaueris, attamen ecce adeſt Conradus *Schak*, Prætor meæ ciuitatis, vir vtique ingenio præſtans, in conuerſationéque argutus conſodalis meus. Placeat igitur eius induſtriam hac in re priùs experiri.

SIGISM. Placeat, nam & eundem conſilio maturum, conuerſationéque facetum noui. Idcirco quia nobis ſermo de incantatricum maleficiis habendus erit quærendum primùm duxi. Vtrùm de facto incantatrices poſſint prouocare tonitrua & grandines?

CONRAD. Quamuis in huiuſmodi difficultate, quæ etiam doctiſſimos viros pro diſcuſſione terrere ſolet me inſcium putem, iuxta verbum Socratis, qui ſolitus fuit dicere, ſe hoc ſolùm ſcire quod neſciret,

ciret, attamen ne videar clementis Principis monitis non acquiescere, loquar pauca, vt initium dem moueri maiora.

Fama quam omnes famãt non vana habenda.

SIGISM. Dic igitur.

CONRAD. Apud Philosophum tritum est sermone prouerbium, vt fama quam omnes famant non omnino perdatur. Fama autem communis est quòd ipsæ strigæ tonitrua & grandines fecerint, magnáque damna segetibus & hominibus intulerint. Ex confessione quoque earum in tortura facta, se talia fecisse, & modum faciendi tradidisse compertum est.

Recta disputatio auctoritate & ratione concluditur.

SIGISM. At ego nudæ famæ non intendo. Facilè enim dictum sequitur vulgus, nec confessione tortuali satiabor, cùm metu tormentorum quis inducitur quandoque ad confitendum id quod in rerum natura non est. Verùm ea quæ oculis non conspeximus, auctoritate vel concludenti ratione percipere desideramus. Nam recta, disputatio auctoritate & ratione concluditur.

VLRIC. Profectò experientia in dicendis causis contemptibilis non est, cùm experientia dicatur esse rerum Magistra, vt dicitur *in c. vbi periculum, de elect. lib. 5.* vnde tritum est apud populares prouerbium. *Experto crede Roberto.*

Si Magæ inimicis pro libitu damnum dare possent non opus haberemus militibus.

SIGISM. Ad ostendendum igitur, quòd Maleficæ mulieres nihil sciant, me istud monet videlicet. Nam si talia istæ maledictæ mulieres scirent, & efficere possent, non esset opus Principibus, temporibus belli clientulos militésque conducere qui in terras hostium irruerent, agrósque deuastarent, incendiis domos & villas concremarent. Verùm satis esset talem mulierem Pythonicam aduocare, eidémque saluum conductum addicere, & hortari, quatenus super hostium terras talis maledicta mulier grandines, fulmina & tempestates prouocaret, vt sic hostium terram periclitari moliretur. Etenim quia videmus, quòd ipsæ talia facere non possunt, etiam si vellent, ad faciendumque etiamsi à Principibus (quod tamen absit) inducerentur. Vnde inferendum censeo ipsa talia facere non posse.

Abst, vt princeps vtatur opera Sagarum.

Præterea, ex fide habemus, solum Deum stellarum & elementorum esse gubernatorem, qui legem pati sydera iubet, & qui iuxta Boëtium in libro de consolatione, perpetua mundum ratione gubernat, stabilisque manens dat cuncta moueri. Quomodo igitur mulieres lamiæ adiutorio, dæmonum illum summum mororem, qui certa ratione cuncta gubernat, in huiusmodi suo motu impedire, & in alium motum dirigere possent.

Lamios & Magos prodigia facere posse, probatur ex Scriptura.

CONR. Ponderanda quidem est magni Principis ratio, sed non minus ponderandum est illud quod *Exod. c. 7.* dicitur. Nam quamuis Moyses ante faciem Pharaonis regis Ægypti multa signa & prodigia fecisset: nihilominus Malefici similiter effecerunt, qui incantationibus suis aquam in sanguinẽ verterunt, & ranas super terram produxerunt. Ecce igitur ex sacra Scriptura veteris Testamenti claret, quòd Malefici adiutorio Dæmonum aquas turbarunt, quia eas in sanguinem verterunt: & agros prædiáque ranis confuderunt.

Item lib. *Iob ca. 1.* legitur, quòd Diabolo procurante ventus vehemens irruit à regione deserti: & concussit quatuor angulos domus, quæ corruẽs oppressit liberos Iob, & mortui sunt. Ecce, quòd Diabolus, potestate sua aërem prouocauit, puerósque oppressit. Dicitur etiam eodem libro, Diabolum fulmina ignis prouocasse.

uocaſſe. Dicit enim textus: Ignis Dei cecidit de cœlo, & vaccas, oues, pueróſque conſumpſit.

Angeli tenentes Ventos interpretantur Diaboli.

Item Ioan. *Apoca. cap. 7.* ait: Poſt hæc vidi quatuor Angelos ſtantes ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ ne flarent ſuper terram, neque mare, neque in vllam arborem: vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu Solis habentem ſignum Dei, vidi, & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum eſt nocere terræ & mari, dicens: Nolite nocere terræ neque mari, neque arboribus, quouſque ſignemus ſeruos Dei in frontibus.

SIG. Doctor, qui ſunt illi quatuor Angeli, quibus Ioannes ait eſſe datum, vt poſſint nocere terræ.

VLR. Sunt Diaboli.

SIG. Appellaturne diabolus Angelus?

VLR. Ita. Nam Diabolus ibidem, & etiam alibi ſæpius Angelus dicitur: quia etiam miſſus à Deo, vt ibidem dicit gloſſa ordinaria.

SIG. Fortè Ioannes hoc in ſpiritu vidit, dans nobis ſuæ viſionis exẽpla.

CONR. Digniſſime Princeps non opus eſt exemplis, dum res ante oculos exiſtit, vt audiſti à Maleficis coram Pharaone, & à geſtis Iob: Si igitur hæc facta fuiſſe leguntur, igitur & iam fieri poſſe quis dubitat?

VLRIC. De illo paſſu in fine & pòſt clariùs loquemur.

CAPVT. II.

Vtrùm Incantatrices poſſint adiutorio Diaboli hominibus & infantibus nocere, ac morbos eiſdem inferre, eoſdémque debilitare.

SIGIS. Quia de corruptione & turbatione elementorum nobis ſermo eſt, non incompetenter quærendum duximus. Si etiam incantatrices homini, & maximè infantibus morbos inferre, & adiutorio Dæmonum eiuſdem nocere poſſunt, & eos debilitare.

CONR. Audiui à pleriſque mulieribus, quomodo pueris in cunabulis iacentibus variæ ægritudines acciderunt, nunc quippe illi puero naſus apparuit curuatus: nũc alteri oculus erutus, quódque maledictæ mulieres quandoque comprehenſæ, aſſeruerunt, in torturáque recognouerunt, ob inuidiam parentum ſe talia pueris auxilio Dæmonis irrogaſſe.

SIG. Audiſti quòd confeſſionibus talibus per metum extortis non ſaturabor: quid igitur aliud rationis ſeu auctoritatis in medium adducis?

CONRAD. Iam ſuperius pro auctoritate in libro primo Iob cognouimus, quòd Diabolus filios eiuſdem ventum prouocando inuaſit & mortui ſunt. Digneris vtique audire. B. Aug. 21. *li. de ciuit. Dei c.* 18. dum ait: Prorſúſque ſcriptum eſt, graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ matrem omnium vſque adeo impleri eſt neceſſe, vt ipſi paruuli per lauacrum regenerationis ab originali peccato quo ſolùm tenebantur, vinculo iam ſoluti, multa patientes, nonnulli incurſus ſpirituum malignorum pariantur. Ecce quòd Auguſtinus ſentit, pueros incurſus Dæmonum pati. Item B. Hierony. ad Paulam de dormitione Bleſillæ in epiſtola ait: Quid cauſæ eſt, vt ſæpè ibi noli & moli, ac vbera materna hactenus à Dæmonio corrumpuntur. Ecce igitur ſacra Scriptura & ſanctorum patrum auctoritate oſtenſum eſſe, Diabolum poteſtatem quandoque habere corrumpendi pueros & infantes, eíſque nocendi.

Sepultura nominatur mater omnium. Teſtimonia patrũ de infantibus à Maleficis impoſitis.

SIG.

SIG. Locuti modò ſumus de infatibus, quid igitur in ſenibus & adultis?

CONRAD. Multos vidimus ſenes claudicantes & contractos, qui aſſeruerunt, ex maleficio illarum maledictarum ipſis illud eueniſſe.

SIG. Quid autem ſentit Scriptura?

CONR. In legenda ſanctorum Simonis & Iudæ legitur, quomodo coram rege Babyloniæ Larochi & Arphaxat Malefici fuerunt conſtituti, qui ipſius regis oratores & rhetores mutos & claudos atque cæcos effecerunt, ac viſum & greſſum eiſdem denuò reddiderunt. Ecce apertum teſtimonium, quòd Malefici nocere poſſunt hominibus, etiam ſenibus ac claudos & cæcos facere, & rurſus eoſdem ſanare.

SIG. Hi namque oratores, quibus huiuſmodi maleficia euenerunt, pagani extiterunt, & in Chriſtum non crediderunt, nec ſigno crucis muniti fuerunt.

VLR. Prudenter loqueris, ô inclicyte Princeps: quoniam in eadem legenda canitur, quòd poſtquam dicti oratores & rhetotes in Chriſtum crediderunt, & per Apoſtolos ſigno crucis muniti fuerunt: dicti Magi eiſdem vltra nocere non poterant, quamquam Magi ipſi irritati iteratò eiſdem nocere attentaſſent.

Cur quibuſdam ſanctis Dæmon nocerat, quibuſdam nocere non poſſit.

CONR. Aie, aie, quomodo igitur poterat Diabolus nocere Iob: nam eundem grauiſſimo vlcere percuſſit adeóque eundē læſit vt in ſimo iacens, vir ſuſpirare poſſet, vt legitur *in lib.* Iob, & tamen ipſe *Iob* erat vir ſanctus in voluntate Dei, vt teſtatur Scriptura, ambulans. Item in legenda S. Antonij legitur, quomodo Dæmones eundem valdè percuſſerunt: qui tamen vir ſanctus & Deo placens fuit. Ecce ergo ex his conſtare. Dæmones ſuper ſanctos etiam viros poteſtatem nocendi eiſdem habuiſſe. Si igitur viros ſanctos turbare potuerunt: cur igitur aliis de quorum ſanctitate nobis non conſtat, nocere non poſſent?

SIG. Ex his magis magiſque hæſitare incipio, quid igitur ſentiendum ſit, audire deſidero.

VLR. Sine modò, prope finem quid ſentiendum ſit latius de hoc & aliis loquemur.

De impedimento coitus.

SIG. Ex prioti dubio oritur aliud: Vtrùm poſſint hominem in coniugali ſtatu exiſtentem inficere, & ad coëundum impotentem reddere?

CONR. Vidi plures iuuenes, qui in coitu paucum aut nihil valuerunt imò proprias vxores carnaliter cognoſcere non potuerunt, aſſerentes, ex maleficio hoc ipſis contigiſſe.

SIG. O multi multa loquuntur.

VLR. Profectò Canones in hoc conſentiunt, aſſerentes: per maleficia fieri poſſe, vt homo, qui natura frigidus non eſt, ad coëundum inhabilis reddatur, itaque in Decretali ſpecialem titulum de frigidis & maleficiatis habemus. Vnde Hiſmarus etiam Papa *in c. ſi per ſortiarias. 34. q. 1.* ait. Si per ſortiarias atque maleficas artes, occulto, ſed nonnunquam Dei iuſto iudicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non ſequitur, hortandi ſunt quibus iſta eueniunt, vt corde contrito, & ſpiritu humiliatis Deo & ſacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciant, &c. Ecce dicit enim textus præparante diabolo concubitus non ſequitur.

Canones ab hominibus debent approbari.

Et quamuis pro deciſione huius dubij ad credendum ſatis foret Canon, quia Canonum conſtitutiones ab hominibus debent approbari: vt dicitur *in c. 1. de conſt.* Nihilominus tamen hoc idem aſtruunt Doctores.

Vnde B.Thom. *in quarto ſuper ſententiis, diſt.* 3. ait quòd ex maleficio poteſt quis eſſe impotens ad vnam, & non ad aliam. Itaque dominus Hoſt. in ſumma *lib.* 4. *Rubr.* 17. *de frigidis & maleficiatis* dixit. Aliquando maleficiantur homines, ita quòd redduntur per ſortilegium impotentes omnibus præter quam vni. Aliquando etiam maleficiantur adeo vt non poſſint cognoſcere vxorem, ſed omnes alias.

duplices impotentiæ concub.tus.

SIGISM. Animum meum hæc mouent, quia mira ſunt. Nam cùm coitus à natura nobis detur, admirandum certè eſt quomodò Diabolus curſum naturæ impedire nobis ignorantibus poſſit.

VLRIC. Nam & ego Vlricus ad decem & octo annos in curia Conſtantienſi cauſarum Patronus & Aduocatus, prout hodie ſum, etiam huiuſmodi cauſas frigiditatis & maleficij in practica plures habui, vbi mulieres accuſabant coram Iudice maritos de impotentia coëundi.

SIGISM. Quid igitur decretum fuit in talibus cauſis?

VLRIC. Decreuerunt iudices eos taliter infectos medicis curiæ huiuſmodi iuratis oſtendere ſe debere pro examine Medicorum faciendo.

SIGISM. Quid inde?

Impotentes Medici exhibendi.

VLRIC. Itaque plures comperi per Medicos curiæ iuratos inſpectos: quos ipſi Medici aſſeruerunt natura non frigidos, ſed ſortilegio maleficiatos eſſe.

SIGISM. Et quid ſuper huiuſmodi Medicorum examine finaliter ſententiatum extitit?

VLRIC. Decreuerunt iudices, partes ad triennium mutuo cohabitare debere, opus carnis huiuſmodi attentando, quoque largioſes in ieiuniis & Eleemoſynis foret, vt Deus, qui inſtitutor eſt matrimonij, huiuſmodi maleficium ab eis auferre dignaretur. Verùm quia de huiuſmodi articulo opinionem meã in fine cum præcedentibus dubiis latiùs declarare intendo, interim ad alia dubia te conuertere, ſi velis, poteris.

CAPVT. III.

Vtrum forma hominum immutetur.

SIGISMVNDVS quærit, Vtrùm dictæ mulieres incantatrices poſſint facies hominum in alias formas immutare?

VLRIC. Quid tibi digniſſime Princeps videtur?

SIGISM. Quòd non.

VLRIC. Quo hoc aſſeris motiuo?

SIGISM. Dicitur enim in decreto *in c. Epiſcopi*, 26. *q.* 5. vbi inquit text. Quiſquis ergo credit, poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius immutari aut transformari poſſe in aliquam ſpeciem aut aliquam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt, infidelis eſt, & pagano deterior.

CONRAD. Canoni aduerſari non intendo. Sed quæ apud Hiſtoriographos me legiſſe memini recitare cupio. Quid igitur ad Virgilium dicitur, qui in Bucolicis ecloga octaua recenſet: quòd cùm Vlyſſes ſuis cum ſociis à Troia exulando ad Circen Reginam declinaſſet: ipſa quoque Circe hoſpites tales ſuſcipiendo pocula malefica eiſdem miniſtraſſet: itaque ipſi hoſpites poſtquam venenata pocula bibiſſent, in animalia diuerſarum ſpecierum conuerſi ſunt, vnuſque in lupum, alter in aſinum, alius verò in leonem.

SIG

SIGISM. Fabulam recitas: poëtæ finxerunt quibus non eſt credendum.

Poëtæ reȣè Hiſtorias ſcripſerunt.

CONRAD. Certè reiiciendi non ſunt. Nam Cœlius Lactantius ait poëtas hiſtorias ſcripſiſſe: ſed ſub occulto figmento velaſſe. Attamen hoc recitat Boëtius Doctor Catholicus in libro quarto de conſolatione, & ait:

Vela Natitij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſula
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus,
Hunc apri facies tegit,
Ille Marmaricus leo
Dente creſcit & vnguibus.
Hic lupus nuper additus
Flere dum parat, vlulat:
Ille Tigris vt Indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet variis malis
Numen archaclis alitis
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſoluerit hoſpitis.
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant,
Iam ſues Cerealia
Glande pabula verterant,
Et nihil manet integrum,
Voce & corpore perditis.
Sola mens ſtabilis ſupra
Monſtra quæ patitur gemit.
O leuem nimium manum!
Nec potentia gramina
Membra quæ valeant licet,
Corda vertere non valent
Intus eſt hominum vigor
Arte conditus abdita.
Hæc venena potentius
Detrahunt homines ſibi
Dira quæ penitus meant
Nec necentia corpori
Mentis vulnere ſauiunt.

Hæc Boëtius decurtatis metris canit.

SIGISM. Tametſi præclaro ſtylo Boëtius Vlyſſis Sociorúmque geſta recitet, hæſito tamen an vera ſint & ſi talia geſta vera fuerint, non mirum, ſi iſtud his hominibus accidit qui pagani fuerunt, Idola venerantes, ſtatuas Dæmonum adorantes: vnde Diabolum ſuper homines tales maiorem poteſtatem habuiſſe credimus. Cum autem nos Deum cœli adoremus & in Chriſtũ credamus per quem ab imperio Diaboli liberati ſumus, vnde nobis talia contingere poſſe non exiſtimo.

CONR. Inſuper his ſimile factum audiuimus. Narrat enim Apuleius prout de eo recitat Auguſtinus, eidem aſini aures accidiſſe, accepto veneno humano animo percipiente ſe aſinum factum fuiſſe.

Etiam inter Chriſtianos quoſdam mutatos in beſtias

SIG. Dixi iam differentiam eſſe inter Idola adorantes, & Deum cœli colentes.

CON. Procedamus igitur ad eos, qui Deum cœli adorant, vt oſtendamus eidem venefica arte talia patiter accidiſſe.

SIG. Procedamus igitur.

CONR. In hiſtoria ſancti Clementis recitatur, quomodo facies Fauſtiniani, qui pater ſancti Clementis extitit, & cum Beato Petro Apoſtolo conuerſabatur, per ſimonem Maleficum immutata fuerit. Dicitur enim in eadem hiſtoria, quòd cùm Imperator Cornelium centurionem miſiſſet Antiochiam, vt illic Magos & Maleficos caperet. Fauſtinianus licentiam ſalutandi Apionem Anubionem à Beato Petro petiit,

Cùm

De Simonis Magi exemplo

Cùm autem idem Fauſtinianus apud Simonem Maleficium declinaſſet. Simon Anubiani & Apioni expoſuit, quomodo idem illa nocte Cornelium fugere vellet, eò quòd audiſſet eundem Cornelium Imperatoris ex præcepto ſe comprehendere velle: vnde ipſe Simon omnem furorem in Fauſtinianum conuertere propoſuerit. Tantùm, inquiens facite Fauſtinianum cœnare vobiſcum: At ego, ait, quoddam interim vnguentum componam quo cœnatus faciem ſuam perungam, ex eo quoque vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cuiuſdam ſucco faciem perungimini prius, vt non fallamini de mutatione vultus eius. Volo enim vt comprehendatur ab his qui me quærunt, & luctum habeant filij eius, qui me relicto fugerunt ad Petrum, itaque facies Fauſtiniani fuit mutata, vt nemo eundem præterquam Petrus cognoſceret, admodum quippe, vt qui Fauſtinianum intuebantur, exiſtimabant Simonem Magum videre, Ecce igitur quòd per maleficas artes vir ſanctus erat immutatus.

Faciem alterius in ſuam mutare.

SIG. Fortè pro tunc Fauſtinianus cathecumenus fuit: necdum baptizatus à Petro: vel Deus hoc ideò permiſit vt dolus Simonis Magi proficeret in gloriam Petri, provt factum fuit.

CONR. Quocunque modo permiſſum extiterit, attamen ex hiſtoria claret, quòd facies eius per maleficium immutata fuit.

Item in hiſtoria B. Petri recitatur, quòd cum Simon Magus ante faciē Neronis Imperatoris ſtaret, eius effigies ſubitò mutabatur, vt modò ſenior, modò adoleſcentior videretur. In eadem quoque hiſtoria legitur, quòd Simon Magus hircum in ſpeciem hominis ſecundùm ipſius Simonis mutauit. Fertur enim Simonem Neroni dixiſſe, vt ſcias optimè Imperator, me filium Dei eſſe, iube me decollari, & tertia die reſurgam. Præcepit ergo Nero carnifici vt decollaret eum: qui cum putaret Simonem decollare, decollauit arietem. Simon autem arietis membra recolligens, & ſe illa tribus diebus abſcondit. Tertia verò die oſtendit ſe Neroni, dicens: Fac ſanguinem meum abſtergi qui effuſus eſt: quoniam ecce Ego qui decollatus fueram ſicut promiſi, tertia die reſurrexi. Nero verò his viſis obſtupuit, & eum filium Dei putauit.

Hircus mutatus in ſpeciē hominis.

Simon Magus ſe filium Dei fingit.

SIG. Bone Doctor, quid tu affers in medium?

VLRIC. Maiorum Doctorum teſtimonia in eam rem adducam. Dicit enim Beatus Aug. *in libro de ſpiritu & anima.* Humana opinio dicit, quòd quadam arte & poteſtate Dæmonum homines conuerti poſſunt in lupos & iumenta & portare quæque neceſſaria, poſt peracta opera iterum ad ſe redire, nec beſtialem mentem in eis fieri, ſed rationalem humanámque ſeruare. Hoc intelligendum eſt, quòd Dæmones quidem naturas non creant, ſed ſolùm aliquid tale facere poſſunt, vt videatur eſſe quod non eſt. Hæc Aug. Ecce ergo quòd Aug. concepit, quòd aliquid tale facere poſſunt.

Naturas Dæmones non creãt

SIG. Sed ſubdit vt videatur eſſe quod non eſt.

VLRIC. De hoc latius in ſolutione finali dicemus. Inſuper Auguſt. *in lib.* 18. *de ciuitate Dei*, ait: De ludificationibus Dæmonum quid dicemus, niſi de medio Babylonis eſſe fugiendum: quantò enim in hoc maiorem poteſtatem Dæmonum videmus: tantò

tò tenacius Mediatori inhærendum, per quem de imis ad ſumma conſcendimus. Nam cum eſſemus in Italia audiebamus talia de quadam regione illarum partium, vbi ſtabularias mulieres imbutas his artibus in caſeo dare ſolere dicebant, quibus vellent, ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta illicò verterentur, & neceſſaria quæque portarent, poſtquam perfuncta opera ad ſe redirent, nec in his vitam beſtialem fieri, ſed tationalem ſeruari. Hæc Auguſtinus.

SIG. Hîc Aug. loquitur de auditu alieno, dicens, ſe á quibuſdam recitatoribus audiuiſſe, vnde dictum Auguſtini nihil in hoc concludit, quia teſtis de auditu alieno loquens non probat.

VLRIC. Sapienter loqueris, attamen audiamus propinquiora. Vincentius in ſpeculo naturali *lib. 3. cap. 3.* refert, & cuius verba hîc exponit Guillelm. Malmes Berienſis monachus, in hiſtoria ſua, quòd tempore Petri Damiani fuerunt duæ vetulæ in ſtrata publica, quas Auguſtinus appellat ſtabularias, item tranſeuntes ad hoſpitia. Pro mercede ſuſcipientes. Nam ſtabularium propriè hoſpitium venale & publicum dicitur: Hæ vno commorantes tugurio, vno quoque vtentes maleficio, hoſpitem, ſi quando ſuperueniebat ſolus in equum, vel ſuem vel aſinam mutabant, & mercatoribus vendentes, pretium habebant.

Guillelmi Malmes Berienſis hiſtoria.

Stabularium quid ſignificet veteribus

Quadam die iuuenem hiſtrionicis geſtibus victum exigentem hoſpitio ſuſceperunt, ſuſceptúmque aſinum fecerunt, multum inde lucrantes per aſinum, ſcilicet qui miraculo geſtuum diſtinebat tranſeuntes. Nam quocunque modo anus præcepiſſet, mouebatur. Non enim amiſerat intellectum, ſed loquelam: multum inde quæſtuum conflauerant vetulæ. Audiens hoc vicinus diues, aſinum emit magno pretio. Dictum quoque eſt ei ab illis vetulis vt cuſtodiret eum, ne in aquam intraret: ſeruatúſque aſinus diu ab aqua tandem incautiorem nactus cuſtodiam, in locum proximum, ſe proiecit: & ibi ſe diu volutans aſininá figuram perdidit, propriámque recepit. Cúmque cuſtos eius ſciſcitaretur ab eodem obuio ſi aſinũ vidiſſet, ille ſe eſſe dixit, famulus ad dominum retulit, dominus ad Apoſtolicum Leonem illo ſeculo ſanctiſſimum, conuictæ etiam anus idem fatentur.

Hiſtrio in aſinum ludicrum mutatur.

Dubitantem Papam confirmauit Petrus Damianus vir eruditiſſimus, producto exemplo de Simone Mago qui Fauſtinianum videri fecit in figura Simonis. Ecce ergo quòd Petrus Damianus vir magnæ auctoritatis apud Papam concluſit hoc fieri potuiſſe.

SIG. Sanctis hiſtoriis & auctoritatibus me impellis vt neſciam quotſum me vertam.

VLRIC. In fine latius loquemur de hoc.

CAPVT. IV.

De profectionibus nocturnis Incantatricum.

VTrùm dictæ mulieres incantatrices proficiſcantur ad conuiuia, vel poſſint ſuper baculum vnctum, vel ſuper lupum, ſeu aliud animal equitare, & ad ſui conuiuij ludũ de loco ad locum traduci, vbi bibant comedant, ac ſe mutuò cognoſcant atque delectentur.

SIGISM. Vlterius quæro, vtrum ſuper baculum pinguetudine quadam vnctum, aut ſuper lupum, vel aliud animal poſſint tales mulieres maledictæ equitare, & an Diabolus poſſet eas deferre de loco ad locum, vt bibant

& conuiuia celebrent, ſéque mutuò cognoſcant atque delectentur.

VLR. Audienda eſt tua opinio benigne Archidux.

SIGIS. Nouimus quòd Diabolus ſpiritus eſt, qui non habet manus, neque pedes, nec etiam alas, qui etiam non commenſuratur loco, quomodo igitur hominem qui corporeus eſt portare poſſet?

De prophetа Abacuc tranſlato per angelum.

CONR. Fortè ſpiritus ingrediuntur aliqua corpora, & aſſumunt ſibi talia ad opus illud quod facere volunt. Nam in ſacra Scriptura legimus, Danielis *vltimo*; quòd Angelus Domini apprehendit Abacuc in vertice eius, & portauit eum capillo capitis ſui, poſuítque eum in Babylonem. Ecce quamuis Angeli ſpiritus ſint, & non habent manus neque pedes, tamen concludendum eſt, quòd Angelus corpus aſſumpſerit, quo Abacuc capillis tenere & portare potuit. Sic *Actuum Apoſtolorum*. 8. legitur: Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus eſt in Azoto.

SIG. Hoc in ſpiritibus & Angelis bonis fieri poſſe concedo, in quibus maior eſt poteſtas.

Diabolus ducit Hermogenem ad S. Iacobum.

VLR. Loquamur ergo de malis, & ſic de Diabolo. Nam in legenda S. Iacobi legitur, quòd Diabolus Hermogenem conſtrinxit, & ligatis manibus & pedibus eundem ad ſanctum Iacobum detulit.

CONR. Referam autem ego, quod temporibus noſtris quibus adhuc iuuenes mutuò in ſcientiis humanitatis conſtudentes fuimus, accidit ante lapſum multorum annorum, vidi ergo in iudicio prouincialis ciuitatis Conſtantienſis duos mutuò litigantes, vbi accuſator in forma Iuris ſe inſcribens contra

Equitans lupum in die.

quendam ruſticum, quem Maleficum aſſeruit, actionem propoſuit, quòd idem ruſticus ſuper lupum quendam equitans obuiã accuſatori venerit, quo obuiante ipſe accuſator ſubitò contractus, & membris languidis factus fuerit. Itaque rogãte eo Maleficum, vt ſanitatem ſibi reſtitueret, annuerit Maleficus: Qui abiens rem aliquantulum temporis tacitus continuit. Verùm quia idem ruſticus etiam aliis ſuo Maleficio dãna intuliſſe dicebatur, vnde tandem accuſator eundem publicè inſignem iudici accuſauit.

SIG. Quid ad huiuſmodi accuſationem ruſticus reſpondit?

CONR. Negauit ille.

SIGISM. Ad torturam fuitne poſitus?

CONRAD. Non.

SIG. Quomodo igitur conuinci potuit?

CONR. Per teſtes.

SIG. Quam cauſam dicti allegarunt teſtes?

CONR. Aſſeruerunt per eorundem iuramenta publicè præſtita, quòd ipſe ruſticus Maleficus, etiam ipſos teſtes in corpore & rebus damnificauerit.

SIG. Datus fuerat ipſi accuſato orator ad deffendendum.

VLR. At ego tali iudicio affui, & ego illud cũ grauitate & maturitate fieri vidi: ipſas etiam partes duos magnæ eloquentiæ viros prolocutores habuiſſe memini.

SIG. Quinam hi fuerunt?

Vlricus Blaſer.

VLRIC. Conradum quondam *Schak* patrem noſtri diſputantem, ac Vlricum quondam *Blaſer* noſtræ ciuitatis Prætores, viros rememoratione dignos pro oratoribus habuerunt.

CONRAD. Ordinato itaque iudicio, ex dictis teſtium ipſum accuſatum conuictum condemnari, condemnatum concremari vidi.

SIG.

SIGISM. Quæſtio iſta aliam etiam particulam continet : videlicet , quòd huiuſmodi mulieres quandoque conueniant mutuóque confabulentur , bibant & ſe inuicem agnoſcant.

De conuentibus & conuiuiis Maleficarú.

CONR. Sic fieri ſolere vulgus clamat , ipſæque mulieres talia confitentur,& propinqua iudicia confeſſionis aſſignant.

SIGISM. Nonne ait Canon. *in cap. Epiſcopi* : 26. *quæſt.*5. vbi textus. Illud etiam non omittendum eſt quòd quædam mulieres ſceleratæ retro poſt Satanam conuerſæ Dæmonum illuſionibus , phantaſmatibus ſe ſeductas credunt , & profitentur , ſe cum Diana nocturnis horis , Dea Paganorum & cum Herodiade , & innumerata multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias , & multa terrarum ſpacia intempeſta nocte pertranſire , eius iuſſionibus obedire , veluti dominæ , & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari , ſed vtinam hæ ſolæ in perfidia , periſſent , non multas ſecum ad infideliratis interitum prouocaſſent. Nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta , vera hæc eſſe credit , & credendo à recta fide deuia , errore paganorum inuoluitur.

De Incubis.

CONR. Si itaque iuxta verba Canonis opinione decipiuntur, vnde igitur prouenit , quòd ipſæ mulieres ex aliis ciuitatibus homines noſcunt , quos etiam conuiuio interfuiſſe aſſerunt : & iudicia cognitionis ſuæ oſtendunt , quos tamen prius nunquam viderunt , neque in huiuſmodi ciuitatibus cum talibus priùs conuerſatæ fuerunt ?

VLRIC. Hanc inſtantiam,etiamſi vrgeri videatur, tamen prope finem huius tractatus exemplo S. Germ. ſoluemus.

CAPVT. V.

SIGISMVNDVS. Quærendum inſuper fortè exiſtimo , vtrum Diabolus in forma hominis poſſit apparere , & cum huiuſmodi maledictis mulieribus poſſit incubando commiſceri.

CONR. Nemo dubitat quin Diabolus in forma hominis apparere poſſit. Nam in legenda Sancti Martini legitur, quòd cùm Martinus Mediolanum præteriiſſet, Diabolus ei in humana ſpecie obuius fuit. Sic in legenda Sancti Antonij legunt , quòd Diabolus in ſpecie pueri nigri proſtratus apparuit. Item in legenda Sancti Eligij legitur , quòd Diabolus in ſpecie pulchræ mulieris eundem apud fabricam ſuam alloquebatur. De Saluatore quoque noſtro *Matthæi quarto* legitur , quòd aſſumpſit eum Diabolus & ſtatuit eum ſuper pinnaculum templi. Vnde in hanc partem aſſentior , quòd Diabolus in ſpecie humana poſſit hominibus apparere , & cum eis conuerſari. Legitur quòd Plato Dæmone domeſtico , quaſi famulo vſus ſit.

De Saluatore in pinnaculum templi conſtituto.

SIG. Sed quid de alia parte quæſtionis , an Dæmones poſſunt cum talibus mulieribus dormire,& coire cum eiſdem ?

CONR. Hoc namque mulieres confitentur , quod incubis commiſceantur , & ſicut ab amatoribus tractentur.

SIGISM. Vana mulierum opinio, multa garrulant, quæ vera eſſe putant.

CONR. Profectò quandoque perſeuerant in huiuſmodi eorum confeſſione, etiam cùm ad mortem ducuntur, & nihil aliud vident, quàm moriendum eſſe. Verunramen audiamus geſta aliorum magis authoriſata. Legitur enim in hiſtoria Sancti Bernardi, quòd Dæmon ſiue incubus, pluribus annis cum quadam muliere dormiuit etiam marito mulieris in eodem lecto condormiente, attamen hoc nefas ignorante. Itaque tandem mulier pœnitentia ducta, voluit deinceps licentiare & expellere Incubum, verùm non potuit: vbi Beato Bernardo conquerens, qui ipſum Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit. Ac ſic eundem à dicta muliere effugauit.

S. Bernardus Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit.

Item beatus Augu. *in 15. lib. de ciuitat. Dei*, ait: Creberrima facta eſt, multique experti ſunt, vel ab illis, qui expertos ſe audiſſe affirmant, Syluanos atque Faunos, quos vulgò Incubos vocant improbos, ſæpè mulieribus extitiſſe: & earum appetiiſſe & peregiſſe concubitum.

Item in hiſtoriis Arcturi regis Britanniæ ſæpius leguntur huiuſmodi accidiſſe.

Hiſtoria Arcturi Regis Britanniæ

SIGISM. Quid igitur reſpondetur ad auctoritatem Galliani, qui ait, Nullo modo credendum eſt, ſpirituales naturas cum fœminis carnaliter coire poſſe. Nam ſi hoc aliquando poſſet fieri, quomodo nunc vel nunquam vel rarò videremus aliquos ex eorum concubitu de mulieribus abſque virili ſemine naſci, cùm præſentim conſtet eas libidinum ſordibus admodum delectari, quas proculdubio per ſemetipſas potius quàm hominibus exercere mallent, ſi illud vllo modo effici poſſet. Hæc ille.

VLRIC. Hæc auctoritas induxit ad aliam quæſtionem An videlicet ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer? De natis ex incubis

CAPVT. VI.

SIGISM. An ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

CONR. Tritum eſt ſermone prouerbium, ex huiuſmodi concubitu filios natos eſſe, quos vulgus abiectos nominat, qui etiam Alemanico idiomate *mechſelbalch.* appellantur, vnde fabulantur de quadam Meluſina incuba, quæ cuidam Comiti adhæſiſſe dicitur, pluréſque filios ex ea natos fuiſſe, At vnumquemque huiuſmodi filiorum aliquid prodigij in membris habuiſſe, illum namque tres oculos, alium dentes aprinos contraxiſſe fama eſt.

Hiſtoria Meluſina

SIGISMVND. Fabula hæc ab incerto auctore orta fidem non facit.

CONR. Apud Vincentium *libro hiſtoriali 21. lib capite 30.* narratur, quòd Vortigernus Rex conſilio inito cum ſapientibus quid agere deberet ad ſui tutamen? conſilio autem capto, iuſſit conueniri artifices, vt ei turrim fortiſſimam conſtruerent, ſed cùm opera eorum tellus abſorberet, ſuaſum eſt regi, vt hominem ſine patre quæreret, & eius ſanguine lapides in cementum aſpergi perciperet, & quaſi hoc facto demum ſtare potuiſſet. Inuenerunt igitur adoleſcentem, cui nomen erat Merlinus, qui cum inarre ſua adducitur coram Rege, quæ confeſſa eſt, de ſpiritu in ſpecie hominis.

Homo ſine patre.

Merlinus Diuinator.

minis illum concepiſſe. Merlinus autem multa obſcura reuelauit, multa prædixit futura. Aperuit enim, ſub fundamento eſſe lacum, ſub lacu duos latere Dracones, quorum vnus rubeus, populum Britannum, alter verò albus Saxonum deſignaret, & quis in conflictu ſuorum alterum vinceret, prædixit & Aurelium Ambroſium deuicto Hengiſto & combuſto Vertigerno regnaturum. Ex illa enim hiſtoria habetur, Merlinum ex Incubo Diabolo genitum. Item & de illo Merlino B. Aug. & cæteri Doctores faciunt mentionem.

Color rubeus Britanno, notat, albus Saxones.

SIG. Quid igitur ſentiunt de Merlino Doctores?

De Gigantibus poſt diluuium.

VLRIC. Prope finem tractatus latius explicabitur. Nunc de illa particula Incuborum amplius progrediamur. Gloſſa ordinaria ſuper *6. c. Gen. 1. lib.* vbi textus ait, Gigantes autem erant ſuper terram in diebus illis. Poſtquam enim ingreſſi ſunt filij Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, iſti ſunt potentes à ſeculo & viri famoſi. Hæc textus. Gloſſa autem deſuper dicit. Non eſt incredibile ab hominibus, non ab Angelis vel quibuſdam Dæmonibus, qui ſunt improbi, huiuſmodi homines eſſe procreatos, quia poſt diluuium corpora non ſolùm virorum, ſed & mulierum incredibili magnitudine extiterunt. Hæc gloſſa.

SIGIS. Mirabilis hîc foret gloſſa, ſi Diabolus poſſet procreare pueros.

VLRIC. Ioſephus Iudæorum nobilis Princeps, vir vtique multarum rerum diſcretus, quem etiam Hieronymus laudibus effert, hoc idem ſuper illum paſſim ſcribens, aſſerit, illos ex concubitu ſpirituum Incuborum cum mulieribus patrato natos fuiſſe.

CONR. Adducam etiam propinquiores hiſtorias, Ganfridus Athioderus prout eumdem Vincentius *in naturali libro tertio* recitat, dicens, quomodo quidam Decanus ſacerdotum cum ſorore Ducis Burgundiæ Regis Siciliæ Rogerio deſponſata aliquandiu regnum inhabitauit, ibi certiſſimè competit quod nata bat quidam ſtrenuus inuenis: & natandi arte peritus, circa crepuſculum noctis lucente luna in mari balneans mulierem poſt ſe natantem per crines apprehendit, tanquam vnum ex ſociis, qui eum vellet mergere, eámque alloquens, nullum verbum extorquere potuit, opertámque pallio in domum duxit: & tandem in vxorem ſolenniter accepit. Increpatus aliquando à ſocio quodam quòd phantaſma accepiſſet, expaueſcens arripuit gladium, minatus in conſpectu eiuſdem mulieris, filium quem ex ea ſuſceperat interfecturum, niſi illa loqueretur, & diceret vnde eſſet. Quid inquit: Væ tibi miſero, vtilem perdis vxorem dum cogis affari. Tecum eſſem, & tibi benè foret, ſi iniunctum mihi ſilentium tenere permiſiſſes. Nunc autem deinceps me non videbis, & mox euanuit. Puer autem creuit, & marinum balneum frequentare cœpit. Tandem vna dierum phantaſtica illa mulier coram multis eundem puerum in eiſdem fluctibus occurrentem rapuit: quem ſi verus filius fuiſſet, mare ad littus expellere debuiſſet.

Quidam vnum ex Sirenibus ducit.

SIGISMVNDVS. Fuit ne igitur talis puer verus vel phantaſticus?

CONR. Ex hiſtoria deprehenditur, quòd talis puer comedit bibit, ambulauit, multis annis educatus fuit.

VLR. Pro quo Merlinus & hc puer habiti fuerint prope finem enoi dabimus : nunc interim ad alias hiſtorias pergamus.

Iuuamen arx ad Rhenum, Cygnus trahit nauem in Rheno.

SIGISM. Perge igitur.

CONR. Helimandus *quarto libro*, quem Vincentius refert, pariter narrat, cuius verba hæc ſunt. In Colonienſi Diœceſi famoſum & immane palatium Rheni fluminis ſupereminet, quod Iuuamen nuncupatur, vbi pluribus olim congregatis principalibus improuiſo aduenit nauicula, quam collo alligatam cygnus trahebat argentea cathena. Exindè miles nouus & incognitus omnibus exiliit : & cygnus nauem reduxit. Miles poſtea vxorem duxit, liberos procreauit. Tandem in eodem palatio reſidens, & cygnum inſpiciens aduentantem, cum eadem nauicula & cathena ſtatim in nauem ſe recepit, & vlterius non comparuit, progenies autem eius vſque hodie perſeuerat. Hæc Helimandus.

Progenies in Germania ex cygno.

SIG. Quanquam huiuſmodi hiſtoriarum auctores graues ſint, graue tamen non minus eſt credere talia facta fuiſſe, & facta, quomodo talia intelligenda veniant. Etenim, quia dicis te in fine, huiuſmodi dubia pro tua capacitate reſoluere, inquantum poſſis, velle, ideò ad vlteriorem quæſtionem progredior, videlicet vtrum Maleficæ poſſint futura prædicere, & ſecreta Principum conſilia reuelare.

Vtrùm Malefici futura & ſecreta prædicant

CONR. Audimus, quòd Merlinus multa futura prædixit, quæ etiam facta ſunt, prout ex hiſtoriis deprehendimus. Item, nonne Balaam, vt teſtatur Scriptura, Ariolus fuit, & tamen multa futura prædixit. Item nonne Diabolus in ſpecie Samuelis ad prouocationem Pythonicæ mulieris prædixit Saul & omnem ſuam familiam in bello manſurum, quod factum fuit, vt dicitur *Reg.* 1. Cecidit enim Saul & Ionathas filius eius in bello, & mortui ſunt.

SIG. Nonne futurorum cognitor ſolus eſt Deus, ſecretorúmque inſpector, qui eſt prima cauſa & primus motor omnium ?

VLR. Eſt verè, ſed nihilominus tamen Diabolus futura prædicere poteſt. Videmus enim quòd Medici & Aſtrologi, & alij ſapientes homines ſæpè futura pronoſticant.

SIG. Quanuis futura prædicant, tamen non eſt neceſſe, vt ita eueniant, vnde neceſſariò futura prædicendo non concludunt.

Quomodo Dæmones futura & ſecreta ſciant.

VLR. Rectè arguis, colendiſſime Princeps, quia omnia in poteſtate Dei, cui nemo eſt conſiliarius niſi ipſe ſibi.

SIGISM. Vellem enim ſcire, quomodo Diabolus futura prædicere poreſt.

VLR. Audi verba B. Auguſtini in Decreto poſita, *in c. Sciendum. 36. q. 1. vbi text.* Sciendum hanc eſſe naturam Dæmonum, vt aëri corporis ſenſum terrenorum corporum ſenſum facilè præcedant celeritate, & propter aërei corporis ſuperiorem nobilitatem non ſolùm curſus quorumlibet hominum vel ferarum, verùm etiam volatus auium incomparabiliter vincunt, quibus duabus rebus quantùm ad aëreum corpus attinet præditi, hoc eſt, acrimonia ſenſus, & celeritate motus ante cogitata pronunciant, quæ homines pro ſenſus terreni tarditate mirentur.

Experientia Dæmonum.

Acceſſit & Dæmonibus per tam longum tempus, quod eorum vita protenditur, longè maior experientia, quam poteſt hominibus propter breuitatem vitæ peruenire. Per has efficacias,

efficacias quas aërei corporis natura ſortita eſt, non ſolùm multa futura prædicunt Dæmones, verùm etiam multa faciunt, quæ quoniam homines dicere aut facere non poſſunt; eos dignos quibus ſeruiant & quibus honores diuinos deferant arbitrantur, inſtigante maximè vitio curioſitatis, propter amorem fœlicitatis falſæ atque terrenæ excellentiæ temporalis.

De diuinationibus Dæmonum.

Nunc quia de Diuinatione Dæmonum quæſtio eſt. Primùm ſciendum eſt, illos plerumque prænunciare quæ ipſi facturi ſunt. Accipiunt enim ſæpè poteſtatem & morbos immittere, & ipſum aërem vitiando morbidum reddere & peruerſis & maioribus terrenorum commodorum malefacta ſuadere, de quorum moribus certi ſūt, quòd eis talia ſuadentibus cōſenſuri ſunt. Suadentibus miris & inuiſibilibus modis per illā ſubtiliratem corpora hominum non ſentientium penetrando, ſe cogitationibus eorum per quædam imaginaria iuſſa miſcendo, ſiue vigilantium, ſiue dormientium. Aliquando autem nonnunquam ipſi faciunt.

Ex naturalibus ſignis prædictiones.

Sed quandoque naturalibus ſignis futura prænoſcunt, quæ in omnem ſenſum venire non poſſunt ante prædicunt: neque enim, quia præuidit medicus, quod præuidere neſcit huius artis ignarus, ideo diuinus habendus eſt. Quid autem mirum ſi quemadmodum ille corporis humani perturbata vel mortificata temperie, ſeu bona vel mala futura, prouidet valetudines, ſic Dæmones in aëris affectione ſibi nota nobis ignotas futuras præuident tempeſtates. Aliquando etiam hominum diſpoſitiones non ſolùm voce prælatas, verùm etiam cogitatione cum ſuis quædam ex animo exprimuntur in corpore facilitate prædicunt, atque hinc etiam multa futura prænunciant alij, videlicet mira iis qui iſta diſpoſita ignorarunt. Hæc Auguſtinus.

SIG. Eſt igitur ipſis credendum?

VLR. Prorſus non.

SIG. Quare?

VLR. Quoniam ipſi etiam Dæmones quandoque falluntur, & etiam homines fallunt & decipiunt.

SIG. Da exemplum vbi falluntur.

Dæmonum prædictiones fallaces ſunt.

VLR. Legitur in legenda ſanctorum Simonis & Iudæ, quòd cum Varradach Princeps regis Babyloniorum aduerſus regem Indorum bello decertare vellet, Magos & Ariolos conſulit, vt ſuper euentu belli reſponſa ab Idolis & Dæmonis reciperent. At Dæmones reſponderunt & prædixerunt grande bellum futurum fore & ex vtraque parte interfici præliantes. Poſtquā hoc Varradach audiuit, in triſtitiam incidit. Apoſtolis autem Simone & Iuda in riſum excitatis, ait Dux, me timor inuaſit, vos autem ridetis. Dicunt Apoſtoli, ceſſet timor tuus, nobiſcum pax intrauit iſtam prouinciam hodiè intermitte profectionem & cras hora tertia veniens quos præmiſiſti cum legatis Indorum, qui pace veſtra ad quaſcunque conditiones gratanter conſentientes pactum firmiſſimum ſtabilient. Simili modo Arioli ridentes dicentes Duci: Noli Domine hominibus illis credere mēdacibus, aduenis & ignotis qui ideo aliqua loquuntur, ne exploratores teneantur. Iſti Dij qui nunquam fallunt, dederunt tibi reſponſum, vt cautus & ſollicitus ſis. Quid multa? Craſtino die venerunt nuncij, qui miſſi fuerant, & nunciauerunt ita eſſe prout Apoſtoli dixerunt.

Ecce quòd Dæmones falſi extiterunt, mendacia prædixerunt & procul dubo ipſi Dæmones ſi potuiſſent,

&

& si sciuissent, libenter vera responsa dediſſent: cùm illud mendacium eisdem Dæmonibus in præiudicium exierit. Sed quia futura ignorabant, ideo seipsos fefellerunt? Ita habes, quòd etiam ipsimet Dæmones falluntur.

Quomodo Dæmones consulant ambiguitate suis prædictionibus.

Sed istud notandum est, quòd ipsi Dæmones dubitant de euentu eorum quæ prædicunt. Quid igitur faciunt cùm dubitant? Ait Aug. *in d.c. sciendum*. Sed ne, inquit: apud cultores suos pondus auctoritatis amittant, id agunt, vt interpretibus suis signorum suorum coniectatoribus culpa tribuatur, quando ipsi decepti fuerint vel mentiti, hæc Aug.

SIG. Pone exemplum.

VLR. Legitur de quodam Principe, qui aduersus Romanos pugnare volens Deos suos, id est Dæmones & Ariolos super victoria consuluit, qui euentum ignorantes, vt tamen aliquid responderent, ne futura ignorare, arbitrarentur, dixerunt, Romanos te vincere certum habe. Potest autem accusatiuus ille, Te, variis modis constrni, ira vt si ipse Dux Romanos vicisset, consonum responsioni fuisset: si verò à Romanis victus fuisset responsioni imputari Dæmonibus non potuisset. Vnde igitur ambigua obscuritate responsa solent dare.

Alij sic referunt, Aio te Æacida Romanos vincere posse.

Item sæpè etiam sua eorum voluntate fallunt & mendacia dicunt: quoniam pleni sunt inuidia, & gaudent, dum homines, in errorem mittunt & decipiunt. Vnde periculosum est eis credere, quoniam nescit homo, quando ipsi fallunt, vt fallere pro eorum consuetudine nos volunt. Sic itaque clementissime Princeps habes, quando ipsi secreta scire & futura prædicere possunt: & quòd fides in eorum dictis ponenda non est, quia in eis ponẽda non est veritas.

SIG. Satis iam dubiorum nostrorum occasione vos hinc inde allegantes audiuimus. Nunc nostri propositi mens finem determinationis appetit, quid igitur tu sentias placet vt detegas.

VLRIC. Quæ igitur dubia resolui cupis?

CAPVT VII.

De turbationibus aëris Maleficarum.

SIGIS. Vtrùm Dæmones, seu homines ministerio Dæmonum possint turbare aërem, prouocare grandines, & nocere terræ atque hominibus, morbos inferre, seu hominem sterilem facere.

VLR. Dico quòd non possunt, nisi quando & quibus, ac quantum à Deo ex causa Maiestatem suam mouente conceditur.

SIG. Super quo fundas hanc conclusionem.

VLR. Super priùs deductis. Insuper Ioannes Damascenus, *lib.* 2. ait: Non habent Dæmones virtutes aduersus aliquem, nisi à Deo dispensante, concedatur, sicuti in Iob. & in porcis. Percussione verò Dei facta & fortitudinem habent & transmutantur, & transfigurantur, in quamcunque volunt figuram, secundùm imaginem, id est, phantasiam.

Nec Sathan porcos sine Dei permissu inuadere potest.

Item Gregor. *in Dialogo lib.* 3. ait. Absque omnipotentis Dei concessione, nullam habet potestatem contra hominem malignus spiritus, qui etiam in porcos transire non potuit nisi permissus.

SIG. Quid est hoc dicere, in porcos transire non potuit?

VLR. In Euangelio legitur, quòd cùm Christus Dæmoniacum curasset & multas legiones Dæmonum ab eo eiecisset, petiuerunt Dæmones licentiam à Domino, vt porcos ingredi

gredi poſſent qua data intrauerunt porcos, & in mare irruerunt, &c. Ecce quòd Dæmones non audebant porcos intrare, & eos moleſtare, niſi priùs à Deo obtenta licentia.

SIG. Cognoſco itaque quòd cùm eiſdem à Deo permiſſum fuerit, quòd ex tunc nocere poſſunt.

VLR. Rectè cognoſcis. Vnde ait Hier. *ſuper Pſ.* Itaque qui quibuſdam in Pſal dicitur: Fiat Angelus Domini perſequens eos. i. Diabolus ſeu ſpiritus malus: quia Dominus creauit illum, & in ſua habet poteſtate. Ecce ex hoc habes, quòd ſæpe Deus concedit Diabolo, vt perſequatur homines.

Item Beatus Aug. *de diuinatione Dæmonum ait*: Accipiunt autem ſæpè poteſtatem & morbos immittere: & aërem vitiando morbidum reddere, & peruerſis malefacta ſuadere. Nam beatus Aug. *in l. 3. de Trinitate* ait: Ex ineffabili autem Dei potentia fit, quòd poſſint mali Angeli, ſi permitterentur: ideò verò non poſſunt, quia non permittuntur.

SIG. Cùm autem Dæmonibus talia facere à Deo permittitur, poſſunt ne tunc, pro eorum libito facere quantum volunt?

VLRIC. Non, niſi tantum quantum eis facere permittitur: & ideò Auguſt. *eodem loco in lib. 3. de Trinitate*, ait: Ideò non poſſunt, quia non permittuntur. Subiungit etiam, dicens: Neque enim alia occurrit ratio, cur Magi non potuerunt facere cinifes, qui ranas ſerpentéſque fecerunt, niſi quia maior aderat prohibitis Dei dominatio per ſpiritum ſanctum, quod etiam Magi confeſſi ſunt: Digitus Dei eſt, &c. prout. *Exod. c. 7.* dicitur.

Aliquando maior aliquando minor digitus Dei.

Vnde Ioannes Chryſoſtomus ſuper Matthæum libro primo, ait: Homines autem, non quantum vult, tentat Diabolus, quoniam quantum ad ſe, nunquam ceſſaret à tentatione, neque enim habet alium actum. Non enim manducat, nec dormit, nec aliud operatur: niſi vt tentet, fallat, & ſubuertat, hic cibus illius eſt. Ecce ergo, quòd Ioannes Chryſo. dicit, non quantum vult, &c. tentat &c. Vnde *in lib. 2. ſent. diſt. 7.* Petrus Lombardus ait: Dæmonum autem ſcientia & virtute exercentur etiam artes Magicæ, quibus tamen tam poteſtas quàm ſcientia à Deo data eſt, vel ad fallendum fallaces, ſicut Ægyptios, & etiam in ipſos Magos data eſt vt eorundem ſpirituum operatione viderentur admirandi, à quibus erant damnandi, vel ad mouendum fideles, ne tale quid facere pro magno deſiderent, vel ad exercendum ſeu probandum iuſtorum patientiam? Nec putandum eſt Dæmonibus hanc rerum viſibilium materiam ad nutum ſeruire, ſed Deo potiùs, à quo hæc poſteſtas datur.

Cibus Diaboli ſunt tentationes.

Dæmonibus poteſtas datur fallendi fallaces habere Magos.

SIG. Nunc ſi poſſibile foret, te duce cuperem ſcire, quando Deus glorioſus Dæmonibus concedat & permittat nocere terræ & hominibus, ac ſubuertere aërem & aquas, &c.

VLR. Grauis eſt hæc quæſt. quis enim nouit Dei voluntatem? vnde clamauit Apoſt. Paulus *ad Rom. 11.* O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia Dei, & inueſtigabiles viæ eius quis enim cognouit ſenſum Domini, aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?

SIG. Et ſi arcana cuncta Dei inueſtigare non liceat, loquamur tamen quantum nobis ab alto de gratia concedit.

VLR. Dico itaque, ſæpè numero aëris perturbationem, tempeſtates, tonitrua & alia abſque miniſterio

Tempestates fieri disp. ositione naturali.

Dæmonum poſſe fieri, & diſpoſitione naturali, Planetarumque motu, diuina bonitate aſtra curſus ſuos agere permittente, & de illis cauſis ſatis Philoſophi tractant, prout Ariſtoteles *in libro Meteororum* ſcribit.

SIGISM. De hoc non eſt dubium, quin naturali motu talia fieri poſſint. Sed quæſtio eſt, quando Diabolo concedatur hæc faciendi poteſtas.

Quando Diabolo detur poteſtas excitandi tempeſtates.

VLRIC. Miſericordiſſimus Deus, qui ſingulari ſua piiſſima prouidentia ob vtilitatem hominum diſponit quandoque talia permittit, in pœnam correctionis peiorum, quandoque in tentationem augmentandorum meritorum, quandoque in prodigium futuræ gratiarum actionis.

Deus quãdoque punit ſcienter, quandoque ignoranter.

SIGISM. Quomodo igitur Deus peccata in hoc punit?

VLRIC. Quandoque ſcienter, quandoque ignoranter.

SIGISM. Quomodo ſcienter?

VLRIC. Vt cùm homines puniuntur manifeſtè, ſcienter aſpiciunt propter delicta ſe punitos fuiſſe. Sic cognouerunt homines in Sodomæ & Gomorrhæ ſubuerſione, ſe ob peccata eorum punitos fuiſſe. Sic etiam, cum cunctis videntibus Abyron & Dathan terra abſorbuit.

SIGISM. Sed quomodo ignoranter?

VLRIC. Hic punctus reſpicit præſentem materiam, ignoranter itaque quandoque Deus punit peccatum per Angelum, quandoque per hominem, quandoque per Diabolum.

SIGISM. Præbe vbi per Angelum correxit?

Deus per Angelum punicns.

VLRIC. Dicitur *Eſaiæ* 37. Cùm Sennacherib veniſſet ad obſidendum Hieruſalem, egreſſus eſt Angelus Domini, & percuſſit in caſtris centum & octoginta quinque millia virorum ecce itaque, quòd Deus per Angelum ſuum punit ſuperbiam Aſſyriorum, tot millia eorundem occidendo. Sic duritiam Pharaonis & Ægyptiorum puniuit per Angelum omnes primogenitos Ægyptij interficiendo.

Deus per hominem puniens.

SIG. Quomodo autem punit per homines?

VLR. Exempla plura habes *in c. Remittuntur. 23. q. 5. in ver. Hinc. notandum.* &c. Itaque populus Hebræorum per Nabuchodonoſor. Item per Antiochum. Item per Titum & Veſpaſianum punitus eſt &c. Dicit enim ibi text. Aſſur. r. Sennacheribus erat virga furoris Domini, quia per eum innumeras gentes diuina iuſtitia flagellare diſpoſuit. Sic Attila Rex Hunnorum flagellum Dei ſeſe nominauit. Item ſubiunxit textus: Ipſe verò Aſſur non cognouit, quia in ſuperbiam elatus, victoriam quam aſſecutus fuerat, non diuinæ potentiæ, ſed ſuis viribus attribuit. Vnde contra eius ſuperbiam loquitur Dominus, Nunquid gloriabatur ſetra contra eum qui ſecat, aut exaltabitur ſecuris contra eum qui cedit in ea hæc textus *in d. c. Remittuntur 23. q. 5.*

Deus vtitur Tyrannis vt faber ſera & ſecuri.

SIG. Nunc ad tertiam ſpeciem. ſ. quomodo per Diabolum punit.

VLR. Et hoc ad materiam facit. Audiuimus enim ſuprà in Pſalmo per Prophetam dicentem. Fiat Angelus Domini, Diabolus perſequens eos, &c. cum aliis enumeratis auctoritatibus. Et ita affligitur quandoque peccatur in corpore, quandoque in rebus.

Deus puniens per Diabolum. In corpore affligi à Dæmonibus.

In corpore videmus torqueri Energumenos, Dæmoniacos, & obſeſſos. Sic etiam videmus propter peccata, multas infirmitates homi-

nes

nes contrahere. Et ideo dixit textus *in cap.* Cùm *infirmitas de pœnit. & remiſſ.* vbi ait. Cùm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente Domino languido, quem ſanauerat. Vnde & noli amplius peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Præſenti decreto ſtatuimus & præcipimus Medicis corporum, vt cùm eos ad infirmos vocari contigerit ipſos ante omnia moueant & inducant, vt medicum animarum, aduocent 24. poſtquam fuerit homini de ſpirituali remedio prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedat, cùm ceſſante cauſa ceſſet effectus, &c. hæc textus.

Recipe pro ægrotis.

Exemplum habes de Nabuchodonoſor Rege Babyloniorum, qui propter peccatum ſuperbiæ tantis calamitatibus mentis corporis afflictus fuit, vt quadrupes incederet, bouem ſe fore arbitratus, gramina comediſſe dicitur, & vnde ſuccedit tex *in c. Si per ſortiarias* 13. *q.* 1. vbi textus. Si per ſortiarias atque maleficas artes occulto, ſed nunquam iniuſto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante concubitus non ſequitur, &c. Ecce canonẽ determinare, quo oculo Dei iudicio procurante Diabolo homo maleficari poteſt. Et ſic habes, quòd Deus in ferendis pœnis vtitur Diabolo pro miniſtro.

SIG. Quomodo igitur Maleficæ mulieres aſſerunt, & credunt, ſeipſas talia facere videlicet turbare aërem, procreare tempeſtates, morbos inferre hominibus?

VLR. Ipſæ duntaxat pro earundem ſtultitia ſe talia facere credunt: & tamen ſua credulitate decipiuntur.

Quomodo decipiantur Maleficæ in remouendis tẽpeſtatibus

SIG. Quomodo.

VLR. Nam cùm vt Diabolus ex motu elementorum cognoſcit mutationem aëris & tempeſtates fieri debere, quas tamen ipſe Diabolus, *vt ſupra* diximus facilius & citius quam homo præſcire poterit: Vel dum diuina permiſſione aliqua plaga, & peccatorum correctio ſuper terram iuſto Dei iudicio cadere debet cuius quidem plagæ, & correctionis ipſe executor diuina prouidentia deputatur, ita vt huiuſmodi plagam prænoſcit futuram, ex tunc commouet mentes huiuſmodi Maleficarum mulierum aliquando eiſdem perſuadendo, aliquando ob inuidiam, quam tales ſceleratæ mulieres aduerſus proximum gerunt, in vindictam mouendo eaſdem ſollicitat, quaſi ipſas mulieres doceat huiuſmodi tempeſtates, & aëris turbationes prouocare.

SIG. Quid facit igitur, cùm eaſdem docet: aut quomodo ipſas inſtruit, vt ipſæ mulieres huiuſmodi incommoditates prouocent, & ſuo maleficio perficiant?

VLR. Conſulit & docet eas aliquid ſtultum & fatuum facere, & quod ad eiuſmodi factum nihil pertinet.

SIG. Si ſtultum, quid igitur eos docet, vnde namque prouenit, quòd poſtquam mulieres huiuſmodi documenta ſequuntur pro earundem voluntate tales tempeſtates ſuccedunt & eueniunt?

VLR. Ecce cùm Diabolus præuidit, vel ex curſu naturæ, & elemẽtorum, vel ex permiſſione diuina, ſuper aliquam terram plagam infligere debere, ſibique poteſtatem faciendi conceſſam eſſe, & ſic huiuſmodi euentum aliàs futurũ fore, perficit vt mulieres huiuſmodi ſceleratæ credant, ſe ex doctrina Diaboli alia efficere: Diabolus inſtruit eaſdem, vt quandoque accipiant lapides ſilicis & verſus Occidentem poſt tergum proiiciant, aliquando vt arenam aquæ torrentis in aërem proiiciant

Media nullius momenti per ſe. quibus Maleficæ putant tempeſtates excitari.

aliquando quòd in vna olla pilos porcorum bulliant, aliquando quòd trabes vel ligna in ripas tranſuerſaliter collocent, & ſic de aliis facultatibus. Et tamen talibus faciendis communiter Diabolus præfigit eis diem & horam, vnde fatuæ huiuſmodi mulieres Diaboli doctrinæ credentes, talia & alia his ſimilia faciunt. Itaque poſtquam ipſæ talia fecerunt, ac ſuccedentibus tempeſtatibus, grandinibus & aliis incommoditatibus, quas Diabolus alias in tali tempore nouit, vt præmiſſum eſt profuturas, ex tunc credunt illæ ſceleratæ fatuæ mulieres euentum huiuſmodi ex facto earum proceſſiſſe, cùm tamen talia earum facta non poſſent vnicam guttam prouocare. Verùm eſt tamen, quòd poſt huiuſmodi mulieres gratificantur Diabolo, adorantes eum, & immolantes ei holocauſtomata, vel quid aliud eidem offerentes. Nam quis tam hebes mentis eſt, qui credere poſſet quòd ex huiuſmodi fatuitate & mulierum ſtulta operatione, vna tam immenſa ſphæra aëris & alia elementa deberent commoueri inde vt grandines & fulmina prouocarentur?

SIG. Sed qui ad hoc dicis? videmus namque vnam totam ſæpè terram periclitari, in qua non omnes homines deliquerunt.

Iuſtus perit cum impio quando Deus punit.

VLR. Sæpè iuſtus perit cum impio, ſi etiam quis punitur pro alio. Nam *Gen.* 19. legitur, quòd dum Sodoma & Gomorra propter peccatum ſubmerſæ fuerunt, certè pariter aliæ ciuitates cum eis perierunt propter vicinitatem, vt Segor & Iegor: & tamen hæ ciuitates non peccauerunt. Sic *Regum* 2. videmus, dum Dauid coram Domino populum numerando peccaſſet, quòd propter peccatum Dauid, & ſic vnius hominis, multitudo hominum, & ſic multa millia hominum, perierunt & mortui ſunt. Cùm autem legimus, Deum tam innumeram multitudinem hominum percuſſiſſe propter pecatum numerationis vnius duntaxat hominis, quomodo igitur puniet Dominus populum ſuum propter grauiora peccata, vt puta propter hæreſim & blaſphemias, Cùm autem tales mulieres, vt textus *in c. Epiſcopi. 26. quæſtione quinta.* Deum abnegant, & ſe Satanæ tradunt, Diabolum adorantes, & ſacrificia ſibi offerentes, quis dubitat quin vna tota ciuitas, in qua tales ſceleratæ mulieres degunt & tolerantur, infeliciora omnia & huiuſmodi ruinã diuinæ ex maieſtatis vltione timere habeat.

SIG. Videmus itaque determinationem duarum cauſarum, quibus Diabolus nouit futuras tempeſtates, videlicet cauſam motus aſtrorum & diſpoſitionis naturalis: alteram diuinæ vltionis ſeu correctionis peccatorum. Quid igitur erit, cùm huiuſmodi nocumenta probis & iuſtis hominibus euenerint?

Pro exploranda fide plerum Diabolus interdum ſæuit.

VLR. Poſuimus ſuperius etiam alias vias diuinæ permiſſionis, videlicet, quod quandoque in tentationem iuſtorum ob augmentandum meritum permittit Deus.

SIG. Oſtende.

VLR. Nonne Iob iuſtus, & laudans Deum erat. Et tamen tentauit eum dominus in bonis, agris, armentis, & gregibus: & tandem in corpore, dando tentandi poteſtatem Diabolo, qui etiam eum grauiſſimo vlcere percuſſit, & quia his omnibus repertus eſt Iob patiens & humilis, vnde apud Deum meruit.

De S. Antonio eremita a Diabolo peſſime vexato.

Nonne Beatus Antonius eremita, vir religioſus & Deo amabilis fuit, nonne ſæpius à Diabolo tentatus, & grauiter percuſſus, donec quaſi

quaſi defeciſſet, ac vt ſic metirum ampliatum eius fuit. Legitur enim in legenda eiuſdem, quòd Antonio in quodam tumulo latitante multitudo Dæmonum eum ita cæde varia lacerauit, quòd miniſter eius de villa veniens, quaſi mortuum propriis humeris ad villæ hoſpitium reportauit: quo audito conuenerunt vicini, & cùm poſt planctum funeris media iam nocte dormirent, Antonius ſubitò reuiuiſcens, vocato miniſtro, fecit ſe in ſilentio ad tumulum reportari, ibique ex priorum vulnerum dolore proſtratus, cum ex animi virtute conflictum Dæmonum prouocaſſet, & ſtatim illis in varias beſtiarum formas mutatis, ab eorum dentibus, cornibus, vnguibus laceratus fuiſſet, ſubitò radius quidam lucis Dæmones & tenebras fugauit, ſtarimque ſanatus Chriſtum præſentem intelligens dixit: Vbi eras Ieſu bone, vbi eras, quare à principio non affuiſti, vt curares vulnera mea. Et vox ad eum facta Antoni, inquit, hic eram, ſed expectabam videre certamen tuum: nunc autem, quia viriliter dimicaſti, in toto orbe te faciam nominari. Hæc Vincentius *in hiſtoria lib.* 14. recitat Athanaſium notaſſe. Vnde dicitur *Iacobi* 1. beatus vir qui ſuffert tentationem, quia cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

Fama de Antonio vnde tam celeb.

CAPVT. VIII.

SIGISM. Nunc ſatis habeo, ex facto talium mulierum, neque tempeſtates, grandines, ſeu alia mala fieri poſſe, ſed duntaxat vel ex motu naturali vel impreſſione diuinæ bonitatis: qua vel in pœnam vel in meritum ex ſua ineffabili pietate talia euenire Diabolorum miniſterio permittit. Idcirco placet iter nunc ad alias quæſtiones dirigere. Vtrum Maleficæ & Strigæ poſſint miniſterio Dæmonum ſeipſas, ac alios homines in alias formas ſpecierum ſeu animalium mutare?

De mutationibus formarum.

VLR. Ex cauſis ſupradictis poſſunt, attamen apparenter & ſic præſtigiis facere.

Quid præſtigium ſit.

SIG. Quidnam eſt præſtigium?

VLR. Ars transformandi formas iuxta apparentiam. Præſtigium dicitur quaſi præſtringens oculos: provt ait Iſidorus *Etymologiarum lib.* 8. ita vt ipſi Dæmones perſtringendo oculos faciant apparentiam, qua homo iudicat rem alterius formæ eſſe, quàm ſit, ita vt quis videns hominem, credat eum eſſe aſinum, vel lupum & tamen vnuſquiſque retineat formam ſuam, quanquam oculi noſtri decipiantur, & ad aliam ſpeciem erroneo iudicio deducantur. Sic Simon Magus perſtrinxit oculos Neronis, & carnificis, qui decollando arietem credit ſe Simonem decollaſſe, in oculis ſuis miniſterio Diaboli præſtrictis deceptus.

Item legitur de Sancto Machario Ægyptio eremita, provt recitat Vincentius *lib. Hymn.* quòd cum Ægyptius quidam amore veſano alienæ vxoris arderet, nec ad effectum concupiſcentiæ peruenire poſſet: eò quòd illa virginitatem ſuæ coniugis nimis amaret, ipſe Maleficum precatus eſt, vt aut ab ea amari faceret aut à marito proprio repudiari: qui multis illectus muneribus, ſolito ſuæ artis ingenio fecit illam equam videri: Itaque vir eius turbatus, quum equam ſuo lectulo iacentem videret, ingemiſcens flebat: eo quòd illam alloquens, nullum reſponſum audire poterat. Adductis ergo presbyteris, quid illa pateretur oſtendit, & ne ſic quidem calamitatis cauſam

Exemplũ de S. Machario.

Candelæ facientes paleas videri ſerpentes.

paleæ videntur ſerpentes eſſe : & huiuſmodi experimenta etiam multa fiunt à ioculatoribus. Cùm autem Diabolus Magiſter ſit ioculatorum, nemini dubium,quin ſubtilius Diabolus hæc operari poſſit.

Ioculatorum ſiue hiſtrionũ Magiſter eſt Diabolus.

Item aliquando non res ſed ſimilitudo rei & figura videtur , ita *ſecundùm gloſſam Beati Auguſtini*, Beatus Petrus vidit iſtud vas ſubmitti de cœlo in terram,in quo erant omnia, quadrupedia, ſerpentia terræ & volatilia cœli , vt dicitur *Actorum Apoſtolorum decimo* , quæ nempe non corpora erant , ſed imagines. Eadem viſione beatus Benedictus totum mundum vidit.Nam in legenda ſua dicitur , quod totus mundus, velut ſub vno ſolis radio collectus, ante oculos eius adductus eſt , ecce quòd erant rerum imagines.Ex præmiſſis itaque inducitur ad alias quæſtiones.

De viſionibus.

CAPVT IX.

VTrùm dictæ mulieres conueniant ad conuiuia , mutuò bibant & comedant,& ſibi mutuò loquantur,ac ſe inuicem cognoſcant.

SIG.Gauderem ſuper hæc opinionem tuam audire.

VLR. Ex prædictis ſatis cognouiſti, quomodo quandoque in ſomno , quandoque in vigiliis fit repræſentatio imaginationum , tam fortium,quòd homo credit ſe eſſentialiter hoc vel videri vel facere. Audiſti etiam , quòd Diabolus quandoque perſtringit oculos & alios ſenſus hominum vt homines autument , ſe hoc vel hoc facere.

Exemplũ de nocturnis cõfeſſionibus Maleficarum.

Etenim vt me ſatiùs intelligere poſſitis, introducam hiſtoriam in legenda Sancti Germani.Dicitur enim ibidem cùm prædictus S. Germanus quadam nocte hoſpitatus fuiſſet , in vna domo , & poſt cœnam menſa iterum pararetur, admiratus S.Germanus ipſe quæſiuit ab hoſpitibus cui denuò menſa pararetur.Qui cùm dicerent , quòd illis bonis viris & mulieribus , quæ nocte incedunt, menſam præpararent. Nocte itaque illa ſtatuit S. Germanus vigilare. Et ecce vidit multitudinem ad menſam in formas & figuris virorum & mulierum venientem,qui eis præcipiens ne abirent vel recederent:cunctos de familia domus iſtius excitauit, quæſiuitque ex illis ſi perſonas illas cognoſcerent ? Qui cùm omnes vicinos & vicinas dicerent eſſe, miſit ad domos ſingulorum , & ecce in ſuis lectulis ſunt inuenti & admirati.Poſteà Dæmones per ſanctum Germanum ſe eſſe ſpiritus malignos & peruerſos dixerunt:qui ſic hominibus illudebãt.Ecce quòd ſpiritus ſe loco illarum perſonarum oſtendere poſſunt , ita quippe vt homines exiſtiment,huiuſmodi imagines veras perſonas eſſe.Et ſic ex illa habes hiſtoria, quòd eadem hora poteſt eſſe in vno loco : & nihilomiuus per ſpiritum apparere in alio , ſicut illi homines hora noctis fuerunt in domibus , & in lectulis ſuis:& eadem hora eorum imagines præſtigio Diabolico apparuerunt in domo hoſpitis cœnantes.

Dæmones in figura humana adſunt conuenticulis nocturnis.

Sic etiã de Simone Mago dicitur in legenda ſancti Petri, quòd Simon eadẽ hora in conclaui erat cũ Nerone & foris loquebatur populo,id eſt,imago eius per diabolũ foras loquebatur populo. Sic idẽ in bonis ſpiritib;& Angelis cõtingere ſolitũ fuiſſe legimus.

Nam beato Ambroſio apparuit, quando faceret officium in exequiis ſancti Martini in ciuitate Thuronenſi. Dixit ei : Ego funeri exequium præbui : ſed vltimam orationem vobis excitantibus explere

Angelus miſſam in forma S. Ambroſij adminiſtrat.

non

non valui. Et reuera ita inuentum fuit, ſicuti ipſe retulit, & tamen ipſe Ambroſius cum eo tunc in ciuitate Mediolanenſi fuit, quæ ad plures diætas diſtat à Thurone. Vnde ſecundùm Ægidium in quodam quodlibeto dicitur: quòd bonus Angelus in forma Ambroſij fuerit in ciuitate Thuronenſi, & corpus beati Ambroſ. fuerit in ciuitate Mediolani.

SIG. Ad quem finem properat hæc inſtructio.

VLR. ad hoc, vt concludam, quòd homines ſæpè exiſtimant ſe videre alios homines in certo loco conſtitutos, quorum tamen imagines dumtaxat vel in ſpiritu bono vel malo vident.

SIGIS. Sed quod econtrà. anne quandoque Pythonicæ mulieres credunt, ſe proficiſci in alium locum cùm tamen remaneant in domo ſua?

Sæpius credere homines ſe eſſe in aliquo loco, vt i non ſint.

VLRIC. Superius iam audiuimus exempla: vnde ſæpius credit homo ſe eſſe in alio loco vbi non eſt: ergo benè dicit textus *in capitulo Epiſcopi, 26. quæſt. 5.* vbi ait: Illud etiam non eſt omittendum, quòd quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ, Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt & ſe profitentur cum Diana nocturnis horis, Dea Paganorum vel cum Herodiade & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias: & multarum terrarum ſpacia in tempeſtæ noctis ſilentio pertranſire: vel eius iuſſionibus obedire velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari: ſed vtinam hæ ſolæ in perfidia ſua periiſſent, & non multos ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. Nam & innumera multitudo hac falſa opinione decepta, vera eſſe credit, & credendo à recta fide deuiat, hæc textus.

SIGISMVND. Nonne cæteri homines poſſunt equitare & ambulare de loco ad locum, tam de nocte, quàm de die? Quid igitur ipſis talibus mulieribus obſtat?

VLRIC. Certè non denego, quin huiuſmodi mulieres & equitare & ambulare, tam ſuper aſinum, equum bouem ſeu camelum poſſint, &c. ſicuti alij homines, & more aliorum hominum. Et ſic ſecundùm curſum naturalem. Nos autem in eo caſu loquimur, qui ſe vltra communem hominum curſum extendit: videlicet, vt non poſſint in vna hora ad decem vel viginti milliaria proficiſci.

SIGISM. Si igitur non vadunt de loco ad locum, & conuiuia viſitant, vt dicit ſupradictus textus, vnde igitur prouenit, quòd homines in aliis ciuitatibus exiſtentes, quos nunquam antea viderunt, cognoſcunt.

Quomodo Malefici in aliis ciuitatibus habitantes, quos numquàm viderunt, cognoſcunt.

VLRIC. Ex præmiſſis patet ſolutio: quoniam per impreſſiones imaginationum ſeu repræſentationum imaginum miniſterio Diaboli factam, hoc percipiunt: credentes ſe ſenſus corporalis præſentia cognouiſſe.

SIGISMVND. Saturati ſumus de præmiſſis diſputationibus nunc de vlteriori quæſtione interrogemus videlicet, an Diabolus poſſit in forma hominis cum huiuſmodi mulieribus incubando commiſceri, & an ex huiuſmodi coïtu poſſint pueri naſci?

CAPVT

CAPVT. X.

AN Diabolus poſſit in forma hominis cum huiuſmodi mulieribus commiſceri.

Ex Incubo & muliere non procreatur homo

VLR. Quamuis in ſuperioribus plenæ tum autoritates & rationes, tum exempla & hiſtoriæ pro deciſione huius ſatis ſint introductæ, vt tamen finem materiæ aggrediamur. Dico, quod ex Incubo & muliere non procreatur homo. Nec vnquam inuentus eſt homo, qui ex ſpiritu & muliere natus ſit, præterquam Saluator Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſummi Dei patris miſericordia dignatus eſt, ſine commixtione virili, de Spiritu ſancto ex glorioſiſſima virgine in mundum naſci. Abſit igitur apud me, quòd homo ſine homine de ſpiritu & maledicta muliere debet naſci.

In contemeliam natiuitatis Chriſti Satanæ de Incubis finxit. De Gigantibus.

Nec obſtant, quod in comœdia Plauti poëtæ de Amphytrione legitur, quòd Hercules ex Ioue Deo, & Alcmena muliere Amphytrionis natus ſit: & ſic Medius fidius dicatur. quaſi medius filius: quia fabula Poëtarum nefandiſſima fictio eſt.

SIG. Quid igitur reſpondes ad allegatam gloſſam *Geneſeos* 1. vbi dicit. Gigantes ex tali coitu natos extitiſſe?

VLR. Dico, quòd gloſſa nominatiuè loquitur, & non concludit.

SIG. Quomodo autem ſaluas textum, qui dicit, quod exinde nati ſunt Gigantes?

VLR. Dico, quòd eo tunc ſurrexerunt Gigantes, hoc eſt, homines potentes & magnifici, qui propter eorum potentiam & magnanimitatem dicti ſunt Gigantes.

SIG. Quid igitur de Merlino in Britannia ſupradicto?

VLR. Sentio quòd fuerit verus homo.

SIG. Sentis? Cuius filius.

De Merlino Britanno.

VLR. Vtriuſque hominis, tam viri quàm mulieris.

SIG. Quomodo igitur mater eius coram Rege Britanniæ confeſſa fuit, eum de Incubo concepiſſe?

VLR. Me iudice errauit mulier, à Dæmone illuſa credens ſe Merlinum de ſemine Incubi genuiſſe.

SIG. Vnde igitur conceptus eſt talis Merlinus?

VLR. Sic arbitror, quia fortè mater Merlini ſe Diabolo, proh dolor! dedicauit: vnde Diabolus imaginationem eius, vt præmiſſum, ſeducens ſenſúſque eiuſdem perſtringens, quaſi eidem commiſceretur, cuius etiam corpus fortè per præſtigium tumidum fecit, quaſi fœtu grauida incederet: ac adueniente tempore, ficti partus flatum diuina permiſſione propter eiuſdem mulieris incredulitatem in corpore eiuſdem moueri, vnde ipſa exiſtimans ſe grauidam & fœcundam, ac prolem parere debere. Itaque ipſe Diabolus diuina permiſſione ob incredulitatem mulieris in ventre eiuſdem dolorem immiſit, & huiuſmodi flatum extinguendo & alium puerum hominis alicubi furatum ſupponendo, apparentiam fecit occulto ſuo præſtigio, quaſi talis puer de tali muliere natus fuiſſet, quem poſt mater ſuſcipiens, credens de corpore ſuo exiiſſe, enutriuit, cùm tamen talis puer ab aliis hominibus prænatus fuerit, & per Diabolum ſubtractus.

SIG. Sic audio, quòd Diabolus poteſt homini ſubtrahere puerum ſuum: & deferre ad alium locum, & ſupponere alteri.

Subtracti infantes & ſuppoſiti à Diabolo.

VLR. Permittente Deo poteſt, præſertim non baptizatos pueros ſurripere.

In non baptizatis Diabolum habere poteſtatē.

SIG. Oſtende hoc exemplo vel auctoritate.

VLR. Diabolum ſuper puerum non baptizatum habere poteſtatem, ſuſcipe auctoritatem ex decreto. *in. c. Poſteà, in c. ſacerdos de conſe. diſt.* 4. vbi text. Sacerdotes cùm per exorciſmi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare maligno ſpiritu in eorum mentes contradicunt? quid aliud faciunt, niſi quòd Dæmonia eiiciunt? Item *tex.* 3. *c. Dehinc eadem diſt.* dicit: dehinc iterum exorcizatur Diabolus, vt ſuam nequitiam cognoſcens, iuſtum ſuper ſe Dei iudicium timens, recedat ab homine, nec iam contendat arte ſua ſubuertere. Ecce quòd Diabolus arte ſua poteſt ſubuertere pueros non baptizatos. Ex his infero ad proles & pueros, quos vulgus opinatur de milite Colonienſi per mulierem procreatos, prout ſuperius in hiſtoria latius tractatum eſt.

SIG. Dic quæſo, pro quo habuiſti illum militem incognitum?

VLR. Pro Incubo & Dabolo.

SIG. Pro quo autem filios?

VLR. Ego ſaluo tamen iudico melius ſentientium, reputo illos pro veris hominibus: alicui tamen ſubtractis, & ibi vt præmiſſum eſt, ſuppoſitis.

SIG. Qualem autem exiſtimas illam mulierē fuiſſe, *vt ſuprà* dictum eſt, quam ciuis ille Siciliæ in mari accipiens vxorem duxit?

VLR. Pro ſuccuba, & ſic pro Diabolo.

SIG. Pro quo autem reputas filium per ipſam, vt putabatur genitum, & poſteà in mari per eundem ereptum?

VLR. Pro Diabolo qui ſic in forma pueri apparuit. Nam & Helimandus eadem hiſtoria ſentit, inquiens, ſi talis puer verus homo fuiſſet: nemini dubium, quin poſtquam mater eundem in mari arripuit, & ſubmerſit, mare ipſum tanquam cadauer ad littus eieciſſet, quod tamen non fuit factum, quia talis puer diſparuit, & amplius viſus non fuit: natura autem maris eſt, omnia cadauera ad litus proiicere.

De ſuccubis excipientibus ſemen naturale, & incumbendo infundentibus.

SIG. Nonne plures opinantur, quòd Diabolus vt ſuccubus poſſit cum viro coire, & ſperma aſſumere, ac ex pòſt, vt incubus in muliere proiicere, & exinde prolem generare?

Pulchrum argumentum ex Medicina contra generationem Incubor.

VLR. Mihi non videtur fieri poſſe, dato enim quòd ſperma taliter colligere & immittere poſſet: hoc tamen ad generandum non ſufficit, quoniam Conciliator *differentia* 15. ait ſic: Scire debes, quòd iſtud membrum, puta teſticuli, non eſt princeps virtutis generatiuæ, quamuis virtus in eo ſit, vt opinatur Galenus: quia illud non poteſt agere ſuam operationem per ſe: niſi per ſpiritum emiſſum à corde, temperatum quantitate & qualitate, propter quod virtus cordialis, quæ menſurat hunc calorem, vt poſſit facere ſuas operationes, ſit principaliter generatiua, & virtus quæ eſt in hoc membro eſt eius ſeruiens: & ſi aliquid in hoc habet dominium eſt illud particulare. Vnde mihi videtur ex illa Theorica, quòd cum Diabolus huiuſmodi ſpiritum à corde principiantem & illam generationem virtutem aſſumere non poſſet, clarum erit quòd quamuis fortè aſſumat ſperma ex proiectione duntaxat huiuſmodi ſpermatis, aliis non comitantibus nihil generare poterit.

SIG. Ex ſupra dictis & iam deductis video, te pedem figere ſuper eo, quòd aut huiuſmodi pueri

fint

ſint phantaſtici : aut verò alibi ſurrepti & ſuppoſiti.

VLR. Bene habet, & in illam partem videtur declinare Vincentius *in 4. lib hiſtoria naturalis in c.* 128.

Epilogus præcedentium per octo determinationes.

SIG. Nunc ſatis mutuò inter nos hac de re diſputauimus. Expedit pro memoriæ tenacitate, vt nunc dererminationis concluſiones paucis verbis per epilogum detegere coneris.

VLR. Saluo igitur iudicio Doctorum quorumcunque melius ſentientium, quorum determinationi me ſubmittere non recuſo, quantum mihi viſum fuerit, dicam. Eſt igitur meæ opinionis determinatio. Prima, quòd Diabolus, neque per ſe, neque miniſterio hominum poteſt elementis, hominibúſque & animalibus nocere: vel homines ad generandum impotentes reddere: niſi quando occulto Dei, ſed nunquam iniuſto iudicio, vel ob pœnam delictorum noſtrorum, vel ob meritum tentationis noſtræ augmentandum : ſiue ob diuinæ Maieſtatis gloriam magis timendam, & per nos colendam : ſeu aliam cauſam Deum mouentem, ipſa clementiſſima Pietas permiſerit.

Secunda determinario eſt, quòd cùm ipſa Dei prouidentia occulto ſuæ boniratis iudicio Diabolo nocendi poreſtatem permiſerit : quòd ipſe Diabolus huiuſmodi poteſtatem ampliùs exrendere, quam ſibi à ſummo Deo conceſſum fuerit, non poterit, &c.

Tertia determinatio, quòd quamuis Diabolus permittente diuina Clementia ob incredulitatem hominum, vel aliam cauſam ſuperiùs enarratam, poſſet perſtringere oculos, alióſque ſenſus hominum obſtruere : ita vt homines credant ſe alicubi eſſe, vbi tamen non ſunt vel videre id quod in ſe tale non eſt, vel apparere aliter quàm ſit: hominem tamen vel animalia in aliam ſpeciem veraciter immutare non poteſt.

Quarta detetminatio, quòd huiuſmodi malæ mulieres per multa milliarium ſpatia in noctis ſilentio non proficiſcuntur, nec mutuò taliter proficiſcendo conueniunt. Sed duntaxat ipſis ſomniantibus, vel imaginatione forti, vt præmiſſum eſt, laborantibus, per repræſentationem ſpecierum ſimilitudinarium à Diabolo eis impreſſarum, hæc & alia ipſis apparent, quæ poſteà vigilando verè ſibi acciduſſe, ſic illuſæ credunt.

Somniantes mulierculæ ſomniant nocturnas excurſiones.

Quinta determinatio, quòd Diabolus, ſiue vt Incubus, ſiue vt Succubus pueros generare nullo modo poteſt. Sed huiuſmodi pueri niſi inuenti fuerint, vel ſuppoſiti pueri, vel phantaſtici exiſtunt.

Sexta determinario, quòd ſolus Deus futurorum certus eſt inſpector, & ſolus cogitationes hominum nouit, quódque Diabolus per ſe, ſiue Magos ſeu Maleficos vera & futura prædicere alteri non poteſt, niſi ea quæ ipſe pro ſubtilitate naturæ ſuæ prior ex conſideratione aſtrorum, & elemenrorum diſpoſitione accidere debere noſcit vel quæ accepta licentia à Deo facere intendit, vel hominibus ad faciendum perſuadere in eorum menres ſuggerendo propoſuit : vel quæ ex mioribus & geſtu hominum coniecturando deprehendit : nihilominus tamen ipſe ſæpè fallit, & fallitur.

Quomodo D. mon futura prædicat.

Septima determinatio, quòd quamuis effectualiter huiuſmodi maledictæ mulieres nihil efficere poſſunt, nihilominus tamen, quia inſtigante Diabolo tales mulieres, vel ob deſperationem, vel paupertatem, vel odio vicinorum, vel alias tentationes per Diabolum immiſſas, quibus

non reſiſtunt, à vero & piiſſimo Deo recedentes : ſeſe Diabolo deuouendo, ac eundem colendo, ſibíque Diabolo holocauſtomata & oblationes offerendo, apoſtatant : hæreticam prauitatem ſectantes, & propterea ſuccedit.

Vltima determinatio, videlicet, quòd propter huiuſmodi apoſtaſiam & corruptam voluntatem de Iure ciuili tales ſceleratæ mulieres, quæ à Deo largiſſimo apoſtatarunt, & Diabolo ſeſe dedicarunt, morte plecti debent : prout dicitur *in l. multi. C. de Maleficis, & Mathematicis.*

Cohortatio ad mulierculas.

Vos igitur, ô mulieres, mementote profeſſionis veſtræ in baptiſmo factæ, ac cùm Diabolus vos tentauerit, eſtote fortes, & ſuis ſuggeſtionibus reſiſtite & reſiſtendo ſigno crucis voſipſas armate : ſcientes, quòd aduerſum vos nullam habebit poteſtatem : quoniam contra ſignum crucis nullum ſtat periculum. Sumite exemplum beatæ Iuſtinæ, in cuius legenda ita legitur.

Signum crucis efficax exemplũ S. Iuſtinæ.

Erat enim quædam virgo in Antiochia ciuitate, Iuſtina nomine, quam quidam ſcholaſticus, nomine Agladius, videns frequenter ire ad Eccleſiam, in amorem eius incidit, multóſque ad eam tranſmittens, petiit in vxorem, quæ cùm omnibus diceret, Chriſto cœleſti ſponſo ſe eſſe deſponſatam : ille congregata virorum multitudine voluit eam per vim rapere, ſed non potuit : tunc iratus abiit ad Cyprianum Magum, promittens ipſi duo talenta auri : vt Iuſtinam per maleficia ſua caperet : qui per magicas vocauit Dæmonem & ait illi : amo virginem de Galilæa, potes-ne eam perſuadere & adducere mihi ? Qui promiſit ei, dicens : accipe hoc medicamentum, & ſparge circa domum eius : & ego ſuperueniens, paternum ſenſum ei iniiciam, & ſtatim obediet mihi. Cumque Cyprianus ita feciſſet, ſancta virgo tertia noctis hora ſurgens ad orationem, ſenſit impetum Dæmonis. Signauit itaque ſe & domum ſuam ſigno crucis & Dæmonem ſigno crucis exſufflauit. Qui veniens ad Cyprianum confuſus, & cur virginem non adduxiſſet requiſitus, ait : vidi quoddam ſignum Thau. Iterum Cyprianus per artem magicam aliũ Dæmonem fortiorem vocauit, & ſimili modo fecit : & ſimiliter eidem accidit : tandem vocauit ipſum Dæmonem patrem, & ait illi : quænam eſt infirmitas veſtra ? victa eſt ab vna virgine omnis veſtra virtus ? Reſpondit Diabolus : Nunc adducam tibi eam ad deſiderium incorruptionis, tu tantùm paratus ſis. Tunc Diabolus in ſpecie virginis ad Iuſtinam intrauit. Et ſedens ſuper lectum eius eandem tentando dixit : Hodie miſſa ſum à Chriſto ad te, viuere tecum in caſtitate, multùm autem te video vexatam abſtinentia, Sancta autem virgo dixit : merces quidem multa, labor verò modicus. Dixit ei diabolus : Deus in paradiſo benedixit Adam & Euam, dicens : creſcite & multiplicamini. Puto ergo, quòd ſi in virginitate manſerimus, in iudicium incidamus, quia verbum Dei contemnimus. Cúmque virgo turbata ſurrexit, & per ſpiritum ſenſit, quis eſſet qui ei loqueretur, ſigno crucis ſe ſignans Diabolum exſufflauit, qui diſparuit. Deinde diabolus Cypriano confuſus apparuit, qui dixit ei : & tu núnque victus es vt cæteri ſubiecti tui ? quomodo enim victi eſtis ab vna virgine Chriſtiana ? dic mihi quæ ſit victoriæ eius. Qui reſpondit, dicere tibi non poſſum, quoddam vidi terribile ſignum & Thau. Si autem virtutes huius ſigni vis addiſcere,

Creſcite & multiplicamini : allegat Sathan contra virgines.

Chriſtiani vocabantur Galilæi. De ſigno T.

iura mihi, quod nunquam à me velis diſcedere: qui cùm iuraſſet, ait illi, vidi ſignum crucifixi & Thau: & ſicut cera à facie ignis fluxi. Cui dixit Cyprianus. Ergo crucifixus maior eſt. Qui reſpondit: etiam maior omnibus eſt, quia deſertores Dei accipiunt ab eo ſententiam ignis. Cyprianus autem ait, Feſtinabo igitur, vt amicus fiam crucifixi, ne talem pœnam incurram: Diabolus reſpondit. Iuraſti namque mihi; Cyprianus ait: Contemno te, & omnes fumigantes virtutes tuas, méque ipſum tibi denego: & me conſignans, dico: Gloria tibi Chriſte, & tu Dæmon recede à me. Abiit ergo Diabolus confuſus: vnde Cyprianus Chriſtianus factus eſt. Ecce ergo quãtæ virtutis fuerit, & hodie exiſtat ſignum ſanctæ crucis, quo nos ſignare dignetur Chriſtus, qui pro nobis in ſigno crucis ſeipſum offerre & nos ſaluos facere dignatus eſt, qui viuit & regnat in ſecula benedictus, Amen.

Cyprianus Magus ad fidem Chriſti conuerſus

Chriſtus ſignet nos cruce.

IOANNIS DE GERSONO

Docti & acutiſſimi in ſacra Pagina Doctoris, Cancellarij Pariſienſis,

TRACTATVS PERVTILIS de probatione Spirituum, incipit fœliciter.

PROBARE Spiritus ſi ex Deo ſunt, iubet diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus. Neque enim neſciebat illam Coapoſtoli ſui ſententiam, Angelum Saranæ transfigurare ſe in Angelum lucis, ſic vt fiat Dæmonium meridianum, dum pro tenebris erroris, quas ad tempus celare permittitur, lucem veritatis claram ſe fingit offerre. Patuit hoc apud Sanctum Martinum viſibiliter, & patet apud alios plurimos inuiſibiliter, dum teſte Bernardo, ſub ſpecie magni boni & ardui, grande peccatum aperit, ſuggerit, & inducit.

Non cuilibet datum ſpiritus probare.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, non cuilibet datum eſt, ſed aliquibus per Spiritum ſanctum, qui vnus exiſtens, diuiſiones gratiarum diſtribuit ſingulis, prout vult, ad glorificationem corporis Chriſti, & eſt Eccleſia, cui nunquam deficit in neceſſariis. Sicut igitur non omnium eſt prophetare, nec omnium euangelizare, nec omnium interpretari ſermones, ſed aliquorum ex officio, vſque in finem ſæculi, ſic non omnium eſt probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, ſed quibus datum eſt. Quales ſunt ſpirituales, quos vnctio docet de omnibus, qui & de omnibus iudicant etiam inter diem & diem quare donum beatus Martinus, Antonius & plures alij leguntur habuiſſe.

Vnctio ſpiritualis omnia docet.

Quot modis Spiritus probentur.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, contingit multipliciter. Vno quidem modo, per modum artis & doctrinæ generalis, ſicut per eruditionem ſacrarum ſcripturarum diligenti pioque ſtudio conquiſitam. Sunt nimirum ſcripturæ, in quibus putamus nos fidem habere, continentes autem falſos Prophetas à veris, & ab illuſionibus reuelationes cognoſcendi.

Alius inuenitur modus per inſpirationem intimam, ſeu per internum ſaporem, ſiue per experimentalem dulcedinem quandam, ſiue per illuſtrationem à motibus æternis effugantem omnes tenebras dubietatis. Hoc autem eſt, Manna abſconditum, & nomen nouum in calculo ſcriptum quod nemo nouit,

niſi qui acceperit. Hoc Greg. *in Dialog.* hoc Aug. *in de conf.* de ſe ipſo & matre; hoc Hugo *de Arra anima* cum pluribus aliis notauerunt.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, per regulam artis generalem & infallibilem pro particulari quolibet caſu, aut non poteſt, aut vix poteſt humanitus fieri. Sed requiritur donum ſpiritus ſancti, quod Apoſtolus nominauit diſcretionem ſpirituum, quo dono fit, vt mens nedum in ſe & de ſe ſciat probare ſpiritus, ſi ex Deo ſunt, ſed etiam de aliis, & in aliis noſcit.

Spiritus improbatio ex officio Hierarchico

Hic autē eſt modus certior alius à prædictis probādi ſpiritus, quoniam primus eſt doctrinalis, ſecundus experimētalis, tertius officialis, ſcilicet officio hierarchico atq; ſpirituali dono cōceſſus. Itaque ſicut nemo nouit quæ ſunt ſpiritus niſi ſpiritus: ita nemo cognoſcit infallibili certitudine ea quæ per ſolam experimentalem notitiam, ſentimentum interius & ſenſum aguntur in alterius animo.

Quemadmodum ergo tradere regulam generalem, quæ diſtingueret ineffabiliter inter viſionem ſomnialem & illam quæ ſit in vigilia nullus facilè poſſet propter varias ſimilitudines inter vtraſque viſiones, multò magis in propoſito. Scit nihilominus homo vigilans: ſe certitudinaliter & experimentaliter videre, quamuis non ignoret ſe habuiſſe in ſomniis viſiones valdè vicinas & ſimiles ſuæ vigiliæ, adeo quòd ſomnium ſuum narrare ſomniando quādoque videatur: quamuis dicat Seneca, eſſe vigilantis omnia narrare. Scit ſimiliter homo ſpiritualis in vigilia veræ lucis diuinæ poſitus, videre ſe diuina, quæ iuuat verè ſentire, odorari & ſapere, quia vigilat. Poteſt nihilominus recogitare ex ſe, vel aliis, quòd nonnunquam homo ponitur in quodam ſomnio naturalis cognitionis, aut diabolicæ illuſionis, qui dum ſic ſe habet, & quodammodo dormit ad diuina, putare poteſt quod vigilat ad ea: ſicque vidit hæc B. Grego. aſſerens, ſpiritus Prophetarum, non ſemper eſſe in poteſtate, vel in diſtincta cognitione Prophetarum, probans hoc per Nathā, qui ad Dauid cogitantē ædificare domum Deo reſpondit: Omne quod eſt in corde tuo, vade & fac quoniā Dominus tecū eſt. Cuius cōtrarium ipſa nocte reuelauit ei Deus.

Somnium ſomniando ſæpè narratur.

Spiritus Prophetarum nō ſemper ſunt in poteſtate Prophetarum.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, ex primo modo, qui magis eſt ad propoſitum, videlicet per Scripturam ſacram & per bonos eruditos in eadem, quia verè peruersè viuentibus, quale iudicium inter peruerſum & illuſorium reportare ſperabimus contingit multis, & ſufficienter, quantum ad præſentem materiam, & ad communem ſtatum vitiorum.

Occaſio huius ſcripti.

Qua ſuper re nedum vnum, & ab vno, ſed plures à diuerſis tractatus compoſitos inuenimus, quos nunc manualiter habere fas eſſet, & diligenter inſpicere, dum in hoc ſacro conſilio quæritur tractari de canonizatione ſanctorum & examinatione doctrinarum ſuarum: præſertim vnius, quæ Brigida nominatur, aſſueta viſionibus, quas nedum ab Angelis, ſed à Chriſto & Maria, Agnete & cæteris ſanctis familiaritate iunctis, ſicut ſponſus ad ſponſam loquitur ſe aſſerit diuinitus ſuſcepiſſe.

De canonizatione S. Brigidæ

Eſt autem vtrobique, vel in approbatione, vel in reprobatione periculum. Approbare enim falſas aut illuſorias, aut friuolas viſiones pro veris & ſolidis reuelationibus, quid indignius, quid alienius ab hoc ſacro conſilio? Reprobare verò nunc

De viſionibus S. Brigidæ quas a S. Maria & S. Agnete habuit iudicium.

cas

eas quæ multifariè, multiſque modis per diuerſas nationes probata dicuntur, non patua exinde ſcandalorum in Chriſtiana & religioſa deuotione populorum formidatio. Denique in ipſo etiam ſilentio & diſſimulatione ex qua res in medium poſita eſt, nonnihil eſſe diſcriminis pertimeſcimus: inuenire verò medium aliquod, vel expediens inter hæc extrema laudabile quidem ſit, an affectabile nec dum ſatis cernimus exploratum.

Nemo probare ſpiritus ſolidè poteſt, niſi tentatus

Probare ſpiritus per modum artis & doctrinæ, ſicut tota deinceps verſabitur intentio, nemo perfectè poteſt per ſolam ſacræ Scripturæ eruditionem, qui non etiam expertus ſit in ſemetipſo variam affectionum ſpiritualium pugnam, tanquam aſcenderit nunc in cœlos, nunc deſcenderit in abyſſos, & viderit mirabilia Dei in profundo. Nam, qui nauigant mare hoc myſticum diuerſarum affectionum, quaſi collidentium ſe fluctuum, enarrant mirabilia eius, inexpertus autem talium quid nouit eorum?

Hic autem eſt quartus modus probationis ſpirituum. Cæterùm, puto differentiam inter homines, quos loquimur, vnum Theologum, alterum contemplatiuum talem eſſe, qualis eſt inter peritum in arte medicina, & inter expertum ſeu practicum in eadem, quæ duo poſſe conuenire in eodem, nullus dubitauit. Sic fit & fieri poteſt Domino propitio, vt idem ſit in Scripturis ſacris eruditus, qui ſimiliter in contemplationis exercitatione probatus eſt. Hunc verò talem vult habere materia præſens: ſicut alia ſcripſiſſe, dum de tractatu quodam ſpiritualium nuptiarum ſermo fieret, inuenimus.

Probare verò ſpiritus iſto modo doctrinaliter, dum quærimus in aliquibus perſonis, quarum corda neque videre, neque ſcrutari datur, opus vt ab operibus ſigna ſumamus, dicente Chriſto: A fructibus eorum cognoſcetis eos. Fallit tamen vnum ſignum vel pauca, ſi non in vnum plura conglobauerimus: ita enim tradit Tullius, ita Boëtius, ita Ariſtot. in coniecturali cauſa faciendum. Sed quoniam infinita eſt quidem huiuſmodi ſignorum confuſio, coarctemus ad pauciora, & dicamus ſub hoc metro. Tu quis, quid, quare, cui, qualiter, vnde require. Quis eſt cui fiat reuelatio? Quid ipſa continet & loquitur? Quare fieri dicitur? Cui pro conſilio detegitur? qualiter venire & vnde venire reperitur?

Reuelationes quomodo probãdæ.

Probatio ſpirituum dum quæritur fieri, conſideretur in primis perſona ſuſcipiens, viſiones, ſi ſit boni & diſcreti iudicij, rationis naturalis: quia læſo cerebro turbatur quoque iudicium. Cúmque læſus phantaſias patiatur, non magnopere quærendum eſt, à quo ſpiritus veniant melancholicæ illuſoriæque viſiones, vt patet in phreneticis, in ægrotis variis, qui vigilantes ſe talia videre putant, audire, guſtare, &c. qualia ſomniantes patiuntur.

De viſis per læſionem cerebri.

Quælibet paſſio habet ſuam ætatem, ſuum Dæmonium.

Habet præterea quælibet paſſio profundata ſuam læſionem, ſuam ætatem, ſuum, vt Origenes loquitur, Dæmonium, patet in philocaptis, zelotypis & iracundis, in inuidis & auaris. Vnde Poëta:

Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt.

Nouitius feruor citò fallitur.

Quæratur ergo, ſi perſona ſit nouitia in zelo fidei, qnia nouitius feruor citò fallitur, ſi caruerit regente præſenti in adoleſcentibus & fœminis, quarum eſt ardor nimis auidus, varius, effrenis, ideóque ſuſpectus.

Rurſus

Diuites habentur elati: Pauperes hypocritæ.

Rurſus plurimum refert attendere, qualis ſit & fuerit perſona, qualiter erudita, quibus aſſueta, quibus delectata, in quibus conuerſa, ſit dives vel egena. In prima ſuperbiam ſecretámque voluptatem: in altera fictionem timebimus. Hoc ſuper omnia conuenit obſeruare, ne lateat interior ſuperbia ſpiritualis: quam Bernardus verè nominat ſubtile malum: quoniam & hæc de humiliatione ſua naſcitur, de ſordibus & cilicio, de ieiuniis & de virginitate. Imò & de ſua morte, ſuóque contrario trahit originem. Quid igitur erit tutum in ſuperbia, cum nec ipſa virtus ruta ſit ab ea?

Superbiã ſpiritualem Bernardus vocat ſubtile malum.

Ipſa virtus non ruta eſt à ſuperbia.

Hactenus de probatione perſonarum, nunc viſionum.

Eſt autem ſuperbia quædam in intellectu, dum non vult ſubiici alieno iudicio, ſed innititur propria quadam voluntate, dum renuit obedire, & hæc citius deprehenditur, ideóque facilius corrigitur, quàm prima qualitas viſionum.

Probatio ſpirituum refecit nedum perſonam, quæ viſiones patitur, ſed viſionum qualitates, ſi vera ſint omnia, etiam vſque ad minimam propoſitionem, quoniam in ſpiritu veritatis falſitas non eſt: in ſpiritu autem mendacij mille ſunt viæ apertæ, vt in vnica latenti falſitate decipiar. Hac ratione prohibuerunt à teſtimonio veritatis, quam fatebantur Dæmones, Chriſtus Dæmoniacos, & Paulus Pythoniſſas.

Sapientia conſentit bonis.

Si præterea ſit in viſionibus ſapientia, quæ ſurſum eſt, cum ſuis titulis, quos Iacobus enumerat: primò inquit, pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fructibus bonis, iudicans ſine ſimulatione.

Si rurſus excedant hæ viſiones communem intelligendi modum, vel in Scriptura ſacra poſitum, vel in ratione naturali vel morali collocatum. Quòd ſi non videretur illud aſcribi fruſtra reuelationi, quod in ſcriptura ſua ſemel locutus eſt, & ſicut Iob loquitur, idipſum non repetit. Quorſum quippe eſſet, ne dicamus vanum, viſiones ſuper viſiones in immenſum multiplicatas, debere recipere tanquam ab ore Dei prolatas, ac deinde certiſſima fide credendas. Sicque demum noſtra fides noſtráque religio, quàm Deus, teſte Auguſtino, voluit in pauciſſimis contineri articulis, redderetur plus abſque vlla comparatione quàm lex vetus oneroſa. Hinc claræ memoriæ. M. Henricus de Baſſia, comprimendam eſſe tot hominum canonizationem ſcripſit.

Reuelationes hodiernæ onerant religionẽ

M. Henricus de Baſſia ſcripſit contra nimiã hominum canonizationem.

Hîc alia ratio ſumitur, quoniam omiſſo diuinarum ſcripturarum ſtudio magna pars Chriſtianorum ad has viſiones, ideo placentiores, quia recentiores, adduceret oculos & aures prurientes, ſicque nec iam neſcirent: quia, iuxta Senecæ verbum ſuperuacua didiciſſet. Sicut opus in omni reuelatione Moyſes & Elias, hoc eſt, ſecundum venerabilem Richardum, teſtimonia legis & Prophetarum alioqui, ſuſpecta eſt. Et inde fit perſpicuum, quam neceſſarij ſunt Theologi, in canonizationibus ſanctorum, & examinatione doctrinarum.

In omni reuelatione requiritur Moyſes & Elias.

Probatio ſpirituum requirit, vt perſona, cui viſiones recitantur, habeat ſe prudenter, præſertim in principio conſideret acriter quare moueatur hæc perſona ſecretum ſuum reuelare ſuper quo fiet alia conſideratio.

Caue ergo, quiſquis erit auditor aut conſultor vt non applaudas tali perſonæ, & non laudes eam: non mireris quaſi ſanctam dignamque reuelationibus atque miraculis: Obſuite

ſiſte potius, increpa durè, ſperne eam cuius ſic exaltatum eſt cor, elati ſunt oculi, vt ambulent in magnis & mirabilibus ſuper ſe, vt digna ſibi videatur, quæ non humano aliorum more operetur ſalutem ſuam per doctrinam, ſcilicet ſcripturarum & ſanctorum, cum dictamine rationis naturalis, niſi conſilium habere præſumat, & putet nedum ab angelis, ſed à Deo, nedum ſemel in neceſſitatibus, ſed pene iugiter, velut in quotidianis collucutionibus, talem admone non ſublime ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: quoniam veriſſimè ait, qui dixit, Superbia meretur illudi. Et eo dignius, quò inſtar Phariſæi, latentem hærenrémque oſſibus ſuperbiam, ſicut nec Phyſicus febrilem calorem ſuperbus attendit. Quid enim facilius, quàm ſe viliſſimum peccatorem dicere, ſed veraciter ſimplicitérque ita ſentire ex intimis, hoc diuini muneris eſt, non humani ſolius exercitij.

Superbia meretur illudi.

Nihil difficilius, quàm verè ſe peccatorem agnoſcere

Enarrantur exempla ſanctorum patrum qui curioſitatem huiuſmodi viſionum vel miraculorum, tanquam pernicioſiſſimam fallaciſſimamque refugerunt. A qua ſe Auguſtinus liberatum in ſuis confeſſionibus gloriatur in Domino. Quam propterea D. Bonauentura abhorrendam nimis eſſe determinat, totoque conatu repellendam. Nunc orationibus, nunc increpationibus ſeu flagellationibus propriæ mentis & corporis: exemplo illius, qui vt tentatione careret ſuperbiæ, quæſiuit & obtinuit à Domino, vt per tres menſes Dæmoniaca vexaretur obſeſſione.

Sancti Patres abhorruerùt à viſionibus.

Alter ſanctorum Patrum, dum ſibi Dæmon transfiguratus in Chriſtum, diceret, ego ſum Chriſtus perſonaliter viſitans, quia dignus es: confeſtim clauſit oculos vtraque manu, vociferans: nolo hîc Chriſtum videre, ſatis eſt ipſum in gloria ſi videro, moxque diſparuit.

Nemo in terris videre Chriſtum cupiat, in gloria cum videre ſufficiat.

Alter ſub aliis verbis ſimilem in huiuſmodi illuſione ſeruauit humilitatem. Vide, inquit ad quem miſſus ſis. Ego certè talis non ſum, quòd dignus ſim hîc videre Chriſtum.

Alterum, quia nolebat intrare templum, dicens ſibi ſatis eſſe, quòd oculis corporeis aſpexiſſet Chriſtum: colligauerunt catenis, ſoluere ieiunium, carnibus veſci, vtrumque bibere compulerunt. Sicque timore compreſſo ſanatus eſt.

Opponet forſitan aliquis ex Apoſtolo iubente: nolite inquit, ſpiritum extinguere. Si ſit ergo viſio verè à Spiritu ſancto, qui nihilominus repellitur: quid hoc eſt, niſi ſpiritui ſancto reſiſtere, ſuámque naſcentem generatiuam ſuffocare. Sed profectò ſpiritus ſanctus, qui ſe dat humilibus nequaquam ex humiliatione quam prædiximus, ſe ſubtrahet, intrabit potius, exaltabit, & in beneplacito ſuo deducet victor ſuper excelſa animam hanc in oculis ſuis vilem & abſque vlla ruga fictionis humilem & ſimplicem.

Quomodo ſpiritus non extinguendus.

Ruga hypocriticæ.

Porro dici non poteſt, quantùm hæc curioſitas vel cognoſcendi futura & occulta, vel miracula videndi vel faciendi, fefellit plurimos, & à vera religione frequenter auertit. Hinc ſuperſtitiones in populis quæ religionem inficiunt Chriſtianam, dum, ſicut olim Iudæi, ſola ſigna quærunt, dum imaginibus exhibent latriæ cultum dum inſuper hominibus nec dum canonizatis ſcripturis quoque non Authenticis plus quàm ſanctis vel Euangelio fidem præſtant.

Curioſitas quærendi ſigna eſt Iudaica.

Probatio ſpirituum conſiderat cauſam, quare fieri dicuntur viſiones præſertim, quo fine, nedum pro-

ximo,nedum aperto, ſed occulto & longinquo. Poteſt itaque finis proximus apparere bonus & ſalubris,& deuotus ad ædificationem aliorum, qui tandem prolabetur in multiplex ſcandalum, dum vel non reſpondebunt vltima primis: vel alias falſum fictumque deprehẽdetur in perſonis fuiſſe: tantæ reputari ſanctitatis deuotioniſque docuit hæc ætas noſtra deprecationibus dominorum Ioãnis de Varenis & Ioan.Huſſ.& ſimilium.

Rurſus dum aliquid fieri poteſt per humanam induſtriam, ſit hoc in vita,ſit hoc in doctrina,quare neceſſe eſt vel quærere vel expectare diuinam cœlitus allocutionem? Hoc namque tentationi Dei, quàm honorationi apparet ſimilius.

Cæterùm finis attendendus eſt, quare ſit communicatio talium viſionum, & quali perſonæ. Vtrùm ad oſtenſionem, vel ad neceſſitatem. Vtrùm ad dandum vel ad recipiendum conſilium. Vtrùm fiat experto vel inexperto talium.

Quòd ſi videatur hæc perſona quærere tantum modò conſilium ne fallatur, videndum eſt, ſi paratam ſe monſtrat obedire conſilio:Alioquin tam de curatione vix ſpes erit. Quoniam talis,vt dicit Io.Chimacus,non iam eget Dæmone tentante ſe, quia factus eſt ſibi Dæmon.

Io. Chimacus. Qui ſemet tentat ſibi Dæmon eſt.

At verò dicet aliquis. Hæc idcirco perſona non credit alieno iudicio, quia de ſuo certa eſt per reuelationem intimam & ſecretam. Sed profectò non eſt diuiſionis Deus vt vni timenti ſe reuelet vnum, & per alterum ſimiliter timentem eum, dicat vnum contrarium. Itaque ſi viſio ex Deo eſt, non diſſipabitur in humiliantes ſe ſub alieno iudicio propter Deum: ſed vigorabitur amplius, & vincet.

*Cautela ad propellendas viſiones.

Quocirca tradimus pro cautela, quod in huiuſmodi viſionibus nedum ſuſpenſum teneatur iudicium exemplo B. Amb. & Lucan. presbyteri, ſed dicatur reuerenter cum Petro: Exi à me Domine, quia peccator ſum, quia viſionibus tuis indignus ſum, quas hic neque quæro, neque accepto, ſed repello. Sed in alio,non in hoc ſeculo viſio tua tota merces mea domine Deus & ſufficit. Quid ad me de viſionibus tuis in hac vita, quid de ſuperiorum meorum monitionibus? mitte potiùs obſecro alium, quem miſſurus es: & me meus ſpiritus humilis regat, obſcuróque loco.

Altera poteſt addi ſuper huiuſmodi viſionibus recipienda cautela qualem de ſomniis tradidit vnus dicens: Si monitiones aliquæ bonæ, inquit, fieri videantur in ſomniis, vel ex perſona defunctorum, vel aliunde recipiantur, quaſi ſomnia non penitus abiiciendo neque eis ex aduerſo velut authenticis, vel diuinis adhærendo: recogitantur potiùs tanquam rememorationes aliquæ ad faciendum bona, vel mala declinandum, iuxa ſomniorum qualitatem.

Probatio ſpirituum conſiderat, qualiter & quomodo perſona, quæ viſiones ſe habere dicit,conuerſatur, an in ſecreto vel in publico, an in vita actiua vel contemplatiua,aut in deuotione, quæ notam affert veſtimentis,& cæteris, aut ſi communem habet conuerſationem accommodatam his quibus conuenit.

Hoc præcipuè conſiderare neceſſe eſt, ſi ſit mulier, qualiter cum ſuis confeſſoribus conuerſatur, & inſtructoribus. Si collocutionibus intendit continuis,ſub obtentu nunc crebræ confeſſionis, nec prolixæ narrationis viſionum ſuarum, nunc alterius cuiuſlibet confabulationis: expertis credite, nominatim Aug.&

D.

D. Bonauenturæ : Vix eſt altera peſtis, vel efficacior ad nocendum, vel inſanabiliot : quæ ſi nihil haberet aliud detrimenti, niſi temporis prẽcioſi latiſſimam hanc conſumptionem, abundè Diabolo ſatis eſſet. Habet aliud, ſcilicet inſanabilem viuendi, loquendique, vt interim de tactu, fileam, pruriginem; Euenitque illud de Didone apud Poëtam : Hærent infixi pectore vultus, Verbaque, nec placidam dat membris cura quietem. Cùm tamen in pace ſit Dei locus. Nullus idcirco mirabitur, ſi tales ad fabulas conuerſi, auertũtur à veritate. Si præterea mulieres hæ curioſæ agentes ſunt, quales notat Apoſtolus, ſemper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. Vbi autem non eſt veritas, ſit falſitas & vanitas neceſſe eſt.

Probatio ſpirituum conſiderat vnde ſpiritus veniat, aut quò vadat. Itaque Bernardus teſtatur, hoc in ſe nunquam ſciri datum eſſe, qui tamen expertum ſe pluries aſſerit humiliter Spiritus ſancti præſentiam, & intimo motu cordis ſiue mentis ſenſiſſe.

Mirabitur modò fortaſſis aliquis quo pacto perſona ſtatus inferioris dicat ſe frequenter agnoſcere, vnde ſpiritus veniat. Præſertim cùm dixerit Chriſtus Nicodemo, Vocem, inquit, eius audis, & neſcis vnde veniat, aut quò vadat.

Quadruplices Spiritus quàm difficulter diſcernantur.

Quid porrò, quòd in ſpiritibus diuerſis multa inſpirationum inuenitur ſimilitudo : Eſt enim ſpiritus Deus, ſpiritus Angelus bonus, ſpiritus Angelus malus, ſpiritus humanus, tam rationalis, quàm animalis. Poteſt autem ſimilis viſio ſpirari per quemlibet hunc ſpiritum ſuo modo longè tamen diuerſo, ſed nec diuerſitas faciliter percipi, neque ſimilitudo ſcitur apud inexpertes talium, qui neque per ſeipſos ex acumine ingenij, neque philoſophicis diſciplinis, neque per aliorum traditionem ſciunt talia diſtinguere.

Certè nec mirandum cùm pauciſſimos inueniamus, qui benè ſciant ſecernere cogitationes & affectiones ſuæ rationalis animæ, vt rationalis eſt: ab illis qui ſunt animales, videlicet in ſenſu communi, vel organo phantaſiæ.

Quem inuenies, precor, extimentibus Deum, peccatáne fugientibus, qui ſemper & in omnibus ad liquidum proſpiciat, dum tentationes vigent, ſi ſenſus eorum ſit tantummodò in imaginatione vel conſenſus in ratione. Adeò non facilè eſt diſcernere ſenſum à conſenſu. Difficile eſt diſcernere ſenſum à conſenſu.

Quantò plus habet difficultatis, probatio quadruplicis prænominati ſpiritus: dũ videlicet inſtinctus vnus vel inſpiratio vehemẽs tãgit mentẽ, ſi ſit à Deo, vel ab Angelo bono vel malo, vel à proprio ſpiritu humano.

Cuius rurſus ſenſus pottio duplex, ſuperior & inferior adſcripta eſt. Cuius ſentire diuiſionem, perfectè dat illud verbum Dei, quod pertingit vſque ad diuiſionem ſpiritus & animæ : qualem in ſe diuiſionem paſſa erat, quæ exclamauit : Magnificat anima mea Dominum. Dehinc ſecernens ſpiritum ab anima ſubiunxit : Et exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo. Diuiſio ſpiritus & animæ.

Hæc interim ſub compendio curſim notata ſint, quatenus cùm ad ſingularia deſcendendum erit, facilius hac occaſione data ſapientiores diiudicent : perſuaſum habentes, viuere hominem, cuius nomen ſit in libro vitæ, cui plures, & in pluribus perſonis breuis temporis ſpacium datum eſt experiri & practicare omnia quæ dicta ſunt.

FRATRIS THOMÆ MVRNER

Liberalium artium Magiſtri, Ordinis Minorum,

TRACTATVS PERVTILIS de Pythonico Contractu, ad inſtantiam generoſi Domini Joannis Mornher *de* Merſperg *Compilatus.*

IN nomine ergo ſummi Dei exordium illud quod volumus narrare. Gratia ordinis & formæ præſentem tractatum triplici perſonarum diſtinximus colloquio, vt non minus materiæ amœnitas, quàm bonitas, lectorem amicum alliciat. Tum quia & alium eiuſdem materiæ, per quàm fidelem ſereniſſimo Principi Sigiſmundo Archiduci Auſtriæ tranſmiſſum, & per Conradum *Sturkel* vtriuſque Iuris Doctorem excellentiſſimum vigili indagine correctum, Dialogo diſtinctum conſpexi. Qui licet (vt dixi ſupra) fidelis ſit, & huius ſententiæ diffinitiuus, non poterit tamen eodem curioſus rerum indagator quietari. Quare vt promiſi procedam.

Innuit de libro Docto is Mulieri ſuprà inſerti.

Ioannes Mornher. O Thoma mi dilecte, tibi vt compatiar humana coëgit natura. Quid eſt, quòd cæteris plus te malè fortunatum natura conſtituit, maleficiatum reddit, à Pythonica dico muliere cõtractum? Quæ, inquam tuæ genitrici, vt maleuola nocumentum aſportaret, amiciſſimo ſibi obeſſe ſpopondit, tuo vt percepit relatu. Sic equidem matris dilectio (inſtigante natura) in peiorem partem ſeceſſit. Eſt ne pium tuis dictis fideles præſtare aures? Bonam, inquam, fortunam Auguſtinus Deam pluribus in locis retulit: & tibi cum diſſona non ſolùm homines ſed & Dij Deæque nocere præſumunt, quod in tuo ſtudio clariùs innotuit, vbi non ſemel, ſed pluries, quæ ſumpſeris nocumenta, claret quàm apertiſſimè.

Ipſe autor huius Tractatus ex e tus eſt Maleſcia.

Tomas Murner. Quàm gratum foret, generosè domine (ſi ingenij adeſſet copia) vt quia me dignum inter diſputandum iudicaſti: angorque ſolicitus, quòd ita me iſto tempore videam imparatum, vt vix grandinis aliquod veſtigium ſatis dignè tibi teſtatum poſſim relinquere. Vt autem famulandi clarius innoteſcat voluntas locum dabo verecundiæ, reſponſurus ad materiam propoſitam me conuerto. Mihi quia compateris benè dicis illud eſſe humanæ naturæ, ratione; nec animal aliquod ſimile ſibi ſpecie manducat.

Quæris demùm rem grandem, & humanæ indagini haud poſſibilem, cur natura me plus cæteris malè fortunatum reddidit? Secundò, cur contractum? Tertiò, vtrúmne pium ſit, credere ſi ſit? Quare his tribus quæſtionibus præſentem abſoluam tractatum. Et quia præteritos ad memoriam caſus deduxiſti magis flere quàm ſcribere libet: res pauca homines inſidiati? quoniam cunctis qui placeat, non credat quòd modò viuat, ſed Deos Deáſque inimicos habere, graue valdè. Auguſtinum autem quia allegas quid reſpondeam latet penitus, nec aliquod patet refugium, niſi hoc vnicum, vt ſtudium meum relinquam Deo (vt pollicitus ſum) in Monaſterio famulaturus, & modo

Deos Deaſque habens inimicos fit monachus.

modo illo ſuperos meis precationibus reddere placatos.

Gaſpar de Morſperg. Ab inceptis fide dignis, quia recalcitrare turpiſſimum, & tu ô Thoma, ſtudium ad finem quaſi deductum aſſeris relinquere velle. Neſcis quia multis in rebus beſtiis ſumus inferiores. Hoc ſolùm maximè excellimus quòd ſapimus. Quantum ergo homo à Sapientia recedit, tantum ab homine alienatur, naturæ beſtiarum proximatus. Quanto autem Sapientiam ſequitur, tanto à brutis elongatus, in hominis natura excellit. Fortuna quidem cæca nec probum, nec improbum, nec vllam hominis dignitatem aut ordinem diſcernit: ſed ſe vel citius peruerſis moribus animóque ignobili, quippe ad votum eius procliuiori concedit. Et tu ſcientiam refutando fortunam expoſcis. Nec eſt in mundo aliqua fortuna, quam non augeat literarum notitia. Nam dixit Ariſtoteles vbi plurimus intellectus & ratio, ibi minima fortuna: vbi plurima fortuna, ibi minimus intellectus. Multò ergo magis ea Sapientiæ pars appetenda quæ hominem etiam ſupra hominem efferens ſuperis quàm proximum reddit.

Nulla fortuna eſt, quam non augeat literarum notitia.

Vbi plurima ſapientia, ibi inimica fortuna.

Quod autem de Auguſtino dictum eſt, nihil concludit, nam ſeipſum reprehendit, in *primo retract. c.* 1. Cœpto igitur adhærere ſtudio licèt, & ſic tui nauigij laudabimus felicitatem cùm perueneris ad portum, te magnificabimus poſt rerum conſummationem.

Vbi minimum ſaperet, ibi plurimum capere.

Ioan. Mornher. Iam oro ediſſere Thoma cur te plus cæteris natura malè reddidit fortunatum? Eſt enim in Deo duplex prouidentia, generalis prima qua Deus ipſe res regit, ſecundùm quod natæ ſunt regi, vt dicitur 7. *de Ciuit. cap.* 3. Sic Deus res, quas condidit, &c. Male regeris, quia diffortunij cauſa tu ipſe es, aut ſaltem aliquid tui, ex parte corporis animave conſtitutum.

De duplici prouidentia Dei.

Secunda prouidentia ſpecialis ex quadam electione procedens, ſecundùm quam Deus prouidet vnicuique hominum, ſecundùm merita præſentia, vel futura & occulta nobis, ſibi tamen præſentia. Quia eius iudicia iuſta ſunt ſemper, licet occulta, ita quòd aliquando aduerſitas plus proficit, quàm proſperitas, ſecundùm Boet. 4. *de conſo.* Hoc ideò dixi, quia ſi te vna illarum Dei prouidentiarum attingeret, iam vltra quæſtio, cur plus cæteris ſis infortunatus, inualida eſſet: nam dixit Paulus, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius. Sed de natura quæro, vtrùm naturale quoddam ſit te plus cæteris malè reddens fortunatum.

Aduerſitas plus proficit quàm proſperitas.

Thomas Murner. De benè fortunato ſtat in trimembri diuiſione, vt habet Scotus, ſimiliter & de malè fortunato, cùm tot modis dicatur vnum oppoſitorum, quot modis dicitur & reliquum: Primum, nullus dicitur benè fortunatus propter actum vnicum fortuitum. Sic nec malè fortunatus, vnico infœlici actu implicitus. Secundum nullus dicitur benè fortunatus, quia ſemper benè ei accidit, ſic nec malè fortunatus, cùm nullus talis ſit ſine ſpeciali miraculo.

totmodis dicitur vnum oppoſitorum quot reliqua.

Tertium, eſt quis benè fortunatus, quia vt plurimùm benè accidit per contrarium malè fortunatis. Nam dixit Ariſtoteles primo Ethicorum non facit vna hirundo ver, ſi nec actus vnicus fortuitus, benè vel malè hominem reddit fortunatum. Fortuna igitur tertio modo capta ſtante, cauſam quæris, cur illi vt plurimùm benè, alteri vt plurimùm male accidat. Quod autem de Dei

narraſti prouidentiis, nihil mihi conſtat, cùm naturaliter ſimus loquuti. Circa naturam autem triplex reperitur philoſophandi modus.

Cur aliquando naturaliter vni malè, alteri benè accidat.

Eſt autem primus reſpondendi modus, dicens, benè fortunatum magis eſſe diſpoſitum, vt ipſum cauſa vniuerſalis moueat, ad hunc locum magis quàm ad alium, vt ſi aurum ſit ibi, & fodiens ipſum inueniat: ergo ſecundùm hunc dicendi modum, qui eſt Theologorum, fortunæ cauſam non intrinſecam rei, ſed extrinſecam dicemus. Attamen Ariſtoteles quærit cauſam intrinſecam, quam dixit eſſe impetum.

Effectus fortuitus non habet cauſam.

Sed ſi tu dicas, tu quæris cauſam, vbi non eſt cauſa, nam effectus fortuitus non habet cauſam. Dicendum, quòd notum ſit Ariſtoteli. Quòd ſicut illud quod euenit in pluribus, habet cauſam, vt in pluribus, vniformiter: ita quod euenit in paucioribus, & diformiter, habet reduci ad cauſam vniformiter agentem & per ſe. Cauſa autem intrinſeca huius impetus eſt, ſecundùm Ariſtotelem, cùm dicat in libro de bona fortuna. Eſt ergo bona fortuna ſine ratione nata. Benè fortunatus enim eſt, ſine ratione habens impetum ad bona, & hæc adipiſcens hoc autem eſt natura: In anima enim ineſt tale natura, quo impetu ferimur, ſine ratione, ad quæ vtique benè habebimus. Et ſi quis interroget ab operante, quare ſic facit, neſcio, inquit, ſed placet mihi.

Bona fortuna eſt ſine Ratione nata.

Simile patet in his, quæ à Deo aguntur. Etenim à Deo vecti, ſine ratione impetum habent ad operari aliquod. Et vult dicere, quòd aliqui habent velle, ad quod ſequitur bonum aliquod præter intentum ex impetu & ſine ratione, & cauſa huius impetus eſt natura. Demùm dicunt alij, non intrinſecam, ſed extrinſecam ponentes, non tamen, vt Theologi, ſed cœlum, vel intelligentem mouentem cœlum, mediante cœlo, vt Deus ipſe immediatè mouens, hic cum aliis coincidit.

Intelligés mouens cœlum, mediate.

Ioannes Mornher. Ponis triplicem opinandi modum. Primus autem, quem Theologorum aſſeris, non videtur in veritate poſſe perſiſtere. Nec mentem quietare poteſt. Quidum quæri poſſet, quare ad propoſitum illius ſequitur bonum; & non ad alterius propoſitum, quum etiam, quia eſt contra Ariſtotelem, cui non videtur aliquod nouum immediatè eſſe à Deo. Vnde ipſe ponens mundum æternum, non poſuit motum potuiſſe eſſe nouum, niſi ſecundùm partes: ita quòd totus non potuit eſſe nouus, vt habetur 8. Phyſicorum: quòd Deus non poteſt cauſare nouum mundum vel nouum cœlum, vel nouum motum, ſecundum ſuam totalitatem.

Nil noui à Deo.

Totus nõ poteſt eſſe nouus.

Secundus verò reſpondendi modus, qui fuit Ariſtotelis, non procedit, quia dixit, quòd aliquis habet impetum ſine ratione. Contra non eſt fortuna bona ſine actu voluntatis, quia fortuna eſt effectus contingens, conſequens effectum agentis à propoſito. Nunc autem actus voluntatis eſt circa obiectum oſtenſum à ratione, ergo talis impulſus ad volendum non ſine ratione.

An impetus poſſit eſſe ſine Ratione.

Præterea, ſi natura impellit aliquem ad volendum & non ratio, ergo non eſſet fortuna, quod euenit, ſed caſus, cùm hæc differentia ſit inter fortunam & caſum 2. Phyſicorum.

Tertius autem modus, qui dicit quod nihil ſit effectum, fortuitus, niſi illud, ad quod cauſalitas cœli ſe poteſt extendere, non videtur vero conſonus. Cùm aliquid ſit in homine, ad quod cauſalitas cœli non poteſt

Nihil fortuitò, niſi ad quod cauſalitas cœli ſe extendit.

ſe

ſe extendere ſicut eſt volitio, niſi occaſionaliter mouendo appetitum ſenſitiuum, ſecundùm cuius inclinationem apta eſt voluntas inclinari. Cœlum ergo, quia non poteſt volitionem attingere, nec etiam cauſa ad eius cauſationem coniungere, ideò aliquid eſt in homine, ad quod cauſalitas non poteſt pertingere, & per conſequens nec fortunæ cauſa referri.

Thomas Murner. Dilecte Ioannes, abſit longè à nobis, vt ea quæ Spiritus ſani inſtinctu Theologia dictauit, falſa dicamus. Quod autem quæris, quare ad illius propoſitum, & non alterius ſequatur bonum, fortaſſis & quia ſic voluit Deus ipſe cuius voluntatis inquiſitionem ſuprà dixi infirmam: Aut quia paſſi indiſpoſitio, nam Deus influit in quodlibet vniformiter, in quantum poteſt, ſecundùm Ariſtotelem, & quia iſte eſt diſpoſitus, ille non: ideò Deus impellit iſtum ad tale propoſitum, ad quod conſequitur commodum: illum autem non impellit, quia non inuenit in eo diſpoſitionem requiſitam.

An aliquid poſſit nouum eſſe à Deo.

Et ſi vltra quæris, quæ diuerſarum diſpoſitionum cauſa, ſemper deuenitur ad vnum primum, voluntatem dico primi entis, licet Philoſophus illud fortè non diceret. Quia verò de natiuitate dixiſti, non videtur Ariſtoteles ſibi ipſi contradicere. Dato enim, quòd oporteat aliquos effectus fortuitos nouos reducere immediatè in Deum, adhuc ſibiipſi non videtur contradicere, quia certum, ratumque habuit Ariſtoteles ſecundùm propria ſua principia, animam intellectiuam eſſe à Deo immediatè, & ad hoc attingere poteſt ratio naturalis, cùm ſit immortalis, & ita aliquid nouum poteſt immediatè eſſe à Deo.

Quomodo autem illud poſſibile ſit, cauſa breuitatis omiſſum relinquitur, tamen de hoc lege Scotum, in vltima quæſtione. Quodlibetorum aut dicas, quoniam vtique ſi ſit propter diuerſitatem cauſarum receptiuarum, nihil noui Deo imponitur, ſicut Sol immediatè ſoluit glacies, & coagulat lutum, nulla poſita nouitate in eo, ita ſecundùm Ariſtotelem hoc corpore organizato, Deus neceſſitate immutabilitatis, cauſat hanc animam, & prius non ratione indiſpoſitionis materiæ: ſicut nec Sol cauſat alium & alium radium in aëre & in aqua, niſi propter diuerſitatem recipientium, quod in perſpectiuis noſtris conclamarum eſt.

Murnerus de Perſpectiuis.

Quid tamen ſecundùm fidem & veritatem dicendum eſſet, ſuprà, loquendo de Dei prouidentia duplici, ſolus confeſſus es. Quod contra Ariſtotelem facere videtur æquiuocat. Nam Ariſtot. intellexit fortunam eſſe ſine ratione conſiliante, non autem ſine ratione volitum obiectum oſtendente.

Fortuna & caſus quomodo differant.

Ad aliud autem dicitur, quòd licet natura ſi mediata cauſa illius euentus fortuiti, non tamen immediata: ſed voluntas vnum intendens, licet ſit aliud eueniens præter intentum, quod dicitur fortuna, non caſus.

Thomæ Murneri quadripartitum.

Id contra tertium reſpondendi modum dico, quod cœli cauſalitas ad omnia alia præter voluntatem ſe extendit. Si autem aliquis fortuitus effectus in voluntate ponatur, in Deum reducere oportet, qui omnibus prouidet & coniungit, cùm dicat, imò & capilli capitis veſtri numerati ſunt Hoc autem cùm ſit contra Aſtrologos, clarius de hoc loquar in quadripartito meo maiori.

Quæris igitur, generoſe domine, cur me plus cæteris, natura malè

com

conſtituit fortunatum. Triplicem vidiſti modum. Habes enim duas extrinſecas cauſas, & vnam intrinſecam. Fortè de intrinſeca loquendo, talem impetum ad commodum non habeo, qui ſe tenet ex parte complexionis, non animæ, vt habet Scotus imò & Ariſtoteles. Quare diffortunij cauſa non ſum ego, non eſt enim in poteſtate mea, mutare corporis complexiones aut ſtaturam. Quis enim eſt ex vobis, qui poteſt ad ſtaturam ſuam adiicere cubitum vnum? quaſi dicat, nullus, quare me excuſatum, oro, habeto.

Coitus ſtellarum.

Si autem de extrinſecis cauſis loqui contingat: primò de cœlo videamus, nec eſt in poteſtate mea, diuerſos planetarum ſtabiliúmque ſtellarum coitus mutare, horam generationis, ſeu meæ interemptionis.

Vir ſapiés quomodo dominetur aſtris.

Si autem dixeris, quia dixit Ptolemæus, virum ſapientem aſtris dominari: & opus ſtellarum ita adiuuare, quemadmodum ſeminator fortitudines naturales, in libro Almageſti, & ſuo quadripartito. Verum quidem fateris, quia ſapiens: vbi autem ſtulti & mihi ſimiles manebunt, qui non ſolùm aſtris dominari non poſſunt, nec parere inconuenienti obiecto? Quare me ſecundò excuſatum habeto.

Quadrupes ſi cadit, cur non bipes cadet homo.

De alia autem cauſa extrinſeca, quæ eſt Deus, parum ſentio, cur cadere permiſit, confido tamen, vt in poſterum glorioſius reſurgam. Nam noſtris terris equos quadrupedes cadere vidi, & lædere pedes. Vach. iuuenis & inexpertus lupus, quem nullus vnquam ruſticorum clamor circumdedit.

Gaſpar de Meſperg. Dixiſti Thoma *ſuprà* quare vnus plus aliis redditur malè fortunatus. Nec vltrà ſit quæſtio congrua, cur contractum reddidit, quoniam coincidunt. Potiorum autem Theologorum rationem neſcio aliquam. Sed inſuper ad vltimam quæſtionem mentem feramus, quæ quærit, vtrúmne pium ſit credere, ſi ſit, volo dicere de hominum ligatione. Quod non ſit, fides noſtra concludit. Quæ Diabolum huiuſmodi incurſuum cauſam aſſignat, à quibus nec iuuenes, nec ſenes, nec probos, nec improbos excluſos oſtendit.

De iuuenibus dicit Auguſtinus 21. *libro de ciuitate Dei capitulo* 18. Prorſúſque ſcriptum eſt: Graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vſque in diem ſepulturæ, matrem omnium, vſque adeò implere eſt neceſſe, vt ipſi paruuli per lauacrum regenerationis ab originalis peccati quo ſolùm tenebantur, vinculo iam ſoluti, multa patientes nonnulli incurſus ſpirituum malignorum patiantur. Et Hieron. dicit. Quid cauſæ eſt, vt ſæpe bimuli & trimuli, ac vbera materna lactantes à Dæmonio corrumpantur? De ſenibus ego ipſe teſtis. De probis Iob. De improbis quàm plures alij. Ergo concludere licet, Dæmonem non vetulas, nec aliquod naturale eſſe cauſam iſtius contractus, Deus autem ipſe faciendi facultatem tribuit.

Ioannes Mornher. Thoma Magiſter mi & Præceptor chariſſime. Æſtimo genitoris mei dulciſſimi mentem conſimilem Theologorum opinioni, immaterialem æſtimantium ſubſtantiam, ligatorum omnium cauſam (volo dicere) Diabolum, ſumpta primum id exequendi à primo ente facultate. Videtur enim (vt dicit Ariſtoteles *primo metaphyſica*) Deus omnibus eſſe cauſa & principium quoddam. Quare dixit commentator primo libro de anima, quòd rei cognitio per ſuam cauſam eſt magis

Cognitio per cauſas magis eſt forma.

magis firma, quàm ſui eſſe tantùm.

Illa ſcimus quæ teſtimonio aliorum didicimus contra Ephectcos.

Dicunt vltra, quòd ſummi Dei permiſſione, & iuſto Dei iudicio indifferenter, iuſto atque iniuſto iuuenibus & ſenibus, contingat & ad illud allegant ſua iura & Doctores Catholicos. Quod ſi verum ſit, neſcimus, niſi ſcientia arguat ſicut capit Auguſtinus, ſcientiam, decimo ſeptimo libro de Trinitate capitulo 3. Dicit enim, Abſit, quòd ſcire nos negemus, quæ teſtimonio didicimus aliorum. Tum quia eſt creditum, hac communi non poſſum reſponſione contentari, Deum cunctorum cauſam aſſignando. Ab hoc enim ente cœlum, & totam naturam dependere, 11. *metaphyſica* Ariſtoteles expertus eſt.

Præterea, ſi omnium cauſa Deus, quid noſtra proderunt ſcripta ſingulorum cauſas inquirendo? Sat eſt enim Deum ipſum cauſam profiteri cunctorum. Non ſit quæſo hoc noſtrum propoſitum, ſeu deliramentum. Præſupponemus enim primariam cauſam plus cæteris influere. Qui enim ponit vnum agens tantùm, quod mnia agat, tollit à rebus ſuas proprias actiones. Quas ſi quis rollit, aufert & earum eſſentias, nec habet (vt ait Commentator) cerebrum naturaliter aptum ad bonum.

Exempli gratia. Pluuiarum, quarum cauſa Deus ipſe prima, ſecunda demum eſſentia quinta, diuerſo ſteliarum coitu, quæ tertio diuerſarum exhalationum motrix eſt pluuias inducentium, vt habetur apud Ariſt. *in li. Meteororum*. Naturas igitur rerum rimaturi, longè Deus à nobis Theologicè cùm loqui contingat, quod iuſtum eſt farebimur. Et huiuſcemodi Theologorum commenta ad præſens relinquamus. Nam huiuſmodi opinionibus eſt omnibus noſtrorum ruſticorum caterua repleta.

Thomas Murner. Modeſtiùs, ô Ioannes, loquereris, ſi harum rerum plenior tibi eſſet intellectus: tuæ infantiæ parcendum æſtimo. Neſcis quod dicit Ariſt. Quia maior eſt ruſticorum fides, quàm philoſophorum & doctorum virorum? Nam dicit Scotus *lib. 4. 34. diſt. q. 1.* quod duplex eſt impotentia in genere. Naturalis vna, ad quam membri ſequitur mutilatio ſeu frigiditas, de quo nihil ad præſens.

Diabolus ſeruat pacta aliqua

Alia autem caſualis, quæ fit per maleficium: & hæc fit per malignos ſpiritus: qui habentes pactiones cum hominibus ſeruant promiſſa, non quia veraces, ſed vt alij eis adhæreant. Quia ſi nulla pacta ſeruarent Dæmones, nulli hominines eis ſeruirent, & vt illi quibus ſeruant promiſſa, eos colant. Nam ex ſuperbia ſua præcipuè appetunt honores diuinos. Deus eriam permittit eos exercere poteſtatem ſuam, ad impediendum aliquos, ab aliquibus actibus, in quos poſſent, ſi non eſſent impediti, & hoc propter peccata eorum vel propter aliquam aliam cauſam occultam. Er hoc modo magicus habens pactum cum Dæmone, procurat ab eo, vt iſtum impediat aliquo actu, quamdiu aliquod ſignum à Dæmone poſitum perſeuerat, puta acus curuata, vel aliquid id generis. Iam enim vides, quid ſenſerit Doctor ſubtilis, cuius prius menrem tormentum nuncupaſti. Quid autem arguis? omnia tua concluſerunt argumenta vnicum illud, quòd Deum non debeamus immediaram omnium cauſam referre, licet mediatam ponere nulla ratione prohibemur.

Acus curuatæ vis.

Remedia contra maleficia.

Ioannes Mornher. Secundùm verba Doctoris posita, posset quæri, quod remedium esset adhibendum cõtra istud Diaboli impedimentum? Scio tamen contraria contrariis curari, quid contra facta Diaboli? Si dixeris orationes: & tu cum sanus sis, quo mediante scire exopto, cùm te plus in tua ægritudine iurasse, & vetulæ maledixisse, quàm orasse seu sanctos inuocasse constet: Ergo non est verum quod dicunt Theologi, quòd in huiusmodi necessitatibus sancti solùm sint inuocandi, cùm sit aliud, per qnod mederi oporteat. Et tu dicis te sanitatem recepisse vnius hominis auxilio, quare te & illum excommunicatum iudicare consonum dixi. Age, age, quod figmentum componis dicendo, quia sanus factus ex tactu facci vnius, & aqua immunditiis scutellarum maculata, inueniſtine in naturalibus disciplinis, quarum professor es, his in rebus huiusmodi inesse actiones? Nunquid verum dixi, facientem & consulentem excommunicandos, & à Christi fidelium communione excludendos?

Thomas Murner. Video te, generose Domine, contra me furore concitatum, quia verum dixi. Quid si deliramentum, protulissem? Adest Matthæus & Iacobus Murner, qui huius rei testes sunt. Nam in ore duorum stabit omne testimonium. Figmentum autem quia me dicis componere: scis enim & audisti quæstionẽ quã Scotus cõcessit, Dæmones pacta seruare hominibus, seductionis causa, non quia veraces quamdiu signum per ipsos positum durat: Nam si aliquis sciens maleficium destrueret, non esset excommunicatus, sed opus faceret meritorium: Insidias (dico) Diaboli destruendo, & opera.

Quare dixit Scotus, quòd trifaria est illa quæstio, an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim solùm licet, sed est meritorium destruere opera Diaboli, nec in hoc est aliqua infidelitas, quia destruens non acquiescit operibus malignis, sed credit Dæmonem posse & velle fatigare, dum tale signum durat, & destructio talis signi imponet finem tali vexationi. Sic ergo saccum & aquam illam immundam puto signũ mihi finis fuisse infirmitatis à Dæmone positam, & illud mora habuit anni, quòd si post annum cum sacco feciſsem, quod anni spacio factum fuit, nunquam pristinæ redditurus fuissem sanitati.

Nec mihi placet de illa materia loqui, sum equidem in iram præceps & conturbor, quia hominis vnius pessima voluntate, nunquam ante infirmitatem à me visi, tali miserabili pœna sine meis meritis, crucior per omnes dies vitæ meæ. Et nisi omnipotens Deus sua summa bonitate & clementia, me inter suorum sacerdotum numerum collocasset, quid facerem? Deo omnipotenti offero. Idcirco hac opinione Theologorum, quæ est secundùm veritatem, velis (oro) contentari.

Ioannes Mornher. Thomas mi chariſsime, latet-ne te cautela Aristotelis? Quia opponentem informat, respondentem debere reddere furiosum, vt ab ipso materia relinquatur proposita, quam à te suscepi, ésne similis mihi, qui omnibus documenta salutis? Furor verò si me comprehendit, documentorum meorum virtus omninò euanescit. Transeant Theologica: Hæc sit quæstio, vtrùm hominum ligatio naturali possit ratione demonstrari, volo dicere vtrùm ab actione naturali sit. Et videtur quòd sic: Iniustè equidem punitur qui nunqum deliquit

Cautela disputationum: Respondentem ad iram commouere, vt turbetur in proposito.

Ligatio, an naturalibus rationibus probetur.

quit. Sed ligantes puniuntur, ergo deliquerunt. Patet maior in actu iudiciario, licet in operibus diuinis procederet, cùm aliquis punitur: aliquando non reus, nunquam tamen in iusto Dei iudicio, de quo nihil ad propositum. Patet minor *in l. Mult. C. de male & mathe.* Statuarum insuper hinc inde apud iudicia publica, sitarum: quæ denigrationis causa sunt huius actus sententia. Consueuerunt & ob huiuscemodi noxam nostris terris vetulæ igne cremari. Longæuæ quapropter consuetudinis non est vilis authoritas, nec est verisimile, vt habet Aristoteles, quòd ab omnibus fertur omninò deperdi posse. In oppositum tamen fuit fides, vt dictum est: ergo quid dicendum sit, oro, breuibus conclude.

Thomas Murner. Dixi clarè in superioribus, generose domine, id sensu experiri, causam insuper adiunxi, illa tamen quia non contentaris, dico primò, nisi verba sequentia summè ponderaueris, huius rei secretum vix patebit. Et quia licuit nunquam sensibilem negare effectum, ex insensibili causa procedentem. Quare hominum fateamur ligationes causam inquirentes, quæ quidem audimus, fari non prohibemur visa protestando.

Opus naturæ est opus intelligentiæ.

Sed quia diceres fortè illud infidele quoddam genus hominum dico ligationes naturali via euenire posse. Ad hoc respondet Aristoteles, dicens naturam non agere, nisi quia à superioribus causis mota, quæ sunt Deus & intelligentiæ. Opus enim naturæ est opus intelligentiæ 11. *Metaphysic.* vbi videtur consentire Deum huius actus causam principalem & mediatam, ergo immediatas inuestigare non est inhibitum.

Est autem circa hunc ligationis actum multiplex opinio: multis autem omissis, quinque tamen positæ sunt. Est igitur prima Theologica iam posita, quatuor autem Philosophorum. E quibus est vna dicentium, hunc effectum cum omnibus aliis esse à forma cœli, quam contrahi nouimus quemquam suæ natalis & interemptionis hora. Dixerunt antiquiores nobis, sùntque experti, cœli signa per singula corporis membra ducatum obtinere, sic quia aries caput, collum taurus, gemini brachia obtineant, sicque deinceps, quæ docent Astrologica: licèt à modernioribus puta Iuristis, contraueniatur: minùs tamen iustè: secundùm quod in quadripartito meo maiore *libro primo* expressi clariùs.

Opiniones quinque circa actum ligationis.

Iurisconsulti aduersantur Astrologis.

Est equidem in omni famatum Philosophia: inferioris mundi corporum motus primos cœlestium itus atque reditus arcanis quibusdam naturæ vinculis trahentes sequi. Si enim crescente luna in animalium corporibus humores abundant, decrescente attenuantur, vt etiam humani corporis venas illic pleniores, hìc laxiores repeties, quod in ægrotantibus clariùs appareat. Certius inquam certo venam seu membrum ferro tangi non debere luna supra idem ducatum habente. Summa igitur in naturali actione cœli ad disposita passa concordia. Quod patet, qui enim prioris lunationis medietate decumbunt, natura eorum fortior morbo validiùs repugnat, in sequenti debilior leuius succumbit. Quotidianas etiam ægrotantium affectiones quotidianæ omnino lunæ applicationes ad primum locum trigonæ tetragonæ oppositæ & reditus mentiuntur, ob quod priuilegium ij dies inter cæteros certo nomine discreti sunt.

Actiones & circulationes cœli, ſunt eadem cum actionibus animæ.

Nonnulli etiam numeroſis obtinent experimentis ex diuerſis lunæ manſionibus diuerſis ſuorum membrorum impotentiis affici.

Et hoc eſt, quod voluit Plato noſter diuinus, de intellectu animæ, faciens duas circulationes, ita quòd poſuit cœli motus eoſdem cum motibus animæ, id eſt, quod actiones cœli ſunt eædem cum actionibus animæ: vt allegat eum Ariſtoteles 1. *de anima*, licet iniuſtè eum redarguat.

Ariſtotelis error.

Vſque adeò quidem motus etiam, tam hominum quàm cæterorum animalium primum Solis iter ſequuntur. Sole ſiquidem oriente ſurgere progrediuntur, & aſcendente curſu addunt, ac tanquam motus abſente duce quieſcunt ad exitum illius iterum exituri. Poſt lunam autem & ſolem, ſtellarum tunc omnium quidem effectus certi, præter quòd vulgo non adeò ſunt vti luminarium virtutes approbati.

Naturaliter ligationes cauſari.

Demùm poſſet aliquibus, vt dicunt, rationibus perſuaderi, hominum dico ligationes naturali via euenire poſſe, licet cauſa ſit occulta. Homo enim ipſe ab antiquis microcoſmos eſt appellatus, quaſi maiori ſimilis mundo. Ex qua quidem, Albertus ſimilitudine intulit, diſtantias duorum extremorum digitorum, & à planta pedis ad verticem concordare. Natura enim cui commoditas in omnibus, quàm maxima cœlo cuncta comprehenſiuo figuram impreſſit ſphæricam. Et idem quod in homine dicitur, diuiſo homine per duas lineas orthogonaliter ſe ſecantes, ſentiendum erit de maiori mundo. Nam omnes lineas à centro circuli ad circumferentiam ductas æquales eſſe neceſſe eſt. Quis autem mentis ſanæ maiorem mundum eſſe mirabilius plenum negabit? Cur ergo totidem vel ſaltem aliquorum mirabilium pluralitatem non continebit homo ipſe, qui ſuprà minor mundus dictus eſt.

In microcoſmo æquè miracula abundant ac in Macrocoſmo.

Pater contra. Nam in Euangelio dicitur: Prædicate Euangelium omni creaturæ, id eſt homini cum omnibus conuenienti. Eſt autem homo omnium naturalium finis, 2. *Phyſi.* Sunt & omnia propter ipſum, vt cunctis dominium imponat, ſecundùm quod *Geneſeos volumine* continetur. Habent etiam naturalia inſitam naturalem obedientiam erga ipſum.

Homo eſt omnium naturaliam finis

Quare dixit Ariſtoteles ſolem & hominem ad hominis concurrere generationem? niſi quia ſuperiora infimis præſint (hominis natiuitatum & interruptionum) conſpecta?

Quid demum eſt, quia dixit, tempora pluuioſa prodeſſe piſcibus, auibúſque prodeſſe? niſi quia ſecundùm auræ diuerſitatem, & interiora variari neceſſarium infert argumentum.

Quæ autem huius auræ diuerſitatis cauſa, niſi hæc, quam Ariſt. *in lib. meteororum* aſſignat, dicens, quia neceſſe erat hunc mundum inferiorem in quatuor elementa continuis ſuperiori ſubiici lationibus, vt ferè tota eius virtus inde gubernetur.

Prætereà in quolibet ordine eſſentiali, deſtructo primo, deſtruitur omne poſterius, 2. *Metaph.* Motus autem cœli eſt ſimpliciter primus 8. *Phyſicorum*. Ergo motus qui eſt ſanitatis ad ægritudinem eſt à cœlo, alias eſſe non poſſet.

Poſtremò verò diximus, omne mixtum eſſe corruptibile, ergo deſtructiuum principium in natura reperiri continens eſt. Hoc enim eſt quod voluit Scotus *lib.* 4. *diſt.* 19. *quæſt*

quæſt. 11. non eſt dare in natura potentiam paſſiuam, cui non correſpondeat actiua in natura. Cùm alterum contrariorum fuerit naturale, & reliquum neceſſariò erit naturale, ex De cœlo & mundo. Materia equidem contrariorum eadem eſt, vt habet Commentator.

Patet ſecundò, timet enim omnis mundi ſpecies aliquod horribile & deſtructiuum habétque aliquod cõfortans & lætificans per propriam naturam. Sic omnis ouis lupum timet, quem non ſolùm viuum, ſed & mortuum, inſtinctu naturæ viſu & guſtu cognoſcit, lupus canem, mus catum, & omnia quadrupedia leonem, omnia volatilia aquilam, finaliter omnia animalia hominem. Vult ergo hæc opinio hominum ligationes naturali vi euenire poſſe, cœlum tamen coadiuuantem æſtimat cauſam, inuenítque rerum huius mundi concurſus eſſe ſecundum ſtellarum coitus, & gaudium & victoria & triſtitia pendet exinde, & per illud iudicatur tanquam per cauſam.

Contra Genethliacos.

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, dilecte Thoma, quam aſtrologorum ſuſpicor dicentium ligationis effectum eſſe à forma cœli, quam contrahit quiſque hora ſuæ natiuitatis, ſeu interemptionis videtur abſurda. Nam vt habemus 26. *q.* 2. *lo textus de ſuperſtitioſis.* Dicit enim, neque ab hoc genere ſuperſtitionis (de quo in textu) ſegregandi ſunt, qui olim Genethliaci, propter naturalium conſiderationes dierum, nunc autem Mathematici vocantur. Nam & ipſi, quamuis veram ſtellarum poſitionem, cùm quiſque naſcitur, conſequuntur, & aliquando peruestigant, tamen quòd vel inde conantur actiones noſtras, vel actionum euentus prædicere, nimis errant. Huius igitur artis ſcientia vſque ad Chriſtum fuit conceſſa, vt Chriſto edito, nemo exinde natiuitatem alicuius de cœlo interpretaretur. 26. *quæſtione* 3.

Aſtrologia iudiciariæ an Chriſti aduẽtum vſque ſolum debuit valere.

Quòd demùm infertur, quia planetis in ſingulis membris ſpecialis eſſet poteſtas, & ita ad ſingulariſſima procedere, ſatis à Ptolomæo noſtro æſtimo redargutum. Dicit enim, non debet Aſtrologus dicere rem particulariter, ſed vniuerſaliter. Singularium etiam non eſſe ſcientiam Ariſtoteli approbatur. Finaliter concluſit, omnia iudicari per cœlum, vti per cauſam quod apertiſſimè claret falſum, *in gloſſa* 26. *q.* 5. *Non liceat.*

Aſtrologi vniuerſaliter non particulariter debent loqui. Singularium non eſt ſcientia.

Illud autem quod arguit, motum cœli ſimpliciter eſſe primum, ſecundùm Theologos, fortè non concluderet, cùm dicat Scotus *lib.* 1 *diſt.* 48. Primitatem motus cœleſtis ad alios motus non eſſe primitatem cauſæ, vel alicuius à quo dependet eſſentialiter, ſed tantummodo cuiuſdam perfectionis in quibuſdam conditionibus motus, quæ ſunt irregularitas & velocitas.

Patet enim, quòd eſſentialiter non dependet actio corporis cœleſtis in aliquod inferius, ex motu illius corporis. Quia ſecundùm Philoſo. 2. *de generatione*, nihil facit latio ad generationem, niſi quia adducit generans: ergo ſi ſine illo motu generans eſſet æquè approximatum, æquè ageret. Tum quia falſum eſt, quod Aſtrologi fingunt: dicentes ſuperiora in inferiora agere: cùm ſupra ſit dictum, aliqua eſſe, ad quæ cœli actiuitas pertingere non valeat. Præterea intellectus vniuerſalium eſt, ſenſus ſingularium. Ad opera autem cœlica ſenſus iudicio deuentum extitit, ergo de ipſis ſcientia non eſt: cùm quia

Ad quædam vires aſtrorum non penetrant.

ſingularia, tum etiam quia aliter ſe habere poſſunt, & de contingentibus eſt Aſtrologia. De contingentibus determinata veritas non eſt.

Aſtrologia eſt de contingentibus.

Inſuper arguitur Aſtrologiæ officium ſuperuacuum & inane, quia res pertinguntur per experimenta & minus quàm poteſt percipi rei veritas experimentatiuè eſt, dum bis, in vno eſſe inuenitur: ſed hoc in Planetis eſt impoſſibile. Planeta enim cùm fuerit in aliquo loco, ex ſignis, cæteriſque Planetæ aſpicientes ipſum, vel ei coniuncti ad conſimile eſſe non reuertuntur, niſi poſt multa millia annorum, ad cuius temporis quantitatem nunquam humana vita ſuffecit. Quomodo eſt ergo poſſibile homini, vt bis aut ſæpius in eodem eſſe plurimas reperiat, quatenus ex eorum reditu probet, quid ſignificent?

Aſtrologi cæteris magis ſũt egentes.

Demum rariſſimè in ſuis doctrinis Aſtrologi reperiuntur concordes, & cæteris ſemper ſunt magis egentes.

Quid plura referam? Stante cœlo ſi applicetur ignis ſtuppæ, & dicas non poſſe comburi error eſt, & hic articulus eſt. Pariſienſis: ergo multæ actiones, quarum cauſa cœlum dici non poteſt, de quibus dubium non eſt. Quid ergo de illo actu Pythonico dicemus, in quo maxima occurrit difficultas, non apparentiæ dico, non ſenſui, quàm intellectui?

Articulos Pariſienſes allegat, qui habentur de verbo ad verbũ in Damonomania Bodini inſerti.

Thomas Murner. Generoſe domine, licet multa in medium duxeris argumenta, falſitatem opinionis Aſtrologorũ probãtia, fortè & quia nõ falſa, non eſt enim credibile, antiquos Patres & Philoſophos, à quibus omnis ſcientiæ fons & origo proceſſit, rem tantæ falſitatis poſuiſſe. Sed quia de hoc ſpecialem tuæ dominationis tractatum edidi, puta, de reuolutionum veritate falſitatéque nuncupatum, iam curæ non eſt tuas rationes reddere ſolubiles, quomodo in eodem tractatu ſolutæ ſunt.

Attamen quia tibi nec hæc placet opinio, innuam tertiam quæ eſt Alberti Magni dicentis, ligationum cauſam animam ipſam, ſeu conſenſum ipſius, ſiue quod idem eſt, voluntatem, non vt liberam, ſed ad defectum declinantem deſideratæ rei. Fundátque ſe in dicto Auicennæ, ſexto naturalium, dicentis: Quia hominum animæ ineſſet virtus quædam res externas immutandi, alia autem entia obediunt ei, quando ipſa fertur in imaginum amoris exceſſum, aut odij, atque id generis. Concludítque quòd cum anima alicuius ligat res, atque ad idem quod vult.

Ligationũ cauſam eſſe voluntatem hominis.

Dicítque Albertus ſe inueniſſe, quòd animæ affectio eſt radix maxima omnium harum rerum: Quod & Theologi noſtri affirmantes, dicunt: quod ſi his fides non tribuatur, nequaquam ligationis alicuius ſequitur effectus: cuius cauſam aſſignant meritum paſſionis Ieſu Chriſti Domini noſtri, ob quod data eſt poteſtas Chriſticolis calcandi ſcrpentes malignos.

Theologorum ſententia de ligationibus.

Diceres autem, quia opinio prima dixit, Diabolum nil poſſe efficere ſine hominis voluntate, quare Diaboli ſequitur nocumentum voluntate ligantis & non ligati: ergo bonus, cur alterius mihi mala obeſt voluntas, dicemus alibi. Nec vult tãtùm Albertus, hanc animæ affectionem ſolam huius rei cauſam aſſerere, ſed ſubdit, ſiue propter grandem affectionem alteret corpus ſuum, & alia quæ intendit, ſiue propter dignitatem obediant ei res aliæ viliores, ſeu cum tali affectione exterminata concurrat hora conueniens, aut ordo

cœleſtis:

cœleſtis: aut alia virtus, quæ quamuis faciat, putauimus tamen animam facere.

Iam publicum ac verificatum eſt, quòd ligationes hominum, incantationes, ad iram promotiones, odium, amicitiam, detrimentum, & gaudium ſunt ad grandes affectiones conſequentes. Et tu vides quòd ſecundùm naturam vulgus abhorret maledictiones & vetularum blaſphemias, tanquam in eis ſit virtus, aut ſaltem cum eis aliqua mali virtus annexa. Natura autem nihil facit fruſtra. Nec fugitur aliquid naturaliter, niſi virtute naturalis deſiderij, vel amoris timoriſque ad aliud, vt habet Scotus *lib. 4. diſt. 33. q. 2. arg. 1.*

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, quæ eſt Alberti, graue eſt arguere. Eſt etenim intricata, & nimium diſiuncta. Dicit primò, virtutem aliquam animæ litigationum cauſam. Secundò, quòd grandis ſequatur rei petitæ affectio. Tertiò, quia propter magnam dignitatem obediunt ei res aliæ viliores. Quartò, quia hora concurrit fortè conueniens aut ordo cœleſtis. Quintò dicit, aut alia virtus, quam non nominat, quam & ligationes facere aſſentit. Ne autem habeatur ſuſpectus, dicit illud animam facere, ne fortè, quia voluit cœlum poſſe agere aliquod naturale, ſi A, & quia tunc ſciens talem effectum in ipſo A, ligare poteſt. Hanc æſtimo eius mentem, ſi ſaltem ſcientis concurrat grandis affectio, & hora conueniens, habent omnia tempora ſua: Contra Iuriſtas, qui dicunt omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti fieri debere in omni tempore indifferenter, per quod reprobare intendunt electiones. Gloſſa autem *ſupra* memorata. *26. quæſt. 5. Non licet*, dicit, nil reprobari, niſi neceſſitatis impoſitionem. Vult ergo Albertus aliquod naturale inueniri poſſe quod ſit ligationis cauſa. Sed quia illud mihi ignotum, temerario auſu rem incognitam non condemno.

Thomas Murner. Occurrit & hoc loco antiquorum noſtrorum mens & ſententia. Opinabantur enim hunc ligationis effectum, cum omnibus aliis mundi mirabilibus à qualitatibus procedere, ſcilicèt calido, frigido, humido, ſicco, tanquam à radice, ſecundùm quòd habemus in quarto meteororum. Dixitque maior pars philoſophorum & medicorum, quod eorum admixtio ad omne mirabile neceſſaria eſt, hanc igitur defendere cupientes viam, negare non præſumant omnia mirabilibus plena: quia ex eiſdem qualitatibus omne ens mundi dempta quinta eſſentia terminus componi in calido & humido proportionatis conſeruari, in conſumptione humidi à calido deſtrui: vt habet Ariſtoteles *lib. de longi, & bre. vitæ.* Vnde hîc quidam lætus propter excreſcentem choleram, & in factis repentinus, hic inuidus melancholicus, iſte monoculus, is hermaphroditus, alter contractus. Quæ vnde ſunt niſi complexionum ratione, & qualitatum cauſa. Concludunt igitur, ligatores cum aliis mundi mirabilibus eſſe à qualitatum primarum diuerſitate.

Ioannes Mornher. Sed & contra hanc opinionem, quæ qualitatum diuerſitatem ligationis cauſam aſſignat, poſſet argui. Quia non eſſet ſufficiens: Non enim quietabitur mens noſtri: Dicunt enim ligatum ſuæ paſſionis maioramentum minoramentúmque ſumete, & ex earundem qualitatum primarum proportione, imò

Iuriſconſulti reprehenduntur ob benedictiones.

Qualitatum diuerſitatē cauſam eſſe ligationum.

imò & quia ligatio ex vnius qualitatis deſtructione, ſeu vnius per alteram principatu ducatúque conſiſtat, affirmant. Quare quæritur, quæ huiuſmodi qualitatum diuerſitatis cauſa, quod tamen infert, quæ multarum & diuerſarum complexionum ratio, nec dabitur altera niſi diuerſus vagarum ſtabiliúmque ſtellarum coitus. Et ſi hæc opinio, quam Aſtrologi ſectabantur, vt præſupponunt, neceſſarium infert argumentum, quare diminuat.

Litem & amicitiam quæ à notis rebus in ſunt, cauſam eſſe ligationis

Thomas Munter. Offertur & hîc vltimo loco, alia antiquorum noſtrorum opinio ponentium litem & amicitiam ligationum cauſam non hanc quam à qualitatibus euenire ſenſerunt, ſed quæ à natura ineſſe apparet. Litem in qualitatum diſproportionem, ſiue diſconuenientiam: Amicitiam autem aliquarum proportionem & concordiam. Et ſi iſto modo hæc opinio amicitiam & litem ligationum poneret cauſam, neceſſe erat cùm illa coincidere, quæ dixit qualitates eſſe cauſam. Sed non ſic, ſed eam, quæ à natura ineſt, intellexerunt. Nam vt antehac diximus: Omne mundi ens in natura habet aliquid inimicum & deſtructiuum, cùm omne tale ex materia compoſitum conſtat, quæ eſt deſtructionis cauſa, cur annexa priuario, vt habet Ariſtoteles: ſecundùm quod diximus de oue & lupo, & aliis.

Omne Mundiens aliquid vnicum.

Ioannes Mornher. Sed nec illa opinio amantiſſime Præceptor, quæ ligationum cauſam aſſignat, litem dicit, & amicitiam. Nam huiuſmodi pacem bellúmque duplici via euenire dixiſti. A qualitatibus primò: Secũdo à natura. De primo tamẽ modo opinio non intellexit, ſed de ſecundo, quæ ſcilicèt à propria ineſſet natura: quod fieri nequit: quoniam ſicut priùs, ita & iam quæri poſſet, quænam diuerſarum ratio naturarum, alia non niſi hæc, quam aſſignat Albumazar, *lib. 1. ſui maioris introductorij*, dicens: Omne indiuiduum ab alio quoque differre, conſtaréque tribus his principiis, proprietatibus, ſcilicèt formæ, materiæ, & ſiderum effectu. De materia & forma in phyſicalibus noſtri ſatis arbitramur ſcriptum, ſed ſecundùm effectum ſiderum aduenientia Platonica comprobemus auctoritate (volo dicere) quia idem effectus vt ſpecierum diſtinctionis cauſa exiſtat. Quia nihil eſt, cuius ortum legitima cauſa & ratio non præcedat. Nec præter hoc in inferiori mundi parte quicquam, quod cauſæ locum obtineat, ſuperſtes id cœleſtem potentiam conſequi neceſſe eſt, id autem eſt, vt generis à genere, ſpeciei à ſpecie, indiuidui ab indiuiduo, diuiſio & diſtantia, vt animæ corporiſque harmonia, aliáque accidentia innumera, vt ſexus, diſcretio formæ & habitudinis, decor vel turpitudo, ſtaturæ inæqualitas, varij colores, diuerſi mores, atque id genus. Quare ſicut diximus & hæc opinio cum alia, vt Aſtrologicam præſupponat, eſſet neceſſarium, & ideò inſufficiens.

Nihil, eſt cuius ortum non præcedat legitima cauſa.

Gaſpar de Morſpero. Sufficientes, Thoma, nobis induxiſti opiniones, huius effectus occulti cauſam aſſignantes. Licebit & omnes approbare: Tum quia prima fundamentum ſumpſit ex infallibili Theologia: Secunda ex Aſtrologia quam tolerat Eccleſia. Tertia autem, quæ eſt Alberti, apparet vero conſona: qualis enim ipſe in naturalibus fuerit inueſtigationibus, non æſtimo quenquam latere. Quarta ſe fundat *in 4 Meteor.* Quinta aliàs eſt circa naturam. Ne autem aliquid concludatur, quod à verita

veritate deuiaret, aut cæteris diſplicere poſſet, quæ Theologica opinione melior, profecto neſcio aliquam, tum quia Deus omnibus prouidet, vt vult.

Ioannes Mornher. Abſit à nobis aliquid temerario auſu concludere, ſed diſputatiuè illud facere non prohibemur, nec contra opiniones poſitas argumentatus ſum, eas falſas dicendo: ſed quia non placuit, vt vnica ſola ſufficientem ligationis cauſam narraret. Quare ſaluo meliori iudicio, dico cauſas opinionum ſubordinatas: nec audeo dicere eſſentialiter: quia ſupra patuit oppoſitum, licèt ſecundùm Philoſophos fortè illud non eſſet.

Prima igitur cauſa Deus ipſe, cùm vniuerſaliter ſit in cauſando. Secunda cœlum, alicui rei quod ſupradictum eſt, aut virtutem contractiuam influens ſuo motu, lumine aut influentia. Quòd autem virtualiter agens, qualitates diuerſas inducit diſproportionatas, & huic impedimento conuenientes. Quæ demùm infirmitas complexionum fortitudine debilitat, vel naturaliter augmentatur, minuitur vni magis, alteri redditur oneroſa. Tamen, vt dictum eſt, diuerſarum complexionum ratio qualitas eſt. Tibi autem, amantiſſime Præceptor, quia meorum dubiorum vincula enodaſti, quas valeo & poſſum immortales refero & innumeras gratiarum actiones, me per totius vitæ meæ curſum ad tua ſemper vota offerens promptiſſimum. Vale fœlix per tempora multa.

Propoſitiones ineptarũ opinionũ cauſa ſunt doctarum Reſolutionum. Etiam ſi.

Thomas Murner. Malè opinantes in principio, poſteris bene putandi veſtigia relinquunt. Tu igitur, Generoſe Domine, ſingulare refugium, hunc tractatum velis (oro) ſuſcipere, animo eo quo datus eſt. Mihi, inquam, ſufficit aliis ſubtilius ſpeculandi viam præbuiſſe. Abſit, obſecro omnis ſuſpicio fallax. Nec his, vt dixit Ariſto: tantum gratiarum actiones referre tenemur, quorum apud nos veridica ſcripta tenentur, ſed & erroneis & falſis ſcriptoribus: aliquid námque conferunt: habitum etenim noſtrum præexercitati ſunt. Et ego cùm nihil vtilitatis conſcripſerim, iuuentuti precor faueas. Vale, & me, vt ſoles, commendatum habeto. Ex vniuerſitate Friburgenſi Sole in 22. gradu Libræ gradiente. M.D.XCIX.

falſis ſcriptoribus gratiæ habendæ.

F. BARTHOLOMEI

DE SPINA

Ord. Predicat. eximij Sacrarum Literarum Profeſſoris, Sacrique Palatij Apoſt. Magiſtri.

CAPVT. I.

QVÆSTIO DE STRIGIBVS.

Proponitur quæſtio, & inducuntur argumenta quatuor, quæ generaliter probare videntur, partem quæſtionis falſam: omnia, inquam, quæ narrantur de Strigibus non in veritate, aut in corpore: ſed per phantaſticas viſiones, aut in ſomnis diabolicis ſpiritus illuſione contingere

QVæritur, an Maleficæ illæ perſonæ, quæ vulgò Striges dicuntur, ea verè corporaliterque faciant, ac patiantur, quæ ſe facere patíque fatentur: an certè credendum ſit illuſionibus eaſdem diabolicis

bolicis adeò deſipere, vt putent in vigilia ſibi contingere, quæ contingunt in ſommis. Et videtur quòd, vt præfertur, à Diabolo ſint deceptæ. Quod quidem probatur primò concilij Acquirenſis authoritate, in quo, vt regiſtratur *in Decretis. 26. q. 5. can. Epiſcop* ſic decernitur: Non eſt omittendum, quod quædam ſceleratæ mulieres, retrò poſt Sathanam conuerſæ, Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & confitentur cum Diana nocturnis horis Dea paganorum, vel cum Herodiade, vel cùm innumera, multitudine mulierum, equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiúſque iuſſionibus obedire velut dominæ, &c.

Primum argumentum pro parte falſa.

Vbi patet, per Concilium determinari, quòd hæ ſunt illuſiones Diaboli, & quòd in phantaſia ſolùm perficiuntur. Quod manifeſtius etiam apparet per ea quæ ibidem paulo poſt habentur in verba hæc: Sacerdotes per Eccleſias ſibi commiſſas populo Dei omni inſtantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falſa eſſe: & non à diuino, ſed à maligno ſpiritu talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari arbitramur. Si quidem ipſe Sathanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cùm mentẽ cuiuſcunque mulieris, ceperit & hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum atque ſimilitudines, & mentem quam captiuam tenet in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia, modò notas, modò ignotas perſonas oſtendens, per quæque deuia deducit: & cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo eſſe, ſed in corpore euenire opinatur. Quis enim in ſomnis & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat. Quis vero tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cum Ezechiel Propheta viſiones Domini in ſpiritu, non in corpore vidit & audiuit: ſicut ipſe ſtatim inquit: Fui in ſpiritu: Et Paulus non audet dicere ſe raptum in corpore. Omnibus itaque publicè annunciandum eſt, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit.

In ſomnis extra nos ipſos ducimur.

Ezechiel in ſpiritu, non in corpore vidit viſiones.

Et *infrà*. Quiſquis ergo credit, poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut deterius immutari: aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, proculdubio infidelis eſt, & pagano deterior. hæc *ibi*.

Per prædicta igitur verba manifeſtatur non ſolùm eſſe falſum, quòd tales perſonæ corporaliter ad ludum illum diabolicum portentur, vt faciant quæ vulgo dicitur eas facere, verumetiam eſſe hæreticum, quemcumque talia credentem fieri, vel etiam poſſe fieri corporaliter virtute Dæmonis; & aſſeritur, quòd hæc omnia & his ſimilia, in ſolo ſpiritu, & in ſomnis duntaxat fiunt. Aſſertioni autem & determinationi Sanctorum conciliorum contradicere, vel etiam non acquieſcere, hæreticum eſt, etiam ſi concilia particularia ſint, *extra de haret. capitulo. Ad abolendam* ergo, &c.

Etiam cœtuus particularis uis contradicere hæreticum eſt.

Secundò idem probatur ex his quæ narrantur à talibus perſonis fieri in tali curſus eorum phantaſtici ſtatu. Dicunt enim, quòd ingrediuntur domos nobilium & diuitum, & ibi comedunt & bibunt: & quòd

Secundũ argumentum ad idem.

quòd tanta quandoque est eorum multitudo, vt dicant se vegetes magna vino pretioso euacuasse, caseiformas magnas, vt vocant, consumpsisse, boues pinguissimos mactasse & assatos edisse, & isthæc plurima fecisse, quæ ex duplici capite falsa deprehenduntur.

Famelicæ redeunt Sagæ à conuentibus.

Primò quidem, quia (vt eorundem etiam testimonio comprobatur, cum redeunt de cursu, ferè semper inueniunt se afflictas, & non secùs ac illis noctibus, quibus ad cursum non deportantur, famelicas, quod tamen esset contra naturam.

Secundò, quia in domibus illorum nobilium, in quibus asserunt prædicta consumere vel consumpsisse, nihil vnquam inuentum est defecisse ciborum vel vini, nullum bouem: vel aliud quodcunque animal fuisse: ergo hæc omnia conuincuntur illusiones esse Dæmonum vel somnia, eis quæ leguntur in historia S. Germani non dissimilia, quando hospitatus in quodam loco vir sanctus, cùm post cœnam iterum pararetur, admiratus, interrogauit, cui de nouo præpararent: cui cùm dicerent, quòd bonis illis mulieribus, quæ de nocte incedunt, præpararent, illa nocte sanctus Germanus statuit vigilare. Et ecce vidit multitudinẽ Dæmonũ ad mensam in forma hominum & mulierum venientem: quibus præcipiens ne abirent, cunctos de familia excitauit, inquirens, si personas illas agnoscerent. Qui cùm omnes vicinos suos ac vicinas dicerent esse, misit ad singulorum domos, Dæmonibus præcipiens ne abirent, & ecce omnes qui videbantur ibi comedere, in propriis lectulis sunt inuenti. Adiurati ergo qui aderant, se esse Dæmones dixerunt, qui sic hominibus illudebant, vnde patet propositum apertissimè.

Historia de S. Germano.

Tertiò, probatur hoc idem per alia, quæ ab eisdem Hagitiosis personis narrantur, quæ credere accidisse aut etiam fieri posse, hæreticum est, aut fatuum. Dicunt enim: quòd illa domina cursus quam striges, qui Feriariæ sunt, vocat sapientem Sibyllam, quæ videlicet in illa multitudine præesse videtur, sicut iuxta prædictum *cap. Episcopi*. Herodias vel Diana, desiderat tangere aquam fluminis Iordanis, quo loci congregantur, vt aiunt. Et licet ad hoc plurimum conetur, nunquam tamen præualet eam tangere, sed fluuius ipse potiùs exsiccatur. Qua de re sic illa irascitur vt à facie eius oporteat omnem illam multitudinem statim aufugere, aliàs omnes ab ea protinus necarentur. Causam autem quare tantopere tangere desiderat aquam illam, hanc afferunt quia si posset, inquiunt, hoc consequi, vt tangeret aquam, fieret tunc domina totius mundi. Et sic dicunt omni nocte accidere, qua sic in cursu conueniunt, bis videlicèt in hebdomada. Quæ quidem omnia, quantum qualémve sapiant vanitatem sapientes iudicent.

Tertium argumentum ad idem. Sapiens Sibylla, Domina cursus strigũ. Sibylla auet tangere fluuium Iordanis.

Quartò, idem etiam confirmatur ex narratione ipsarum de his quæ videntur etiam apertam impossibilitatem præferre, & ob hoc non nisi deluforia esse censenda. Dicunt enim, quòd postquam comederunt aliquem pinguem bouem, vt suprà relatum est, vel aliquam vegetem vino, vel arcam, seu cophinum panibus euacuarunt, & consumpserunt ea vorantes, domina illa percutit aurea virga, quam manu gestat, ea vasa vel loca, & statim, vt prius, plena sunt vini, vel panis, ac si nihil inde fuisset assumptum. Similiter congeri iubet ossa omnia mortui bouis super corium eius extensum, ipsumque

Quartum argumentum ad idem.

que per quatuor partes ſuper oſſa reuoluens, virgáque percutiens, viuum bouem reddit vt prius, & reducendum iubet ad locum ſuum. Cùm igitur hæc eſſe videantur miraculoſa opera, quæ à ſolo Deo ſeu diuina virtute fieri poſſunt, vt ſacri Theologi vnanimiter determinant, talia Diabolo attribuere, hæreſim importare videtur, vel certè deluſoriè omnia contingunt: quod eſt propoſitum.

CAPVT II.

Duo argumenta producuntur ad idem quæ ſpecialiter probare videntur, ſtriges ad ludum Diabolicum vnctione, vel alio maleficio facto non portari. Inde vnicum pro parte quæſtionis vera ſubnectitur, quæ ſit vt tota quæſtio dubia reddatur.

QVintò, nonnullis experientiis ſpecialiter oſtenditur eſſe falſum, quòd ſtriges portentur à Diabolo, facta quadam vnctione, vel quocunque alio modo ad ludum vel ad loca diſtantia.

Et primò quidem inducendum eſt, id quod accidit Illuſtri. Principi N. etiam temporibus eorum, qui adhuc ſuperſunt. Cùm enim ſtrix quædam in carcere, Inquiſitori cuiuſdam conuentualis detineretur, quæ fatebatur ſe multotiens ad curſum eſſe dalatam, deſiderauit ille Princeps hæc audiens experiri ſi vera hæc eſſent, an potiùs ſomnia. Et aduocans D. Inquiſitorem illum tandem induxit, vt permitteret coram eis, & coram multitudine ad idem aſtantium nobilium, adductam mulierem ſe perungere ſuo quo vtebatur vnguento, & viderent, ſi verè à Diabolo viſibiliter vel inuiſibiliter apparente, per aëra portaretur ad curſum. Quòd cùm Inquiſitor etſi perperam admiſiſſet, & illa coram eis profiteretur ſe ituram, ſeu portandam à Diabolo, ſi inungeretur vt ſuprà: inuncta ſæpius ſtetit immota, nec vnquam ei quicquam inſolitum contingere potuit, cuius rei hanc etiam vſque diem perſeuerant plures nobiles teſtes de viſu. Ex quo facto patet eſſe falſum, quòd portentur ad curſum pro voto ſtriges, ſed quòd aliquoties eis ſic videantur deportari, contingit ex deluſione Diaboli, cuius rei plura alia teſtimonia, exemplaque libet nunc ſubinferre: quæ etiam temporibus noſtris contigiſſe feruntur.

exemplis quibus fidē comprobatur Sagas non deportari

Dominus Auguſt. de Turre, Bergomenſis, medicus ſuo tempore celebratiſſimus, mihi ſuperioribus annis in domo ſua Bergomi retulit, quòd cùm iuuenis Paduæ ſtuderet, quadam nocte circa ſextam horam domum cum ſodalibus ſuis rediens, & expulſans, cùm nemo reſponderet, aut aperiret: tandem per feneſtram, ſcala conſcendens domum intrauit: & ancillam inquirens, reperit iacentem in cubili ſuper terram ſupinam, nudatam veluti mortuam, & penitus inſenſibilem, ita vt nulla potuerit arte per ipſum excitari. Facto manè, ab ipſo, quæ ad ſenſum redierat, ſiciſcitata, quidnam illa nocte paſſa fuiſſet: tandem confeſſa eſt ſe delatam ad curſum. Ex quo manifeſtè patet, quod non corporaliter, ſed in ſpiritu, vel in ſomnis ita deluduntur, vt putent ſe longiùs deferri; quæ immobiles domi reſident.

Huic ſimile mihi Salutiis retulit ſuperioribus annis D. Petrus Cella, olim vicarius Marchionatus Salutiarum, qui ſupereſt adhuc, de quadam ſua etiam ancilla ſimilia paſſa, ſimili

similiterque ab eo deprehensa deludi. Sed & fama publica apud nostros fertur, quod cùm in diœcesi Cumana officium inquisitionis exerceretur à nostris, contigit in castro, quod Luganum appellatur vxorem notarij inquisitionis iudicialiter accusari, quòd esset strix, atque malefica.

Turbatus est autem mirum in modum vir eius, eò quòd sanctam esse putaret. Dispositione autem Domini manè diei Veneris sancti dum vxorem non inueniret, in stabulum porcorum concessit, & ibi nudam verendáque præmonstrantem, & penitus insensibilem in quodam angulo reperit, limo porcorum respersam. Iam igitur certior fermè factus de eo quòd credere non poterat, arrepto gladio subita ira voluit eam occidere. Sed in se rediens, paululum substitit vt videret finem. Et ecce post modicum temporis ad sensus suos illa reuersa, viso marito sibi mortem intentare, coram eo prostrata est, & veniam petens promisit quòd omnem ei veritatem panderet, & confessa est, quòd iuissèt illa nocte ad cursum, &c. Maritus autem hæc audiens statimque recedens, eam apud Inquisitorem accusauit, vt ignibus traderetur. Quæ illico inquisita, nusquam comparuit. Putant autem, quod in lacum, super cuius ripam terra illa sita est se immiserit.

Fertur etiam quòd quædam mulieres, cùm eadem ratione se perungerent, vt videlicet ad ludum deportarentur: à nonnullis clam spectantibus, visæ sunt quasi somno statim oppressæ in terram cadere, & ibidem per plures horas immobiles permanere, cùm tamen eædem in se reuersæ postmodum affirmarent, ad cursum, vt optabant, se tunc temporis fuisse deportatas.

Videtur autem quòd per talem vnctionem id contingat his strigibus, cuius simile recitat diuus Augustinus 18. *de ciuitate Dei*, c. 28. accidisse cuidam nomine Præstantio, cuius filius eidem sancto Doctori retulit, quòd præfatus eius pater quadam vice venenum, quoddam sumpsit comesto caseo malis artibus composito: & statim iacuit in lecto quasi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari. Post aliquot autem dies eum velut euigilasse dicebat, & quasi somnia narrasse, quæ passus est, caballum scilicet se factum annonam inter alia iumenta baiulasse militibus, quæ dicitur retica, quoniam ad retias deportauit, quod ita vt narrauit factum fuisse, compertum est.

Vnguentorum Diabolicorum vis.

Sicut igitur huic Præstantio per caseum maleficum, ita strigibus per vnguentum prædictum diabolicum, possibile est accidisse, vt accidere somnium vehementissimum, & somniare se ad loca deportatus longinqua, in catos conuerti, vel quæcunque alia facere etiam vel pati, quæ postmodum se putant in veritate feciſſe, vel passas esse.

Neque iudicandum est hoc esse contra naturam omnino, cùm etiam quibusdam vnctionibus medici quandoque naturaliter somnum vehementissimum inducant inunctis (vt semel ætate nostra contigit) temporibus infirmi, qui nullatenus antea poterat somnum capere.

Ex quibus & innumeris aliis experientiis clarissimè patet, quod vel aliquid tale quandoque naturaliter potest accidere: vel tales sunt Dæmonum illusiones, & quod non in corpore, sed in somnis & in spiritu fiunt ac videntur quæcunque ab his

perſonis fieri vel videri narrantur contra naturam.

Sextum argumẽtum ad idem.

Sextò probatur, ſtriges non eſſe Diabolo ineuitabiliter obligatas, non conuerti in catos, non occidere pueros, quæ tamen omnia iſtæ infideles fœminæ aſſerunt accidere, vel ſe operari, dum ſic deportari dicunt à Diabolo. Affirmant enim, quòd illi qui ſemel ſe obligarunt, ſupradictæ dominæ curſus, non poſſunt vlterius ab obligatione illa reſiſtere, quod libero arbitrio derogare, & conſequenter hereticum eſſe, imò contra naturam manifeſtum eſt. Item quod promittunt ſtrigare omni tanto tempore, puta omni quindena vel menſtruo, ſaltem puerum vnum ſiue puellam, & quod id optimè ſeruant. Quod etiam vadunt per domos infantium, quos impetere volunt, ingredientes & ſaltantes in forma catorum per feneſtras atque caminos, & ſuper lectum puerorum aſcendentes, eorum ſanguinem ſugunt à digitis manum atque pedum, ab ore ſtomachi, à fontanellis, & aliis eorundem corpuſculorum partibus delicatis, qui tandem hac de cauſa poſt paucos dies deficientes moriuntur.

Promiſſio Strigum de ſtrigando.

Calamita ad ſtrigandum.

Dicunt etiam, quod domum propriam reuertentes, accipiunt quandam calamitam de ſubliminari oſtij domus ſuæ, quam calamitam ipſæ ad hoc ibi dum abeunt in curſum relinquunt, vt in reuerſione eam accipientes, ſtatim in propriam formam (vt ſibi videtur) redeant fœminarum, à forma qua ſibi ipſis videbantur cati. In quo quidem facto vel eſt hæreſis in prædicto *cap. I piſ opi.* damnata, quod videlicet vna ſpecies creaturæ, transformetur in aliam: vel certè maxima Dæmonum deluſio ſi hæc fiant in ſpiritu tantùm ſeu in ſomnis.

Nec eſt veriſimile, quòd tantùm ſanguinis à pueris ſugant, ipſis non ſentientibus, vel etiam eorum parentibus non aduerrentibus cùm præſentes ſint horis præſertim nocturnis, quando iſta dicuntur contingere: vt inde neceſſario mors ſequatur. Aliàs ſequeretur, quod innumera multitudo puerorum ita periret, cùm tamen ſint rariſſimi, qui videantur tali morte decedere. Dicunt enim quod eſt innumera ſtrigantium multitudo promiſcui ſexus, & quod quilibet tenetur qualibet quindena vel ſaltem quolibet menſe vnum maleficiare puerum, vt ſuprà inductum eſt. Innumerabiles igitur quolibet etiam menſe morerentur quod non apparet.

Vnde ſequitur ſpeciem falſitatis habere iuxta ea quæ habentur in c. quia veriſimile de præſumpt.

Nec valet dicere, quod ab eiſdem ſtrigantibus, vel ab aliis etiam ſtrigibus poſtmodum curentur, tum quia ipſæ ſtriges communiter fatentur, quod nollent eos ab aliquo curari, & quòd pro ſuo poſſe intendunt eos occidere, tum quia quædam, quæ dicebat ſe curare tam eos, quos ipſa ſtrigabat, quàm ab aliis ſtrigatos, fatetur ex alia cauſa in eodem proceſſu per me facto contra eam, quòd ipſæ quæ ſtriga..t nollent quemquam curari. Ex qua etiam dictorum contradictione (volebat enim iſta curare propter lucrum) patent manifeſtè quòd iſta poſitio nulla veritate ſubſiſtit. Non videtur etiam conſonum diuinæ clementiæ, vt tot innocentes pueros ad his maledictis perſonis pro earum occidi voluntate permittat. Ex his igitur omnibus quam clariſſimè patet propoſitum.

An ſtrigio ſtrigatos curent.

Argumẽtum pro parte quæſtionis.

In contrarium faciunt infiniti penè proceſſus Inquiſitorum, & iuſtitia facta per eos contra tales perſonas, quaſi veraciter & corporaliter vadant ad curſum & ibi fidem abne

abnegent atque Baptiſmum, conculcent crucem, ac ſacrum Chriſti corpus contumeliis, opprobriis & horrendis vituperiis afficiant. Quæ equidem omnia ſi non verè, ſed in ſomnis fierent, iniuſtiſſimi iudices eſſent Inquiſitores, & non iuſtitiam miniſtrarent, damnando tales extremo ſupplicio. Et cum Eccleſia id cognoſcat & toleret, ſeu etiam eis faueat, & à Principibus & populis ad id exequendum Inquiſitores iudicantur & animentur, patet quod hæc non ſunt tantùm ſomnia ſed corporaliter & in vigilia prædicta horrenda ſcelera ab his maledictis perſonis perficiuntur cùm communiter præditi, viri Eccleſiaſtici grauiſſimi, & probitati vitæ viri religioſi. Vnde pro eorum actibus præſumitur iuxta tex. *not. & lib. Abba in cap. niſi eſſent de præbend.* & gl. *in l. Titia fundus. ff. de con & demon.* & in religioſis, eſt text. aureus *in c. . ibi*, quod non feciſſent. *cum glo. dè no. oper. nou. & per glo in c. de præſcript. in 16. quæſt. 1. & Fely. in c. ſuper his. col. pe. in fi. de Accuſat.*

Pro in quorum actibus præſumendū.

CAPVT. III.

Plurima maleficiorum genera officio inquiſitionis atque iudicio ſubiecta oſtenduntur, de quibus tamen non eſſe principalem huius operis intentionem differere, manifeſtatur.

PRo determinatione quæſtionis huius præmittendum eſt, quòd hîc non intendimus de toto ſuperſtitionis genere differre, vtrùm verè contingant quæ circa illud ſupra facultatem humanæ naturæ fieri videntur: an certè deluſoriè phantaſticéve. Iam enim exploratiſſimum eſſe puto, vel mediocriter erudito, imo etiam cuique rudi, niſi ex toto decipiar, his ſceleribus totum penè orbem eſſe fœdatum, cùm idipſum quotidiana præmonſtret experientia, tum etiam quia contra tales tam diuinæ leges deſæuiunt, quàm humanæ. Si quidem contra Maleficos clamat Dominus, *Exod.* 22. Maleficos non patieris viuere. Similiter contra eoſdem, nec non contra magos & ariolos, incantatores, pythones & diuinationis ſpiritum habentes, in diuinis literis extrema etiam pendet ſententia. Nam *Deuteron.* 18. ſic dicitur, Non inueniatur in te, quia ariolos ſciſcitetur, aut obſeruet ſomnia atque auguria, nec ſis Maleficus, nec incantator, nec qui pythones conſulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem. *Leuit.* quoque 19. ſic dicitur, Anima quæ declinauerit ad magos & diuinos, & fornicata fuerit cum eis (hoc eſt, illorum ſceleribus communicauerit, & per hæc illorum auxilium implorauerit, ac peſſimis eorum artibus vſa fuerit) ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi mei. Et *in eodem libr.* c. 20. ſic dicitur ex ore Domini: Vir vel mulier, in quibus pythonicus vel diuinationis ſpiritus fuerit, moriatur, lapidibus obruent eos.

Leges diuinæ contra Maleficos.

Sacri quoque canones, ſancti Doctores Eccleſiæ ac ſacri Theologi de huiuſmodi ſuperſtitionum ac diuinationum genere abundantiſſimè tractantes, omnia talia eſſe ſceleratа nefandiſſima, extrema vltione digna definiunt, vt præcipuè patet 26. q. 5. per diuum Auguſtinum *in lib. de doctr. Chriſtiana*: & regiſtratur in eadem cauſa quæ. 2. illud & *in lib. de natura Deorum*, vt ibidem habetur *quæſt.* 4 c. *gitur*, & c. *Sciendum. in plurimis quoque locis de ciuit. Dei.*

Canones & Doctores Eccleſiæ contra Maleficos

Dei, eiuſdem ſancti Doctoris, videlicet *lib. 7. cap. vlt. lib. 8. cap. 19. lib. 10. cap. 9. lib. 18. cap. 17. & 18. & lib. 21. cap. 7.* Diuus quoque Thomas hæc opera nefandiſſima verè fieri ab his ſcelcratiſſimis hominibus, in pluribus doctrinæ ſuæ locis declarat, & præcipuè, 2. 2. *q.* 92. & 93. Tertiò *contra Genti. c.* 104. & 105. Secundò *ſententiarum. diſt.* 7. *Pot. q.* 6. *ar.* 6. Ma. *q.* 16. *ar.* 9. 10. 11. Cùm eo quoque concordant omnes ſacri Theologi *in eandem diſtinctio.* 7. 2. *ſententiarum c.* Vnde etiam ab Eccleſia ſpeciale impedimentum matrimonij ponitur maleficium, quòd non niſi per has artes, diabolica interueniente virtute, perficitur, de quo diuus Tho. pertractat, *in* 4. *diſtinctio.* 34. cum aliis Theologis ibi.

De hoc ſi lubet, vide latè in deciſi. Capellæ Tholoſanæ quæ 3ſo. incl. Quædam ætatis, per totam Ciuiles leges cõtra Maleficos.

Leges quoque canonicæ, ſicut pro parte inductum eſt talia vt nefandiſſima condemnant opera, contra talium auctores excommunicationis ſententiam, aliaſque varias pœnas promulgando, vel comminando, vt patet præcipuè. 26. *q. per totam*, & vt ibi etiam ſpecialiter de diuinationibus & ſacrilegiis pertractatur.

Ciuiles etiam leges contra Maleficos & Math. multipliciter fuerunt, vt patet præcipuè *c. de malefic. & Math.* contra eoſdem grauiſſimas promulgantes pœnas. Quæ quidem nefandiſſima opera, ſi non verè fierent, ſed dcluſoriè, vanè contra ea fuiſſent promulgatæ leges, & in legum ipſarum actores, etiam in ipſum Deum, illa retorqueretur vanitas: quòd extrema blaſphemia eſt.

Viliores quo ſunt homines eo in hoc genere ſceleris ſunt peiores.

Et etiam quæ temporibus noſtris fiunt per diabolicas perſonas promiſcui ſexus (quæ quantò vilioris ſæpè ſunt generis, tanto ſunt in ſceleribus iſtis potentiores (maleficia, quòd non in ſomnis aut phantaſticè fiant, effectus, ipſi præmonſtrant, quos in dies videmus ac patimur. Tantáque creſcit illuuione peſtis hæc grauiſſima, vt nouas etiam contra tales condere leges quodammodo coacta ſit Eccleſia.

Epiſtola Pontificis ad Inquiſitores Germaniæ

Vnde Innocent. VIII. ſcribens inquiſitoribus Alemaniæ, nec non Iulius II. ſcribens Inquiſitori Bergomenſi, ſic ſanxerunt, vt hæc quæ ſequuntur Innocentij eiuſdem præfixerunt verba, Peruenit ad auditum noſtrum, quòd quàm plures vtriuſque ſexus perſonæ propriæ ſalutis immemores, & à fide Catholica deuintes, cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti, ac ſuis incantationibus, criminibus & coniurationibus, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus, ſortilegiis & exceſſibus, criminibus & delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges vinearum vuas & arborum fructus, nec non homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & alia diuerſorum generum animalia, vineas quoque, pomeria, prata, paſcua, blada, frumenta, & alia, terræ legumina, perire, ſuffocari, & extingui facere & procurare, ipſi quoque homines, mulieres, iumenta pecora, pecudes, diris tam intrinſecis, quàm extrinſecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eoſdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, viroſque ne vxoribus, & mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire fidem præterea ipſam quam in ſacri ſuſceptione baptiſmi ſuſceperunt, ore ſacrilego abnegare, aliaque quàm plurima nefanda, exceſſus & crimina inſtigante humani generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum ſuarum periculum,

culum, diuinæ maieſtatis offenſam, ac pernicioſum exemplum & ſcandalum plurimorum.

Et paulò poſt: Nos igitur impedimenta quælibet per quæ ipſorum inquiſitorum officij executio quomodolibet retardari poſſet, de medio ſubmouere, & ne labes hæreticæ pranitatis aliorúmque exceſſuum huiuſmodi, in perniciem aliorum innocentium ſua venena diffundat, opportunis remediis prout noſtro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelo ad hoc maximè impellente, ne propterea contingat prouincias, ciuitates, diœceſes, terras, & loca prædicta ſub eiſdem partibus Alemaniæ ſuperioris debito inquiſitionis officio carere, eiſdem Inquiſitoribus in illis officium inquiſitionis huiuſmodi exequi licere: & ad perſonarum earundem ſuper exceſſibus & criminibus prædictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, ac ſi in literis prouinciæ, ciuitates, diœceſes, terræ & loca, ac perſonæ & exceſſus huiuſmodi nominatim & ſpecificè expreſſa forent, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium ſtatuimus, &c.

Ex his omnibus patet propoſitum, quod iſta non fiant per has ſceleratiſſimas perſonas deluſoriè, vel id eis contingat in ſomnis: aliàs leges iſtæ deriſibiles eſſent.

Patet etiam ex prædicta Apoſtolica determinatione, quod ad inquiſitionis officium pertinet, contra tales procedere: quia licèt ad Inquiſitores Alemaniæ dirigantur literæ, non minùs tamen ſe extendunt ad alios, quàm decretales in corpore iuris ordinatæ quarum aliquæ ad ſingulares perſonas diriguntur: & nihilominus quod de talibus iubetur aut prohibetur, ſeu quomodolibet ordinatur, pro lege ab omnibus obſeruatur, *diſt.* 19. Si Romanorum.

Quod etiam patet circa diſpoſitionem & authoritatem officij inquiſitionis promulgatam *in c. Vt officium de hæret. in 6.* ad omnes Inquiſitores ſimpliciter ſe extendentem, tametſi literæ illæ non fuerint directæ, niſi inquiſitoribus vnius determinatæ prouinciæ, quam etiam fuiſſe prænominatam in eiſdem Apoſtolicis literis, inſinuant verba. §. 1. vbi dicitur, Mandamus quatenus vbique in præfata prouincia, &c.

ADDITIO.

Sed aduerte, quia ad hoc reſponderi poſſet, quòd ideo diſpoſitio d. capit. vt officium. *pro lege ab omnibus inquiſitoribus obſeruari debet, quoniam reperitur in volumine iuris redacta: & ita gloſſ. expreſſe dicit* in l. 2. *Vbi Bartol. & Doctо. ſequuntur.* C. de legi. *Secus videtur in hac conſtitutione, extra corpus iuris reperitur. bene faciunt notat. per Paul. de Caſt.* in l. 1. de conſtitut. princip. *vbi vult, quòd epiſtola principis tunc demum habeat vim legis generalis, quando clauſa eſt in corpore iuris, & ſequitur Decius* in rubric. extrà de reſcrip. colum. l. 2. *Et eſt de mente Bartol.* in §. final. in prima conſtitut. Cod. & in dict. l. prima. *Vbi etiam Albe. & idem in ſimili dixit Hoſtienſis*, in auth. cùm ſuper. de ſepul. *quem ſequuntur Felinus & Deciſion.* in cap. primo. colum. 4. de conſtitutio. *Et hoc modo declarari debet dictum Angel.* in l. item viuunt. §. cæterum, de peti. hæredit. *vbi vult, quòd epiſtola principis habentis poteſtatem condendi legem, pro lege in ſimilibus caſibus obſeruari debet. & ſequitur Barb.* in capit. primo

colum.2. de proba. *vbi etiam Felynus* colum. 6. *quis procedit quando epistola est in corpore iuris redacta, licet de hoc dubitet Ioſon* in libr.ciuitas.colum.n. 4.ff.ſi cert.pet.

Puto tamen non esse recedendum per ista ab opinione huius reuerend. patris quoniam considerandum est, quòd ante hanc constitutio. Innocen. VIII. Inquisitores haereticae pravitatis habebant potestatem super huiusmodi Maleficos & superstitiosos, quia talia sapiunt haeresim manifestam vt not. gloss. in capite accusatus. §. sanè de hæret. in 6. *& apostasiam, quae species haeresis est, vt not. Innocent.* in c. 1. de apostasia. *Et hoc est quòd hanc potestatē habere Inquisitores supponit ipse Innocentius. VIII. prout eleganter praefatus Reuerendissimus Pater probat infrà statim. Vnde sequitur, quòd constitutio ista est declaratio iuris antiqui, non autem nouum ius inducit.*

Quod etiam patet, quia facta est in responsione ad consultationem Inquisitorum Alemaniae: quo casu non censetur Papa nouum ius condere, sed antiquum declarare. Sicut gloſſa nota. in capit. Consultationi, de tempor. ordinat. & in capit. Ex tua, de fil. presbyter. *Quam Abb. sequitur* in capit.fin.colum 2.de re iudic. cùm sim. *vt constitutione traditiones in singul. suis in verb. consultatio. Et Felynus* ind. capit. 1. colum.4. *Et propterea succedit, quòd talis declaratio iuris communis facit ius generale, licet verba dirigantur ad Inquisitores Alemaniae, prout expressè tradunt Felynus & Decius* in dicto capit. 1.colum.4, de constitut.

Statuit qui nouū ius induxit.

Nec obest verbum. Statuimus, positum in di.constitutione, *de cuius natura est inducere ius nouum.* cle. fina. cum gloſſa, de rescriptis, *& tradit Bartol.*cap.2.colum 2.de re iud. *quoniam secundum materiam subiectam accipi debet, vt & Mod. tradunt* in d.c.2.

Et praedicta comprobantur: quoniam quando Papa consulitur super casu, seu quaestione pendente in proposito, etiamsi per verba alia nouum ius iudicantia respondeat: censetur tamen antiquum ius declarare, non nouum condere quia de natura noui iuris est, quòd ad casus futuros referatur, capit. fin. de constitut. *& ita expressè declarat Decius* in cap.pastoralis.coll.2.de exception. *Pro quo allego bonam glo.* in cap.fin.in verb.respōdemus,de verb.signifi.in6.

Vltra quod & secundo fortè attentari posset quòd dato, quòd constitutio illa Innoc. VII. contineret ius nouum, tamen extendenda esset ad alios Inquisitores: quoniam causa immediata eius non fuit particularis affectio erga illos Inquisitores Alemaniae, sed zelus fidei & officij inquisitionis, vt in ea expressè habetur: quae causa vtique in aliis Inquisitoribus militat, vt nullas ibi inficias. Vnde etiam ad alios dispositio extendi debet, per not. in l. non solùm.ff. de in integr.rest. *declarando vt per Bartol.* in l. 1. col. 1. de const. princ. *& Decius in omnibus causis* d. col.1. de reg.iur. *Primum tamen notius est.*

Sed specialiter ex eisdem literis Innocentij habetur, quòd Inquisitores illi, quibus ex nomine literas dirigit seu ad quorum instanriam & propter quos eas edidit, etiam ex ipso suo officio poterant contra tales procedere, & consequenter in omnibus Inquisitoribus esse communes, quibus eadem auctoritas impartirur. Reprehendit enim clericos illarum ciuitatum, in quibus patres illi erant Inquisitores, quòd volentes plura sapere, quàm oporteat, ipsis Inquisitoribus voluerint impedimentum praestare: ne contra praemissas personas maleficas inquirere possent.

Sic

Clerici & Laici primò reſiſtebant Inquiſitoribus.

Sic enim ibi dicit Pontifex poſt ea quæ ſupra induximus, interpoſitis tamen nonnullis: Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quærentes plura ſapere, quàm oporteat, pro eo, quod in literis deputationis, huiuſmodi prouinciæ ciuitates, diœceſes, terræ, & alia loca prædicta, illarumque perſonæ ac exceſſus huiuſmodi nominatim & ſpecificè expreſſa non fuerunt, illa ſub eiſdem partibus minimè contineri. Et propterea præfatis inquiſitoribus, prouinciis, ciuitatibus, diœceſibus, tertis, & locis prædictis huiuſmodi inquiſitionis officium exequi non licet: & ad perſonarum earundem ſuper exceſſibus & criminibus antedictis, punitionem, & incarcerationem, & correctionem admitti non debere, pertinaciter aſſerere non erubeſcunt. Propter quod in prouinciis, ciuitatibus, diœceſibus, terris, & locis prædictis, exceſſus & crimina huiuſmodi non ſine animarum earundem euidenti iactura, & æternæ ſalutis diſpendio remanent impunita. Mos igitur, &c.

Ecce quàm acriter eos reprehendit Pontifex, qui impedimentum præſtabant inquiſitoribus, ne procederent contra tales. Quod vtique ſummus Pontifex non feciſſet, niſi tales reprehenſibiles eſſent. Neque ipſi impeditores illa penitus reprehenſione digni eſſent niſi inquiſitores officium ſuum exercere contra tales potuiſſent auctoritate Apoſtolica communiter officio inquiſitionis impartita.

Quod etiam approbatur per alia, quæ habentur in eiſdem literis. Nam poſt prædicta & nonnulla alia ſic in eis continetur: Próque potiori cautela, & infrà, ipſasque perſonas, quas in præmiſſis culpabiles repererint, iuxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & multare: nec non in ſingularum prouinciarum huiuſmodi parochialibus Eccleſiis, verbum Dei fideli populo, quoties expedierit ac eis viſum fuerit, proponere & prædicare: omniáque alia & ſingula in præmiſſis & circa ea neceſſaria & opportuna facere, & ſimiliter exequi liberè, & licito valeant, plenam ac liberam eadem authoritate de nouo concedimus facultatem, hæc ibi.

Notandum eſt enim in propoſito id quod dicitur de nouo; iam enim igitur ex ſua ordinaria Iuriſdictione prius eandem facultatem Inquiſitores habebant contra tales perſonas. Sed & quod omne ſcrupulum in hoc tollit, eſt, quòd prædictæ literæ ad Inquiſitores Alemaniæ pro maiori parte tenotis confirmatæ & directæ ſunt bonæ memoriæ Magiſtro Georgio de Caſali, quondam Inquiſitori Cremonenſi, per fœlicis recordat. Iulium II. & eadem demum ad omnes Inquiſitores congregatoinis Lombardiæ otd. Prædicatorum extenduntur per Apoſtolicas literas fœlicis recor. Adriani VI. Quarum tenor talis eſt.

Adrianus Papa VI.

Tenor Epiſtolæ Apoſtolicæ ad Inquiſitores ne impediantur exequi officium iniuncti contra Maleficos

DIlecte fili Salut. & Apoſtolicam benedictionem. Dudum vti nobis exponi feciſti per felicis Recordat. Iulium Papam III. prædeceſſorem noſtrum, non ſine magna tunc animi ſui diſplicentia, accepto, quod per quendam Georgium de Caſali ordinis fratrum Prædicatorum profeſſorem, & in ciuitate Cremonenſi hæreticæ prauitatis Inquiſitorem deputatum, in nonnullis Lombardiæ partibus & præſertim

tim in locis in quibus dictus Georgius Inquiſitor deputatus erat,repertæ fuerunt quamplures vtriuſque ſexus perſonæ, propriæ ſalutis immemores, & à fide catholica deuiantes, certam ſectam facientes, fidem, quam in ſacri ſuſceptione baptiſmatis ſuſceperant, abnegantes, ſanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria ſuper eam perpetrantes,eccleſiaſticis, & præſertim Euchariſtiæ, Sacramentis abutentes, Diabolum in ſuum dominum & patronum aſſumentes, eique obedientiam & reuerentiam exhibentes, & ſuis incantationibus, carminibus, ſortilegiis, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus, homines,animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes:aliáque quamplurima nefanda,exceſſus & crimina eodem Diabolo inſtigante committentes & perpetrantes, in animarum ſuarum periculum, diuinæ maieſtatis offenſam, pernicioſum quoque exemplum & ſcandalum plurimorum: contra quas,cùm (vt prædictus Georgius tunc aſſerebat) in dictis locis ſuæ inquiſitioni deputatis, prout ipſius Georgij incumbebat officio, ipſe proceſſiſſet: nonnulli autem tam clerici, quam laici illarum partium, quærentes plus ſapere quàm oporteret præmiſſa delicta ad eiuſdem Georgij inquiſitionis officium non pertinere, temerè aſſerere præſumentes, in populo errores & ſcandala ſeminauerant: ſicque eundem Georgium in populo odioſum reddere, & dicti Georgij officium impedire conati fuerant,prout etiam tunc impediebant, ita quòd propter præmiſſa perſonæ prædictæ delicta huiuſmodi perpetrantes remanebant impunitæ: & aliæ earum exemplo ad ſimilia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei opprobrium, animarum periculum, & ſcandalum plurimorum, dictus prædeceſſor volens, ne Inquiſitionis officij executio quomodolibet retardaretur, & labes hæreticæ prauitatis longius venena diffunderet, prouidere, dicto Georgio per quaſdam ſuas in forma breuis literas commiſit, & mandauit,quatenus in locis eiuſdem Georgij iuquiſitioni deputatis de exceſſibus huiuſmodi cognoſcere, & contra quaſcunque perſonas cuiuſcunque conditionis & præeminentiæ fuerint, inquiſitionis officium exercere & exequi, ipſáſque perſonas, quas in præmiſſis culpabiles reperiret, vna cum locorum ordinatiorum vicariis, quatenus voluiſſent interteſſe, iuxta dictarum perſonarum demerita corrigere & punire deberet & valeret, ſecundùm modum contra alios hæreticos à iure & ſacris canonibus ſtatutum: contradictores quoſcunque per cenſuras eccleſiaſticas, & alia iuris remedia compeſcendo. Eos verò, qui in præmiſſis conſilium, auxilium, vel fauorem præſtarent, præfatus prædeceſſor, eiſdem indulgentiis vti & gaudere decreuit, quibus cruce ſignati contra alios hæreticos, ex indulto Apoſtolico eis conceſſo, tunc gaudebant & vtebantur,prout in dictis literis plenius contineri dicitur. Et ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, non ſolùm in delicta crimina huiuſmodi contra fidem catholicam & Chriſtianam religionem ſub inriſdictione inquiſitoris Cremonenſis committuntur, & perpetrantur, ſed in omnibus aliis locis & diœceſibus ſub iuriſdictione aliorũ Inquiſitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ in dies perpetrantur & committuntur. Et cùm eadem ſint delicta, eadem profectò prouiſione & caſtigatione eius ſit iuxta

Indulgẽtiæ eadẽ, qua cruce ſignatis dabantur, etiam conceditur auxilium ꝛaſtantibus contra male ſicos Inquiſitoribus.

iuxta earundem litetarum tenorem prouidendum. Quare tu ſicut aſſeris, in ciuitate Comenſi dictæ prauitatis Inquiſitor deputatus exiſtis: tam tuo, quàm aliorum omnium dictorum ordinis, & congregationis hæreticæ prauitatis Inquiſitorum cuilibet conſiſtentium & deputatorum nominibus, feciſti nobis ſimiliter ſupplicari, vt literas prædictas ad vos extendere & ampliare, aliaſque deſuper opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, literas prædictas cum omnibus in eis contentis clauſulis in omnibus & per omnia, prout in eiſdem literis continetur, ad te & alios ordinis & congregationis huiſmodi Inquiſitores, tam in præſentiarum deputatos, quàm in futurum perpetuis, futuris temporibus deputandos, ac ſi tibi & cuilibet dictorum Inquiſitorum dirigerentur, & directæ fuiſſent. Apoſtolica authoritate, tenore præſentium extendimus: ipſaſque literas tibi & illis, vt præmittitur, eiſdem auctoritate, & tenore concedimus. Non obſtantibus omnibus illis, quæ idem Iulius prædeceſſor in dictis literis voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Et quia difficile foret præſentes literas ad ſingula loca in quibus de eis fides forſan fuerit facienda deferre voluimus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quòd ipſarum tranſſumptis manu cuiuſque notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius curiæ Eccleſiaſticæ ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in iudicio & alibi, vbi opus fuerit eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eiſdem præſentibus, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris Die 20. Iulij 1523 Pontificatus noſtri anno primo. Euangeliſta. A tergo vero.

Dilecto filio Modeſto Vincentino ord. Prædicatorum.

INſuper eſt breue Apoſtolicum directum Domino Gubernatori Bon. Domino Altobello Epiſcopi Polenſi, impetratum per Reueren. in Chriſto P. Fratrem Hieronymum Fauentinum ordinarij Prædicatorum. Inquiſitorem Parmenſem, anno Domini 1524. 18. Ianuar. à moderno Summo Pontifice Clemente VII. in quo mentionem facit de hæreſi ſtrigatus, præcipiens præfato Domino Gubernatori, vt prædicto inquiſitori omnem fauorem præſtet contra quoſdam infectos prædicta hæreſi. Et incidit breue. Accepimus non ſine animi, &c. Hæreſis ſtrigiatus.

Hoc autem non narraſſet, neque talia iuſſiſſet ſanctiſſimus Dominus noſter, ſi tales perſonæ ſcilicet ſtriges, quæ iudicantur hæreticæ, non verè eſſent hæreticæ: vel ſi ea, quæ per ipſas fiunt, propter quæ iudicentur hæreticæ, ſolùm eſſent illuſiones Diaboli.

Quæ quidem omnia non alia ratione conſtituta ſunt, & iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis commiſſa, niſi quia tales perſonæ malignæ per hæc opera, quæ facultatem excedunt humanæ potentiæ, oſtendunt ſe pactum expreſſum habere cum Diabolo, & conſequenter apoſtataſſe à fide catholica iuxta verbum D. *Aug. in 26. q. 7. c. Non obſeruetis*, & ſecundum diuum Thom. 2 *ſentent. diſt. 7. art. vlti.* & in ea diſt. cum ſequuntur omnes doctores Theologi. Et ſuper *Iſa. c. 2.* Idem repetit diuus Tho. inducens etiam diuum Auguſt. vt & alibi facit,

facit, vbi hoc ipſum docet.

Ex hoc autem expreſſo pacto cum Dæmone habito, apoſtaſiam à fide ſapiente, quæ ad hæreſim reducitur, vt patet per S.Thom. 2.2.q.1.art.2. *in argum. facto in contrarium*, dicuntur talia ſortilegia & diuinatoria opera Maleficorum, hæreſim ſapere manifeſtè: & contra tales patratores horum operum Inquiſitores habent procedere, vt patet *in c. Accuſatus. de hæret. in 6. Et per gl.& Doct.* ibi in verbo, ſaperent. Hoc ipſum igitur quòd videlicet Inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſint & debeant contra prædictos Maleficos procedere, aliter probare minimè intendo, ſed relinquo pro manifeſto tam per ea quæ dicta ſunt, quàm per alia plura, quæ cuilibet vel mediocriter erudito facilè poſſunt occurrere.

Pacta cũ Dæmonibus ſunt meræ apoſtaſiæ.

CAPVT. IV.

Quæ ſit operis huius principalis intentio, quóue ſint in eodem ſpecialiter declaranda.

PRincipalis autem noſtra intentio in hac quæſtione eſt, oſtendere, quòd ea quæ dicuntur fieri à ſtrigibus, vera ſunt pro magna parte, pro alia verò, eo tantùm modo vera eſſe cenſenda ſunt, quo permittit rerum conditio, vt pleniùs declarabitur, & ſic ea quæ contra tales impiiſſimas perſonas faciunt Inquiſitores, conuenienter & ſecundùm leges procedunt.

Et nihilominus opinio vulgi, vel etiam nonnullorum ſapientium qui tamen ſacræ Theologiæ expertes eſſe conuincuntur, & ob hoc omnia prædicta ſimpliciter negant, quæ ad ſtrigum impietatem præcipuè pertinent, licet in multis vana ſit & irrationabilis: quò ad aliqua tamen veritati innititur. Eorum enm, quæ à ſtrigibus fieri vel videri corporaliter dicuntur: quædam non eo modo vera ſunt, quo ab ipſis ſtrigibus exiſtimantur, vt inferiùs declarabimus.

Quia verò huius aſſumpti laboris principalis intentio eſt, vt oſtendamus, quomodo hæc eſſe vera vel falſa, fidei catholicæ conſonet, vel ab ea deuiet, & ſic ad Inquiſitorum iudicium ſpectent talia, vel non ſpectent: tria principaliter in hac quæſtione probabimus.

Primò. quod hæc, quæ ab his perſonis aſſeruntur, non ſunt contraria ſacræ ſcripturæ, ſed potiùs ſecundùm eam ſunt poſſibilia, imò nonnulla his ſimilia in ſacris literis panditur contigiſſe.

Secundò, ex ſacris etiam literis deducemus hæc omnia, quoad relatum modum, non poſſe fieri tantùm in ſommiis.

Tertiò, probabimus, eſſe credendum ab omnibus & nullatenus dubitandum, eo modo iſta contingere quo ab Inquiſitoribus aſſeruntur.

In fine verò quæſtionis argumenta in oppoſitum præinducta ſoluemus, oſtendentes in ſolutione primi, quomodo prædicta determinatio quæſtionis non aduerſatur determinationi concilij Acquitenſis, neque *prædicto c. Epiſcopi*, imò potiùs conſonet.

Circa primum quoque quod probare intendimus, ſciendum eſt, quòd tria ſunt, quæ principaliter aſſeruntur à ſtrigibus fieri miranda per eas, & à nonnullis deciduntur, quaſi vel impoſſibilia virtuti Dæmonum, vel non facta ſeu facienda prohibitione diuina. Et tria alia ſunt,

ſunt, acceſſoria paritet, non credita per prædictos.

Primum principale eſt, delatio corporalis à Dæmone, ſiue inuiſibiliter aſſiſtente, ſiue in formam cuiuſuis beſtiæ vel hominis transfiguraro, etiam per longinqua ſpacia, vt aſſeritur. Acceſſorium huic eſt, comedere, bibere, cortizare, omníſque generis voluptatibus perfrui, verè & corporaliter Dæmoni in forma magni principis apparenti, obſequi, vel aſſiſtere: fidem [illegible]oque catholicam, ſacramque coram eo mulriplicirer conremnere.

Secundum principale eſt, apparitio Dæmonum in forma humana, vel etiam beſtiali, & patratio Venerei operis cum eiſdem pro apparente ſexus diuerſitate diuerſimodè. Acceſſorium eſt omne aliud, quod per eos expleri dicitur in tali forma præſentes: puta, reparario ciborum, aut liquorum quæ conſumpta fuerint, ſuſcitatio apparens animalis cuiuſuis extincti atque comeſti.

Tertium principale eſt, apparens conuerſio virorum ac mulierum in catos. Acceſſorium eſt, ſtrigario puerorum. Sed tamen hæc omnia, híſque ſimilia (ad ſanum tamen intellectum circa illorum aliqua) in ſacris literis habentur expreſsè, vel deducuntur ex eis apertiſſimè, vel certè non aduerſantur eiſdem.

CAPVT. V.

Homines à Dæmonibus poſſe deferri ad longinqua terrarum ſpatia, itidem facta huic acceſſoria, ſacris literis non contradicere, quin potiùs congruere.

VT autem manifeſtum fiat primum principale cum ſuo acceſſorio, præſupponenda ſunt duo ex doctrina Theologorum omnium. Primum eſt, quod quoad motum localem, materia rerum corporalium obedit Angelis, tam bonis, quàm etiam malis, ad nurum: Hoc primò ponitur ab Auguſtin. *in 3. de Trinit.* virtualiter. Quòd ſi huius veritatis plenam probatione fortè deſideras, vide ſanctum Doctorem 1. *q.* 110. *art.* 2. & Poten. *q.* 6. *artic.* 3. Ma. *quæſt.* 16. *artic.* 1. *Quolibet.* . *artic.* 5.

Corporalia malis obedire Angelis quoad motum localem.

In Dæmonibus naturalia manſiſſe ſplendidiſſima.

Secundum eſt, quòd in Dæmonibus naturalia manſere ſplendidiſſima, & in ſua prima perfectione. Hoc docet Theologorum princeps. Dion. 4. *c. de diuin.* Pro quo vide Diuum Thom. 1. 64. *ar.* 1. 2. *d.* 7. *q.* 2. *art.* 1. Et *in quæſtionibus de Dæmonibus* diffusè.

Ex his autem duobus manifeſtè concluditur, quòd tam boni, quàm mali Angeli poſſunt homines deferre corporaliter, de loco ad locum ſine vlla difficultate.

Argumẽtum à motu cœlorum, Angeli boni mouent cœloaſt non maligni.

Quod ex his etiam: quæ per Philoſophiam circa cœlum motum cognoſcimus, comprobatur. Qui enim poſſunt mouere cœlo, ſicur de facto Angeli, mouent etiam ſecundum Philoſophos, & magis ſecundùm ſacros Theologos; poterunt hominem de loco pro libitu rransferre, ad quemcunque diſtanrem locum. Licet maligni ſpiritus cœlos mouere non poſſunt, non quidem ex defectu naturalis virrutis, ſed ex propria culpa, vt dicit S. Tho. *Ma. q.* 16 *ar.* 10.

Multi maligni ſpiritus in naturalibus ſuperãt bonos

Secundùm ſacros Theologos etiã quilibet Angelus montes etiam maximos poteſt in Oceanum dimittere, ſi à Deo permitteretur. Cur ergo non poterunt Dæmones, qui bonis Angelis in naturalibus pares ſunt, & plures eorum pluribus ſuperiores, etiam montes, & multò magis homi

homines de loco ad locum omni facilitate transferre: Quod quidem eſſe factum aliquando, in bonis & in malis Angelis in ſacris literis habet exemplum & teſtimonium.

Exemplum quidem de bonis habemus *Daniel.* 15. de Angelo, qui capillo capitis apprehenſum Abacuc Prophetam ex Iudæa duxit in Babylonem, in modico temporis ſpatio, & itidem inde reduxit. Quoad malos verò habemus. *Mat.* 4. de Diabolo, qui dominum Ieſum aſſumpſit & ſtatuit eum ſuprà pinnaculum templi: & inde etiam aſſumptum duxit ſupra montem excelſum, ipſo Domino permittente ob illius maiorem confuſionem dum in omnibus victus abſceſſit.

Teſtimonium quoque de potentia Diaboli ex ſacris literis habemus *Iob.* 41. dicente Domino, quòd non eſt poteſtas ſuper terram, quæ ei valeat comparari. Quæ etiam quàm magna ſit, apparuit, præcipuè in his, quæ fecit contra ipſum ſanctum virum Iob, in imperceptibili ferè tempore. Vt nulla ſit ratio, quare non poſſint omnes Dæmones pari virtute facere quod minus eſt, deferendo ſcilicet corpora humana de loco ad locum eriã loginquum. Vnde ſi Dromedarij poſſunt citò deferre homines, vt communiter dicitur, multò magis Dæmones, quorum minimus poſſet tale quid citius & fortius efficere quàm mille millia Dromedarij ſimul. Neque enim laſſitudinem aut fatigationem patitur, quod corpus non c.

Spiritus non fatigatur aut laſſatur.

De bonorum etiam potentia non minori, ratio ſuadet: nec non hiſtoriæ ſubuerſionis quinque ciuitatum in valle maris, mortui, *Gen.* 19. & occiſionis exercitus Sennacherib. *Iſa.* 37. apertiſſimè pandunt.

Item quod ſupra confirmari poteſt ex Authentica, & à tota Eccleſiæ celebrata hiſtoria ſancti Iacobi Apoſtoli, dum iuſſu eiuſdem Apoſtoli Dæmon Hermogenem Magum ligatum de domo propria ad domum beati Iacobi per aërem deduxit.

S. Ambroſius à Dæmone per ſpatiũ trium horarum Mediolano Romã defertur.

Legitur etiam de Sancto Ambroſio quod ex Mediolano ſpatio trium horarum à Dæmone Romam delatus fuit, ipſo ſancto viro præcipiente, & in Mediolanum reductus eſt ab eodem, quatenus potentia Sanctorum ſuper Dæmones ita pateſieret.

Ab exẽplo Simonis Magi.

De deportatione etiam hominum, à Dæmonibus per aëra virtute magicæ artis optimum affert teſtimonium veridica hiſtoria ſancti Petri Apoſtoli. & quòd in Itinerario Sancti Clementis legitur de illo peſſimo viro Simone Mago, qui ſe deportari fecit à Dæmonibus viſibiliter per aëra quaſi cœlum conſcenderet. Quem Paulus orationibus, & Petrus præcepro facto Dæmonibus, eliſit ad terras: & toto fractus corpore expirauit.

Sed & Necromanticorum vniforme teſtimonium idem confirmat, cùm Auic. *in lib. de Necromantia,* vt recitat Auguſtinus Nyphus *in in Commen. ſuo ſuper tertia diſpu. dubij* 18. Omitto, quæ narrantur in Malleo maleficorum, id generis plura: ſufficit enim per hæc innotuiſſe propoſitum manifeſtè.

Dicere autem quòd Deus hæc non permittat in ſtrigibus, eſt loqui ſine ratione: cùm Deus multò maiora mala permiſerit, exigẽte ſic malitia non timentium eum, prout fuit Angelorum irreparabilis caſus & primorum parentum, imò totius humani generis exitialis ruina. Iudicia quippe Dei inſcrutabilia ſunt:

&

& illa Deum permittere confiteri debemus quæcunque comprobantur teſtimonio fidei accidere ſanctarum præcipuè ſcripturarum, virorum ſapientum, & multitudinis teſtium iuratorum ſenſu non carentium.

Poſſunt Dæmones ſomnium profundiſſimum immittere.

Acceſſorium autem, ipſo principali conſtante, iam ex ſeipſo patet. Poſſunt enim homines, ſic delati, domos ingredi præapertis ianuis à Dæmone vel feneſtris: & ab eodem præparata ſumere alimenta fruique deliciis, prout alij faciunt vigilantes: & idem dicendum de conſequentibus actibus. Opere Dæmonum etiam eorum qui de domo tali ſunt, poteſt ſopor profundari dum dormiunt per cauſatam in eis reſolutionem vaporum cerebrum petentium, vel per quamcunque aliam diſpoſitionem corpoream, vt interim non audiant ſonos, aut ſtrepitus, qui accidunt ex prædictis motibus. Poſſunt etiam obſtaculum aliquod apponere oculis & auribus vigilantium, quod nihilominus ab aſtantibus non percipiatur. Hæc enim & his ſimilia plurima poſſe Dæmones efficere, clarum eſt apud exercitatos in ſacris literis & Theologia: & ex ſecundo ſuppoſito facilè deducuntur.

Cùm autem tales perſonæ ſint diabolicæ, habentes ſcilicet pacta infidelis amicitiæ cum Dæmonibus, ſecundùm diuum Aug. *in 2. de doc. Chriſtiana*: quod & regiſtratur à domino Gratiano 26. q. 2. *Illud*. Et conſequenter ſint apoſtatæ à fide, vt idem Aug. dicit *cap. 3.* & à Theologis confirmatur, vt ſupra inductum eſt: non eſt mirum, ſi ſic vigilantes, & in conſortio Dæmonum in humana ſpecie ibi etiam apparentium negant fidem & baptiſmum, conculcant crucem pedibus, vel etiam poſterioribus ſuis & vituperiis diuerſis afficiunt ſanctiſſimum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſacramento altaris, per eaſdem illuc deportatum: faciunt homagium Diabolo de anima & corpore ſuo & quandoque filiorum ſuorum promittunt ſtrigare pueros, & id omni deſiderio ſtudióque perficere ſatagunt. Hæc enim omnia cùm ex probabili conſequentia ſe habeant ad præmiſſa, vt effectus ad cauſam, ſi plurimorum teſtimonio eſſe vera probentur, non ſunt neganda. Sunt autem innumerabiles Inquiſitorum proceſſus contra eos facti, qui ſe pluries talia perpetraſſe corporaliter ſub iuramento confeſſi ſunt. Vnde patet, quòd omnì procul dubio ſunt credenda.

CAPVT VI.

Dæmones hominibus apparere poſſe in forma humana, & etiam in brutali: ipſoſque ſe præbere incubos eiſdem & ſuccubos.

SEcundum etiam principale circa primam partem quæſtionis conſiderandum, quòd videlicet in forma humana vel etiam beſtiali poſſint Dæmones apparere: habentur ex ſacris literis exempla ſimul & teſtimonia. Sed ad huius declarationem oportet ſupponere vnum, quod quidem ex ſecundo ſuppoſito facto ſupra pro primo principali, facilè ſequitur, quo etiam ſuperiùs vſi ſumus: videlicet quòd quicquid dicitur de bonis Angelis, quo ad potentiam naturalem eſſe poſſibile, eſt etiam poſſibile naturaliter malis. Naturalia enim in eis ſplendidiſſima remanſere poſt culpam, ſecundum Dionyſium, vt ſupra innuimus.

Poſſibilia naturaliter bonis Angelis, poſſibilia eadem ratione ſunt malis

Patet autem ex ſacris literis, An-

gelos bonos posse assumere corpora aërea, sicque densare, vt humana videantur, sicut patet. *Iudicum* 13. de angelo qui apparuit Manuæ in forma iuuenis loquentis & prædicentis ortum Samsonis iudicis Israël. Ex eo enim quod dicitur ibi: Apparuit ei vir terribilis nimis,& ex eo, quòd locutus est cum eis,& quòd ipse Manue offerebat ei cibum: patet expresse,quod in humana ei forma apparuit.

Item etiam euidentius manifestatur in Angelo Raphaële,de quo *Tobiæ capit. quinto* dicitur: Egressus Tobias inuenit iuuenem splendidum stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum, & ignorans quòd Angelus Dei esset, salutauit eum,&c. *Cap. quoque 9. eiusdem libri* dicitur. Vocauit Tobias Angelum, quem quidem hominem existimabat, &c. Et non fuit mirum quòd sic æstimaret quia non solum figuram humanam prætendebat, sed etiam omnia opera humana exercere videbatur, vt patet in historia illa,& ipsemet Angelus testatur *ibid. c.* 12. dicens: Cùm essem vobiscum videbar quidem manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili vtor,&c.

Ex quibus omnibus patet, quòd in figura corporis humani apparebant Angeli sanctis patribus, & nihilominus fuisse aërea talia quæ videbantur humana corpora, ex hoc manifestum fit,quòd subitò ex oculis astantium euanuerunt, & in materiam præiacentem resoluta sunt. Quod quidem fieri non potuisset, si ex quocunque alio elemento, vel etiam ex pluribus fuissent compacta.

Hæc eadem confirmantur in apparitione duorum angelorum, quos Loth recepit hospitio, *Genes.* 19. & eorum qui apparuerunt Abraham, *Gen.* 18. & in aliis libris sacræ scripturæ, & præcipuè in Testamento Nouo frequentius idem patet.

Angeli boni bestiarum formas nunquam assumpserunt.

In bestiarum autem similitudinem assumpsisse corpora bonos angelos non legimus, sed neque dicebat: licet bestiarum mouisse corpora ad operandum ea quæ supra illarum naturam erant,legamus, vt patet de asina Balaam. *Num.* 22. Cuius linguam bonus angelus (vt præclariores Doctores exponunt, & S. Th. *confirm. 2. d.* 8. *artic. 3.* mouit ad loquendum. Malos enim angelos posse in similitudine bestiarum ex aëre formare corpora,quæ assumant habet nullus negare. Si, vt deductum est, possunt sicut & boni talia formare,quæ hominis similitudinem præferant,quod creditur factum à Dæmone, qui tentauit Christum Dominum nostrum. Maior enim in hoc facto est difficultas,quantum est ex parte eius quod fit, quandoquidem plura organa, pluréſque dispositiones ad opera requirat corpus humanum, quàm quodcunque bestiale, vt sensu patet: exigente hoc ipsum hominis dignitate super cætera animalia.

Sed & teste Apost. 2. *Cor.* 11. se transfigurat in angelum lucis:quantò magis ergo potest in speciem vilissimorum animalium se transformare? Quod, & sanctorum historiæ Antonij, Margaritæ, Catharinæ Senensis, & aliorum plurium confirmant expresse, vt id negare iam magnæ sit impudentiæ.

Inhabitasse quoque Dæmones ad tempus animalia vera corporaliter, sacræ literæ pandunt tam in serpente, *Genes.* 2. in quo & opera vitæ exercebat hominibus propria,vt loqui: quàm in grege porcorum, *Matth.* 8.

Quod inhabitent etiam & arripiant homines, sacræ quoque literæ

nos

nos erudiunt, quandoquidem legitur pluries in Euangelio, Dominum noſtrum homines à Dæmonibus liberaſſe. Qui etiam per ora talium arreptitiorum confitebantur Dominum Ieſum eſſe Chriſtum: & ille increpans non ſinebat, ea ſcilicet Dæmonia, loqui.

Ab ordine clericorum Exorciſtarum.

Sed & idipſum quotidiana de multitudine arreptitiorum experientia probat, ad quorum etiam liberationem, & ipſorum Dæmonum ab hominum corporibus expulſionem, ſancta mater Eccleſia ſtatuit clericorum exorciſtarum determinationum ordinem, vt paret 21. *diſt. c. Cleros.* & 25. *diſt. c. Perlectis.* vt iam nullus maneat inficiandi locus.

Hæc tamen minus ſunt ad propoſitum quæſtionis; ſed pro tanto dicta ſunt, vt cognoſcatur ex his Dæmonis poteſtas, in transfigurando videlicet ſe tam in humanam, quàm beſtialem figuram ſine difficultate, obediente illi materia ad nutum quoad motum localem, vt dictum eſt, in quod poteſt etiam contra voluntatem & libertatem hominis omnia illius membra mouere pro voto.

De ſuccubis & incubis.

Quòd etiam Dæmones incubi ſunt, vel ſuccubi quod in hoc etiam ſecundo principali continetur, licet nullum de hoc habeatur exemplum in ſacris literis, aut aliqua expreſſa authoritas: nihilominus tales eſſe dariue aſſerunt omnes Doctores Theologi, & præcipuè dum exponentes illud *Gen. 6.* Videntes filij Dei filias hominum, &c. reprobant quorundam opinionem dicentium, quòd filij Dei à quibus Gigantes generati ſunt, Dæmones incubi fuerunt. Dicit enim Auguſt. ſuper Geneſ. *ad litteram.* & 15. *de ciui. Dei cap.* 23. quod tales non fuerunt Dæmones. Neque enim Dæmones vocari poſſunt filij Dei, cùm ſint inimici eius: Nec de incubis Dæmonibus intelligitur illa ſcriptura: licet quædam glo. hoc ibi cum Ioſepho affirmet: ſed intelligitur de filiis Seth, vt dicit, S. Th. 2. *d.* 5. *art.* 4. *ad* 2. Nec approbat ibi opinionem Ioſephi, ſed ſolùm tam ex ea, quàm ex aliorum plurimorum dictis approbat dari Dæmones incubos. Idem quòd dicitur de filiis Seth confirmat ſanctus Tho. *Pot. quæſt.* 6. *art.* 8. *ad* 2. *in contrarium.* Et Auguſtinus *in prefato cap.* 23. aſſerit dari incubos Dæmones, vt *infra* inducemus. De quibus etiam Grego. interpretatur illiud *Eſa.* 34. Et piloſus clamabat alter ad alterum, vt patet in *glo. ord.* Et ſanctus Th. de eiſdem interpretatur, eadem verba ibi & etiam *in c.* 23. vbi circa finem capituli, homines illi piloſi etiam introducuntur. De eiſdem etiam loquitur ſuper *Iob.* 40. & 1. . 115. & 2. *d.* 8. vt diximus & *quolibet.* 8. *art.* 10. Iſidorus quoque *lib.* 8. *c. vltimo.* Quod ſi incubi conceduntur, ſuccubos etiam concedere, nullum eſt inconueniens.

Homines piloſi vocantur incubi.

Gigantes ex incubis nati.

Hoc autem iuſto Dei permittitur iudicio, vt ex maiori vtriuſque malitia, hominis, inquam, & Dæmonis maiorem etiam pœnam incurrant. Neque inconuenit hoc ipſum à Deo, tametſi nefandiſſimum, in natura, permitti. Nam Diuinæ ſapientiæ decentiſſimus ordo non patitur, vt natura libera ſemper impediatur à Deo quò minus prauę etiam ſuę cupiditatis compos efficiatur: quando videlicet in tantam deuenere miſeriam homines impiiſſimi, vt vnde miſericordiam Dei reuocantis, à malo erga ſe prouocent, habeant nihil. In tantam enim concupiſcentię carnalis veſaniam nonnulli decidunt, ſic effrenata libidine inferuntur inſani, vt concupiſcant & annitantur etiam

Natura libera nō ſemper impeditur à Deo.

cum beſtiis, imò cum inſenſibilibus quandoque tale opus perficere. Et quod cogitatu nefandiſſimum eſt, audiui ego quendam, alias in confeſſione ſupra quàm dici poſſet libidinoſum, qui dixerat quòd cum Deo (pro pudor) faceret talia opera ſi poſſet. Hac ergo inſuperabili concupiſcentia grauati, iuſto Dei iudicio merentur, vt perhorreant fœdiſſimos Dæmonum occurſus: quandoquidem Dæmones ipſi in forma pulcherrima virorum ac mulierum ſe transfigurant, vt miſeras animas his laqueis captiuare poſſint.

Horrenda libido Italica.

CAPVT. VII.

Dæmones virtute ſua naturali poſſe quæque per ista, ſeu deſtructa, non eodem numero ſed ſpecie non ſolùm in apparentia, ſed verè etiam recuperare.

PRimum verò quod huic principali, quoad primam eius partem acceſſorium eſt, Dæmones, inquam, in humana forma apparentes recuperare, quæ comeſta ſunt, vel aliter conſumpta in Diabolico illo conuentu, patet non eſſe vſquequaque falſum, vel impoſſibile. Poſſunt enim eadem ſpecie recuperare, non numero, quod etiam humanæ ſubiacet poteſtati. Hæc autem Dæmones mirabilius efficere poſſunt quam homines, quod quidem inducitur eodem ſuppoſito ſemper facto, materiam, inquam, corporalem pro voto parente Dæmonib. quoad motum localem. Poſſunt ergo Dæmones in modico temporis interuallo ſimiles panes in cophino, ſimile vinum aut etiam melius vel deterius in aliam gentem transportare. Et idem dicendum de aliis comeſtibilibus & per ſingula ex diuerſis locis, & ex ſingulis modicum: vt defectus in ſingulis etiam minus appareat, & omnia ſimul accepta ſufficiant pro commutatione eius, quod eſt conſumptum.

Aliud verò quod conſequenter inducitur acceſſorium, ſano modo putandum eſt euenire. Neque enim poteſt Dæmon bouem, vel quodcunque aliud mortuum ſuſcitare. Ibidem non niſi diuina virtute fieri poteſt: quia id eſt ſupra, imò contra curſum naturæ. Qui naturæ ordo, vel curſus authori naturæ duntaxat ſubiectus eſt, à cuius etiam ſapientia emanauit, atque firmatus eſt: dæmonis autẽ poteſtas tali ordini ſubiecta eſt, vnde ipsũ immutare non poteſt.

Dæmon nec mortuum aſinum ſuſcitare poteſt. Naturæ ordo naturæ ſolum ſubiacet author.

Et propterea dicitur à Theologis, quòd licet materia corporalis obediat ad nutum Dæmonibus, quoad motum localem, non tamen quoad formam immediatè producẽdam, ſeu etiam inducendam de potentia materiæ. Hoc enim eſſet ordinem naturæ peruertere, quo per varias diſpoſitiones peruenitur ad eſſe formarum. Vide ſuper hoc, ſi placet S. Tho. *in quæſtionibus de Mat. quæſt. 16 art. 9.*

Sed neque ad modum localem obedit eis materia contra naturæ ordinem. Vnde licet, quantum eſt ex parte fortitudinis naturalis, poſſet Dæmon totam terræ molem, non obſtante illius grauitate, de loco ad locum tranſferre, quia tamen ex hoc peruerteretur ordo naturæ: oportet enim eo caſu, ne daretur vacuum in natura, aliud elementum locum terræ ſubintrare, & fieri centrum mundi, quod eſt contra naturalem ordinem ſitus elementorum: ideo non poteſt Dæmon terram mouere totam de loco ad locum: vt dicit etiam S. Tho. *vbi ſup. ar. 10. ad octauum.* Quamuis creatura ſpiritualis poſſit mouere, quod maius eſt: ſcilicet cælum

Ex naturali fortitudine poſſet Dæmon totam terræ molem tranſferre.

lum & idem possint generaliter Dæmones, & hi præcipuè, qui ex superioribus ordinibus ceciderunt, licet hoc eis nunc impossibile reddatur ex culpa, vt *supra* indictum est.

Cùm igitur non possint Dæmones bouem, vel quoduis animal verè mortuum suscitare, aut quæcũque alia miracula facere, & tamen hæc communiter asserant striges fieri à domina vel domino nefandissimi illius cursus atque conuentus: necesse est, quòd in talibus inueniãtur illusiones: Quod quidem multipliciter contingere potest. Et primò quidẽ præstigiando oculos intuentium aliquando interueniente vel descendente humore, vel alia impressione, vel commotione spirituum facta ab imaginatione ad principium sensitiuum, hoc est, ad sensum communem, & ad organa sensuum etiam exteriorum, vbi simul descendunt impressiones & species relictæ ex sensibilibus motionibus, quæ in spiritibus sensibilibus conseruantur, vt communiter dicitur: & mouent principium apprehensiuum, ita quòd aliqua apparent: ac si tunc principium sensitiuum à rebus ipsis exterioribus immutaretur: & sic accidunt naturaliter in dormientibus somnia secundùm Philosophum in de somno & vigilia. Et idem euenire potest opere diaboli tam vigilantibus quàm dormientibus, vt dicit S. Thom, *vbi suprà art.* 11. & patet ratione sæpè inducta obedientia materiæ quoad localem motum, ad substantias separatas. Hæc igitur de delusione contingente, videtur talibus id esse, quod in veritate non est, puta viuum vel mortuum, homo vel bos, &c.

Multiplices illusiones in Sathanæ præstigiis

Possunt secundò bouem mortuum seu pelles eius ac ossa aliò deportare, & alium sibi similem viuum reponere in citissimo tempore, sic vt mutationem non aduertant astantes, per interpositionem aliquorum corporum inter oculos astantium, & locum ablati corporis ipsius bouis mortui, & alterius deportati.

Vel certè tertiò deludit Diabolus perditas illas personas: eo modò quo vnus etiam strigonus confessus est, vt videlicet quando domina vel dominus cursus illius malefici (diuersis enim in locis ac regionibus præfert Diabolus ille, qui vt princeps apparet, sexum diuersum) percutit virga corium in quo collecta sunt ossa ex carnibus comestis electa, statim Dæmon vnus coriũ illud ingreditur, & in formam bouis sic erigit ac effert vt astantibus appareat suscitatus.

Possunt quartò Dæmones formare corpus ad similitudinem bouis ex aëre & illud assumendo quasi viuum ex mortuo oculis astantium præmonstrare.

Potest quintò Diabolus aëreum corpus ab intus in formam & similitudinem carnium commassare & ad tempus pro voto sub pellibus conseruare indéque recedendo postmodum relinquere quasi mortuum. Vnde à strigibus communiter asseritur, quòd reducti tales boues suscitati (vt sibi videtur) ad stabula dominorum suorum ex mandato dominæ, vel domini cursus, infrà triduum moriuntur, quasi macie in horas exsiccentur ex toto. Et tumulatæ postmodum, quæ videbantur carnes, in præiacentem materiam citò soluuntur.

His igitur modis vel illorum aliquo circa hæc homines deludi, qui verè & corporaliter ducuntur ad cursum, non est negandum. Sed suppositis his, quæ communiter asseruntur à strigibus, est valdè consentaneum rationi. Gaudétque Diabolus, & gestit in tali conuentu, sic ostẽdere

potentiam ſuam, quaſi ſit Deus, vt æſtimari, & ſic ab omnibus adorari cupiat ſuperbiſſimus.

Sathan ſtudet æmulari miracula ſanctorum; S. Germanus reſtituit ſemeſtum vitulum.

In quo etiam facto ſpecialiter ſimilitudinem prætendere deſiderat, eius quod miraculosè fecit S. Germanus: de quo legitur, quòd hoſpitis pauperis vitulum coctum, ſibique ac familiæ ſuæ in cibis traditum ab eodem hoſpite gratis ipſe poſt cœnam ſuſcitauit hoc ordine, vt pellem ſuper terram extendi iuſſerit, & ſuper eam omnia iam extracta bouis oſſa reponere. Cùm ergo ſuo baculo poſt hæc corium percuſſiſſet, viuum ſtatim erexit vitulum præcomeſtum. Vult igitur inimicus animarum, ſe propria poteſtate fingere potentem id efficere, quod ſanctus ille verè fecit virtute Diuina. Non ſunt igitur iſta neganda velut impoſſibilia: ſed ſi communiter contigiſſe creduntur his modis eſſe facta, atque iuſto Dei iudicio permiſſa procul dubio credendum eſt.

CAPVT. VIII.

Viros ac mulieres in brutorum quorumcunque ſpeciem virtute Dæmonum non verè conuerti, ſed deluſorie.

QVantùm autẽ ad tertium principale, quòd videlicet homines in brutorum ſpeciebus apparere poſſint, in quas tamen verè non conuertuntur, ſuſcipit pariter ex ſacris literis veritatis exemplum, & ex ſupradictis patet, quòd non impoſſibile iudicandum eſt, imò Dæmonibus facile.

Phantaſia quid operetur.

Pro quo ſciendum, quòd cùm phantaſia ſit animæ potentia quædã alligata organo corporali, in quo phantaſmata recipiuntur, poteſt illam Diabolus, ſicut & cætera corporalia localiter ad nutum mouere, & præcipuè quantum ad humores, & quantùm ad ſpiritus ei ſubſeruientes, in quibus immediatè phantaſmata reſident, vt *ſuprà* inductum eſt.

Vnde licet non poſſint noua phantaſmata, rerúmque nouas in eas ſpecies atque ſimilitudines immediatè imprimere, vt patet per S. Tho. *Ma q. 16. art. 9.* poteſt tamen antiqua multipliciter variare, componendo, diuidendo, ſicque perturbando, vt videatur quandoque perſona, quod brutalem præferat figuram, & opera etiam vigilando. Cùm autem effectus apprehenſionem ſequatur, conſequens eſt, vt illis apparcant conuenientia fore vel vtilia, quæ tali brutali naturæ conſentanea ſunt.

De mutatione Regis Nabuchodonoſor.

Quod de facto Regi magno Nabuchodonoſor acciderit, ſacræ literæ pandunt, *Dan. 4.* Quandoquidem ex hominibus eiectus, quaſi bos edebat fœnum, & ſub dio in nemoribus brutalem vitam per ſeptennium agens, rore cœli corpus eius perfundebatur, humano ſenſu perdito, & ex phantaſiæ perturbatione, brutali ſenſu confuſus. Dicitur enim vbi ſuprà quòd poſt finem dierum, quibus ſcilicet comederat fœnum, vt bos, &c. ſenſus ſuus redditus eſt ſibi & benedixit altiſſimo, &c. Quæ quidem eius correctio atque pœna, Angelico miniſterio Diuina eidem iuſtitia inflicta eſt, vt viliſſima deiectione puniretur ſub homine, qui graniſſima cordis elatione ſuper homines eleuabatur, vt Deus.

Non efficit autem per ſe Deus iſta omnia immediatè, quandoquidem interiora omnia per ſuperiora gubernat, vt Aug. dicit *3. de Tri.* Et idem docet Dion. *in lib. de cæle. hier.* & corpora quidem hæc infima per cœle

cœleſtia : effectus verò nobis ſupernaturales hic accidentes, vel per ſe immediatè, qui ſolus naturæ vniuerſalis eſt auctor, vel per eos ſpiritus, qui naturam noſtri excedunt, ſiue boni ſint, ſiue mali.

Quod ſi à bonis ſpiritibus id effectum eſſe dicatur, quod Regi præfato contigit, pariter & à malis idipſum atque huic ſimilia fieri poſſe negandum non eſt, ſi ſola culpa, non autem naturali poteſtate boni ſpiritus à malis diſcrepate tenendum eſt, vt patet ex ſupradictis.

De mulieribus ſe catos putantes.

Ex his ſequitur non eſſe mirum, ſi quandoque mulieribus opere Dæmonum illarum phantaſia perturbata videatur, quòd præferant catorum naturam, ſpeciem, figuram, affectus inſuper & opera: quódque ſociæ putent hoc ipſum de eis, ipſæque de ſociis, prout earum fatentur innumera multitudo. Eo enim modo, eáque facultate, talia Dæmonibus eſſe poſſibilia ſatendum eſt, qua & *ſuprà* probatum eſt, eos poſſe per præſtigium deludere ſenſus hominum.

Poteſt etiam ſpecialiter hoc accidere deluſorium, ſi per corpus aëreum in ſimilitudinem cati formatum & introductum ſic Dæmon illas decipiat vt inter oculos & vera corpora humana obſtaculum interponens, ſolum phantaſticum illd corpus videre permittat.

An ſtriges ſugant ſanguinem infantum.

Sugere verò puerorum ſanguinem, & ſic eoſdem ſtrigare, tandémque occidere per ſtriges poſſe Dæmones, nullus ſanæ mentis negare debet. Attamen & in his interuenire ſæpius deluſiones non dubito, & præſertim quoad modum faciendi. Præſtigiati ſiquidem vel imaginaria perturbatione deluſionéque decepti, ſicut verè catos putant ſtriges, ita & ſe quandoque iudicat puerorum ſanguinem ſugere: ita vt ſapor, liquor & color ſanguineus non ſecus guſtui atque viſui ſeſe falsò offerat, ac ſpecies ipſa brutalis offert ſe mentis iudicio. Poteſt enim Dæmon per omnes aditus ſenſuales ſe immiſcere, vt etiam S. Thom. affert. *1a. q. 16. art. 11. in art. 1.* facto in contrarium.

Operatur etiam Dæmon inuiſibiliter quandoque in puerorum cotporibus, cauſatque languores, intromittendo venenoſa, ſeu quæque mortifera, aut certè latentes in venis peſtiferos humotes ad cor deducendo: vt inde pueri languoribus ſtatim afficiantur, vix ſuſcipientibus medium, dum ſtriges ſe putant, ex ſanguinis extractione eoſdem ſtrigaſſe.

De faſcinatione per viſum

Poteſt inſuper & faſcinatio pueris naturaliter obuenire. Propter vehementem enim affectionem inuidiæ, iræ, aut odij, vetularum harum atque ſtrigum, inficiuntur earum vitales ſpiritus, ſtante ſuper hoc fixa imaginatione & intentione. Et hæc infectio pertingit vſque ad oculos, à quibus inficitur aër circunſtans, ex quo corpus infantis præſentis propter teneritudinem recipit aliquam infectionem: per modum quo & ſpeculum nouum inficitur ad aſpectum mulieris menſtruatæ, vt dicitur *in l. de ſom. & vig.* Vnde *gol. ſuper illud Gal. 3.* Quis vos faſcinauit, & dicit quod quidam habent oculos vrentes, ita vt ſolo aſpectu inficiant alios & maximè pueros.

Poſſibile quoque eſt, quòd ex Dei permiſſione, vel ex aliquo facto occulto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus vetulæ Sortilegæ fœdus aliquod inierunt, vt dicit S. Tho. *1. q. 67. art. 4. ad ſecundum.* Vnde & ad hoc vetulæ malignæ inuocant magnum Diabolum, verbis inordinatiſſimis : & in nomine eius.

eius oſculantur pueros, ad perdendum eos, vt per earum legitimas confeſſiones cognouimus. Qua ex re debent omni ſtudio prohibere parentes ne vetulæ infames, vel ſuſpectæ pueris appropinquent, vel eoſdem oſculentur, aut quicquam eis offerant vel tradant. Hoc enim Maleficæ valdè deſiderant, vt eos inficiant, & Dæmonibus obſequantur.

Cauenda ſunt oſcula Maleficarum, quæ præbent infantibus.

Poſſe tamen, ſæpéque in veritate contingere, Striges puerorum ſanguinem ſugere, vel pet ſe acus aut vnguis miniſterio, vel opere Dæmonis venis apertis, factíſque paruis cicatricibus in locis vitalibus & delicatis, in quibus ſugendo ſanguinem ad vitam neceſſarium, pueri paulatim exſiccentur atque intereant, negari non debet, cùm fideli teſtimonio id affirmetur: & præcipuè cùm poſt catorum apparentium diſceſſum, guttæ ſanguinis propè pueros ex tunc eiulantes, reperræ comprobentur, appareant, cùm paruiſſimæ ſint, & ſtatim opere Dæmonum conſolidari poſſint.

Reuera catos Maleficos ſugere puerorum ſanguiné.

Saltare autem per cubicula, curreréue fugiendo & id genus operum facere, more catorum ſtriges, prout ſæpè narrant de viſu plurimi, & ipſæmet ſtriges fatentur vbique non eſſe impoſſibilia opera Diaboli, qui etiam eiſdem obſequuntur, velociùs deferendo, quàm propria hominis patiatur natura, manifeſtum eſt ex prædictis.

CAPVT IX.

Deum Opt. Max. non niſi ſapientiſſima diſpoſitione permittere mala plurima, quæ per ſtriges contingunt fieri & ex eis elicere multa bona.

PRædicta autem omnia, & quod minus videtur, etiam innocentium puerorum interitum ipſe Deus non prohibet, ſed iuſto ſuo permittit iudicio, vel propter patientium peccata, actualia quidem, ſi adulti fuerint, originale verò, ſi infantes. Vel certè (quod crebrius contingit) propter peccata parentum. Viſitat enim Deus peccata patrum in filios, quoad malum pœnæ vſque ad tertiam & quartam generationem, *Exod.* 20.

Cur innocentes patiantur maleficia.

Vel hoc ipſum etiam in pœnarum cumulum, exigit Maleficarum harum malitia maxima. Eis enim iuſtè in pœnam conceditur, vt mala faciant, ac ea expleant, quæ nequiſſimè deſiderant, quæ & promiſerunt Dæmoni ſe facturas: ne libertati arbitrij tam Dæmonis quàm hominis inferri videatur iniuria: ſed vnum quodque diſponatur à Deo, ſiue agente, ſiue permittente, ſecundùm propriam vniuſcuiuſque naturam indéque magis etiam puniantur, vt dictum eſt.

Iudicio quoque diuino ſæpè iſta contingunt, vt ciuitas vel communitas, in qua tot & tanta flagitia regnant, puniatur in membris ſuis: proptera quòd quandoque principes, officiales populi non curant tales Maleficas extirpari, ſed potiùs eorum plurimi eas defendunt fideique officiales, verbis inſequuntur & factis.

Sed ſpecialiùs hæc mala contingunt

gunt his, qui quomodolibet per ſe vel per alios, ipſi vel ſui maiores ad talia diabolica præſidia recurſum habuerunt, vel ad id aliis lubricum præſtiterunt ſermonibus ſuis. Id etiam ſicut, & maleficiales infirmitates incurrunt in ſe, vel in his qui quacunque attinentia ſeu ratione ſui ſunt, hi qui maleficiis faciendis, vel quomodolibet procurandis operam dederunt. Hoc enim profectò iuſto Dei contingit iudicio, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam torquea-tur, vt dicitur *Sapientiæ* 2.

Per quæ quis peccat, per eadem torquetur

Elicit etiam Deus ex malis illis plurima bona: Tum quia per hæc maximè relucet iuſtitia Dei, tam in hoc ſeculo, vt claret ex his, quæ modo dicta ſunt, quàm etiam in futuro, prout edocet ſacra fides: Tum quia fulget ex his Diuina ſapientia, quandoquidem, vt diximus decentiſſimo ordine cuncta diſponit, permittens naturam, quæ libera eſt, arbitrio ſeipſam proprio gubernare, votique compotem etiam pro malitia fieri tam hominem quàm Dæmonem, rametſi nocere permittat minus etiam quàm optarent: Tum quia diuina bonitas in huiuſmodi maximè comprobatur. Vnde enim fides videtur ex parte vna viliſſimis opprobriis obfuſcari: ac ſanctiſſimorum ſacramentorum puritas defœdari, inde fides ipſa, magis in mentibus fidelium ſolidatur, ac validiùs roboratur.

Ex his namque tria cognoſcimus familiari experientia, quæ ſola fide prius cognoſcebamus, licet ſub quæſtione cadant apud eos, qui ſuo ingenio volunt cuncta metiri. Primum horum eſt, creaturas quaſdam intellectuales noſtris in regionibus obſeruari ſcientia potentiáque ſuper omnes homines ſine comparatione præſtantes, quos Dæmones appellamus. Secundum quòd propter hæc maligna opera cognoſcimus, eſt, eoſdem Dæmones eſſe malignos. Nam ſenſum per hæc, quæ diximus, veluti palpamus, eoſdem ad innumera flagitia, dolis ac fraudibus homines inducere. Tertium eſt, odio ſæuiſſimo Dominum Ieſum Chriſtum eoſdem inſequi, bonóſque Chriſticolas, & innocentes præ cæteris variis nocumentis afficere, fidem Chriſti perſequi, & Eccleſiæ ſacramenta omni quo poſſunt vilipendio, ludibrio, opprobrióque, vt dehoneſtentur procurare.

Ex quibus fit omnibus manifeſtum, quòd de ſe clariſſimum eſt, fidem, inquam, Catholicam omni veritate ac perfectione florere, & ad beatitudinem ſui cultores perducere, cùm eam pro nixu (vt ex prædictis ac dicendis patet) oppugnent hi ſpiritus, qui maligni ſunt. Neque enim inſequitur pro poſſe Dæmones, niſi ea, quæ ſuæ malitiæ & iniquitati aduerſantur. Vt ſic in omnibus tam bonis, quàm malis, quæ diuina diſpoſitione vel permiſſione contingunt Deum Opt. Max. benedicendi, ac laudandi rationem inueniamus.

Religionem quæ maximè regno Sathanæ aduerſatur à Sathana impugnari.

CAPVT. X.

Ea, quæ communiter referuntur de ſtrigibus non poſſe contingere tantùm in ſomnis.

SEcundum principale quod declarandum aſſumpſimus in hac quæſtione, videlicet, quòd talia quæ communi voce referuntur de ſtrigibus, haud quaquam in ſomnis tantùm euenire poſſint, habent ex ſacris literis euidentiam.

Vnum quippe videtur per ſacras

literas demonſtrari, quòd etiam familiari experientia vniuerſaliter cõprobatur:hoc inquam,quòd quando aliquid apparet in ſomnis, vel imaginaria viſione aliquibus aliqua reuelantur : ſic ab eis videri talia vel cognoſci dicuntur, vt dum poſtmodum planè vigilant ſani corpore,idipſum non in vigilia,ſed in ſomnis innotuiſſe,aut viſione imaginaria reuelatum eſſe, & non per ſenſus exteriores acceptum, neque ſub eorum cognitione factum, optimè diſcernant.

Et breuiter diſtincto ſtatu proprio, dum quia ſanus vigilat & ſolutus corporeis ſenſibus operatur, à ſtatu quo non vigilat, ſed ſenſibus ſomno ligatis, vel certè altiori attentione impeditus non vtitur, optimè quiſque perpendit atque cognoſcit. Neque putat dari quenquam, qui ſe expertum fateatur oppoſitum.

Viſio S. Petri ab Angelo liberati.

Vnde factus Petrus imaginariæ viſioni ac ecſtaticæ contẽplationi aſſuetus,cùm vigilans Angelum vidiſſet in carcere clara luce,& iubenti per omnia obtemperaſſet vſque ad liberum carceris exitum, licet non plenè diſcerneret in tali ſtatu,inter vigiliam & abſtractionẽ,quam exigit imaginaria viſio,poſtquam tamen Angelum non vidit, & ſoli naturali cognitioni reſtitutus eſt plenè cognouit,etiam ſe prius non imaginaria tantùm cognitione,cuncta & percepiſſe, & perfeciſſe,ſed verè & realiter per exteriores ſenſus & opera. Vnde diſcedente ab eo Angelo, dixit, Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis,&c. *Actor.* 12. In quo etiam *lib. c.* 10. fatetur ſe alio tempore ecſtaſim paſſum, & quædam ſibi apparuiſſe, quæ licet vera non eſſent, vt apparebant, verè tamen ei futura prænunciabant.

Item patet in Eſaiæ viſione, qua Dominum ſedentem vidit,&c. *Iſa.9.* Neque enim putandum eſt talem prophetam ſic eſſe deceptum, vt verè & realiter putaret ſe Deum videre, ſeu vidiſſe ſedentem in ſolio Spiritus, h. eſt Deus. *Iob.* 4. Sedere autem conditio corporis eſt. Tantùm ergo in ſua hac imaginatione contingebat, vt communiter exponunt locum illum ſancti Doctores, & vt vno verbo cuncta concludam, in omni paſſu ſacræ ſcripturæ, vbi de ſomniis & viſionibus aliquid dicitur, ſemper datur intelligi, quòd diuerſitatem ſtatus ſomniantis, aut quomodolibet aliter à ſenſibus abſtracti, ab ipſo ſtatu vigiliæ, omnes quibus talia contigêre, optimè perpendatur, vt teſtatur etiam S. Th. *3.p.q.6. art* 7. ſiue ſancti viri eſſent vt hi de quibus iam ſermo habitus eſt, & alij plures; ſiue Ethnici, vt Pharao & Nabuchodonoſor. Iſa. viſio.

Viſio S. Pauli.

Sed & quod Paulo accidit, non oppoſito, ſed propoſito fauet. Licet enim non cognouerit an anima eſſet à corpore ſeparata in raptu, vel certè coniuncta corpori, non tamen vtens corporis ſenſibus, attamen cognouit, quòd non ſic talia viderit quæ narrauit ſe in raptu vidiſſe, ſicut tunc ipſa enarrans corporis ſenſibus vtebatur, & corporalier, non autem ſomnians, aut ecſtaſim patiens,operabatur.

Viſio Ezechielis.

Ezechiel quoque, dum dicebat ſe fuiſſe in ſpiritu ſeu in viſione Dei in Hieruſalem, optimè cognoſcebat differentiam talis ſtatus & viſionis, ab eo, quo communiter & in vigilia corporaliter opera ſenſibus expeditis operabatur.Et hoc etiam clarum eſt,ex modo ipſo loquẽdi ſacræ ſcripturæ. Neque enim dixiſſet. Fui in viſione Dei, & in ſpiritu:niſi declarare intenderet, quòd non eò modo

do fuerat corporaliter in Hieruſalem quo tunc ibi erat, vbi hæc loquebatur: & conſequenter, niſi cognouiſſet talium ſtatuum differentiam.

Ab abſurdo. Si enim prædicta differentia non cognoſceretur ab hominibus in vigilia, ſequeretur quòd nunquam poſſet videri magis aliquid in corpore fieri quàm in ſpiritu: Sed ſemper liceret cuicumque aſſerenti ſe aliquid corporaliter facere, reſpondere. Non ſic eſt, vt putas, ſed ſomnias atque deciperis, putans me ſomniare, & omnia inconuenientia poſſent omnibus accidere quæ delirantibus communiter accidunt.

Cùm ergo innumerabilis multitudo virorum & mulierum quæ deprehenduntur ad diabolicum curſum deferri, diuerſis in locis variiſque temporibus vnanimiter confiteantur & affirment, ſe corporaliter ire vel ferri ad ludum illum corporalitérque ibidem facere quæcunque ſcelera confitentur: patet, quòd non contra ſacras literas, ſed potiùs ſecundùm eas eſt credendum, quòd iſta corporaliter fiant, & non tantùm in ſomnis, cùm ſecundùm eas, in ore duorum vel teſtium trium ſtet omne verbum, *Deuter.* . & *Johan. octauo.* & *in cap. nouit. de iu. i.* Et maximè ſi ſit iuramento firmatum, prout prædicta communiter ſub Inquiſitoribus affirmant.

Neque tamen negandum eſt, poſſe talia in ſomnis tantummodo ſic apparere, vt tamen putent, dum ſic ſomniant, verè illa contingere, ſicque pro tunc deludi. Sed hoc non latet poſtea perſonas illas, dum in ſe reuertuntur. Et ſi opere Diaboli ſic in eorum mentibus ageretur, vt etiam in vigilia putaretur verè ſibi talia corporaliter contigiſſe, deprehendit tamen finaliter, dum plenè ſolutus eſt ſenſibus; & à Diabolo dimiſſus, quòd ſomnia tantùm fuerunt. Quod etiam contingere facilè poteſt, cum ad Deum conuertuntur, & peccata ſua confitentur. Sicut & phrenetici cùm plenè ſanantur, perpendunt deluſionem, quam veritatem eſſe infirmi credebant. Sed Strigones ſemper idem affirmant, etiam quando ad Deum conuerſi, & à Diabolo non tenentur vltrà captiui. Experientiæ quoque, & alia ſigna idem oſtendunt, vt infrà dicetur.

CAPVT. XI.

Eadem quæ referuntur de ſtrigibus, in veritate ſic contingere poſſe vt communiter fama volat pluribus ſuadetur fidelibus exemplis.

PRincipalis etiam intentionis huius capituli firmitas apparet ex his, quæ diuus Auguſtinus affert *decimo octauo de ciuitate Dei, cap.* 18. vbi Præſtantium *ſuprà* per nos circa principium operis nominatum introducit ita ſomno ſopitum maleficiis, quòd per plures dies excitari non potuit. Et nihilominus in ſtatu illo ſibi, viſum fuit, quòd in equum conuerſus eſſet, & annonam militibus equorum more portaſſet.

Præſtantius ſomnians ſe equum.

De Phantaſtico incorporato.

Et licet aliquis equus, & talis qualem ſe eſſe in ſomnis putauerat, verè portauerit annonam militibus illis, non tamen ipſe fuit neque phantaſticum eius incorporatum, vt quidam videntur dicere, & Auguſtinus *ibidem* diſputando recitat. Qui ſi etiam ipſi hoc aſſereret, videlicet diceret fuiſſe phantaſticum eius incorporatum: non eſt tantùm ſic intelligendum quaſi Dæmon ipſam vim phantaſticam hominis aut etiam

ſpeciem in ipſo conſeruatam aliquo corpore circundet: Sed quia ipſe Dæmon, qui ſpeciem & imaginationem hominis format aliam ſimilem ſpeciem, vel corporaliter exterius aliorum ſenſibus obiicit, vel intrinſecus in eorum ſenſibus ſimilem ſpeciem, vel corporaliter exterius aliorum ſenſibus obiicit, vel intrinſecus in eorum ſenſibus ſimilem ſpeciem operatur. Vt S. Thomas exponendo dictum Auguſtini ponit *in quæſtionibus de Malo, quæ. 16. art. 11. ad ſeptimum.*

Nemo operatur, niſi actu informatus per formam.

Neque etiam poſſunt Dæmones potentiam phantaſiæ, neque eius organum, vel cum ea ſubiectum ſpiritum aliò deportare incorporatam. Qui ſi etiam poſſent, & facerent, iam is, cuius hæc eſſent, per illa tunc nihil videret. Neque enim operatur quis non actu informatus per formam quæ eſt operationis principium.

Supponitur autem in enarratione, quòd ille in ſomnis hæc ipſa videret, vt dixmus. Vnde concludi poteſt, imò neceſſe eſt, quòd operatione mali ſpiritus hæc omnia facta ſint, qui in formam equi, antea poſtquam inuiſi, corpus aſſumpſerit, & ea peregerit, quæ narrantur, ille verò, ſe quaſi equum talia feciſſe, tantummodo ſomniauerit, & ſtatum plenæ vigiliæ à ſtatu ſomni facti diſtinctum eſſe cognouerit.

Aliquis ſomnians alteri locum quédam explicat.

Neque diſſimiliter exiſtimandum eſt contigiſſe id quod in eo capitulo idem Auguſtinus enarrat, dicens, Indicauit & aliud (is videlicet qui præmiſſa indicauerat) ſe domi ſuæ per noctem antequam requieſceret vidiſſe venientem ad ſe quendam philoſophum, ſibi notiſſimum, ſibique expoſuiſſe quædam Platonica, quæ antea rogatus exponere noluiſſet. Et cùm ab eodem philoſopho poſtea quæſitum fuiſſet, cur in domo eius fecerit, quod in domo ſua petenti negauerit: non feci, inquit, ſed me feciſſe ſomniaui, hæc ibi.

Vnde patet, quòd dicere neceſſe eſt, quòd aliquis ſpiritus figura philoſophi aſſumpta in aëreo corpore id perfecerit, quod quidem factum tunc illum ſomniare malignus ſpiritus cognoſcebat, vel etiam procurabat. Qui ambo in exemplum inducti, ſi non aſſeueraſſent in vigilia poſiti, ſe talia, dum dormiſſe ſe nouerant, ſomniaſſe & contrario ſi affirmaſſent, quòd non in ſomnis iſta vidiſſent, ſed in vigilia & corporaliter ab eis hæc eſſe perfecta, iudicandum proculdubio eſſet, non eos, ſed Dæmones potius in illorum aſſumpti corporis figura iácuiſſe veluti dormientes.

De ambulantibus in ſomnis.

Pro quo facto notandum eſt etiam quòd nonnulli ſic in ſomnis etiam verè operantur opera vitæ, vt videantur etiam vigilare. Cognoui ego virum ſomniantem ambulare, loqui, & quod plus eſt, perſonas obuiantes cognoſcere: cum eiſdem loqui, ab eis occurrentibus diuertere, & eaſdem quandoque percutere, illum tamen pro tunc dormire omnibus notum erat, & experientia comperiebatur. Inſuper ipſe confitebatur poſtmodum in vigilia, quòd ſomniauerat quidem ſe alia feciſſe.

Quidam ſomnians concionatur.

Quinimo quidam patruelis meus & comprofeſſor dum prædicationi iuuenis inſiſteret, pro nimia cordis anxietate de nocte ſurgebat ſomnians, & aſcendens ſuper quandam porticum, quæ prædicaturus fuerat ordinatiſſimè, quaſi populo prædicabat, vociferationibus magnis omnes à ſomno excitans & conturbans.

Alium noui hominem de nocte ſom

Somnians quidam ſcribit.

ſomniantem & ſic in ſomnis de cubili ad ſtudium realiter pergentem & ibidem per multas lineas rectè ſcribentem ſine lumine, & manè quòd ſe tantùm ſomniaſſe putauerat, verè factum inueniebat.

Quæ quis ſomnians interdum effecit Sathan.

Veruntamen & hoc etiam; quod diximus verum eſt, quòd videlicet vnus Diabolus efficit ea, quæ alius aliquis facere ſe ſomniat. Econuersò etiam aliquis verè & ſanus in vigilia operatur, alicubi deportatus à malo ſpiritu, vel à bono, cuius loco ſpiritus aſſumpto ſimili corpore, alibi dormire videtur. Huic enim quid ſimile per ſanctos Angelos factum creditur, iuxta ea quæ leguntur in hiſtoriis authenticis.

S. Ambroſius dormiens Mediolani officium exequiarum perfecit Turonis.

Legitur enim de beato Ambroſio, quòd cùm miſſam Mediolani caſu celebraret, hora exequiarum S. Martini, qui Turonis defunctus erat, ſuper altare caput inclinans ſpacio trium horarum dormire viſus eſt: qui poſtmodum excitatus, vt videbatur, à clericis cauſantibus populi tædium in expectando benedictionem & Miſſæ finem, dixit officium exequiarum fratris ſui Martini ſe perfeciſſe Turonis. Quo in loco etiam in tantæ rei fidem, vt fertur, chirothecam dimiſit, vt iam ex aſſertione eius quàm ex ſigno prædicto veriſſimè corporaliterque illis interfuiſſe credendum ſit: & loco eius Angelum altari aſtitiſſe. Mediolani in aſſumpto ſimili corpore. Implicat enim idem corpus in pluribus locis ſimul tempore inueniri, vt Theologi communiter tradunt.

Chirotheca S. Ambroſij vnde Turonis aſſeruetur.

S. Clemétis guttæ vnde Piſis habeantur.

Huic etiam non diſſimile, contigit beato Clementi, Petri ſucceſſori. Cùm enim Miſſam Romæ celebraret, ſtatim obdormire viſus eſt, & poſt tres horas ad ſeipſum reuerſus, vt videbatur, excuſationem populo attulit, quod iuſſu beati Petri ſibi neceſſarium fuit illo temporis ſpacio Piſanam Eccleſiam, quæ diuo Petro dicata fuerat, conſecrare. In cuius rei fidem indubiam, tres guttas proprij ſanguinis Piſis in Eccleſia illa reliquerat ſuper marmoreum lapidem: quæ in hanc vſque diem in ſumma veneratione habentur in Eccleſia cathedrali ciuitatis illius.

Ex quo patet quòd Angelus in figura ſancti Clementis Romæ fuit pro tempore, quo factus ipſe corporaliter Piſis erat ab Angelo deportatus, & inde Romam itidem creditur fuiſſe reductus. Secus autem de vtroque fuiſſet æſtimandum, ſi dixiſſent ſe ſomniaſſe.

Pari modo igitur affirmantibus ſtrigibus, quòd corporaliter vadant ad curſum, credendum eſt. Et ſi videantur, interim alicubi dormire, æſtimandum eſt eſſe Diabolum in illarum forma ſeu figura.

Quandoquidem tamen ſuis etiam artibus Magicis efficiunt, vt imaginaria tantùm viſione cognoſcant, quæ realiter ab aliis conſodalibus fiunt in curſu: & hoc vt labores euitent atque pericula: quod quandoque facere præſumendum eſt tales perſonas dum corporaliter infirmantur.

Potes autem, ſi vis *in Malleo Maleficarum* videre, quem obſeruant aliquæ Maleficæ modum ad id quod diximus aſſequendum. Dicere autem quòd ſemper ſic accidat, imò quòd ea quæ à ſtrigibus enarrantur non poſſint realiter accidere, videtur & hiſtoriis & ſacris literis, veluti deductum eſt, repugnare, adeoque contra vulgatiſſimam experientiam loqui, vt ſtoliditatem id potius præferat, quàm obſtinationem ſine ſcientia. Hæc etenim obſtinatio, vt in plurimis admiſcetur craſſitudini talia dicentium, ſeu negantium ea quæ

diximus vetè contingere. Et hæc de ſecundo principali.

CAPVT. XII.

Eſſe firmiter credendum atque nullatenus dubitandum prædicta omnia eo modo contingere quo ab Inquiſitoribus affirmantur, ratione ex eorundem Inquiſitorum iudiciis ſumpta.

ESſe autem procul omni dubio credendum hæc taliter euenire, prout communiter à dominis Inquiſitoribus affirmatur, quod tertio loco tractandum eſt, & non niſi proteruos vel ignorantes negare poſſe talia ſic contingere, ſicut in proceſſibus eorum habetur, tribus rationibus perſuadetur. Quarum prima talis eſt, Vnicuique in arte ſua perito & experto credendum eſt. k. Expertus enim certus eſt, & magis quàm ſciens non expertus, vt habetur *ex proœmio Metaphy.* Non minus etiam inhærendum eſt expertorum & ſeniorum ſententiis ſine demonſtratione, quàm demonſtrantibus ipſis, vt dicit Philoſophus *6. Ethicor.* Certiſſimus ergo erit, & conſequenter ei maxima fides eſt adhibenda, qui ſimul ſapiens fuerit & expertus: Fides enim non niſi ob certitudinem facti vel dicti, qui putatur ab aliquo poſſideri, adhibetur illi.

Qui ſimul ſapiens eſt & expertus, eſt fide dignissimus.

Patres autem Inquiſitores, vt in pluribus ſunt viri peritiſſimi, tam in iure, quàm in ſacra Theologia. Ad Theologos autem & Canoniſtas pertinet determinare an prædicta impoſſibilia ſint aut poſſibilia, credenda vel non credenda: ſunt etiám iudices ſuper diſpoſitiones & teſtificationes factas de talibus, & ſuper confeſſiones eorum, an impoſſibiles & veriſimiles, aut certè ſint deriſibiles, an à fatuis, vel certè ab his, qui ſuæ mentis compotes ſunt, factæ fuerint, quomodo, qua aſſertione prolatæ, quàm efficacitet comprobaræ, & conſequenter in talibus iudicandis ſuper omnes expetti ſunt.

Cùm ergo proprer hæc ipſa quæ confitentur, iuridicè ſint infœlices iſtæ perſonæ ab Inquiſitoribus grauiſſimo iudicio condemnatæ, nemo debet eſſe tantæ temeritatis, vt eorum ſic damnet iudicia, vt deludenda & execranda imò iniquiſſima putet, quòd non niſi pro ſomniis, vel pro his, quæ in ſomnis accidunt, acerrimis tormentis afficiant, & demùm crudeliſſimè perimendos trahant homines innocentes. Siquidem ſecundùm ſacros Doctores, nemo propter ea quæ in ſomnis appetit, ſeu eriam operatur, niſi aliud interueniat, peccate poteſt. Vide pro hoc, ſi lubet, ſanctum Thom. 4. *diſt. 9. art. 4. quæſtiuncula. 1.* Sed & ſi quod eriam in ſomnis crimen pet accidens quis admittar, ex hoc ipſo, quod in ſomniis perficitur, leuius iudicatur: quadoquidem homo pro ſtatu illo plenum non habeat & liberum in operibus ſuis iudicium.

Nemo propter ſomnia punitur.

Cenſendum igitur & ab omnibus firmiter credendum eſt verè conringere, & in corpore perfici: prout ab Inquiſitoribus iudicantur hæc ipſa fieri.

Confirmatur autem hæc tatio adhuc ex tribus: Primò Inquiſitores, vt in pluribus ſunt viri religioſi optimæ famæ, & integerrimæ vitæ: qui ex eo quod religioſi, Deóque dicari ſunt, magis ad clementiam & miſericordiam inclinantur quàm ad ſeueritarem: in hoc ſui Saluatoris imitantes veſtigia, qui diues eſt in miſericordia. Ex eo verò quòd perfecto religionis ſtatui copulant opera propria ſanctitatis & innocentiſſimæ vitæ

Inquiſitorum locus à miſericordia. A iuſtitia.

Vitam hominis sine ratione perdere, omnium iniustitiarum summa est.

vitæ cum odore optimæ famæ: quam ne amitterent, expediret eis secundum Apostolum magis mori, necesse est, vt omnem abhorreant iniustitiam: & præcipuè vbi agitur de vita hominis: quam sine ratione perdere, omnium iniustitiarum summa est. Cùm igitur in his iudiciis videantur & sint potiùs seueriſſimi, nec acquiescant cuiusquam precibus seu lachrymis: euidentissimum præfert hoc iudicium, non nisi ex sua summè rationabili: & non nisi vbi misericordia censeretur summa credulitas apud Deum & omnes homines, qui ea quæ Dei sunt, sapiunt, id eos efficere. Quod tamen non esset si talia quæ narrantur, & propter quæ striges comburuntur, illusiones essent vel somnia.

Confirmatur secundò illa prima ratio, sic: Ea quæ de peritorum consilio iudicantur vera, non sunt falsa censenda ab aliis. *p.* Sed contra tres maledicas personas non procedunt Inquisitores, nisi de consilio peritorum, tam in Iure, quàm in sacra Theologia: & regulariter non nisi de consilio & consensu Domini Episcopi ciuitatis, vbi iudicium hoc exercetur, vel eius Vicarij, qui vt in plurib⁹ periti sunt saltem in iure Canonico. Ergo quod ab eis verum vel iustum esse determinatur, non debet (ab imperitis præcipuè) tam facile condemnari.

Sed neque hi, qui verè sapientes sunt naturalique mentis elegantia & nobilitate pollent, in hoc contra peritorum consilium se opponere vel præcipites contradicere debẽt, vt multi imperitorum faciunt, sed matura cogitatione priùs cuncta librantes, disputatiuè potiùs, quàm sententiam proferendo, si talis opinio sibi nunùs placeret, vel apud eos rationes inductæ non viderentur efficaces, aut ineuitabiliter concludentes opinionem suam vrbaniter in medium afferent. Quod & gratissimum foret Inquisitoribus, vt literali discussione magis veritas eluceret.

Inquisitoribus quomodo rationandum.

Vbicunque autem officium exercetur (quod contingit per singulas ciuitates Christianorum in Europa per institutos Apostolica delegatione Inquisitores, & ab eis factos Vicarios) Doctores ad consilium contra striges vocati, semper in hoc vnum omnes, vel pro maiori parte conueniunt, quòd prædicta fiunt realiter, & in corpore, & super hoc extant processus, & consilia innumerabilia. Ergo per locum ab authoritate peritissimorum & sapientum, quorum non est numerus, quia per totam Christianitatem tam nostra, quàm exacta ætate facta sunt, hæc omnibus persuaderi, nullúsque dubitationi locus manere debet, quòd prædicta fiant corporaliter vt præfertur.

Confirmatur & tertiò præmissa ratio sic: Id toleratur ab Ecclesia: vbi etiam agitur de huius tertij præiudicio maximo: quia tam in bonis exterioribus, quàm in fama, quàm etiam in bonis corporis vsque ad crudelissimam vitæ priuationem, non est falsum æstimandum aut iniquum, si fiat hoc ordinariè, iudicialitérque ab officialibus per sedem Apostolicam institutis. Nam id esset de summa negligentia Romanam Ecclesiam fugillare, imo de summa crudelitate & iniustitia reprehendere & calumniari. Quandoquidem inquisitores non nisi vt delegati summi Pontificis hæc efficiant, à quo principaliter pendet quicquid per eos iustè, vel iniquè, ipso præsertim sciente, fit. Propter quod

quod ſi in hoc iudicio inueniretur iniquitas, ipſi principaliter imputandum eſſet, ſi taceret, aut non prohiberet. Quod quia non niſi temerarium eſt, ideo nullus poteſt niſi ignarus, vel valdè præſumptuoſus iſta negare ſic contingere, prout ab Inquiſitoribus comprobantur.

k *L. ſemel. C. de re mil. lib. 12. & l. 1. in prin. ff. de ve. inſpi. & vtrobique per Bar. & no. in c. propoſuiſti, de probatione.*

Quod iudex tacite, rectum præſumatur. l *Et hinc prouenit quòd rectè factum præſumitur, quod facit index. ff. de acq. poſ. l. iuſtè.*

m *Prout tradi conſueuit in cap. maiores. §. verum de bapt. per illum text. in Cle. 1. de pœ. Et per Alb. de Roſ. in l. diuus. ad ſi. ff. de off. præſ. Iaſ. in l. vt vim. col. 6. in prin. ff. de iuſt. & iur.*

n *Tu adde tex. in l. iſti quidem ad ſi. ff. quòd metus cauſa, & latè Barb. in c. p. in præſentia. col. 69. de prob. vbi non init de dicto Apoſt. hic alle. facit id quod idem Barb. trad. in conſ. 55. col. 14 primo volumine.*

o *Arg. d. c. 2. de no. op. nun. cum aliis ſupr. alleg.*

p *Vt patet ex no. per Abb. & mod. in c. p. propoſuiſti. de proba. ſuprà etiam alleg.*

q *Veritas enim hinc inde exagitata magis reſplendeſcit in lucem, vt dicit reg. in c. graue. 35. q. vlt. & gl. in eo. cum Ioan. eremita. de fid. inſt. Bene facit tex. in §. illud quæſitum cum ibi no. per Chriſtop. Inſti. de rer. di.*

r *Vt patet ex his quæ habentur in l. quæ dotis. ff. ſo. ma. per Bar. & Doc. & per not. in c. 1. de of. de'e. cum multis ſimilibus quæ allegari poſſent.*

CAPVT XII.

Ad idem ſecunda ratio ſumpta ex textuum multiplicium aſſertione fidei, omnique exceptione maiori. Et vnius reſponſionis reprobatio.

PRobatur etiam hoc ipſum quod aſſumpſimus, alia principali ratione, quæ talis eſt: Quod ab innumera multitudine perſonarum promiſcui ſexus aſſeritur, & vbique locorum variiſque temporibus vniformiter quaſi vno ore loquerentur omnes, ſemper affirmatur, procul omni dubio credendum eſt, & nulla cunctatione negandum vbi præcipuè talium teſtimonium in cauſa fidei admittatur in iure: & tam contra ſe quàm contra alios hæc ipſa rite coram iudice manifeſtent: etiam hi qui ſibi vitam donari deſperant ſicut contingit his qui in hæreſim ſunt relapſi, vt non iam timore mortis, niſi confiteantur, incurrendæ, ſuſpicari poſſit eos talia propalare. Hæc autẽ omnia incurrunt in iudicio iſto: imò ſæpe quoque cùm ſibi vitam iam donatam alij ſciunt, idipſum manifeſtant: vt non iam timore imminentis pœnæ, id quis iudicare poſſit ab eis confiteri: cùm etiam plurimi concutrant ad hoc pueri, puellæ & id genus innocentes & ſimplices, quorum ſic facilè deprehenditur ſi fingerent mendacium: qua ratione puerorum teſtimonium certiſſimum dicitur.

Puerorum teſtimonium certiſſimum.

Plures, item, qui poſt conuerſionem ſunt integerrimæ vitæ ac ſplendidæ famæ, & plures aliæ conditiones concurrunt, quibus redduntur teſtes fide digni, & omni exceptione maiores. Et præcipuè etiam in cauſa fidei, vbi omnes etiam capitales inimici

Etiam capitales inimici admittuntur in teſtes cõtra hæreticos.

mici admittuntur in teſtes, quantumcunque alio quin flagitioſiſſimi, vt patet *in c. in fauorem. &c. Accuſatus. de hæret. in ſexto.* Si enim tali tantæque multitudini non eſſet fides adhibenda de talibus, quaſi de non viſis: pari ratione nulli credendum eſſet, vbi quis ea referret, quæ is, qui audiret non per ſe cognouiſſet. Et ſic periret humanæ conuerſationis ſolatium, neque daretur diſſenſionum terminus.

In Epiſc. copatu Comenſi ſingulis annis mille ſtrigæ incinerantur.

Talem autem tantámque eſſe multitudinem eorum, qui iſta fateantur fieri corporaliter, iam vniuerſo orbi eſſe poteſt exploratiſſimum, ex multitudine eorum, qui propter hæc ſub iudicio Inquiſitorum per omnem Chriſtianorum regionem cadunt: ita vt millenarium ſæpè numerum excedat multitudo talium, qui vnius anni decurſu in ſola Comenſi diœceſi ab Inquiſitore, qui pro tempore eſt, eiúſque Vicariis, qui octo vel decem aut plures ſemper ſunt, inquiruntur & examinantur, & annis penè ſingulis plus quàm centum incinerantur.

Quod ſi quis huic rationi ſe opponat, dicens, eo merito, tantæ etiam multitudini non eſſe credendum, quod deludatur ~~à Diabolo~~, quòd hinc manifeſtum fieri poteſt, quod incredibilia quædam narrant, & ea ipſa, quæ facultatem noſtræ cogitationis aut conditionis videantur excedere: quinimò naturaliter contingentibus comprobatíſque aduerſari. Vnde propter hoc, quòd iſta negentur, non videtur ſequi humanæ conuerſationis, quæ circa naturaliter poſſibilia contingentiáque obſeruatur, aliqua perturbatio.

Quærendum profectò eſt ab his qui taliter ſe opponunt, vndénam ipſi nouerint talia quæ referuntur non eſſe vera ſed Diaboli deluſiones. (Si quidem omnes credunt, vel verè vel deluſoriè iſta contingere, quæ à tanta multitudine confirmantur. Si enim ex naturali poſſibilitate vel contingentia, aliquod horum duorum deluſionem inquam Dæmonum, vel ipſum narratorum euentum, verè contingere credendum ſit: quia videlicet alterum horum magis poſſibile eſt vt eueniat quam aliud, id profectò magis erit vel æquè poſſibile vel fide dignum, quod naturaliter noſtræ magis vel æquè fuerit conſentaneum & propinquum. Nam & poteſtas Dæmonis ibi minor apparet, vbi factum vel faciendi modus virtuti naturali noſtræ magis etiam appropinquat. Quantò enim effectus naturam noſtram excedit, tantò maiorem prætendit cauſæ virtutem. Difficile autem iudicare poſſe videtur, quidnam horum magis naturalem facultatem excedat Dæmonis, hominem, inquam, corporaliter per aëra ad longinqua perferre loca, cibos & voluptatis omnis materiam præparare atque offerre, ſe etiam in forma humana familiarem & ad vota obſequioſum reddere. Hæc enim eorum ſumma eſt, quæ ab his enarrantur perditis hominibus veluti mirabilia. Aut certè ſit in hominum phantaſia ſubtiliter operari circa ſpecies formandas, componendas, & ſeparandas, circa etiam ſpirituum motus, vt hæc omnia, quæ ab his narrantur, videantur corporaliter euenire: quæ tamen non niſi (vt ipſi contradicentes autumant) phantaſticè contigant.

Quantò effectus naturam noſtram excedit, tantò maiorem prætendit cauſæ virtutem.

Imò ſi quis diligenter aduertat, inueniet hoc ſecundùm naturalem potentiam procul dubio magis excedere quàm primum & conſequenter minus eſſe debere ſecundùm eos credibile. Quòd quidem per comparationem ad potentiam noſtram

Possit ille respondere potentia.

facile liberabitur, ac perpendi subtiliter poterit. Quod enim magis excedit facultatem noſtræ naturalis virtutis atque potentiæ, magis eſt etiam in ſe ſupernaturale, maiorémque depoſcit abſolutè virtutem. Cùm enim poſſibile reſpondeat potentiæ vt illius obiectum, & ex hoc eidem proportionetur: ſecundùm exceſſum rerum poſſibilium in eſſendo, erit & potentiarum proportionatarum exceſſus in virtute. Minus autem ab homine factibilis eſt tam artificio phantaſmatum, ſpecierum, ſpirituum, atque motuum diſpoſitio in potentiis animæ, vt vera videantur, quæ phantaſtica ſunt, & vt qualia velint per has ſpecies ordinatas pro voto repræſentari, ſtatim appareant, quàm talia quæ per ſtriges narrantur, corporaliter fieri.

Artificioſa phantaſmata.

Neminem quippe Medicorum, aut Aſtrologorum eſſe puto, & nunquam fuiſſe relatione vel lectione cognoui, qui talia efficere potuerit, aut etiam attentauerit, cùm neque etiam determinata ſomnia per artem poſſit homo cauſare, quæ determinationem minorem naturaliter habent, minúſque trahunt extra ſe hominem, quàm ratus, vel alienatio talis à ſenſu, qualem has perſonas pati neceſſe eſt, ſi deludantur. Quilibet enim poſt ſomnium cognoſcit ſe ſomniaſſe, vt *ſuprà* probatum eſt, & patet experientia.

Determinata ſomnia homo non poteſt cauſare.

Neque adhæret quis ſomniis quaſi rebus dũ euigilauerit, prout ſtriges facere opinantur hi, qui talia quæ narrantur, corporaliter contingant: Tum quia ſpecies illæ motúſque phantaſtici exteriori ſenſu cadere nullatenus poſſunt, & conſequenter circa talia nullus incumbit artifex, cuius ſententia practica vel notitia: ſenſibilia à quibus cauſata eſt, tantùm pertractat, qualis eſt homo: Tum quia communis hominum eſt ſententia, naturalique veluti compertum lumine abſque cunctatione aliqua pronunciantur ab omnibus, hæc non humana, ſed ſuperiori aliqua virtute fieri. Quæ communes animi conceptiones, cùm ex hoc ipſo naturales conuincantur, quòd omnibus vel etiam pluribus ſeſe offerunt, ſi falſo inniterentur falſitatem profectò retorquerent in authorem naturæ.

Concludendum eſt igitur, hominẽ naturali virtute nequaquam facere poſſe, quòd aliquis ita deludatur atque deſipiat, vt vetè ac corporaliter fieri putet, quòd non niſi phantaſtica viſione contuetur. Ea verò quæ ab his nequiſſimis narrantur in cutſu contingere, quoad multa ſubſunt etiam humanæ facultati, vtpote quæ vel viribus, vel ingenio poſſunt ab homine vel perfectè fieri, vel ſaltem imperfectè, ſeu aliquid pro parte ſimile.

Quò enim ad ciborum præparationes ac voluptatum expletiones, nullas eas dubitat habere poſſe authorem hominem, nedum quales narrantibus ab illis, verùm etiam maiores, quam procurent Dæmones: non autem quàm procurare ſciant, aut poſſint: cum ſaporem & qualitatum proportio, quæ voluptatem afferat, eis melius innoteſcat, & ad illum citius & facilius mouere valeant quam hominum quicunque.

De delatione dæmonis per ſimile de bõbardis.

Quò verò ad corporalem hominum delationem per tanta terrarum ſpacia breui temporis decurſu, licèt homini ſit naturaliter impoſſibile: aliquid tamen quoad genus ſaltem operis, ei ſimile per humanum ingenium procurari ac fieri poteſt, vt patet de proiectione quaſi ſubitaneæ magni lapidis, vel alterius cuiuſuis

corporis

corporis mineralis molis per multa millia paſſuum ingenio tormentorum ſeu bombardarum, Magis ergo à poſſibili recedit, & conſequenter maiorem exigit virtutem atque potentiam, quicquid præter naturam mirabile ſit in imaginatione, quod ſit etiam præter naturam ſed ad extra & corporaliter. Et ſic Dæmon non minus impoſſibile, vel magis factibile, illud erit, quàm iſtud: neque hoc igitur minus debet quiſque credere ab eo fieri, quàm illud.

De aëreo corpore Dæmon.

Quantùm verò ad operationem Dæmonum in aſſumptis corporibus aëre condenſato, & in humanam figuram effincto, non maiorem id in Dæmone potentiam arguit, quàm prædicto modo ſpecies in phantaſia cõponere, quæ corpora, quæque quaſi vera præſentent, cùm maioris ſpiritualitatis ſit phantaſtica ſpecies, quàm aër, & præcipuè condenſatus. Vnde minus poteſt illa (ſi corpoream vtriuſque naturam conſideremus) repræſentare corpora dẽſa, quàm aër.

Quantùm etiam ad motum localem, qui in his efficiundis interuenit, minus ſunt eius capaces ſpecies illæ, quàm aër: cùm illæ per accidens tantùm, aër autem per ſe etiam moueatur. Corpus enim eſt aër: ſpecies autem illæ non niſi corporalia ſunt accidentia: quæ etiam ſi æqualiter motum localem admitterent, etiam ratione ſubiecti, non minorem tamen ille motus in Angelo mouere virtutem argueret, quàm motus interueniens in formatione corporis illius aërei, eò quòd æqualiter quoad motum localem corporalia quæque virtuti angelicæ ad nutum obediant. Sic igitur ex his omnibus patet non eſſe minus credibilia, eò quòd non minus poſſibilia Dæmoni quæ narrantur ab his perditiſſimis perſonis corporaliter fieri, quàm eadem phantaſticè ſolùm cum tanta contingere deluſione, vt pro certo vera credantur, quæ falſa ſunt & vana, veluti vulgus eſſe putat.

CAPVT XIV.

Improbatio vnius euaſionis ad prædictam rationem.

FOrtè quis iterum contra prædictam rationem ſe opponet, invalidámque reddere conabitur, ex eo quòd capitulum *Epiſcopi* 26. *q.* 5. dicit, tales vel ſimilis ſectæ perſonas deludi à Diabolo: & per conſequens non verè poſſe cognoſcere fieri quæ narrantur mala: neque huiuſmodi perſonas maleficas. Qui ſi etiam corporaliter contingeret, aliquas perſonas ſic portari, & facere mala quæ confitentur, quamuis poſſet ſibi contra ſe teſtificanti, ſiue ſe accuſanti credi, non tamen accuſanti aliàs: eo quòd neſciant an verè ibi ſint illæ perſonæ, quæ ibi eſſe videntur: cùm poſſit Diabolus perſonam ſeu figuram illarum prætendere, dum ipſi domi reſident: vnde talium teſtimonium nullatenus acceptandum videtur in præiudicium tertij.

Sed ad hanc euaſionem explodendam, ſuppoſito etiam quod capitulo illi fides præſtari debeat, quòd infra diſcutietur, iam præparata via ſuperius ampliſſima eſt, dum apertiſſimè cognoſcitur per ea etiam, quæ per ſacras literas notiſſima comprobantur: familiaríque experientia negari non poſſunt, omnes facilè poſſe diſcernere differentiam ſtatus vigilantis & dormientis, & præſertim in ſeipſo. Nec poteſt Diabolus quacunque virtute conatúque maligno, ſic homines extra mentem ponere, quin vigiliæ ac ſanitati reſtituti cognoſ-

cant, quòd alia viſione, quàm corporali, alióque modo quam vtendo ſenſibus exterioribus cognouerunt omnia, quæ ſibi viſa ſunt videre, quando à Diabolo ſupponuntur: deluſi. Vnde cùm perſeuerent in confeſſionibus contra ſe, dum ſanæ mentis ſunt: dum Diabolo etiam abrenunciauerunt, ad Chriſtum conuerſi: & ſemper aſſerant talia ſibi in vigilia contigiſſe, dum plenè ſenſibus vterentur, non eſt viri prudentis velle ſine ratione negare, ea quæ tales experiri ſe conſtantiſſimè aſſerunt experientia ſenſuum, qua nulla apud nos clarior & efficacior eſt cognitio.

Et ſicut verè ſupponendum eſt contingere, quæ circa ſe facta narrantur, non minus veriſimile eſt circa conſodales & alias perſonas, quæ adeſſe contuentur, idem realiter & verè accidere, cùm præſertim ſæpè, imò ſemper, contingat plures ex condicto ſimulire vel deportari, ſimúlque redire, vt patet ex proceſſibus.

Neque etiam maior ratio eſt quòd vnam magis quàm aliam deludat Diabolus, quoad hoc: cùm præcipuè magis deſideret, quæ in contemptum Chriſti & Fidei fieri per eas procurat, in vigilia perfici, quàm in ſomnis vel in mentis alia quacunque alienatione, cùm maius in vigilia peccatum incurrant, & ſi æquè facilè Diabolo vnum vt alterum efficere, vel etiam facilius ſi illi vigilantes portare quàm dormientes deludere, vt *in præcedenti capitulo* inductum eſt.

Facilius Diabolo eſt, vigilantes portare, quam dormientes deludere

Quòd ſi contra ſe teſtificantibus in iudicio talibus (non obſtante quacunque Diaboli deluſione) fides eſt adhibenda, vt deductum eſt, ſequitur ineuitabiliter quod & teſtibus contra tertium eſt credendum, ſi attendantur ea, quæ dominis Inquiſitoribus & Iudicibus fidei ſemper euenire comprobantur. Hoc enim ab eis quotidiana experientia practicatur, quòd accuſati per ſocios criminum, licèt ferè ſemper in principio iudicij negant, in proceſſu tamen omnia cõfitentur, & rariſſimè contingit oppoſitum. Et qui hoc proteruè negaret, habet quoque proceſſus omnium Inquiſitorum falſos aſſerere, quòd planè apud nos inſanos execrabile reputatur.

Et ſi aliquando contingat, tales non confiteri, hoc ideo eſt quia iudices vel nolunt, vel qui vellent non poſſunt, vt par eſſet iudicium proſequi, dum ab his impedimentum aliquando prouenit, qui debuiſſent Inquiſitoribus facere. Non enim omnia per ſe poſſunt Inquiſitores, &c. Propterea verò, quæ ratiſſimè contingunt, non debent omitti quòd regulariter accidit. Sicut non obſtante, quod in aliis etiam iudicibus quando contingat, innocentes damnari falſiſque teſtibus & accuſatoribus fatigari non interponitur iudicium contra reos nec minor adhibetur fides teſtibus aliis vel accuſatoribus.

Propter rariſſimè contingentia, non debét omitti regulariter accidentia.

Quòd ſi econtrà quis inducat, quòd ſceleratæ illæ mulieres, de quibus loquitur *d. c. Epiſcopi* aſſerebant in vigilia poſitæ ſe realiter per multa terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio deportari: & tamen ibi determinatur, quòd erant à Diabolo deluſæ. Reſpondetur quòd mulieres illæ non ſolùm in ſomnis, ſed etiam in vigilia tenebantur à Diabolo captiuæ per infidelitatem, vt ibi dicitur. Vnde facile poterat eas in vigilia deludere, ſicque in earum mentibus & imaginatione agere, vt ſibi ipſis perſuaderent & aliis ſibi verè contigiſſe, quod in ſomnis accide-

rat.

rat. Sicut etiam phreneticis dum patiuntur, etiam ſi vigilent videntur vera eſſe quæ vera non ſunt. Liberati autem poſtmodum ab infirmitate, cognoſcunt diſtinctionem ſtatus ſanitatis à ſtatu infirmitatis : & quòd illa, quæ ſibi vera videbantur, dum languerent, falſa fuerant Perſonæ autem, quæ ſe vel etiam ſocios accuſant in iſta ſecta non amplius ſunt in Diaboli poteſtate. Nam ſemper hoc faciunt dum ſani ſunt mente & corpore, & poſtquam Diabolo abrenunciarunt, & peccatum ſuum confeſſi ſunt, non ſolùm audacialiter, ſed etiam ſacramentaliter prouidentia dominorum Inquiſitorum, qui earum conuerſionem & ſalutem deſiderant. Ratificant enim & confirmant in fine iudicij, quæcunque tam contra ſe, quàm contra alios antea ſunt confeſſæ. Et ideo patet, quòd hæc ſecunda obiectio non militat.

Vlterius contra illam primam euaſionem dicendum eſt, quòd ſicut Dei præueniente miſericordia, non poteſt Diabolus deludere, niſi eos, quorum mentem primò ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, vt dicitur in *dict. c. Epiſcop.* Ita credendum eſt nullius perſonæ figuram, vt de tanto crimine accuſetur, poſſe prætendere, niſi eius, quem ſibi iam per ſimilia crimina deuictam eſſe ſciuerit, & multoties realiter cum aliis ad ea perpetranda conuenerit.

Et propterea non debent Inquiſitores omittere contra tales accuſatos procedere, eò quòd ex hoc ipſo, quòd ſic accuſantur, etiamſi aliquando non verè ac corporaliter peregerint, ea de quibus accuſantur, vehemẽter tamen ſuſpecti ſunt, quòd de flagitioſiſſima tali ſecta ſint, & præcipuè ſi plures teſtes in idem contra aliquem concurrant, variiſque temporibus, & ſi aliàs etiam malæ ſit vitæ vel famæ. Neque enim Deus clementiſſimus diu permitteret innocentes de tanto crimine accuſari, & eſſet de omnibus par ratio, quòd Diabolus omnium perſonarum figuras prætenderet diuerſis temporibus, quod patet falſum: quia tales innocentes non ſolùm pauci eſſe creduntur in comparatione aliorum contra quos Inquiſitores procedunt in aliqua ciuitate vel terra: ſed nulli adhuc ab Inquiſitoribus tales inuenti ſunt eſſe deluſi, licet aliis narrantibus dicatur quandoque tale quid contigiſſe. Omitto contra eandem euaſionem afferre indicia apertiſſima de reali deportatione, quæ tam ante, quàm poſt deportationem in plena vigilia contingunt, quorum in hoc opuſculo inferuntur plurima, vt præcipuè *infrà* patebit.

CAPVT. XX.

Ad eandem euaſionem præcludendam, alia deductiones inuictæ.

AD eandem euaſionem primam excludendam, aliam deductionem affero, quæ tam ex dicto capitulo, quàm ex aliis determinationibus ſummorum Pontificum robur accipit.

Ex illo namque capitulo habetur duplex modus, quibus Diabolus poteſt homines deludere, vel decipere. Vnus oſtendendo in ſomnis, ſeu in ſpiritu, aut in viſu quod non eſt.

Alius in vigilia prætendendo formam alicuius, ſicut contingit in apparitionibus Diabolicis, puta: cum Diabolus aſſumens corpus aëreum, format aliud in ſimilitudinem hominis vel mulieris, vel beſtiarum. Sicut ſæpè legitur in Sanctorum hiſtoriis.

Primo autem modo posse deludere probat *d. c.* per secundum. Secundo verò modo probat per Apostolum 1.*Cor.*9. dicentem, quòd Diabolus transfigurat se in Angelum lucis, quia videlicet aliquando apparet in forma boni Angeli, & multò magis potest apparere in forma hominis vel bestiæ. Potest ergo sic hominum phantasmata ordinare vt videatur eis videre quæ non vident, & esse, quod non est, quod maximè contingit in somnis. Potest & alio modo deludere per præstigium, vt confitentur omnes tam Theologiæ, quàm Canonici iuris cultores.

Non negat etiam capitulum illud, Diabolum posse de loco ad locum homines portare. Hoc enim negare esset hæreticum, dicente Iob, quod non est potestas, quæ ei valeat compari super terram: imò etiam contra veram philosophiam hoc esset, quæ virtutem substantiæ separatæ omni corpori præfert. Sed solùm adducit & astruit capitulum illud, quòd non portentur tunc ad sequendum aliquam veram Deam, eique seruiendum, propter quæ videbatur illis sceleratis mulieribus quòd realiter portarentur.

Substantiæ separatæ corporibus præferuntur.

Ex illo ergo capitulo iuncta fide & philosophia habetur esse possibile. quòd Diabolus has maledicas personas portet: & per diuersarum rerum apparitiones prædicto etiam secundo modo deludat. Possibili autem posito inesse, nullum sequitur inconueniens, præcipuè si sacris literis, vel determinationibus Ecclesiæ non repugnet.

Possibili inesse posito nullum sequitur inconueniés

Ponatur ergo per casum possibilem, quod contingat multitudinem personarum, sic à Diabolo congregari, & induci ad abrenunciandum fidei, contemnendum sacra, aliáque facienda, quæ narrantur de strigibus, ex quibus meritò veniunt ab Inquisitoribus & fidei iudicibus puniendæ.

Tali autem casu posito, quærendum est, quomodo poterit iudex in eorum notitiam deuenire, si non credendum sit complicibus & sociis horum criminum, qui deprehensi sunt, & iudicialiter confessi. Neque enim alius homo potest ista cognoscere: & hi, qui de tali societate supponuntur esse, terribilibus sacramentis se astringunt, ne se inuicem aliquatenus accusent, neque factum propalent: nisi fortè causa seductionis alicuius: etiamsi contingat aliquem hanc datam conseruare fidem, horribiliter vapulat à consociis vel à Dæmone, nisi fortè sint in fortiis Inquisitorum: licet etiam neque sic quandoque possint euadere. Quomodo ergo tam accerrimi hostes fidei tollentur, de terra, vt intendit sancta mater Ecclesia.

Quis autem audeat præsumptuosus vel sciolus dicere quòd licet iste modus delusionis sit Diabolo possibilis, non tamen vtitur illo, neque illum Deus permittit. Num de permissione Dei debet quis sentire aliter quàm sancta mater expoſcat Ecclesia, & rerum ostendat euentus? Vbinam autem habet quis Ecclesiam docere, quòd hæc Deus non permittat. Quin etiam oppositum illam sentire ex hoc dignoscitur, quod authoritatem & omnem fauorem præstat Inquisitoribus contra tales nequissimas personas. Euentus quoque & frequentissima apertáque indicia idipsum docent: Iudices omnes fidei & innumerabiles consiliarij sic esse iudicant: testes infiniti idem affirmant. Quomodo ergo potest quis sapiens astruere id impossibile, aut etiam non de facto

De permissione Dei nemo aliter sentire debet, quam Ecclesia.

contin

contingere? In hoc diſcernant omnes, ſi ratione mouentur, aut voluntate, ſeu quomodolibet alia ſiniſtra cauſa vel intentione.

Et caſum quiſque ponat ante oculos ſuos, quòd ſit ipſe iudex aut gubernator in aliqua ciuitate Eccleſiæ, vel cuiuſcunque principis, & compareat ante eum, qui dicat ſe hominem audiſſe dicentem, quòd conuenientium incurſu duo ciues tractarunt, dum ibi eſſent, tradere ciuitatem hoſtibus Eccleſiæ vel principis, & quòd vocato homine illo, ſic eſſe ab eo diſcat, vt à teſte de viſu & id quod in tali caſu crederet, aut faceret, ſi iudex eſſet: vel certè fieri conſuleret, ſi conſiliarius eſſet, vel aſſeſſor iudicis, faciat oro vel non minus credat, aut fauorem præſtet Inquiſitoribus, qui prædictis modis ſimilia cognouerit, contra Chriſtum in tali curſu fieri, vel tractari, ſi verè Chriſtianus eſt.

Præterea Eccleſia hæc eſſe poſſibilia, imò de facto contingere credit, non ſolùm indirectè, quando generaliter authoritatem Inquiſitoribus contra tales ſicut contra hæreticos, & eorum iudicia non ſolum non reprobando ſed potiùs approbando, verùm etiam quia directè, & ſpecialiter ſectam hanc inſequitur, & per ſpecialia priuilegia Inquiſitoribus mandat, vt hos peſtilentiſſimos homines vſque ad extremum interitum & exterminium perſequantur inuictè.

Vnde quod Innocentius mandauerat primò Inquiſitoribus Alemaniæ, vt *ſuprà* relatum eſt, & Iulius poſtmodum Inquiſitori Cremonenſi, confirmauit, vltimò Adrianus ſextus Pontifex omnibus Inquiſitoribus congregationis Lombardiæ ordinis Prædicatorum, mandans vt officium Inquiſitionis exerceant contra prædictam ſectam perſonarum, quæ à fide catholica deuiantes, fidem ipſam, quam in ſacri ſuſceptione baptiſmatis abnegantes, ſacram crucem pedibus conculcantes, & opprobria ſuper eam perpetrantes, Eccleſiaſticis & præcipuè Euchariſtiæ ſacramentis abutentes, Diabolum in ſuum dominum, & patronum aſſumentes eique obedientiam & reuerentiam exhibentes & ſuis incantationibus, carminibus, ſortilegiis, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus homines, animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes, aliáque quamplurima nefanda, exceſſus & crimina eodem Diabolo inſtigante committentes inueniuntur, eóſque puniant ſecundùm modum contra alios hæreticos à iure & ſacris canonibus inſtitutum.

Vnde patet, quòd cùm hæc ſecta non ſit niſi ſecta ſtrigum, & iſta nefanda faciant non niſi pro magna parte incurſu, qui etiam ibi ſectam faciunt & conuentum, & non alibi, nec alio tempore omnia, ſequitur quòd Pontifex ſupponit & determinat, non illuſoriè, ſed verè & realiter hæc in curſu fieri & perpetrari. Quam etiam ſectam Clemens VII. per Breue, quod directum eſt Reuerendiſſimo Epiſcopo Polenſi Gubernatoríque Bononiæ mandans eidem, vt contra quoſdam Mirandulanos eiuſdem ſectæ præſtet omnem fauorem Domino Inquiſitori Parmenſi, & incipit: Accepimus non ſine animi, &c. appellat expreſsè hæreſim ſtrigatus.

Cur Strigges ſectaria habeantur.

Cùm ergo ex prædictis concludatur, quòd prædicta crimina non committuntur à prædictis hominibus illuſoriè, ſed verè oportet quòd non in ſomnis vadant, aut deportentur ad curſum, ſed verè & realiter: & conſequenter quòd fides præſtanda

ſtanda eſt teſtibus de viſu contra tales. Alias periret omnis modus procedendi contra tales, vel eum maxima difficultate poſſent deprehendi: eò maximè quòd ſicut per eorum confeſſiones agnouimus ſacramentis(vt diximus magnis ſe aſtringant, ſe inuicem non reuelare.

Aduertendum eſt etiam, quòd ſi teſtibus non creditur, contra alios, propter aſſertam deluſionem: iam non eſt etiam credendum ſeipſos accuſantibus, vel iuridicè confitentibus quòd talia ſibi contigerint, eò quòd cenſendi ſunt pariter eſſe deluſi, & eis eſſet compatiendum & non ſententia contra eos ferenda, ſi dicerent ſe nunquam extra curſum tale quid feciſſe,nec ex corde vnquam talia ſe perpetraſſe, aut contra fidem quicquam opinatos eſſe. Quod tamen nullus ſanæ mentis concederet, & practica omnium Inquiſitorum eſt in contrarium.

Præterea, ex eiſdem Pontificum verbis hoc elicitur quòd eundem debent contra ſectam ſeruare modum inquirendi, & procedendi, quem ſeruant ſecundùm iura,contra alios hæreticos. Modus autem ex parte intentionis ipſius Inquiſitoris & efficaciæ tam interioris quàm exterioris eſt, vt interprete omnique humano timore, & cuiuſcunque commodi vel lucri amore poſtpoſito inuictè procedant. Vt patet in priuilegio quodam Inquiſitionis, quod incipit: Ex parte verò ordinis procedendi & executionis, ſit ſimpliciter & de plano, &c. *c. Statuta. de Hæret. lib. 6.* Item vt excommunicati & participes vel ſocij criminis in teſtimonium admittantur *eod. tit. In fidei fauorem.* Contra iſtam ergo ſectam hoc vltimo modo procedendum eſt.

Tenentur ergo credere Inquiſitores omnibus, qui teſtimonium contra hanc ſectam ferre voluerint, etiamſi dicant ſe ſocios omnium. Non poteſt ergo interponi, quòd iſti ſocios ſe dicentes, non ſunt audiendi, quia deludentur per præſtigium vel quomodolibet aliter: quia iam tolleretur modus procedendi contra iſtos,quo procedi debet contra alios hæreticos: quod eſt contra voluntatem & mandatum Eccleſiæ in prædicto priuilegio Adriani. Vnde patet, quòd illa euaſio nulla eſt, ſed irrationabilis & periculoſa fuga.

Etiam ſocij criminum contra Maleficos audiuntur

CAPVT. XVI.

Eadem ſecunda ratio ex eodem fundamento tripliciter confirmatur.

PRæcluſa igitur prædicta euaſione ad ſecundam rationem principalem, confirmatur ipſa ſecunda ratio principalis tripliciter: primò ſic:Si duobus teſtibus & in præiudicium tertij tam in iudicio creditur, quàm extra iudicium de rebus poſſibilibus euenire, multò fortius credendum eſt maximè multitudini tale quid conformiter aſſerenti. Quia de qno minus videtur ineſſe & ineſt, & de quo magis, per regulam topicam. Maxima eſt autem multitudo talia narrantium, vt ſupra deductum eſt. Sed & hæc ipſa quæ narrantur,eſſe poſſibilia *ſupra in primo principali*, probatum eſt etiam ex ſacris literis. Ergo non ſunt hæc tam facilè paſſimque neganda, vt nonnulli faciunt.

Confirmatur ſecundò eadem ſecunda ratio,ſic: Fama quam omnes famant, non ex toto perit:& impoſſibile eſt, quòd famoſum ſit falſum ex toto, ſecundùm Philoſophum *in lib. de ſomno & vig.* & 7. *Ethicorum*

Fama quam omnes famant non ex toto perit.

Maximè

Maximè autem ſi fundetur narratio in certitudine ſenſuum. Non enim poſſunt falli ſenſus exteriores circa propria ſenſibilia, vt dicitur in ſecundo de anima. Narrant autem omnes iſti ea quæ ab eis videntur & fiunt ſupra naturam, & ea eſſe vera teſtificantur de viſu pluribus ſenſibus. Et in hoc omnes conuenire, quòd corporaliter fiant, quæ ſenſiſſe ſe dicunt publica & vniuerſalis eſt fama. Non ergo ex toto falſa eſſe cenſenda ſunt, aut putandum eſt vniuerſaliter tales perſonas decipi vel decipere: licet fortè interueniant ſæpe deluſiones, vt *ſuprà* declaratum eſt.

Confirmatur tertiò eadem ratio ſic: Si quod eſt magis incredibile quam illud de quo eſt ſermo, vel ſaltem æquè incredibile & nihilominus à ſanctis Doctoribus hac ſola ratione creditur & pro certo aſſeritur, quod à multitudine virorum ac mulierum tam eorum qui ſunt experti quàm eorum etiam qui ab his, qui experti ſunt, didicerunt & cognouerunt, enarratur & confirmatur, multo magis ab omnibus credendum erit quod eſt magis credibile, vel ſaltem æquè credibile, & quo eſt æquè vulgatum & affirmatum ab his qui experti ſunt, vel ab expertis certa relatione, cognouerunt. Nam cùm citò ſine ratione credere ſit iudicium leuitatis, iuxta illud *Eccleſiaſtici* 19. Qui citò credit, leuis eſt corde, magis hoc alienum eſſe debet à ſanctiſſimis & grauiſſimis Eccleſiæ ſanctæ doctoribus, qui tam naturaliter, quàm ſupernaturaliter dotati ſunt ſupra cæteros muneribus intellectus, quàm è quibuſcunque aliis.

Magis autem credibilia ſunt omnia, quæ narrantur à ſtrigibus fieri in curſu illo diabolico, præter hoc, quod etiam affirmant ſibi contingere, Dæmones, inquam, eſſe eis incubos aut ſuccubos, quem hoc ipſum quod exceptuatum eſt, ibi, vel alibi expleri per Dæmones. Et tamen hac ex ſola multitudinis aſſertione, pro certo tenent Auguſtinus. Thomas cæteríque Theologi. Ergo multo fortius à nobis non debent illa negari, de quibus eſt ſermo.

Quod autem hoc ſit magis incredibile, & magis videatur à poſſibili alienum ex hoc manifeſtum eſt, quòd Dæmones, cùm ſint ſpirituales creaturæ, corporales delicias aut oblectationes non magis admittunt, eiſque oblectari non magis poſſunt ſenſitiua oblectatione, quàm lapides. Sicut enim lapides, ita & Angeli ſenſibus carent, quorum obiecta ſunt illa oblectamenta, & conſequenter videntur etiam ab eorundem ſpirituum voluntate aliena: Licet in corporibus aſſumptis, poſſint ab illis opera motúſque tales, quaſi viales perfici, & in illis intellectualiter, non autem ſenſualiter oblectari, propter animarum perniciem, eorum, inquam, qui tale cum eis habent fœtidiſſimum commercium. Qui tamen (vt diximus) videntur elongata hæc opera viliſſima & vtilitatem animi prætendentia, vt pote ſubiecti paſſionibus concupiſcentiæ turpiſſimæ ab eorundem ſpirituum eleganti natura, potiùs, quàm opera, circa corporalia quidem expleta: ſed tamen virtutem eorum ac potentiam præmonſtrantia: qualia ſunt hæc, quæ narrantur accidere talibus hominibus in illo Diabolico curſu minus illa credenda fotent, quàm iſta.

Angeli ſenſibus carent vt lapides.

Angeli in aſſumptis corporibus, non ſenſualiter, ſed intellectualiter oblectantur.

Quòd verò ſancti Doctores, non ratione aliqua, vel reuelatione moueantur iſta credere, quæ minus credibilia ſunt, & vt vera cunctis illa

Chriſtianis annuncient non niſi ſola fide narranrium, patet præcipuè per diuum Auguſt. qui hæc ipſa primus inter Catholicos in ſcriptis redegit: ne dum poſſibilia,ſed,& facta *in* 15. *lib. de Ciuitate Dei cap.* 23. Vbi ſic ait. Creberrima fama eſt, multique ſe expertos vel ab eis, qui experti erant, de quorum fide dubitandum non eſt, ſe audiuiſſe confirmant, Siluanos & Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos extitiſſe mulieribus,& earum appetiiſſe & peregiſſe concubitum: & quoſdam Dæmones, quos Duſios Galli nuncupant, aſſiduè hanc immunditiam & tentare,& afficere,vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Fauni ſũt incubi.

Duſii.

Hoc idem tenet etiam ſanctus doctor, non niſi ob Auguſtini prædictam inductionem. Sed neque alij Doctores ſancti, videlicet Gregorius & Iſidorus, qui tales dari Dæmones incubos & ſuccubos affirmant, vt ſuprà inductum eſt, alia ratione ad id moueri poſſunt, niſi prædicta: Cùm hoc ex ſacris literis non habeatur, neque reuelatione priſcorum: ergo neque per naturalem factorum curſum.

Cùm ergo eorum quæ à ſtrigibus aſſeruntur, fama ſit communior, & aſſertior eò quod iuramento iudiciali vbique firmata ſit: ſequitur à maiori, quod eis indubitata ſit adhibenda fides. Si enim iſta negentur, & exiſtimentur quaſi à delirantibus introducta non minus delirare putandum eſſet illos, qui ea, quæ minus credibilia ſunt, referrent, quæ tamen credunt ſancti Doctores, vt diximus,quaſi non delirantium relatione comperta.

S Auguſt. credidiſſe conuerſionem mulierculatum in catos.

Sed & quod magis propoſitum roborat & confirmat, hoc ipſum quod ſtriges aſſerunt, de conuerſione, inquam,ſaltem apparente earum, in catos, tenet Auguſt. eſſe veriſſimum,licet non ſecundùm hanc ſpeciem verba faciat. Et hoc tenet non niſi relatione eorum, qui eiuſmodi certiſſimè ſe audiſſe vel etiam expertos ſe eſſe aſſeuerarunt. Nam *lib.* 18. *de ciuitate Dei c.* 17. poſtquam retulit,quæ à Gentibus narrantur de ſociis Vlyſſis in beſtiis à Circe Maga conuerſis, & de Arcadibus, qui tranatando ſtagnum, conuertebantur in lupos. Et rurſus de Arcadibus in lupos conuerſis, hauſto quodam immolato liquore, Deo ſuo Lycco, poſt nonnulla ſubiungit, & probat hæc eſſe credenda,propterea quòd & temporibus ſuis talia fieri referrentur.

Vnde ſic dicit,Si enim dixerimus, ea non eſſe credenda (quæ ſcilicet pernarrata ſunt) non deſunt etiam nunc qui eiuſmodi quædam vel certiſſima audiſſe, vel etiam expertos ſe eſſe aſſeuerent. Nam & nos, cum eſſemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium vbi ſtabularius mulieres imbutas his malis artibus, in caſeo dare ſolere dicebant quibus vellent, ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta illico conuerterentur, & neceſſaria quæque portarent poſt quæ perfuncta opera,iterum ad ſe redirent. Nec tamen in eis mentem fieri beſtialem, ſed rationalem humanamque ſeruari. Hæc Auguſt.

Caſeo infecto immuratur hoſpes quidam in iumentum.

Ex quibus patet,quòd ipſe non niſi ob plurium teſtium aſſeuerationem credebat talia fieri arte Magica: Quibus non aſſimilabilia ſunt, quæ prædicantur ab Inquiſitoribus accidere ſtrigibus: & hoc relatione eorum, qui ſunt experti ſicut de conuerſione ſtrigum in catos: non tamen quoad veram naturæ ſpeciei mutationem, ſed apparentem: & par ratio eſt de omni alio euentu mirabili

mirabili per tales, circa caſus diabolici curſus enarratos: & ab innumera teſtium multitudine confirmatos. Vnde cùm ſupra probatum ſit, omnia talia eſſe poſſibilia: neque ſacris literis repugnare procul dubio ſunt ab omnibus credenda, niſi quis vellet eſſe ſapientior Auguſtino cæteriſque ſanctis doctoribus, qui eundem Auguſtinum in hac imitantur crudelitate.

ſ *L. vbi numen ff. de teſt. &c. nouit. de ind. etiam in crimina lib. c. cùm dilectus de calum.*

t *De qua habetur in Auth. multò magis. C. de ſacroſan. Eccle.*

u *Et ſatis patet ex notatis per Bart. in l. de minore. §. plurimum. ff. de quæſt.*

CAPVT XVII.

Ad idem ratio tertia, ex multiplici experientia, per nobiles inducta.

Xc p. Quam ſit de cleſt. in 6. Argumentis ab experientia.

TErtiò probantur hæc eſſe credenda, prout ab Inquiſitoribus vera prædicantur, ratione ſumpta ab experientia, quæ dicitur rerum magiſtra. Et ſic arguitur: Id quod multiplici experientia comprobatur, non eſt negandum: Nihil enim certius, quam quod ſenſibus notificatur, quod ad experientiam pertinet: Sed ea quæ à ſtrigibus narrantur, ſunt etiam in diuerſis locis per experientiam ab aliis, quàm à ſtrigibus: quoad facti ſubſtantiam comprobata.

Quod quidem inducitur primò quantùm ad corporalem delationem (omiſſis quæ ab authoribus antiquis, Vincentio, inquam hiſtoriali & Petro Damiano afferuntur, de quibus vide ſi placet *in Malleo Maleſ. carum parte 2. c. 3.* quod & in ſolutionibus argumentorum explicabitur ſuccinctè) in medium tantùm induco nunc ea, quæ noſtris temporibus ab his, qui pro certo cognouerunt enarrata ſunt.

De veritate namque prædicti curſus Diabolici omiſſis innumeris, quæ olim facta narrant, & ſcriptura etiam teſte, vera comprobantur, nouiſſimum argumentum duplex inducere libet.

Currere cum luminaribus ſtriges in ſuis conuentibus Achori ſactione Iralt conuentum hunc vocant curſum vel concurſu.

Quidam Vener. P. Frater Paulus de Caſpano ord. noſtri mihi anno præterito aſſeuerauit, Presbyterum quendam nomine Io. Antoninum de Palauiſinis bonæ famæ virum, demorari, iam diu, & nunc etiam in valle Telina in caſtro Caſpani, ſibique narraſſe, quòd dum manè ſecundùm conſuetudinem ante diluculum ad exoluendum diuinum officium vel alia de cauſa ſurgeret de lecto, contigit eum multoties magnam vidiſſe turbam in propinqua planitie virorum & mulierum, cum variis luminaribus currere hinc inde more ludentium, quos presbyter dixit pro certo ſe ſcire, quòd ſunt ſtrigones & ſtriges, quæ deportantur ad curſum, vt omnis generis voluptatibus carnis perfruantur.

Quidam etiam egregius medicus Ferrarien, & in hac eadem ciuitate curis infirmorum publicè intendens magiſter Sozinus Bentius nuncupatus, mihi fideliſſimo teſtimonio ſuperioribus diebus enarrauit, quòd cum ſuperioribus annis, quaſi tribus elapſis, ruri eſſet inuiſendarum poſſeſſionum propriarum gratia, contigit cum ſuo villico ſermonem de ſtrigibus eum habere. Cúmque medicus eſſe deliramenta diceret, quæ referuntur de ſtrigibus: & hoc præ cæteris, quòd videlicet corporaliter ferantur ad opinatum curſum, econtrariò ſtatim villicus ille (qui

adhuc ſupereſt, & vocatur Thomaſinus Pollaſtros, de territorio quidem Mirandulæ, ſed modò habitans in confinibus illis in loco, qui vocatur Clauica Malaguzzi) aſſeruit quendam alium, ibi propè morari ruſticum, qui narrat ſe mulieres, & viros in maxima multitudine nocte chorizantes, & voluptatibus vacantes vídiſſe. Sup. quo ſtudens medicus, rogauit villicum ſuum, vt ruſticum iſtum ad ſe vocaret. Qui vocatus, & de his interrogatus ita reſpondit. Quadam nocte, dum per tres horas ante diluculum ſurrexiſſem, vt cum bobus & plauſtro veniens, villico huic veſtro in quodam negotio ferrem auxilium, peruenisſémque ad hanc planiciem (quam manu oſtendit, quia prope erat) vidi à longe tamen, ignem copioſum in diuerſis locis quaſi luminaria magna, inter quæ multitudinem quoque conſpexi virorum, ac mulierum, veluti ad inuicem decertantium, ſeu etiam chorizantium. Propius autem accedens, pluſquam ſex milla hominum, clara per ignes cauſata luce intuitus ſum, & meſas paratas, & eorum nonnullos comedere ac bibere: plurimos chorizare, diuerſique generis ibi ludorum exerceri, plures etiam laſciuire licentius, quàm fas ſit eloqui. Inter eoſdem autem aliquos mihi notos vidi viros ac mulieres, & nõ nullos eorũ tunc etiam ſum allocutus. Sed poſt horam quodam ſigno facto velociſſimo (vt videbatur) curſu, omnes inde fugerunt, ac velut aſportati nebula, nuſquam comparuerunt. Hoc igitur accepto teſtimonio, medicus mutauit ſententiam, & nedum poſſibile, ſed etiam de facto contingere iam credidit, quæ prius deliramenta putabat.

Quidem ſuperuenies ſaltationi ſtrigum earum aliquas alioquitur.

CAPVT XXIII.

Experimenta corporalis curſus, ac tranſportationis ſtrigum ad longinqua loca per populares inducta.

POpularium etiam teſtimonio, qui Ferrariæ morantur, hoc ipſum probandum cenſeo, vt poſſit, qui voluerit non à longè certificari.

Quidam in primis Andreas Magnanus Bergomenſis, habitator Ferrariæ, hac hyeme mihi narrauit, quod à quodam ſuo affine Venetiis commorante, cognouit hoc quod contigit ſuperioribus annis, quandam, inquam, puellam, quæ cum matre Bergomi morabatur inuentam fuiſſe nocte Venetiis in thalamo dicti ſui affinis. Quam manè repertam nudam, recognitamque, quia conſobrina erat, cùm interrogaſſent quomodo illuc veniſſet, aut ibi eſſet, & quare: plorans illa, poſtquam veſtita ab eis fuit, hæc quæ infero, enarrauit, dicens: Hac nocte, cùm in lecto vigilarem, vidi matrem meam, quæ me dormire putabat, ſurgentem de lecto, & exutam camiſia ſe quodam vnguento, quod ex vaſculo aſſumpſit, de ſubalteribus extracto perungentem corpus. Et ſtatim in aſſumpto baculo quodam ibi præparato, in modum equitantis aſcendens, extra feneſtram deportata eſt, & à me nequaquam ex tunc ibi viſa. Cúmque ipſa quoque de lecto ſurgens, meum vt mater fecerat, perunxiſſem corpus extra feneſtram educta, ſtatim in hunc locum deportata ſum, vbi matrem puero huic lecto decumbenti inſidiantem vidi. Ex quo ego territa, cùm matrem etiam ob meum aduentum conturbatam vidiſſem,

Quædam vecta ad nocendũ liberis.

vidiſſem, & comminantem, nomen Domini Ieſu, & beatæ Virginis inuocaui, & ex tunc matrem non vidi, & ego hîc nuda ſolaque remanſi.

His auditis à puella, ſcripſit omnia hæc affinis ille, narrauit P. Inquiſitori Bergomenſi, à quo capta mulier, & tormentis expoſita, cuncta confeſſa eſt. Et addit ſe à Dæmone plus quàm quinquageſies deportatam, vt puerum illum, filium prædicti affinis occideret: ſed tamen præualuerat nunquam, eo, quòd ſemper eum inuenerit ſigno crucis, & ſanctis orationibus à parentibus benè munitum.

Quidam etiam Antonius Leo carbonarius, Ferrariæ habitator, de Valle Tellina, narrauit mihi hoc anno, ſe in patria ſua, ab eo, cui infrà ſcripta contigerunt cognouiſſe: videlicet, quòd cùm ſuſceptam haberet ille vxorem ſuam, ex relatione multorum, quòd iret ad curſum, quando ipſe nocte dormiret, finxit ſe quadam nocte profundè nimis dormire. Quod vbi percepit vxor, ſurgens de lecto ſe inunxit vnguento ex vaſculo prius abſcondito & ſtarim nuſquam comparuit. Stupens autem vir ſuus, & quadam curioſitate ductus de lecto ſurgens, idem fecit quod vxor: & ſtatim per caminum (vt ſibi videbatur) per quem etiam ſibi viſum fuerat aſcendiſſe vxorem, delatus, in quandam nobilis cuiuſdam Comitis cellam vinariam deportatus eſt: quo loci vxorem etiam cum aliis pluribus reperit. Eo autem viſo vxor ſtatim cum aliis quodam ſigno facto diſceſſit, eodem viro ſuo in illo loco relicto. Qui manè à famulis domus inuentus, & cum clamoribus quaſi latro captus, & ante Comitem conſtitutus, accepto loquendi ſpacio, cum robore factum narrauit. Et ex hoc accuſata vxor illius apud Inquiſitorem, tandem confeſſa, pœnas dedit ſuis dignas ſceleribus.

Quædam voluntur in vacuam cellam.

Velle autem ſola illa credere (vt ad obſtinatos pauliſper verba conuertam) quæ propriis oculis contingunt videri, ſignum ſtoliditatis eſt, vel magnæ nequitiæ: vt qualis fortè quis fuerit, tales & cæteros eſſe putet, mendaces, inquam, & deluſores.

De vnguento, quo vngunt veſturas.

Ex his tamen quæ prænarrata ſunt, haudquaquam exiſtimandum eſt, virtutem aliquam naturalem ineſſe vnguento illi, quaſi omnes qui ſe illo perungerent, ſic differri haberent, aut poſſent. Iam enim non niſi ad vnum deferrentur locum, vel ad vnam duntaxat differentiam loci, cùm natura non niſi ad vnum determinata ſit, vt dicitur ſecundò Phyſicorum. Nec Diabolus eſt ſubditus naturalibus virtutibus rerum corporearum, quoad motum localem cauſandum, cùm ſit eis nobilior, & ab omni materia abſolutus. Tales enim virtutes non niſi ad res ipſas terminantur materiales. Sed ſicut animal trahitur cibis, ita ſpiritus ſignis, vt dicit Aug. 21. *de ciuit. Dei cap.* 6.

Natura non niſi ad vnum eſt determinata.

Vt animal cibis, ſic ſpiritus ſignis allicitur.

Ex pacto enim tacito vel expreſſo, habito cum malignis ſpiritibus ab his perſonis, vel ab aliis, qui hæc primò introduxerunt, putà, quòd fidem abnegent: & baptiſmum, crucem conculcent, nomen vllum ſanctum minimè nominent, & alia huiuſmodi nefandiſſima incutrant crimina, facto poſtmodum aliquo opere, putà tali inunctione pro ſigno, ſtatim adeſt Diabolus propria voluntate. Et ita proprio ex arbitrio aſſumpta ſibi placita, etiam beſtiarum figuras: vel etiam inuiſibiliter aſſiſtens, defert miſeras perſonas, pro

earum, vel etiam pro ſua voluntate ad deſtinata loca, indéque reducit.

Eſt prælatio & ſubiectio in ſpiritib.

Poſſet etiam ad hoc cogi Dæmon inferioris ordinis à Dæmone ſuperiore ac præſidente, cuius videlicet ille poteſtati ſubiicitur. Eſt enim prælatio, & ſubiectio in ſpiritualibus creaturis, tam bonis, quàm malis, vt patet per ſanctum Th. 1. *q.* 10. *P. art.* 2.

Propter hæc igitur contingit, quòd etſi aliqui quandoque ſe tali vnguento deturpent, intendentes transferri, ſiue pactum habeant cum Dæmonibus, ſiue non, voti compotes nullatenus fiunt.

Nonnulli autem quandoque tali pernicioſa vnctione peruncti, quamuis etiam non intenderent ſe transferri, tranſlati ſunt. Procedit hoc etenim ex libertate Dæmonum ſic exigente quandoque malitia hominum, vt in pernicié ſuam obtineant, quod ſuæ ſaluti contrarium eſt. Et ex bonitate Dei, quandoque à tali malo quidam cuſtodiuntur contra ſuam etiam voluntatem.

Sed & quandoque impediuntur Dæmones, ne id præualeant obtinere, quod vellent: & hoc vel à bonis Angelis vel à malis, ſibi tamen prælatis. Ex bonorum autem Angelorum præſidio iſtud communiter prouenit, ne poſſint Dæmones officialibus fidei nocere: nec ex carceribus eorum hæreticum hominem eripere, etiam ſi ſe totum vnguento illo perungeret execrabili.

Caſtigantur inobedientes ſtriges.

Sed & quandoque Dæmonum in hoc libertas oſtenditur circa talia: quòd ſi perſona etiam ſic peruncta, pactum aliquod cum Dæmone firmatum præuaricet, putà nomen aliquod ſanctum in curſu proferat: ſtatim à Dæmone deponitur, ſeu derelinquitur, & in locis ſe inuenit à domo propria, vnde receſſerat, longè poſitis, ſæpiùs etiam flagellata per eoſdem Dæmones, quandoque illæſa.

CAPVT. XIX.

Experientia apparentiæ conuerſionis ſtrigum in catos.

COmprobatur etiam id, quod aſſumptum eſt, in prædicta ratione de apparentia ſtrigum in formam brutorum & præcipuè catorum, vt ipſe quoque ſtriges fatentur per teſtes fideliſſimos de viſu, quantum ratione humana iudicare poteſt.

Striges in feles mutatæ, necant infantem.

Nam ſuprà nominatus Antonius Leo vxórque ſua ſub iuramento deponentes, mihi dixerunt hoc anno, modò decurrere tertium annum, quòd in thalamo ſuo ſeris optimè clauſo, nocte quadam duo magni cati apparuerunt, vni ex pueris eorum inſidiantes: de quibus tamen ipſi, dum dormirent non aduerterunt, niſi poſt emiſſum à puero clamorem & eiulatum. Strigauerunt enim iam ipſum infantem, quando ſunt excitati parentes: cuius maleficij cauſa infra paucos dies exſiccatus puer interiit. Surgentes ergo, quàm primùm catos binos viderint, de lecto ſuo, vt eos comprehenſos necarent, licèt ferrea pala percuſſerit alterum eorum vix vt ſibi videatur) acerrimè: alterum verò ritè concluſerit: nihilominus elapſæ paulò pòſt aufugerunt ambo & extra feneſtram ſe demittentes, non vltra comparuerunt nocte illa.

Simile quid paſſi ſunt poſt annos duos, hoc eſt, anno elapſo circa puellam nuperrimè natam. Si quidem à duabus magnis catis, altera

beretini

beretini coloris, altera verò pro parte albo, & pro alia parte corporis nigro colore colorata, dum omnes dormitent, nocte inuaſa, parentes expergefecit flebili voce. Qui viſis catis è lecto ſaltantibus ſurrexerunt, & eos comprehenderunt: ſed neque præualuerunt. Nam vt antea fecerant, eorum manus euaſerunt facillimè: & per feneſtram domus demiſſæ fuerunt. Puella verò infra duos dies exſiccata defecit. Noctibus quoque ſtrepitum multarum catorum inſidiantium aliis filiis, & etiam loco, vbi vnguentum ſibi datum à quadam ſtrige ſeruabatur, vt illo peruncti curarentur (ſiquidem iam & ipſi ſtrigati fuerant, ſed non exitialiter (ſæpius audierunt, cùm tamen, vt ipſi dicunt, non niſi vnam paruam catum in domo habeant.

Sed & Strix, quæ ſuperioribus diebus fuit incinerata, dixit eiſdem ſuper hæc percunctantibus, quòd duæ fœminæ ſtriges fuerant, in forma catorum, quas in thalamo viderant, quæ & alios filios antè occiderant modo prædicto, ſéque noſſe illas aſſeruit: imò ſignis, non autem ex nomine propalauit eaſdem.

Huius etiam apparentis conuerſionis ſtrigum in catos, teſtis alius in hac eadem ciuitate Ferrariæ, Philippus nomine, artificio certo, ſub iudiciali iuramento mihi aſſeruit hoc anno, ſtrigem quandam ante tres menſes eidem impoſuiſſe, ne prohiberent venire circa puerum quem (à ſe fortè ſtrigatum) curandum aſſumpſerat, ſi quas blandientes & alludentes videret catos: Eadem igitur die, dum diſceſſiſſet illa, viderunt poſt horam ipſe & vxor ſua catum magnam, & hactenus ab eis inuiſam, quæ ad puerum accedebat concito gradu. Quam cùm ex timore parentes ſæpius abegiſſent, poſtremò contra venientis vexationem ad impatientiam exarſerunt: clauſóque oſtio vir ille grauiſſimè catum hinc inde fugientem, diutius haſta petcuſſit, & demum ex alta feneſtra ſe iactare compulit, vt toto colliſa videretur corpore catus. Ex tunc autem ſtrix illa vetula toto confracta corpore per plurimos dies lecto decubuit, quo factum eſt, vt leuis quam prius habebant, ſuſpicio, quod ſtriga eſſet, & puerum ſuum, qui hac infirmitate ſtrigatus, grauiſſimè laborabat, ipſa ſtrigaſſet, in vehementem tranſit, imò in violentam. Etenim percuſſiones, & plagæ, quæ in cato infixæ ſunt, in illa vetula ſunt inuentæ, quoad membrorum correſpondentiam.

Strix vetulans ſub forma felis, malè habet.

Innumera poſſent adduci ad huius rei manifeſtationem exempla. Sed hæc nunc ſufficiant manifeſtiſſima teſtimonia, de quibus & publica inſtrumenta confecta ſunt, & per eoſdem teſtes, adhuc viuunt, apud omnes confirmari poſſunt.

Alio etiam modo idipſum, quod in hac tertia ratione probare aſſumpſimus, manifeſtari poteſt, per ea videlicet quæ ante curſum inchoantes, in curſu ſtriges perficiunt, vel ex curſu regreſſæ, ibi facta demonſtrant. Ex quibus manifeſtabitur, quod talia deluſoriè non contingunt: ſed verè realiter, & in corpore.

Habitam namque priuſquàm ad curſum accedant ſacrataſſimam hoſtiam, vbi poſtmodum ad determinatum locum fuerint deportatæ, pro munere offerunt Diabolo, quam & ipſius Diaboli gratia, & requiſitione opprobriis affectam, ibi dimittunt: & nullatenus apud ſe poſtmodum illam inueniunt. Quod non

Hoſtiam ſacratam ſecum volantes, Striges portant.

non accideret, ſi tantummodo ſomniarent ſeſe talia facere.

Vmbilici puerorum offeruntur Diabolis

Idem conuincunt alia itidem oblata munera putà vmbilici puerorum, galli, gallinæ, & alia huiuſmodi quæ communiter requirunt Dæmones ſacrilegis eorum ſacrificiis.

Quòd autem tes ita ſe habeant & iſthæc encænia Dæmonum poſt oblationem non compareant, millies comprobatum eſſe teſtantur patrum Inquiſitorum proceſſus innumerabiles.

Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatis,

Eiſdem itidem ſtrigibus referentibus cognouimus quòd dum primò deportantur ad curſum & negatis coram domina curſus fide Chriſti atque Baptiſmo faciunt homagium Dæmoni, accipiunt tradente ſibi eodem Dæmone pugillum terræ, qua ſecum portata, & realiter apud ſe inuenta conſeruatáque, toto vitæ ſuæ tempore vtuntur perſonæ iſtæ peſſimæ, ad maleficiandum non ſolùm pueros, verùm viros & mulieres cuiuſcunque ætatis, proiecto terræ illius modico ſuper eas, quas volunt perſonas perdere. Si autem hæc omnia in ſomnis contingerent, vel deluſoriè, nequaquam apud ſe talia poſtmodum vigilantes inuenirent.

Aliud quoque huius veritatis ſignum offero tale: Aſſerunt enim ſtriges qualibet hebdomada ſe bis languere, manè videlicet diei Veneris, & diei Lunæ, propterea quod ex velociſſima reportatione, qua noctibus illæ præuiis à curſu recipiuntur in propria, patiuntur depoſitæ quaſi vertiginem & ob hoc lecto decumbentes, toto penè mane illo quieſcunt. Quo etiam effectu, quaſi apertiſſimo & clariſſimo ſigno, noti earum ſuſpectas eaſdem habent vehementiſſimè, quòd ſint ſtriges: vbi

Striges ſinguli ſeptimanis bis languent.

præcipuè præſtigioſis operibus alioquin intendunt.

Ex velociſſima vectione vertigo vexat ſtriges.

Sed & illa, quæ ſuperioribus diebus incinerata eſt, ea quæ nunc diximus confirmauit: & aliud inſuper veri tealiſque ſui curſus dedit hoc indicium, quod cùm ſemel reportaretur è curſu, & per caminum depoſita fuiſſet in camera propria, non potuit hoc latere familiares, qui in eadem camera dormiebant. Et licet illa, vt factum occultaret excuſationem auditi ſonitus aliam interponeret, non tamen eis potuit ſatisfacere, quò minus vehementer ſuſpicarentur eam tunc de curſu regreſſam, ſicut & rei veritas erat.

Per caminum quadam demiſſa prodicitur.

Mutuus quoque concurſus in dictis & factis, dum in diabolico illo reſident conuentu, & ſe inuicem cognouiſſe, & comitatas fuiſſe: feciſſe quoque ſimúlque dixiſſe, dum ſunt in curſu, quæ poſtmodum concordes referunt ſicut in referendo conueniunt, qui vigilant, ea quæ ſimul vigilantes fecerunt, aut dixerunt, ſignum eſt apertiſſimæ veritatis, quòd iſta non in ſomnis perficiantur. Nam ſi vnus ſomniaret, aut deluderetur, vel etiam ambo, nullatenus ita mutuo conuenirent: Non enim experimur, imò impoſſibile iudicatur, & contra naturam, quòd duobus contingat eadem in ſomnis videre, putaréve, quòd hæc vel illa fecerint, vel dixerint, abſque vlla penitus differentia, vt talibus accidere comprobatur. Siquidem perſæpè plures earum conueniunt ſimul ire rediréque, vt nulla ſit iam negandi ratio vel apparentia, quòd hæc corporaliter fiant & in vigilia.

Quòd ſi etiam quandoque in ſomnis hæc appareant, vel contingant opere Dæmonis, non hoc eos latet vt plurimùm qui talia patiuntur, ſicut

ſicut & ſuprà dictum eſt, ex his quæ traduntur in Malleo Maleficarum. His tamen, qui realiter deferuntur ad curſum, vt dictum eſt, multa tam in motu illo, quàm in termino motus, deluſoriè in parte contingunt: vt iudicent miſeri, realiter & corporaliter nonnulla ibi fieri & eſſe, quæ tamen phantaſticè fiunt opere Diaboli, vt in ſolutionibus argumentorum pleniùs innoteſcet.

CAPVT. XX.

Cur Dæmones copioſas ac celebres ſtrigum conuentus crebro ſic inſtruant, ac aceruent, è diuerſis regionibus aſſumptis viris ac mulieribus.

POſſet autem aliquis etiam præmiſſis omnibus annuendo dubitare de veritate huius concurſus hominum in vnum, tam crebrò repetiti.

Rariſſimi Strigum conuentus.

Eſto enim, quòd poſſit Diabolus homines de loco ad locum longiùs transferre, & plures etiam homines in vnum congregare: non tamen id fieri credendum videtur, niſi rariſſimè, ſicut & rariſſimi leguntur qui fuerint à Dæmone per aèra deportati: & rariùs, imò nunquam, tam in gentilium quàm etiam in Eccleſiaſticorum ſcriptis legitur quòd vel ſemel tantùm per Dæmones facta ſit adeò celebris congregatio hominum, ſicut eſt vna vel minima earum, quæ fieri dicuntur à ſtrigibus bis in hebdomada in diuerſis partibus Chriſtianorum.

Quòd ſi etiam dicatur, hoc Dæmones facere, vt decipiant homines, & eorum ruinæ ſæpius inſidientur, videtur, quòd ab inirio iſta facere debuiſſent, cùm à principio perditionem hominum ſummo ſtudio, & inexplebili malitia exquiſierunt. Vnde cùm factum hoc aliàs nemo ſciat, imò negetur ab omnibus pari modo negabit quiſpiam vnquam Deum Opt. Max. iſta permittere.

Verùm enimuero, cùm tot aſſertionibus, atque manifeſtis indiciis, hæc infœlici noſtra hac tempeſtate comprobentur contingere, ſuprà inductum ſuaſorium ſcrupulum hac ſola ſuaſione remouere curabimus, quòd Deo pro grauioribus hominum inualeſcentibus demeritis permittente, grauius eoſdem Diabolus inſequitur, ac pernicioſiores nocendi modos indies aggreditur in Chriſtiani nominis extinctionem.

Quòd autem vnus hic morbus, omnium ſit grauiſſimus, ſupra modum contagioſus, vniuerſalique ſaluti hominum magis aduerſus primum manifeſtò, facilè demum oſtendemus, non ab re noſtris temporibus iſta crebreſcere.

Primùm autem, deducit multitudo ſimul & grauitas criminum, ruináque animarum exirialis, quam Diabolus omni, qua poteſt arte, omníque malitia mundum debellare contendit. In conſortio enim poſitæ miſeriæ, & infelices illæ perſonæ magis ſe inuicem ad malitiam trahunt, in malitia fouent, & ſic eorum culpa conrinuè aggrauatur. Se inuicem quidem ad malitiam magis trahunt inducendo.

Quot modis inducantur Striges.

Primò verbis. Timeret enim perſona quælibet diabolica, ſi ſolam ſe ſcirer, aut crederet eſſe Dæmoni obligatam, ſic à Chriſto alienam, eiúſque inimicam: timeret, inquam, hæc alteri reuelare, & ad ſimile facinus alios inducere. Modò autem, cùm in tam ſolemni delectabilíque ſe cognoſcant annumerari ſocietate quaſi iactabundæ, morémque factutæ cognatis, amicis, atque ſoda-

Cui Dæmon conuentus ſuos agat.

libus, eoſdem inducunt verbis extra curſum, vt pote primo narrando, quibus conuenientes in curſu perfruantur bonis.

Secundò excludendo timorem, tam Dæmonum, quàm iudiciorum Dei: dum Dæmones, non quaſi inimicos, vt prædicatur, ſed quaſi amicos, & familiariter obſequentes pro voto ſe dicunt habere, & Deum talia non curare, vel certè non poſſe punire affirment hæreticè, quaſi non præualeat contra Dæmonis potentiam ſe opponere, factáſque iniurias vindicare.

Tertiò remouendo impoſſibilitatem apparentem tranſmigrationis louginquæ, imò præbendo facultatem per Dæmonum inuocationem: eoſdemque per execrabilem vnctionem, in illorum maledicto nomine factam à ſtrigibus, ad hoc ipſum obſequioſos reddendo.

Quot modis foueantur strigis in malitia.

Quartò, cauſando roborandóque fiduciam proprio comitatu.

Fouent poſtmodum in malitia, dum ſunt congregatæ perſonæ illæ alias quas traxerunt: primò offerendo eas magnæ dominæ in tali multitudine præſidenti: vt propter eam quam præ ſe fert excellentiam, potentiam, benеuolentiam, comitatem, vereantur eiuſdem votis atque præceptis, tametſi execrabilibus, non parere: timeant eidem promiſſa non obſeruare: non odio eam habeant, ſed potius diligant, veluti auctricem tantorum bonorum, & in omnibus occurrentem pro voto.

Secundò fouentur in malitia, propter multitudinis imitationem. Multæ enim perſonæ, dum etiam illuc perductæ ſunt, renuerent contra Chriſtum & fidem ſacrilegia committere: quæ tamen immutatione ſociarum fidentius admittunt facinoroſiſſima opera. Ex maiori etiam multitudine, maior ſequitur voluptas in multis, quibus fruuntur deliciis. Si enim omnis boni poſſeſſio iucunda minus eſt ſine conſortio, vt dicit Boëtius, ex hoc ipſo, quòd in maxima multitudine conueniunt, ſolatiis etiam affluunt pluribus in chorizando, cantando, ſonando, & in curioſitatibus multis, & præſertim in aſpectu pulcherrimarum perſonarum apparentium, &c. vt ſic viliſſimorum hominum deſiderium accendatur magis ac magis, velle ſæpius iſta repetere.

Quomodo strages aggrauat malitiam.

Ex quibus continuè aggrauatur peccantium malitia, cùm ex frequentatis actibus malis, omnis eorum generatus peſſimus habitus infidelitatis, apoſtaſiæque à fide, & demum omnis generis vitiorum, & præcipuè luxuriæ, gulæ, inuidiæ, itaque proficiat in malitia, & cor eorum obſtinatione maxima in dies obduretur, ob peccandi conſuetudinem.

Rariſſima conuerſio strigum ad Deum.

Cuius indicium eſt rariſſima talium perſonarum ad Deum conuerſio: conuerſorum tam facilis, quæ comprobatur, reciduatio. Dicunt enim communiter quæ conuertuntur quòd iſta conuerſio ſibi difficilima eſt, & perſeuerantia dura, tum ob deliciarum memoriam, tum propter Dæmones, in diuerſis formis plurimum eiſdem blandientes vel ſi ſic non præualent, realiter poſtmodùm, & grauiter deterrentes, & verberantes.

Aggrauatur inſuper illorum malitia, propter multitudinem, ex hoc, quòd quaſi in vnum facinus omnes coniurant, ita, vt quilibet, non ſolùm, ſed etiam totius multitudinis peccatorum, quibus conſentit & delectatur, reatu teneatur obnoxius. Sicut enim opera bona gratiora ſunt Deo ſi à multis vnanimiter fiant,

iuxta

iuxta quod innuunt verba illa Domini, *Matth.* 18. Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum: ita & quoad malitiam grauitatémque delictorum, pariformiter iudicandum eſt. Vnde & in naturalibus diuerſorum agentium virtus, quò magis vnita fuerit, fortior eſt, & magis diffunditur. Feruescunt enim magis igniti carbones, dum coguntur in vnum. Hoc igitur rete peſſimo verſutus vtitur hoſtis, vt copioſam infœliciſſimorum hominum multitudinem ad tartareas ſtriges poſt ſe trahat. Non eſt autem vſus hac arte Diabolus ab initio, antiquiſve temporibus, tum quia principaliter per hæc intendit iniquus fidem veri Dei, de corde hominis euellere. Totum autem antiquitùs penè orbem, per veritatis ignorantiam, & per infidelitatem ſuæ addixerat ſeruituti, præter, Iudæorum pauciſſimos: quem etiam populum ad idololatriam pronum cognoſcens non exquiſitis his artibus ad infidelitatem trahere neceſſarium iudicabat, ſed facilè in illam eos prolabi faciebat.

Feruescunt carbones, dum coguntur in vnum.

Cur antiquitus Sathan his artibus Magicis non fit vſus.

Poſt aduentum autem Domini & Saluatoris, in primitiua quidem eccleſia Chriſtianus populus inter infideles habitans, perfectiſſimæ vitæ fuerat, & fidei firmiſſimè inhærebat, vt potè inter perſecutiones continuè ſplendeſcens atque feruens, ſicut & aurum igne probatur, eratque tunc Diabolo ſola vel maxima cura, regnum ſuum tueri, ne omnes infideles ad Chriſtum conuerterentur. Sed data pace poſt tempora cœperunt Chriſticolæ ſegnirer agere, à conceptóque fidei feruore tepeſcere: quos conſequenter aggrediens Diabolus, per miniſtros ſuos hæreticos innumerabiles ſeducere cœpit, ſicque voti compos fieri per internam infeſtationem à ſe, & per exteriorem ab ipſis hæreticis factam: non autem adhuc per viſibilem apparitionem, ſaluti hominum grauius inſidiari.

At poſtremò ſublatis è medio hæreticis aut certè è Chriſtianorum finibus longiùs profligatis, cœpit Diabolus ſimpliciores perſonas facilè ſeducere, multipliciter deludere, & ad infidelitatem, cultúmque Dianæ variis illuſionibus inclinare, vt *in cap. Epiſcopi. 6. quæſt.* 5. enarratur.

Quomodo hæreſis Strigiatus creuerit.

Sed deprehenſo à Chriſtianis per ſacerdotum doctrinã, non eſſe verum Deum, vel Deam, quæ perſonis illis quaſi domina apparebat, ne ſuo Diabolus deſiderio peſſimo defraudaretur, cœpit apertè ſe Chriſtianis ſolis offerre in omnibus obſequentem, & eis creberrimè omnis generis delicias præparare, dummodo fidem Chriſti ab eorum cordibus eliminare poſſet. Quod vt facilè firmitérque obtineat, prædictos adinuenit laqueos, ac dolos peſſimos maledicti curſus, ac infœliciſſimarum harum perſonarum conuentus.

Et in principio quidem, eo, quòd non multi eſſent, qui eius tali malitiæ conſentirent ex diuerſis locis Chriſtianitatis, vnius tamen aſſumpros linguæ per aëra in vnum tantummodò loco pro quolibet regno, qualibétve prouincia deducere conſueuerat, puta, circa regionem Iordanis, circa nucem Beneuenti, & ſic de ſimilibus.

Conuentus Strigum circa Iordanem.

Sed adeo magna in præſentiarum multitudine inualuerunt, vt in plurib⁹ aggregentur locis, & quaſi per ſingulas diœceſes conuentus faciant copioſos, magnæ multitudinis vtriuſque ſexus, & varii ſtatus. Sicut in Barcho Ferrarien. in planitie

Loca conuentuum Diabolicorum.

Hodie nō volatiles, ſed pedeſtres ſtriges habentur.

tie Mirandolæ, in monte Paterno, prope Bononiam, & in aliis pluribus per has maledictas perſonas nominatis locis: vt iam non per aëra ſemper à Dæmonibus deportentur, ſed pedeſtres vadant multotiens, & velocius currant, quòd perſæpè propè ſit locus, tametſi à Dæmonibus in hoc ipſo multipliciter etiam ſint ſuffultæ. Quam ſectam maledictam dignetur Deus Opt. Max. tandem eliminare. Et hæc de tertio principali, & quoad totius quæſt. determinationem, & materiæ declarationem dicta ſufficiant. Nunc ſupereſt argumenta pro opinione falſa in principio facta diſſoluere.

CAPVT. XXI.

Pro ſolutione primi argumenti primò deducitur allegatum in contrarium cap. Epiſcopi. eſſe multipliciter de authoritate, & veritate ſuſpectum.

Primi argumenti ſolutio.

DEterminata veritate circa præpoſitam quæſtionem ſupereſt ſoluere rationes in principio adductas pro parte falſa. Ad primum igitur argumentum fundatum ſuper ea quæ dicuntur *in cap. Epiſcopi* 126. *quæſt.* 3. multa dicenda ſunt, eo quòd huius cap. verbis, & authoritati ſolùm innitantur, & hæreant, qui curſum hunc diabolicum corporaliter fieri negant. Primò ergo dicendum eſt, ſecundùm aliquos, capitulum illud, ſed etiam concilium ſuſpectum eſſe de falſitate & inter paleas non minus computandum, quàm Gabillon. vel Beleon. concilia reputentur, *d.* 18. *c. Placuit*, & *c. Annis*, & ſic de ſimilibus, quæ non alia ratione repudiantur & inter apocrypha cenſeri ſcripta tenendum eſt, niſi quia neſciatur quo tempore, ſub quo Pontifice, vel cuius authoritate indictum ſit aliquod tale concilium vel confirmatum. Etenim concilia plurima ab hæreticis & ſchiſmaticis ſæpius celebrata ſunt, in quibus quidem licet plurima conſtituta inueniantur, quæ ad ſanctæ vitæ profectum conferre videantur, & nonnulla vera ex ſanctorum Doctorum ſapientia inferantur nihilominus ab Eccleſia non acceptantur, imò damnantur propter commixta multa falſa, & perperam ordinata & quia etiam non ritè congregata fuiſſe compertum eſt, ſed potiùs contra voluntatem ſummi Pontificis aut propter eius notitiam, & beneplacitum, cuius ſolius eſt, vniuerſalia concilia indicere, & confirmare, *diſt.* 17. *per totam.* Sicut patet de concilio Arimini damnato, *diſt.* 15. *cap. Sancta* & nouiſſimis temporibus de concilio Baſileæ damnato ab Eug. 4. & ſic de aliis pluribus ſchiſmaticis conciliis. Et ille, qui teneret, quòd concilium poteſt indici, vel congregari, aut celebrari, ſub alio capite, quam ſummo Pontifice, Romæ vice Petri vniuerſali Eccleſiæ præſidente, niſi fortè in caſu, quo Pontifex in hæreſim laberetur, eſſet hæreticus, ſanctæ matris Eccleſiæ Romanæ primatum impugnans, quem à Chriſto accepit *diſt.* 22. *cap. Omnes* & *diſt.* 40 *cap. Si Papa.* Cùm igitur huius aſſerti concilij Acquiren. & tempus ignoretur, & author, illi meritò adhærere non videmur cogi: & eius dicta, ſeu decreta nullam habere videntur authoritatem, niſi aliud oſtendatur. Suſpectum eſt ſecundò vehementer tale concilium, quod non Catholicum fuerit, aut ab Eccleſia approbatum, eò quòd nonnulla profert obſcura, ſacriſque

Concilia ab hæreticis ſæpius celebrata.

ſacríſque literis non plenè conſona, ſed ſecundùm ſenſum, quem aduerſarij patrum Inquiſitorum in eo habent, falſa ac de hæreſi ſuſpecta. Probando etiam ſuum principale propoſitum ſecundùm dictum ſenſum diminutè ac inefficaciter procedi, & contra veritatem, quæ manifeſta eſt in ſacris literis, quòd videlicet talia non poſſit facere Diabolus, quæ tamen Diabolo poſſibilia eſſe, ſacræ literæ proteſtantur. Nam inter alia eliciunt hæc ex *d. cap.* quòd non poſſint à Diabolo portari realiter de loco ad locum, quod non poſſit figuram hominis prætendere, vel mulieris quaſi deæ factæ, quæ ſunt contra ſacras literas & contra ſcientiam & doctrinam omnium Theologorum ſacras literas exponentium. Nam quòd Diabolus Chriſtum de loco ad locum portauerit, habetur expreſſè in Euãgelio Matth. 4. *cap.* Multò magis igitur alios portare poteſt, & portaſſe fertur in hiſtoriis authenticis Sanctorum, & præcipuè diui Iacobi Apoſt. Naturalis etiam potentia non eſt minor in Angelo malo, quàm in bono, qui tamen portauit Abacuch per longa terrarum ſpacia in citiſſimo tempore, *Dan.* 4. Cùm poſſit etiam Diabolus ſe transfigurare in Angelum lucis, vt dicitur 1. *Corinth.* 9. & habetur *in eodem capi. Epiſcopi.* multò magis poterit ſe transfigurare in deam aliquam corpoream, ſicut putabant eſſe Dianam ipſi Pagani. Contraria etiam ſacris literis (niſi bonæ glo. interpretentur) affert capitulum illud: dum dicit eſſe infidelem & pagano deteriorem, qui credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius mutari, aut in deterius, aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt. Huius enim contrarium, quantum ad aliam ſpeciem, expreſſe habetur, *Exod.* 7. & 8. Vbi legitur Magos Pharaonis conuertiſſe virgas ſuas in ſerpentes: aquas etiam in ſanguinem verum, veráſque ranas. Neque enim poteſt dici ſecundùm fidem, quòd iſta deluſione acciderint: quia ſicut bene probat diuus Auguſtinus *in gl. ibid.* Scriptura eodem vocabulo nominat, & virgas Magorum, & virgam Moyſi, quam conſtat verè in ſerpentem eſſe conuerſam. Et hanc intentionem Auguſtinus in paſſu illo ſacræ ſcripturæ ſequitur etiam & declarat diuus Tho. *Pot. quæſtio.* 6. *art.* 5. *ad* 8. cum aliis Theologis & expoſitoribus. Et alia ratione hoc ipſum deducitur ex eadem ſcriptura: quia ſi deluſoriè iſta contigiſſent, cùm illi magi non niſi virtute Diaboli talia poſſent facere, & æquè facile ſit Diabolo facere, quòd ita præſtigioſè cyniphes ſicut ranæ ſerpentéſque apparerent: æquè facilè virtute illius potuiſſent Magi, cyniphes ipſos deluſoriè, & tantùm apparenter educere, ſicut ranas, & tamen ſacra ſcriptura dicit, quod Magi hoc facere non potuerunt. Quod quidem non eſt ita intelligendum, quaſi naturalis Diaboli virtus ad illorum etiam productionem non ſe oſtenderet: ſed quia eos talia animalia tunc producere non permiſit Deus: vt dictus ſanctus Auguſtin. 3. *de Tri.* & recitat Magiſter 7. *d.* 2. Qui etiam negaret, quòd Diabolus poſſit creaturam conuertere in aliam ſimilitudinem per præſtigium, negaret ipſum præſtigium, quod eſt vna diuinationis ſpecies, & contradiceret conſequenter omnibus Theologis, & *cap. Nemirum.* 25. *q.* 5. Néque opponere omnibus hiſtoriis talia narrantibus, quæ per præſtigium

Diabolus Chriſtum deportauit.

Magi nil niſi virtute Diaboli poſſunt.

Diabolus ſe poteſt transfigurare in Angelum lucis.

3. Quomodo poſſit Diabolus creaturã in aliam ſimilitudinem conuertere.

variis tempotibus contigerunt in locis. Quo tamen modo intelligendum ſit, Diabolum poſſe, vel non poſſe vnam creaturam in aliam mutare infrà declarabitur. Suſpectum tertiò de falſitate eſt dictum capitulum, in quantum alium prætendit ſenſum in ſacris literis, quàm habeant ſancti Doctores ſuper verbo illo Apoſtoli: Siue in corpore, ſiue extra corpus neſcio, &c. imò ſenſum præfert, quem reptobant S. Aug. S. Thom. & quem D. Heronymus in prologo Danielis, dicit fuiſſe ſenſum cuiuſdam Iudæi negantis pariter id, quod vniuerſalis confitetur Eccleſia, Abacuch, inquam, eſſe portatum ab Angelo in Babylonem breui temporis ſpatio. Et ideo cùm ex cultu Iudæi exponentis: tum etiam quia Hieronymus hoc referebat, vt oſtenderet ſe in ſuis tranſlationibus pati multas calumnias, maximè à Iudæis, quas ipſe calumnias reputabat iniuſtas, infertur tacitè quòd pariter execretur, & damnet cauſas calumniarum, inter quas vna erat expoſitio prædicta, quam inducebat Iudæus ille. Cùm ergo illud afferat dictum capitulum ſecundùm aduerſariorum interpretationem, patet ex hoc ipſo, ſuſpectum eſſe de minori veritate. Eſt autem ſenſus verborum Apoſtoli, dum dicit ſe neſcire, an in corpore, an extra corpus raptus ſit vſque ad tertium cœlum, à prædicto Iudæo introductus, & prædicto *cap. Epiſcopi* inſertus, ſecundùm aduerſarios, iſte, quod Apoſtolus neſcierit, an fuerit portatus ad paradiſum, ſeu in tertium cœlum corporaliter: ita quòd corpus cum anima eius eſſet illuc tranſportatum an certè extra corpus raptus fuerit, & in ſolo ſpiritu viderit & audierit, quæ ibi cognouit. Hunc autem ſenſum recitat, & improbat Auguſt. 12. *ſuper Gene. ad literam.* Hac ratione, quia, inquit, conſtat ex verbis Apoſtoli, quòd ipſe ſciuit ſe eſſe raptum vſque ad tertium cœlum: conſtat ergo, illud cœlum, in quo raptus eſt, eſſe verum cœlum non aliquam cœli ſimilitudinem. Si enim hoc voluiſſet intelligere, cùm dicit ſe raptum in cœlum, id eſt, ad videndum imaginariè ſimilitudinem cœli, eodem modo poterat affirmare raptum eſſe in corpore, id eſt, in ſimilitudinem corporis huius. Et ſic non fuiſſet neceſſarium diſcernere, quid ſciret, aut neſciret: quia vtrunque æqualiter ſciret, ſcilicet & ſe eſſe in cœlũ & ſe eſſe raptũ in corpore ſecũdùm ſimilitudinẽ, ſicut accidit in ſomnis. Si autem ſciebat eſſe verum tertium cœlum, ſciebat ergo aut eſſe aliquod ſpirituale & incorporeum: & ſic non poterat corpus eius illuc rapi: aut eſſe aliquid corporeum, & ſic anima non poſſet illuc ſine corpore rapi, niſi ſepararetur à corpore. Et ſic poſt longam diſputationem Auguſtinus concludit verum ſenſum verborum Apoſtoli, dicens: Reſtat ergo fortaſſe, vt hoc ipſum eum intelligamus ignoraſſe, vtrùm quando in cœlum raptus eſt, in corpore fuerit, quomodo eſt anima in corpore, cùm corpus viuere dicitur, ſiue vegetantis, ſiue dormientis, ſiue in extaſim à ſenſibus corporis alienata: an omnino de corpore exierit, vt mortuum corpus iaceret, donec peracta illa demonſtratione membris mortuis anima redderetur, & non quaſi dormiens euigilaret, aut extaſi alienatus rediret in ſenſus, ſed mortuus omnino reuiuiſceret, hæc ille. Quem adducit & ſequitur S. Thom. 2.2.*q.*175. *art.*6. & Veri. *q.* 13. *art.* 6. Quod etiam ratione conuincitur: Si enim non fuiſſet tunc Apoſtolus ſecundùm corpus in terra, vbi

5 Paulus in tertium cœlum raptus.

vbi fuerat à ſociis & comitibus deductus, & à Iuda hoſpitio receptus, hoc ipſum illi clariſſimè competiſſet: Et palam omnibus, quaſi miraculum inſigne factum eſſet. Si verò in terra & non in cœlo corpore fuiſſet, nolle ſociis hoc affirmantibus credere, impudentiæ illius aſcriberetur, non minus, quàm eius qui tantùm ea credere velit, quæ ſenſu percipit exteriori. Immobile autem corpus hominis manens, non omnes diſcernere poſſunt, an funditus extinctum ſit, vel certè extaſim patiatur. Vnde referentibus quibuſlibet Paulo, quod corpore immobilis permanſiſſet, eorum ſenſui adhærere non tenebatur, ſi quis ei quod mortuus fuerit, vel non mortuus affirmaſſet. Cùm igitur ſi hæc etiam non ſuffragaretur ratio, ſola authoritas ſanctorum fidem faciat veritati, patet quod contrarium ſenſum in verbis Apoſtoli prætendens illius capituli litera redditur de veritate ſuſpecta.

CAPVT XXII.

Capitulum Epiſcopi, propoſitum ſuum ineffi caciter inferre, & ob hoc de falſitate, & authoritate minori ſuſpectum eſſe.

DE falſitate quoque minorique auctoritate *d. c.* deprehenditur ex hoc eſſe ſuſpectum, quòd in probando quod intendit obſcurè, ineptè, & prorſus inefficaciter procedit, ſi illum habet ſenſum, quem ei tribuunt aduerſarij, dum contra veritatem *ſuprà* diffinitam illud inducunt. Volens enim probare ſecundùm eos quòd non realiter, & in corpore mulieres illæ perficerent, aut viderent quæ narrabant, ſed in ſomnis potiùs, aut in ſolo ſpiritu à Diabolo deluderentur, inducit binas illas authoritates ſacræ Scripturæ, quibus ſecundùm horum interpretationem habeatur, quòd non in corpore, & ſecundùm ſenſus corporeos præſentes fuerint Paulus & Ezechiel, alter inquam, in cœlo, alter in Ieruſalem. Et tamen ex illis authoritatibus ad ſenſum iſtorum à capitulo inductus non habetur primò, quòd non poſſit etiam tale quid in corpore contingere, niſi in authoritatibus illis hunc habeant intellectum, quòd videlicet nullo modo potuerit, vel Paulus in cœlum, vel Ezechiel in Ieruſalem corporaliter deportari, niſi fortè ab Angelis bonis. Sed hoc primò eſt falſum, quoad deportationem Ezechielis Multò enim grauiora corpora poteſt Diabolus, & longiùs deportare, vt *ſuprà* monſtratum eſt. Secundò infertur oppoſitum ex hoc ipſo, quod dicunt, cùm naturalia manſerint in Dæmonibus ſecundùm Dionyſ. ſplendidiſſima. Quicquid ergo virtute naturali poſſunt Angeli boni, poſſunt & mali & magis qui ſunt excellentioris naturæ. Falſa etiam expoſitio iſta ex hoc conuincitur, quòd ſi ſic intenderet. Paulus vtique mentiretur. Etenim quid Angeli Boni poſſint & mali, meliùs ipſe certiúſque didicerat, quàm auctores dicti capituli. Non ergo dixiſſet: Neſcio, Deus ſcit. Si verò in prædictis authoritatibus non illum, ſed hunc potiùs habeant intellectum, quod de facto non corporaliter ad illa loca portati ſunt, licèt potuiſſent portari, tunc non habent ab eis propoſitum quod intendunt, hoc inquam, quòd non poſſint à Diabolo per longa terrarum ſpacia corporaliter portari ſtriges. Nam à non eſſe ad non poſſe, nullum eſt argumentum. Neque enim

Ezechiel in Hieruſalem deportatus. Grauiora corpora longius à Diabolo deportamur.

A non eſſe ad non poſſe nullum eſt argumentum.

enim ſequitur : Petrus non eſt Papa, ergo non poteſt eſſe Papa. Et tamen aduerſarij ex authoritatibus illis, quæ continent tales tranſlationes non eſſe factas in corpore inferre volunt, quòd non poſſint ſimilia in corpore contingere. Neque etiam ſequitur quòd ſemper & omnibus ſic contingat reſpectu cuiuſcunque corporis, & cuiuſcunque localis diſtantiæ, quod Ezechieli contigit atque Paulo, quia à particulari ad vniuerſale, ſiue ſecundùm tempus, ſiue ſecundùm ſuppoſita, non valet argumentum. Et hæc apud ſapientes logicos notiſſima ſunt, & prima principia : quæ etiam pueris & idiotis clarè conſtant. Quis enim inferret: Aliquando Petrus fuit, ergo ſemper Petrus fuit ? ſimiliter quis exiſtimaret, hanc eſſe bonam illationem: Aliquis homo eſt bonus, ergo omnis homo eſt bonus ? Et tamen ſecundùm aduerſarios in capitulo illo fiunt ſimiles deductiones, iſto modo : Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore ad loca illa, ergo nunquam & nullus poteſt taliter in corpore ferri. A particulari etiam, & multò magis ab vna ſingulari ad aliam ſingularem, conſequentia ſeu argumentum non valet, ſiue affirmando, ſiue negando fiat. Sicut non ſequitur Aliquis homo, ſeu etiam Sortes currit, ergo Petrus currit. Aliquis homo ſeu etiam Sortes non eſt bonus, ergo Petrus non eſt bonus. Et tamen ſecundùm tenentes contrariam opinionem, *in præſenti quæſt. art. d. cap. Epiſcopi.* intendit ſic arguere : Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore. Ergo nec illæ mulieres portantur in corpore. Vnde patet quòd cùm iſtæ conſequentiæ ſecundùm ſapientes ſint deriſibiles : ipſum quoque totum capitulum ſecundùm ſenſum quem iſti homines, qui Inquiſitoribus aduerſantur, in eo habent, eſt nullius penitùs authoritatis, & à Spiritu ſancto non prodiiſſe conuincitur, neque fuiſſe bonum, verum, ritéque congregatum concilium, ſed inter paleas reputandum.

A particulari ad vniuerſalem non valet argumentū.

Aduertant etiam, qui ſic exponunt *d. capit.* quænam ſit probatio, quam fecit ſecundùm eos, hæc, inquam : In ſomnis ac nocturnis viſionibus homo extra ſe ipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat: ergo & mulieribus illis itidem accidebat circa ea, quæ narrabantur ab eis facta, vel viſa. Similiter iſta probatio nulla eſt : Stultus & hebes eſt, qui ea quæ fiunt in ſolo ſpiritu. etiam in corpore accidere arbitratur : ergo ſtulti ſunt & hebetes, qui credunt verè & corporaliter mulieres illas feciſſe, vel vidiſſe quæ narrabant. Nonne iſtæ probationes ſupponunt, mulieres illas ſomniaſſe tantùm talia, quod tamen etat probandum ? Si ergo *d. c.* talem habuit intellectum, quem iſti ex eo accipiunt inefficaciſſimè proceſſit. Si verò aliter interpretetur, vt ſaluari poſſit veritas & authoritas eius, nos infrà efficere conabimur, aduerſarij, non habent ex eo propoſitum ſuum, vt ibi etiam oſtendetur. Sed nunc quædam alia adhuc prælibanda ſunt.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Quòd non eſt neceſſariò ſtandum dictis illius capituli Epiſcopi, ſi à ſynodali concilio emanauit, quin etiam ſi concilio generali prodiiſſet reclamandum eſt ad Pontificem, vt ſua declaratione excludat ſenſus erroneos, quos aduerſarij habent in eo.

SVppoſito autem quòd à ritè concilio capitulum hoc manauerit, adhuc ſecundò ducitur argumentum ſuper illos fundatum non procedere propter duo. Primò quidem, quia neſcitur adhuc an ſynodale fuerit tale concilium, vel certè generale, quod ſolùm omnes aſtringit. Argumentum autem probabile, quòd generale non fuerit tale concilium, hoc habetur, quòd inter generalia concilia enumerata à Gratiano *c.* 15. *vel* 17. nullum Acquirenſe inuenitur. Omnia autem concilia Gratianum ſufficienter enumeraſſe, nullus debet aliquatenùs dubitare, cùm præſertim *ead.* 15. promittat ſe velle aſſignare originem conſtitutionum, Eccleſiaſticarum, quæ ex ſacris cõciliis communiter ortæ ſunt. Huius ergo etiam conſtitutionis atque mandati, ſi authenticum eſſet, originem præmiſiſſet inter generalia ritéque congregata concilia, hoc Acquirenſe connumerando, aliàs non omnium conciliorum ſeriem putaſſet ſe ſufficienter tradidiſſe. Non ergo generale fuit hoc concilium, vel certè nullius apud eum authoritatis, quia fortè non ritè congregatum. Cuius etiam rei ſignum eſt, quòd nullum ex antiquis meruit gloſſatorem, quia illud fortè decretorum libro inſertum non habebant. Si qui autem moderno-

rum, vt Io. de Turrecremata, illud expoſuerunt: non niſi quatuor eſſe de principali eius intentione dixerunt: vt ſic veritas in eo contenta ſaluaretur, omni falſitate, quam prætendit, excluſa. Quænam ſint autem quatuor illa principaliter intenta declarabitur inferius. Si autem dicatur, quòd plura alia in libro Decretorum inducuntur concilia generalia non priùs enumerata, Reſpondetur primò, quòd adducere inconuenientia non eſt ſoluere quæſtionem, ſecundò, quòd ſi illorum etiam ignoretur tempus & author, & irrationabilia, vel falſa contineant, qualia manifeſtabimus capitulum hoc continere, eis pariter non erit neceſſariò inhærendum: & ſi defetre quis eis voluerit, erunt piè interpretanda, ſicut inf. à circa hoc etiam faciemus. Sed adhuc quiſpiam fortè probabiliter inducere conabitur, quòd tale concilium fuerit generale, & quòd præſentia vel authoritate ſummi Pontificis celebratum ſit, cùm Epiſcopis indifferenter præcipiat, quòd ſolus Papa poteſt (vt videtur) eo quòd ſolus ſit eis ſuperior ordinariè. Hoc eſt enim vnum ex indiciis inductis à gloſſ *in cap. vt circa. in verbo Perpetuo, de electione. libro. 6.* ad diſcernendum generalia concilia à particularibus. Præcipitur etiam in ipſo capitulo omnibus eſſe publicè annunciandum, quod qui talia credit, & his ſimilia, fidem perdit. Non eſt autem, niſi qui omnibus præſidet, præcipere, vt omnibus annuncietur mandatum, vel quæcunque determinatio fidei. Talis autem eſt ſolus vel etiam generale concilium eius authoritate. Reſpondetur igitur, quòd ſi capitulum præciperet omnibus Epiſcopis abſolutè, vtique ex hoc concluderetur, quòd concilium generale fuiſſet, quando

aliàs eſſet ritè congregatum, eo quòd (vt inducitur) ſolus Papa omnibus Epiſcopis prælatus ſit, & ſuper omnes plenam habeat authoritatem. Non ſic autem inuenitur in capitulo illo. Sed indefinitè dicit, Epiſcopi, in plurali. Et licèt quandoque indefinita æquipolleat vniuerſali, non tamen ſemper, neque formaliter. Poteſt autem Metropolitanus, ſiue Primas ſit, aut Patriarcha, ſiue etiam ſit Archiepiſcopus, congregare concilium prouinciale, ad quod vocati Epiſcopi omnes illius prouinciæ accedere tenentur, aliàs excommunicantur. *d.* 18. *c. ſi Epſcopus. c. ſi quis c. Decernimus.* Et poteſt Concilium illis præcipere, quæcunque iudicauerit eſſe præcipienda, & tenentur ſeruare ordinata *in eo, d.* 92. *c. ſi quis Epiſcopus primò, ſecundò, tertiò.* Similiter *in c. Epiſcopi, omnibus eſſe annunciandum, &c.* interpretari quis poſſet, quæ non abſolutè de omnibus loquitur, ſed tantùm de omnibus ſubiectis. Vel quòd non præcipuè, ſed quaſi naturaliter hoc monet eſſe prædicandum omnibus, quaſi dicat: omnibus annuncianda eſt iſta doctrina, vt pote vera, & ad ſalutem omnium ſpectans. Hoc autem modo poteſt monere etiam qui Prælatus non eſt, & qui nullam habet iuriſdictionem, ſed tantùm docendi officium. Vnde multò magis ſic poteſt omnes monere particulare concilium. Sed non poteſt præcipere omne omnibus, ſed tantùm ſibi ſubiectis. Diſcordare etiam à quocunque particulari concilio, quando erronea vel indiſcreta præciperet, vel in his determinationibus in quibus vel ratio, vel Sanctorum doctorum aut clariſſimorum Theologorum authoritas contradicit: aut certè in his, quæ ſecundùm gloſſas & Doctores non

Concilij qui poſſint conuocare.

ſunt de principali intentione concilij, vel quæ non exponuntur, niſi ſecundùm abſurdum eius intellectum, vt in propoſito accidit, circa præſentis quæſtionis articulum, quantùm ad expoſitionem aduerſariorum *d. c.* non eſt erroneum aut temerarium, ſed ſalubre, laude dignum ac, meritorium. Sicut enim declarantes ſacras literas, & malum in eis intellectum explodentes & conſequenter eas elucidantes commendantur, eiſque vita æterna repromittitur, iuxta illud *Eccleſiaſtici* 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. Sic etiam omnem veritatem explanando, cùm non niſi à Spiritu ſancto ſit veritas ſecundùm Ambro. & quamcunque falſitatem arguendo contrariam, dignus laude redditur author. Sanctorum etiam patrum doctrina in his præcipuè, quæ fidem tangunt vel bonos mores non niſi ſecundùm eorum principalem intentionem & ſanum intellectum, expulſis, inquam omnibus quæ poſſent falſum & erroneum ſenſum facere, accipienda eſt, & veneranda ipſa quoque particularia concilia de quibus loquitur. *c. Ad abolendam de hæret.* vt tangitur in argumento, non habent recognoſcere vel iudicare de hæreſi, niſi quando factum eſt clarum: Si enim eſſet dubium, tunc quæſtio debet remitti ad ſolum Papam, cuius ſolius authoritate cauſæ fidei determinantur. *d.* 18. *c. multis.* 24. *q.* 1. *c. Quotiens, & extra de baptiſ. c. Maiores* & ita determinat gl. *in de c. Quotiens*, & D. Abbas *in d. c. Ad abolendam.* Eorum autem, quæ inducuntur & reprobantur in *d. c. Epiſcopi.* aliqua quidem clarum eſt, eſſe hæreticalia. Putà quod aliquod numinis inueniatur præter vnum Deum: quòd aliqui ducantur ſeu

porten-

portentur ad ſeruiendum alicui deorum vel dearum præter vnum verum Deum : quòd talia demonſtrans atque ſuadens, ſit ſpiritus bonus quo Diabolus poſſit ſubitò & ſine naturæ miniſterio vel virtute, vnam creaturam in aliam ſpeciem vel figuram tranſmutare. Quo ad alia verò quæ ſecundùm verborum corticem videlicet, quòd non poſſunt homines à Dæmonibus portari citiſſimo tempore, per longa terrarum ſpacia, videre, facereque corporaliter, quæ narrantur ab illis præter numinum veritatem, non eſt clarum, quòd ſint hæreticalia : imò potiùs oppoſitum clarum eſt apud ſapientes: apud alios autem eſt vel creditum, vel dubium. Vnde ſi concilium tale particulare determinaſſet, talia eſſe hæreticalia, non eſſet ei adhærendum : nec ab eo rationabiliter deuiando ſit quis hæreticus. Sed ſi ſapientes de huiuſmodi dubitarent, eſſet Papa conſulendus, ſicut in aliis fidei dubiis. Priuilegia ſapius conceſſa inquiſitoribus. Quod tamen modò fieri non eſt neceſſarium circa præſentis quæſtionis artic. quia cùm Papa ſæpiùs dederit in hoc fauorē & priuilegia patribus Inquiſitoribus, vt ſuprà inductum eſt, patet eum approbare, quòd legitimè procedant contra tales, quaſi contra hæreticos. quo ſtante, oportet vel alium sēſum habere in c. illo, vel ab eo ſimpliciter deuiare. Non eſt etiam authoritas vlla cap. illi acquiſita, ea quòd ſit redactum in corpore iuris. Hoc enim non ſummi Pontifices, ſed Gratiani tantùm authoritate vel voluntate factum eſt. Sine hoc enim ſi generale concilium fuiſſet, ſicut & ipſæ decretales Epiſtolæ ſedis Apoſtolicæ authoritatem habent irrefragabilem *d. 9 c ſi Romanorum.* Quòd ſi etiam prædictum concilium fuerit generale, ſicut videtur concedere S. Tho. *Spiritu. art. 2. ad 14.* vbi etiam exponit dicta illius & vocat concilium Aquilegienſe : non ſic ei tenemur adhærere, vt debeamus abſurda & irrationabilia propter ipſum concedere, ſed debemus piè exponere. Irrationabilis & abſurda prohibitio. Irrationabilis autem & abſurda vaide eſſet prohibitio illa : ſi eſſet de intentione eius dicere, quòd qui credit aliquos portari, corporaliter ad ludum, ſit hæreticus & infidelis, ſecundùm quòd *in cap. illo.* damnantur etiam mulieribus illis credentes. Sic enim ſequeretur qnòd credentes infinitis (vt ita dixerim) Inquiſitorum proceſſibus aſſerentibus, quòd ſtriges realiter & corporaliter ferantur ad ludum Diabolicum, inuoluantur errore paganorum, & quòd ſint credentes aliquid numinis extra Deum, & iſta fieri à bono ſpiritu: & alia, quæ in illo capitulo hæreticalia aſſeruntur, quod eſt falſiſſimum, quia nullum horum credunt eſſe verum ſtriges, vel ali, qui ſtrigum ſectam aſſerunt ad curſum fieri corporaliter. Non eſt ergo credendum *d. c.* hæc ipſa intendere. Nec obligaret concilium, ſi conuinceretur aliquid formaliter vel virtualiter contra ſacras literas, quoad literalem ſenſum, quem haberent in eis communiter ſancti Doctores, aliquid determinare. Sed eſſet contra tale concilium reclamandum ad ſummum Pontificem. Sicut rectè Hieronymus ſe oppoſuit concilio determinanti quòd rapta non poſſet raptori coniungi, oſtendens hoc ſacris literis repugnare, *Exo. 22.* & *Deut. 22.* propter quod Concilium reuocauit ſententiam, vt teſtatur gloſſ. *in c. de libellis d.* 20 & elicitur. 36. . *c. ſtria. c. ſi autem* & *c. placuit.* Vnde poſſet & in propoſito contra concilium, etiamſi generale fuiſſet ad Pōtificem reclamari, vt illa declararet, & ad

veritatem reduceret, quæ *in dict. c.* viderentur ſacris literis repugnare.

y *Vt patet ex 7. d. per totum. præſertim in cap. fin. Et ſi tu opponas de nota. per glo. & per Doct. in cap. cum dilectus. de elect. vbi dicitur, quòd inferior Papa tenetur obedire conciliis. de quo etiam habetur per Fel. in cap. nonnulli. col. 4. de reſcri. præſertim quando in fide de conciliis agitur, quo caſu etiam Papa non poteſt contra eam diſponere, ſecundum glo in cap. in iſtis. 4. diſtinct. & in cap. ſicut. 15. diſt. cum ſimilibus. vt Fel. tradit in cap. 1. col. 8. in prin. de conſtitutio. Reſponderi poteſt, quòd illa procedunt in concilis vniuerſalibus congregatis à Papa, vel eollegio Cardinalium, iuxta notata per Bald. in tract. ſchiſma. col. 15. poſito ſub rubri. Ciſi quis aliquem teſta. prohib. Et per eundem Bald. in c. olim de reſcript. & Dec. in c. ſignificaſti. de electio. Secùs videtur in conciliis particularibus, vel etiam generalibus: ab his tamen congregatis, qui non habent poteſtatem congregandi generale concilium: vt patet ex not. per Fel. in dict. c. 1. col. 7. de conſtit. & tale videtur concilium, de quo habetur in dict. cap. Epiſcopi. Et ex his ſi diligenter conſideraueris, tolluntur, quæ nota. & loſſ. in cap. vt circa in iure perpetuo, de elect. libr. 6. vltra quod concilium non obligat, quod non eſt moribus vtentium approbatum, iuxta ne. per gl. in c. 1. de treug. & pac. vt etiam ibi Fel. tra. col. 4. vſque in fi. illius c.*

z *Et ad corroborationem prædictorum, vide quæ tradit Fel. in c. p. ne innitaris. de conſtit. quia hoc eſt altum pelagus, longiori indigens diſcuſſione.*

CAPVT XXIV.

Poſito, quòd Concilium Acquirenſe fuerit generale, ritéque congregatum: & ſuppoſitis etiam omnibus, quæ in eo dicuntur, non euadere ſtriges manus Inquiſitorum. Et de variis illuſionum modis atque generibus.

VErùm etiamſi certum ponatur, quod dubium eſſe probatum eſt, concilium, inquam, illud fuiſſe generale ritéque congregatum: adhuc tamen illud ex *d. c.* habetur, quod vt euitarent plurimi, contra Inquiſitores dictum capitulum inducunt. Id autem eſt, quòd manus ſeu iudicium ipſorum Inquiſitorum, tales maledictæ ſceleratæque perſonæ non euadunt, ſi dicantur hæ ſtriges, ſicut illæ ſceleratæ mulieres (de quibus ſermo eſt *in dicto capitulo*) à Diabolo in ſomnis vel in ſpiritu deludi, prout *ex capitulo illo* intendunt quidam probare. Num ſolùm autem per tale capitulum non euadunt, verùm etiam per ipſum in manus relabuntur eorumdem Inquiſitorum. Per ipſum namque capitulum illæ ſceleratæ mulieres deprehenduntur, & iudicantur hæreticæ, infideles, & à fide apoſtatæ. Apoſtaſia quippe illarum notatur in primis verbis, cùm dicitur, quòd quædam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ, &c. Apoſtatare enim à fide, nihil aliud eſt, quàm retrò conuerti à Deo poſt Sathanam, cui renunciatum fuerat in Baptiſmo, cum conuerſione ad dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Et quòd præfata verba non intendant de alia retroceſſione, quàm de ea, quæ eſt per infidelitatem, ſic importat

Apoſtatare à fide quid.

portat apoſtaſiam à fide, iuxta *c. Non obſeruetis. 26. qu. 7.* patet per verba paulò pòſt inducta *in eodem c.* Vbi dicitur. Sed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia periſſent, & non multos ſecum ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. Nam & innumera multitudo hac opinione decepta, vera eſſe credunt, & credendo à recta fide deuiant, & errore Paganorum inuoluuntur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur, &c. Hoc ipſum etiam, quod dictum eſt, per ſequentia verba manifeſtatur: vbi dicitur de Sathana, quod talium perſonarum mentes per infidelitatem ſubiugar, & paulò pòſt. quòd faciat talem infidelem opinari in corpore fieri, quod fit in animo ſolo. Et in fine dicit, quòd qui talia credit fidem perdit, & infidelis eſt, paganóque deterior. Cùm ergo ſtriges ſecundùm aduerſarios à Dæmonibus ſimilirer illudantur, ſequitur, quòd ab Inquiſitoribus vt infideles & apoſtatæ à fide, inquirendæ ſint: & iudicandæ. Omnis enim infidelitas & apoſtaſia poſt baptiſmum, ad hæreſim deducitur, ſeu ſub hæreſi continetur largo modo ſumpta, de qua patres Inquiſitores habent vniuerſaliter iudicare. Magis autem conuincetet eos ratio iſta, qui putarent ſectam ſtrigum eandem eſſe, vel ſub illa per omnia comprehendi, de qua loquitur *dictum cap. Epiſcopi* Conuincit tamen, vt deduximus, & alios, qui eas tenent eſſe diuerſas, & tamen arguũt, quòd ſicut illæ deludunrur, ita & iſtæ. Haberent enim conſequenter arguere, quòd ſicut aliæ ante deluſionem per infidelitatem & apoſtaſiam à Diabolo captiuantur, ita & iſtæ, ſi volunt volunt hanc etiam argumentationem ſuam validam eſſe, quòd ideo ſtriges non portentur realiter ad ludum, ſed deludantur in ſomnis, quia illæ ſceleratæ mulieres deludebantur. Quæ tamen argumentatio valida non eſt, neque inrendit capitulum affirmare, quòd non poſſint à Diabolo quæcunque; mulieres portari, ſed potiùs quòd illæ non verè portabantur ad ſeruiendum alicui Deæ, cùm nulla talis Dea eſſe poſſit: ſed deludebãtur à Diabolo, qui poteſt modò notam, modò ignotam perſonam deludendo præferre & hoc multipliciter contingit. Et vno quidem modo poteſt illudere per præſtigium, quo immutatio, non ex parte rei viſæ fit, ſed ex parte videntis: eò quòd à Diabolo perſtringantur oculi videntis, & ad eas deducuntur ſpecies rerum ſic apparentium ex imaginatione, vel compoſitæ ex illis, ita, vt videatur præſens in re, eo modo, quo ſola imaginatione monſtratur: & non eo modo, quo, verè ſub intuitu oculorum ponitur. Sicut dictum eſt ſuprà, de fœmina illa, quæ tempore beati Macharii apud alios videbatur equa, cùm tamen beatus Macharius eam verè intueretur, vt erat fœmina, eò, quòd eum Diabolus per præſtigium, vt alios, deludere non prævalebat. Alio modo deluſio contingit per apparitionem rei, per Diabolum nouirer formatæ in alicuius ſimilitudinem. Quo caſu licèt videns deludatur, dum aliquam adeſſe perſonam putat, quæ verè præſens non eſt cauſa ramen deluſionis non eſt ex parte videntis, ſed rei viſæ, quo modo dicitur Diabolus in angelum lucis ſe poſſe transfigurare, quod & in vigilia poteſt contingere formando corpus ex aëre conſpiſſato in ſimilitudinem & figuram hominis, aut angeli, prout etiam Angeli ſancti patribus antiquis apparere, & cum eiſdem quandoque habitare conſueuerunt in humana figura

Omnis infidelitas & apoſtaſis poſt baptiſmũ ad hæreſin deducitur.

Cauſa deluſionis non eſt ex parte videntis, ſed rei viſæ.

Deluſio poteſt contingere in interioti tantùm imaginatione.

Tertio modo, poteſt deluſio contingere in interioti tantùm imaginatione, cùm perſona tendit in rei ſimilitudinem, quam offert imaginatio, quaſi in rem ipſam. Et hoc contingit in ſomnis, & in variis alienationibus à ſenſibus cauſatis, vel per infirmitates, ſicut in phreneticis, vel per raptum naturalem, vel opere Dæmonum: & ſemper in prædictis modis alienationum deceptio immiſcetur. In raptu autem ſancto, & à Deo miniſterio Angelorum cauſato, non deceptio inuenitur, ſed eruditio, ſicut conſtat de raptu Pauli, & aliorum Sanctorum. Sicut etiam in ſomnis quandoque homines à Deo erudiuntur, ſecũdùm illud *Iob 33.* Per ſomnium in viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos, inſtruit diſciplina, &c. Et hos tres modos, quibus Diabolus poteſt hominibus deludens apparere, tangit virtualiter *d. c. Epiſcopi.* ſi non ineptum ſenſum habeat, & ex hoc argumentum patiatur minoris autoritatis. Nam videre deludíque per præſtigium, & pariter per imaginationem in ſimilitudinem vice rei tendere, comprehenditur in capitulo, vbi nonnulla quandoque videri in Spiritu, decipíque ex hoc homines pronunciatur. Videre autem formata per Dæmonis potentiam corpora phantaſtica, quaſi vera, authoritas Apoſtoli manifeſtat. Et intendit capitulum, quòd aliquo tali modo poterant illæ mulieres per inſidias Diaboli dementari, vt putarent poſtmodùm etiam ſolutis ſenſibus ſe ad Deæ ſeruitium deportatas, quàm deluſionem vigiles aduertiſſent, ſi ſub captiuitate Diaboli mens non eſſet.

In raptu ſancto nõ deceptio, ſed eruditio inuenitur.

In ſomnis homines à Deo diſciplinis inſtruuntur.

CAPVT XXV.

Summaria explanatio capituli Epiſcopi inducti, quantum exigit propoſitam quæſtionis huius. Et quomodo ea, quæ ibi narrantur, ab his differunt quæ ſtrigibus dicuntur contingere.

VT autem meliùs cognoſci poſſit, quæ ſit dicti capituli, iuxta Catholicum, quẽ poteſt habere ſenſum, principalis intentio: & quomodo ritè intellectum, non facit argumentum, nec militat aduerſus veritatem determinatam, libet ipſum breuibus explanare.

Sciendum igitur, quòd dictum capitulum ſupponit vnum quod tam fide, quàm ratione naturali certò tenemus vnum, inquam, ſolum eſſe verum Deum, & nihil penitus eſſe numinis præter ipſum: cuius tamen contrarium putabãt gentiles atque pagani, multitudinem Deorum introducentes atque colentes. Et quia mulieres, de quibus in dicto capitulo mentio fit: Dianam, vnam inquam, & ex Gentilium Dearum & Herodiadem, quaſi in comparem Deam conuerſam, quæ fuit peſſima fœminarum, inueniri, vt Deas à ſe venerari eiſdemque quaſi Diis obſequi ſeruitéque aſſerebant: & non ſolùm ipſæ ſic à recta fide deuiabant, pagnorum erroribus inuolutæ, verùm etiam in eandem perfidiam alios innumerabiles ſuis his aſſertionibus & perſuaſionibus attrahebant, oppoſuit ſe concilium animarum huic ruinæ, docens hæc omnia falſa eſſe: & quòd nullatenus hæc aſſerentibus eſſet adhibenda fides: eo quæ non vere poterant iſta cognoſcere, cùm falſa ſit & quòd ſola dibolica illuſione fiebat, vt eis talia

Solum eſſe verũ Deum, & nihil penitus eſſe numinis præter ipſum.

lia viderentur vera, & quaſi familiari experientia cognita. Quòd etiam declinare intendens, qualiter inquam poſſit deluſio iſta contingere, duplicem præmittit cauſam deluſionis. Primam quidem ex parte Diaboli deludentis, ſecundam verò ex parte deluſorum. Inde modum aperit deluſionis varium. Poſtremò circa quæ deluderentur oſtendit. Probat ergo primò, perſonas iſtas ſceleſtas à Diabolo deludi, quia hoc eſt facile Diabolo, cùm transfiguret ſe in Angelum lucis, quaſi ſic arguat: Si facit quod maius eſt, transfigurando ſe in Angelum lucis, poteſt etiam facere quod minus eſt, transfigurando ſe in homines, aut in beſtias, vel certè in formas perſonarum, quæ in Deos ſecundùm gentilium opinionem conuerſæ ſint. Ex parte autem deluſorum pro cauſa deluſionis eorum aſſignat infidelitatem. Ex hoc enim iuſta Dei permiſſione Diabolus huius deluſionis contra eas exercendæ poteſtatē accepit, vt qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Ex hac autem aſſignata cauſa datur intelligi, quòd infidelitate ceſſante, diabolica illa deluſio conſequenter ceſſet. Et ſic ad fidem conuerſæ, vel quomodo libet aliter à captiuitate Diaboli liberatæ perſonæ illæ, cognoſcerent ſe fuiſſe deluſas, ſicut & phrenetici ad ſanitatem poſtmodum deducti, cognoſcunt differentiam vtriuſque ſtatus & quòd in ſtatu phreneſis deluderētur, iam primò tunc aduertunt. Modum autem deluſionis prædictæ, inſinuat dictum caput, dum dicit, quod in ſomnis & ſpiritu, hoc eſt, in imaginatione ſola hæc videbant. Hoc enim in ſomnis communiter accidit, eò, quòd in tali ſtatu imaginationis intentio & operatio minus præpediatur, & libera maneat, quando ſenſus corporei à ſuis operibus per ligationem ſomni quieſcunt. Vnde poteſt Diabolus homines facilius deludere, formando, firmandóque validius imagines, in quas homo feratur, vt in res ipſas. Tunc autem proculdubio illuſio eſſe conuincitur, quando talia ſic imaginata, vera eſſe non poſſunt. Et hoc illis mulieribus contingebat, quia ea, quæ affirmabant ſe oculis corporalibus videre, non ſic eſſe poterant, vt illæ iudicabant. Non enim poterant oculis corporalibus videre Deam aliquam, quæ Diana vocatur, eò quòd nulla talis in vniuerſo reperiatur. Sed neque Herodiadem pari ratione videre poterant: quia illa maledicta fœmina, quantùm ad corpus in puluerem reſoluta eſt: quātùm ad animam, autem in infernum demiſſa, pœnas luit acerrimas, nec inde virtute propria poteſt egredi, & minus corpus quod aſſumat, & in quo appareat formare. Sunt enim animæ determinatæ naturaliter ad proprium corpus vt nihil valeāt corporaliter mouere, vel operari, niſi per illud, quaſi per proprium & connaturale inſtrumentum, vt docet S. Thom. 1. 9. 117. *art.* 4. Et ſi quando ſupernaturali virtute cooperante, inferni locum animæ egrediantur ad tempus hominibúſque appareant, hoc rarò fit, & ad alium finem à Deo ordinatur, ſeu etiam permittitur hic egreſſus vel apparitio, non vt illudant viuentibus, vel quaſi eis fatagant ptinciparī, vel ab eis quomodolibet venerari. Sic igitur dicere neceſſe eſt, quòd mulieribus illis talia viderentur in ſomnis tantummodò, vel in ſpiritu. Arguit autem *dict. cap.* quòd ſicut experimur in ſomnis multa nobis videri naturali virtute, quæ in veritate non ſunt in ſeipſis, ſed in ſola imaginatione, multò magis poſſint iſta videri cooperante ſuperinducta virtute

Perſonæ ſceleratæ à Diabolo deluſæ.

Infidelitate ceſſante, Diabolica illa deluſio conſequenter ceſſat.

virtute ſuperioris, & validioris naturæ, ſcilicet Dæmonis, quæ prævaleat etiam ſic perſonas deludere, vt putent poſtmodum etiam vigiles, quod deluſæ non fuerint. Cùm enim hoc poſſit cauſare naturalis paſſio languoris atque dementiæ, vt contingit phreneſis patientibus: poterit multò magis virtus ſuperior, cuiuſmodi diabolica eſt, ſic homines dementare, donec illi ſubiecti ſunt per peccatum, vt nec deluſionem aduerrant etiam in vigilia. Cùm igitur potuiſſet Diabolus omnibus ſuprà inductis modis mulieres illas deludere, tamen non niſi in ſomnis, & in ſpiritu, hoc eſt, imaginatione ſola fuiſſe deluſas, rationabiliter concluditur *in d. cap.* eo quòd eas ad infidelitatem hanc trahere confirmauere, ſola hæc viſio ſatisfaciebat: quin etiam ratione non erat neceſſarium Diabolo illas in vnum cogere, vt nunc ſtriges facit, ſibique contingere illæ etiam exiſtimabant. Hunc enim diabolica fraus ordinem intentando ſeruat, Deo permittente, vt priùs homines aggrediatur interiùs. Quòd ſi iam illuminatis hominibus circa fidem vnius Dei, non prævalear: tunc exteriùs multipliciter deludendo tentat euertere fundatam fidem. Prævalebat autem Diabolus contra illas mulieres, & in errorem pluralitatis Deorum eas induxerat prædictâ deluſione interiori. Vnde non oportebat, vt exteriùs ſe illis offerret. Patefacto poſt hæc omnibus, quòd vnus eſt ſolus Deus clariúſque per Patrum vigilantiam manifeſtato, quòd omnes Dij gentium ſunt Dæmonia, non prævalet iam Diabolus per internam ſuggeſtionem ſolam, ad illam infidelitatem homines trahere. Vndę explicato ſuperbiæ ſuæ velo, iam non quærit adorari in ſimilitudinem Deorum, ſed vt Diabolus, & malorum omnium Spirituum princeps. Horreret autem omnis Chriſtianus, cognitum Diabolum adorare, & cum eo fœdus inire, baptiſmum, fidem ſacráque contemnere, ac profanare, propter eius ſolam interiorem ſuggeſtionem. At ſi cum his, commoda reportare, voluptatibus frui, in quas multi ſine freno feruntur intentiſſimo deſiderio, & præcipuè, quæ his communiter priuantur perſonæ viliſſimæ, ſperarent: ſi eiſdem etiam promitteretur, quòd vindicari, & in hoſtes ſuos retorquere poſſet iniurias, quas alio modo repellere non valent: facile plurimi traherentur in prædicta ſcelera perhorrenda. Quod nunc Diabolus noua iſta nocendi arte procurat, miniſtrans illis, qui in hoc vnum facinus maledictæ huius ſectæ coniurant voluntates varias prout ipſi narrant ſe experiri, dùm in vnum conueniunt: & nocēdi pro voto conferens facultatem Ideo autem ſeorſum ducit nocturnis temporibus, vt ſine rimore pœnarum tantis ſceleribus debitarum, audeant illa committere quæ corā aliis in vigilia oppoſita ratione, quomodolibet, minus auderent. Nec obſtat, quod cum difficultate occultatur, quòd coram multitudine copioſa fieri contingit. Non enim exiſtimant accuſationis periculum incurrere: quandoquidem iuramentis terribilibus omnes hæ perſonæ ſub grauiſſimis pœnis aſtrictæ ſint, nulli factum detegere, niſi vbi quemquam ſeducere vellent. Quamuis ſæpius in cōtrarium etiam vertatur ſenrentia, eò quòd ſæpius Domino permittente dicta ſcelera cum auctoribus deteguntur. Faciliùs etiam nefanda illa committunt, atque frequentiùs ſociis pluribus, rum verbo, tum exemplo peſſimo ſeducen

Ordo Diabolicæ fraudis.

Maleficæ cur nocturnis temporibus.

seducentibus, quàm si solæ domi manerent. Alio ergo modo conuincuntur deludi striges, quàm deluderentur mulieres illæ de quibus *d. c. Episcopi.* mentionem facit, vt inferiùs etiam magis explicabitur.

CAPVT. XXVI.

Circa quæ principaliter credenda vel operanda deluderentur illæ personæ, de quibus d. c. Episcopi. loquitur.

EXplicat vlterius *d. c. Episcopi.* ea circa quæ deludebantur à Diabolo mulieres illæ diabolicæ. Quæ principaliter duo sunt ex quibus opinatis ab eis conuincebantur hæreticæ postmodum circa quatuor, quæ principaliter intendit *dict. cap.* reprobare. Primò igitur in hoc deludebantur quòd putabant se videre veram Dianam Deam, & veram Herodiadem, simul ac veram multitudinem personarum corporeis oculis: & tamen non videbant, nisi prædictorum similitudines, & phantasmata. Volens igitur ostendere *d. cap. conditor.* quomodo possibile sit, vt taliter deluderentur, dicit, quòd Satanas mentem, quam captiuatam tenet, in somnis deludens, modò læta, modò tristia, modò notas, modò ignotas personas, per quæque deuia deducit. Hoc autem fuisse delusorium, suppositâ somnij passione, probat per ea, quæ similiter nos experimur in somnis, dicens: Qui enim in somnis & nocturnis visionibus, non extra seipsum deducitur: & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? Vnde infert, quòd sicut esset stultus & hebes, qui ea, quæ cõtingũt in somnis videri, putaret etiam in corpore accidere: ita stultus conuincatur, & hebes, qui ea, quæ prædicto modo in solo spiritu fiunt, putet etiã in corpore verè contingere. Secũdò deludebantur in hoc, quod putabant se portari corporaliter ad longinquas partes & reportari, quæ tamen à domibus propriis non recedebant. Et hanc delusionem exprimit dictum cap. piè nataans illas sceleratas mulieres hoc ipsum profiteri: & subdit, quòd cùm solus spiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo, sed in corpore euenire opinatur: Non tamen appellat hunc esse infidelem ex hac opinione, sed intendit, quòd is, qui infidelis est, propterea quæ prædixerat, quia videlicet credit aliquid numinis esse extra vnum verum Deum: hoc etiam verum esse opinatur, vnde deluditur. Quòd autem sic eas deludi manifestet, exemplum visionis Ezechielis inducit, & Pauli raptus. Concludit autem finaliter *d. capit.* quòd qui credit, & his similia fidem perdit. Refert autem, quòd dicit talia ad ea, quibus prædixerat mulieres illas ratione paganorum inuolui, vt aliquid numinis esse credant extra vnum verum Deum, & quæ huic infidelitati secundùm talem narrationem illarum mulierum necessariò sunt connexa: & sunt quatuor, vt ex verbis capituli illius deducitur. D. Io. de Turrecrem. Cardinal. sacræ Theologiæ, & vtriusque iuris doctor excellentissimus, ordin. Prædicatorum.

Strigum deludio. in visione personarum phantasmatica tantum.

Primum Hæreticum est, & Paganorum antiquus fuit error, tenere, quòd aliqua sit vera Dea, quæ vocetur Diana, vel Herodias. 1. Error paganorum de Diana & Herodiade.

Secundum est, quod aliqua persona portetur ad seruiendum alicui tali Deæ: imò, cùm nulla talis Dea sit, nulla etiam persona ad seruiendum illi portatur super veras be- 2. Deportatio ad seruiendum tali Deæ.

ſtias, vt putabant illæ ſceleratæ mulieres illuſæ in ſomnis.

3. Deluſo cauſata à bono Spiritu.

Tertium, quòc hæc deluſio cauſaretur à Spiritu Sono, imò cauſabitur ab eo qui ſe transfigurar in angelum lucis, vt decipiat. Spiritus enim bonus nnn poteſt eſſe deluſionis, aut cuiuſpiam deceptionis auctor ſiue miniſter.

4. Poſſe quẽpiam ab alio, quàm à ſolo Deo in aliam ſpeciem conuerti.

Quartum eſt poſſe quempiam ab alio, quàm à Deo ſolo conuerti in aliam ſpeciem vel ſimilitudinem in melius, putà in Deos: vel in deterius, putà in beſtias. Imò primum eſt abſoluere impoſſibile, cùm Deus ſit ingenerabilis: & quomodolibet infactibilis: & ſecundum ſola Dei virtute fieri poteſt: quod tamen nunquam fecit aut faciet. Licet finita etiam virtus poſſit vnam naturam, ex alia generare vel producere, virtutibus naturalibus rerũ concutrentibus & applicatis. Hoc autem quarto errore mulieres illæ pariter cum antiquis paganis tenebantur, putantibus non ſolùm homines, ſed etiam animalia quædam eſſe deificata. vt 12. *Metaphy.* refert Ariſtoteles: & hoc ibi S. Th. declarat, & putabant talibus deificatis animalibus maiorem ineſſe virtutem, quàm inſit terreſtribus: quod & opinatas eſſe mulieres illas cõfiteri oportet, cùm profiterentur ſe portari ſuper beſtias, per multa terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio, quod naturales non poſſent beſtiæ, maximè ram breui temporis decurſu. Imò & homines in beſtias conuerti, gentiles olim opinabantur, in lupos, inquam, vel aues, & alia talia animalia vt recitat Aug. 18. *lib. de ciui. Dei*, vt ſuperiùs explicatum eſt, & hoc eſt, in deterius conuerti. Qua nunc etiam laborant hæreſi, qui putant ſtriges in catos verè conuerti: indéque in humanam redire ſpeciem virtute diabolica. Sicut pagani talia, Deorum, putà Dei Licij, alterius virtute fieri putabant. Quia verò extremus hic error, quo putantur aliqua poſſe in melius, hoc eſt, in Deos, vel in deterius, hoc eſt, in beſtias conuerti virtute Deorum claudit & Deorum pluralitatem, & debitum eis cultum, & quòd à bono ſpiritu fiat iſta conuerſio: ideò ſolo hoc extremo reprobato errore, predicta omnia reprobata conſequenter eſſe cenſentur. Et hac ratione huius ſolius reprobationem, quaſi totius ſuæ intentionis concluſionem, *d. c.* inducit, dicens: Quiſquis ergo credit, aliquam creaturam poſſe fieri, aut in melius, aut in deterius mutari, aut transformari in aliam ſpeciem, vel in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt, procul dubio infidelis eſt, & pagano deterior, ſi prius. ſ. fuit Chriſtianus. Er hoc non alia ratione, quàm ea, quæ ſuprà inducta eſt in eo c. Quia videlicet talis, aliquid numinis arbitratur eſſe extra vnum verum Deum, in quod vel conuerſi ſint homines aut beſtiæ, & à quo facta ſit talis conuerſio, & non à vero Deo qui fecit omnia in principio. Cætera verò, quæ in eo, c. reprobantur, & oppoſita eorum, ex prædicta ratione, quæ ſola inducitur, vt errorem conuincat, nullatenus deducitur niſi rationabiliter, & de facto, non autem de poſſibili, putà quòd deluderentur in ſomnis, quod non portarentur de loco ad locum corporaliter, vt putabant, & huiuſmodi. Sic ergo credendum erit fuiſſe vera poſito quòd capitulo illi fides ſit adhibenda, quòd ramen poſſibile ſit oppoſitum eorum accidere etiam virtute creata. Ex prædicta enim veritate, qua confitemur nihil numinis eſſe extra

Qui credit creaturam poſſe in aliam ſpeciem ab alio, quàm à ſuo creatore mutari, infidelis eſt.

vnum

vnum verum Deum, non ſequitur neceſſariò quod nullæ perſonæ poſſint portari à Diabolo de loco ad locum. Stat enim per poſſibile oppoſitum huius cum illa veritate. Sed neque neceſſariò ſequitur ex illa ratione, quòd mulieres illæ deluderentur in ſomnis: vel etiam non poſſent plurima eorum, quæ narrabant corporaliter videre. Si tamen vt puta ab eis numina, in figuris viderent apparentium fœminarum. Porerant enim alio deludi modo, putà, per præſtigium vel apparitionem ipſam in vigilia factam, non obſtante ratione prædicta. Sed rationabiliter vtique deducuntur ex ea, ſuppoſitis aliis, quæ tunc occurrebant, & conſiderato Diabolicæ rentationis ordine maligno, vt ſuperius explanatum eſt, & Cùm igitur ratio legis contineat legis latotis intentionem, & ex ratione in dicto capitulo inducta, non deducantur eſſe fidei contraria, niſi prædicta quatuor, vt oſtenſum eſt: patet quòd non niſi illa voluit intelligi, cùm dixit, quòd qui talia credit vel his ſimilia, fidem perdit, &c. Strigum autem ſecta nullum prædictorum quatuor dogmatizat, neque hunc præcipuè principalem errorem habet quòd homines conuertantur in Deos, & quèd aliquid numinis ſit, præter vnum verum Deum, imò principem eis apparentem fatentur eſſe Dæmonem malum ſpiritum, & non Deum bonum. Licet enim cultum ei exhibeant Deo proprium, vt pote verum Deum abnegantes, & illi Dæmoni homagium faciẽtes de corpore ſimul & anima, non tamẽ putant in corde ipſum verũDeum eſſe: ſed hæc omnia illi exhibent, vt commoda quæ peroptant inde reportent, vt patet ex eorum confeſſionibus. Mulieres autem illæ profitebantur eſſe Deam, quam colebant, vt patet *in d.c. Epiſcopi*. Vnde manifeſtum eſt, has duas ſectas in principali eſſe diuerſas: cùm præſertim iſtæ renuncient fidei & baptiſmo; ſacraque profanent, maleficia multa, damnaque plurima inferant hominibus in perſonis, in beſtiis & frugibus, plurimáque fœdera peſſima ineant cum Diabolo, quorum nullum mulieres illas legitur perpetraſſe. Cùm igitur in principalioribus factis & opinatis iſtæ ſectæ diſcordent, nulli ſit mirum, ſi etiam in acceſſoriis ſint diuerſæ. Non poteſt igitur ex capitulo illo rectè inferri, quèd ſi illæ deludebantur, & non verè portabantur, &c. quòd eodem modo deludantur iſtæ. Diabolicæ quippe malitiæ non ſatisfieret, & ſuperbiæ qua geſtit vt Deus adorari, ſi deluſoriè fieret hæc oratio & in ſomnis, vel etiam à vigilantibus, ſed in Angelis. Non ſatisfieret odio, quo ſæuiſſimè Chriſtum inſequitur & ſancta, ſi corpus eius, & ſacra profanarentur tantùm in ſomnis: ſed in vigilia fieri hæc requirit, & corporaliter: Et in hoc omnes Doctores Theologi communiter conſentiunt, & Domini Canoniſtæ, qui fauent patribus Inquiſitoribus.

Inter Strigum dogmata non eſt de cõuerſione hominum in Deo.

& L. cùm pater. §. dulciſſimis ff. de leg. 2. & l. cùm mulier. ff. ſol. mat. Ideo dicitur anima legis ſecundum Dy. in cap. certum eſt. de re. iur. in 6. & hæc congerit Fel. in c. tua nos. col. 2. de iureiur.

CAPVT. XXVIII.

Argumentum ſecundum ſoluitur, in qua ſolutione quid de caſu in legenda S. Germani tacto, factis ſtrigum ſimili, ſentiendum ſit, multipliciter aperitur.

Secundi argumenti ſolutio.

SEcundum etiam argumentum pro parte falſa, & noſtræ determinationi cõtraria productũ nõ procedit. Neque vniuerſaliter sẽper falſa ſunt duo illa, quæ dicuntur à ſtrigibus referri. Non enim ſemper fameſcunt, cùm reuertuntur de curſu: neque ſemper falſum eſt arcas panis, aut vini vegetes plenas ab eis euacuari: licet poſtmodum opere Diaboli poſſint, & pane & vino alibi aſſumpto iterum repleri. Sed neque hoc omnes dicunt; quod ſemper è curſu reuertentes, ſe laſſos inueniant aut nimium afflictos, inediáue tabeſcentes: quamuis propter laborem in choriſando & propter vertiginem qua ſæpè ob delationis ſuæ diſtantiam, & velocitatem aliqualiter afflicti redeant: cuius gratia oportet eos mane illo diutius lecto decumbere, vt ſuprà dictum eſt. Sæpius etiam à Diabolo vapulant, dum non ad nutum obſequuntur illi. Deludi tamen etiam perſæpè tales vt putent alimenta ſe vera ſumere, dum ſumunt phantaſtica, non eſt negandum, vt *ſuprà* etiam declaratum eſt. At ex legenda ſancti Germani quod inducitur, non obſtat propoſito, ſed potiùs fauet ex multiplici capite. Et primò quidem quia ex hoc quod dicitur, hoſpitem illum ſerò cibos præparaſſe, eoſdémque à multitudine venientium vicinorum (vt hoſpiti, ſuæque familiæ videbatur) voratos fuiſſe, non infertur, quòd deluſio eſſet ex parte alimentorum, quaſi non eſſent vera alimenta, ſicut nonnulli dicunt illudi ſtriges.

Non ſemper fameſcunt. Striges à curſu, neque ſemper euacuantur arcæ panis aut vini vegetes plenæ.

Non omnes laſſæ ob delationem & choreas.

A Dæmone cæſæ interdum non bene obſequẽtes.

S. Germani hiſtoria de Strigibus exponitur

1. Manifeſtum enim ibi erat, quòd vera cibaria conſumebantur, & in domo hoſpitis illius deficiebant.

2. Secundò, ſi perſonæ illæ veniebant, vt videtur, veréque comedebant atque bibebant, habetur propoſitum, ſi verò Dæmones erant, hoſpes ipſe deludebatur cum tota familia, ita vt vigilantes viderant, aut aliquando viderint Dæmones in humana forma cùm tamen putarent eos homines eſſe: non ſecus ac deluduntur ſecundùm eos ſtriges in ſimili viſione. Sicut igitur illud ex tali narratione conceditur, ſic etiam hoc quod ſtrigibus pariter contingere, tam multiplci teſtimonio confirmatur, non eſt negandum.

3. Tertiò, non magis ex illa narratione probatur, quòd deceptio fuerit ex parte diſcumbentium, eò quòd eſſent Dæmones, qui videbantur homines diſcumbere, quàm circa eos, qui repræſentabantur: homines, inquam, dormientes in domibus ſuis, ne ipſi forſitan & Dæmones eſſent in humana ſpecie vel figura, niſi quatenus ſanctitas & reuerentia S. Germani repugnare videretur tali deluſioni (ſi tamen hiſtoria illa veritate ſubſiſtit) qui diuino ſpiritu illuſtratus, alios ex charitate à deluſionibus Diabolicis liberare curabat.

4. Quartò in eodem exemplo conſiderandum eſt, non eſſe ſimile, quod pro ſimili adducitur. Illi quippe homines & vicini, non putabant ſe tunc quaſi ſomniantes ad ludum ire: vel per domos aut in domo hoſpitis illius comedere & bibere, & alia huiuſmodi realiter & corporaliter facere, quantum habetur ex Legenda illa: ſed ſolùm dicitur quòd,

quòd perſonæ repræſentatæ reperiebantur tunc in lectulis ſuis dormire. Vnde non adducitur ad propoſitum quæſtionis huius exemplum illud aut factum, niſi valdè remotè.

5. Quintò dicitur quòd nõ eſt inconueniens, quòd aliquando Dæmones illo modo deluſerint homines, vt in mundo firmarent hanc opinionẽ, quòd videlicet talia non niſi deluſoriè fiant. Sícque liberiùs homines valeant ipſi ſeducere, vtéque poſtmodum ad nefandiſſima ſimul opera perpetranda liberiùs & faciliùs congregare, quando Prælati & Officiales fidei non magis cõtra eos, quàm contra ſomniãtes deſæuirent.

6. Sextò dicitur, quòd ſuſpecta eſt illa legenda, quantum ad hunc caſum, eò quòd durum videatur, imò totaliter à communibus hominum conceptibus alienum hoſpitem illum velle tot cibaria crebro gratis præparare: & ſi vicini erant & cognati, non petere ab eis precium alimentorum. Dicere etiam precium vicinos illos ei dare, vel dediſſe ſi deludebantur, & ſaturatos ſe non inuenirent ſatis deriſibile eſt. Et ſi dicatur, quòd Dæmones ipſi precium exoluebant vice illarum perſonarum & ſpecie: mirum eſſet ſi talia ſe facere ſomniabant perſonæ illa, quòd non citò deluſionem aduerterent, ſi ſibi pecuniæ non realiter deficiebant: Si verò talia nec ſomniabant ſe facere, mirum non minus eſſet, ſi cum hoſpite & familia de his ſæpius, ſui illi vicini non fabularentur: & ſic relatione hoſpitis & familiæ audientes de ſe referri, quæ ſcirent ſibi non contigiſſe, facilè tam ſe quàm hoſpitem illum, & alios omnes ab huiuſmodi deluſionibus non liberarent. Sed neque minus eſt credibile, quòd tot mulieribus præpararent, quarum tamen aduentum expectare nollent. Obſtat enim facto huic voluptas, vel certè inuincibilis curioſitas. Quicquid autem de hoc fuerit verum, inquam, vel falſum, ſufficit hæc non repugnare, his, quæ de ſtrigibus determinata ſunt. Et ſic patet ad ſecundum argumentum.

CAPVT. XXIX.

Nodi omnes diſſoluuntur, quibus tertium quartúmque argumentum videbatur inuoluere legentes.

Tertij argum. ſolutio.

AD tertium argumentum dicendum, quòd cùm omnia quæ dicuntur fieri à ſtrigibus in curſu non niſi opere Diaboli, qui mendaciorum omnium pater eſt, initium, progreſſum, & finem habeant: nulli mirum eſſe debet, ſi multa dicuntur ibi fieri, quæ falſa ſunt & irrationabilia: & quæ dum à miſeris vera putarentur timorem eis incutiant. Et de his argumentum hoc intendit. Non confinguntur hæc tamen à Diabolo in hominum perniciem ſine cauſa. Nam primò iuxta ſuæ malæ voluntatis conditionem peſſima, in principio aſſiſtentiæ ſuæ diabolicæ, gaudium afferre conſueuit, in fine verò timorem atque triſtitiam. Vult enim primò per ineptam lætitiam in ſui obſequium homines attrahere: vt facilius damna inferat in fide deceptis. Nimirum igitur, ſi has miſeras perſonas diuerſis voluptatibus & oblectationibus ſenſualibus attrahit, obtinens propter hæc ab eis adorari, quatenùs ſua ſic ſatietur pro parte ſuperbia, facto etiam contra Chriſtum multiplici vituperio, & in fine, timore percuſſos à ſe abiiciat, & ad propria redire, ſeu reduci compellat. Aliàs nec illæ per-

Ineptæ Dæmonum lætitiæ ad quid conducta.

ſonæ facilè diuerterent, aut finem voluptatibus vellent imponere: & ſic in languorem incideret aut interitum, quæ nec Deus ſemper permittit. Qua tamen Dei præſeruatione Dæmon etiam malè vtitur dum eoſdem in ſimilia ſæpè crimina trahit ſine impedimento. Poteſt & ſecunda cauſa facti huius ex parte malitiæ Dæmonis aſſignari ſecundùm myſticum ſenſum. Cùm enim aqua Iordanis figuram præferat ſacramenti Baptiſmi, propterea quòd in ea fuit etiam dominus Ieſus propter nos baptizatus: Diabolum velle aquam illam (vt prætendit in viſu) ſua contingere vel violare potentia, ſignat ipſum ſuis omnibus adniti viribus, baptiſmum de terra tollere, fidémque ſanctiſmæ Trinitatis in eodem diuinitus infuſam à fidelium cordibus penitus abolere. Quod quidem ſi facere præualeret: totius orbis princeps efficeretur, veluti fuerat ante Chriſti aduentum, de quo & ipſe Saluator noſter ait: Princeps mundi huius eiicietur foras. Principabatur enim in mundo, quando nec mundus Deum cognoſcebat: neque ſui etiam, populus, inquam Iudaicus, ipſum recipiebat. Quia ergo nunc Diabolus, non præualeret id obtinere: mirum in modum præ ſuperbia cruciatur: & turbationem iramque grauiſſimam ex hoc tunc oſtendit, quando in figura (vt diximus idipſum ſe velle obtinere coram illa multitudine conatur, nec præualet. Rogauit enim & obtinuit Dominus Ieſus, ne deficiat aliquando fides Petri *Luc.* 22. Non contingit autem ſemper hæc fieri à domina curſus, aut vbique: ſed coram illa multitudine ſolùm, quos deludens fingit ſe deducere in planiciem fluminis Iordanis. Quod & nunquam verè contingere puto, propter loci diſtantiam. Multum enim temporis abſumeret ipſa delatio, ſicut & reductio. Velocitas, enim motus, qui non noceat corporibus noſtris, determinata eſt, & diuturno temporis etiam ſpacio menſuratur, ſi magna ſit loci diſtantia, ſicut eſt in propoſito. Diſtat enim etiam per directum, flumen aliud à noſtris his regionibus pluſquam per duo milla milliaria, prout ipſe clarè cognoui, qui deuotionis gratia ſacra Hieroſolymitana loca viſere merui. Elicit autem Deus ex malo illo, quando contingit, hoc bonum, quòd perſonæ illæ miſeræ poſſunt ex hoc cognoſcere dominam illam ſuam, cui ſe obligarunt, non ſolùm non eſſe Deam vel Deum, imò eſſe Dæmonem peſſimum. Sed & hoc etiam quæ nec omnia poteſt circa infima: quandoquidem nec illa videtur tunc poſſe quæ ipſis etiam beſtiis poſſibilia ſunt, prout eſt tangere aqua fluminis. Et ſi ad miniſterium referatur non habet illam potentiam quam haberet (vt aiunt) ſi aquam illam tangere præualeret: & conſequenter non ſolùm non eſt Dea, vel Deus, verùm etiam ſic eſt ignobilis creatura, ſic eſt mala, vt illam mala facere, impediri frenarique à Deo neceſſe ſit, & ſic eius etiam ſuperbiæ ac malæ voluntati reſiſtere. Vt hoc cognito miſeræ illæ perſonæ, niſi propria earum malitia obſtinatióque obſiſtat, facilè iudicent non eſſe ab omnipotenti Deo recedendum, propter principem illum, qui Deo verè ſubiectus eſt, deberétque ex hoc earum animus validiùs excitari ad illius peſſimi ſui principis contemptum, & redire ad creatorem ſuum. Et hæc ſatis ad tertium argumentum. Ad quartum verò dicendum eſt, quæ ſi ea, quæ in argumento fieri narrantur

Aqua Iordanis figura ſac. bapt.

Velocitas, vel motus non ad quid determinata.

Quomodo potuerint ſtriges Deorum ſuam noſſe pro Dæmone.

Dæmon princeps mundi ante Chriſti aduentum

tur sic à Diabolo censeantur expleri, vt idem numero corruptum raperet, mortuos ad vitam restituat, & alia huiusmodi faciat, quæ naturæ repugnant: proculdubio hæretici sunt, talem Dæmonis potentiam opinantes. Qua hæresi vt in pluribus inoluuntur striges, hæc ipsa quæ inferuntur, vera esse credentes & prædicantes, postquam etiam de cursu illo Diabolico redierint. At non sic euenit vt putant: sed naturali potiùs virtute Dæmonum, illuc ex diuersis locis similia cibaria deportantur, vt suprà diffusè dictum est. Vel certè Dæmones illas deludentes personas, aërea corpora formant in variam alimentorum similitudiuem cum similibus qualitatibus, quibus nedum visus, sed & tactus decipiatur & gustus, sicur & aërea itidem corpora in humanorum similitudinem formant & agitant quasi viuentia, sicut veri illi homines, quorum species præferunt esse & opera vitæ propria hominibus exercere videantur, vt ambulare, loqui, ridere, & alia huiusmodi. Similiter bos vel aliud quoduis animal verè mortuum, quomodo delusoriè videatur à Dæmone suscitari: & quot modis naturali eius virtute possit hoc contingere, plenè superius in allegato capitulo explicatum est, ita vt repetere superfluum sit.

Quarti arg solutio. Hæresis Strigarum.

CAPVT XXX.

In solutione quinti argumenti, nihil esse virtutis in vnguento, quo se striges perungunt, aperitur, tametsi quandoque trahatur Diabolus ad strigum vota per illam vnctionem, quasi per signum: quandoque verò impediatur & quomodo id contingat.

NVnc ad experientias, in quinto argumento inductas quas negare nolumus accedentes ostendendum est, eas nostro proposito minimè repugnare. Supponitur autem primum id, quod in tertia ratione tertij principalis dictum est, quòd cum Diabolus sit creatura spiritualis, & consequenter ab omni obligatione corporea, tam in esse, quàm operari ex parte sua sit absoluta, non potest ad operis exercitium ab vllo corpore moueri: nec aliqua corporali virtute verborum, herbarum, aut lapidum ad aliquid operandum cogi, vel necessariò induci, prout determinat etiam sanctus Tho. 2. *dist.* 7. *quæst.* 1. *artic.* 2. *ad tertium*. sed pro libertate arbitrij circa corpora operatur, & illa eligit, quæ suæ valeant malitiæ deseruire, quibus cùm vtantur homines iuxta suum imperium, ipse Diabolus eis occurrit quandoque pro voto. Et hoc modo decipiuntur homines putantes in talibus corporibus vel etiam in verbis vim quandam insitam, qua trahant Dæmones atque cogant ad aliquid faciendum, vel etiam alicubi demorandum, quasi sint alligati, vel expellant eos de corpore, aut de loco prout exoptant. Et non sic est, sed voluntariè trahuntur his corporibus, vel verbis, vel cæremoniis quasi quibusdam signis initi pacti cum homini

Quinti argumenti solutio.

Diabolus creatura spiritualis.

Vt Diabolus homines decipiat in operibus.

hominibus iudicans, quòd id facere pro tunc, ſit ſuæ malitiæ conueniens & hoc appetens, appetitu non naturali vel animali, ſed libero. Sicut enim animal trahitur cibis, ita Diabolus ſignis, dicit *Aug.* non quidem eiuſdem generis tractu vel appetitu, ſed quia ambo ſine coactione. Hac enim ratione pro fumigationibus, ſacrificiis diuerſiſque ſuperſtitioſis operibus inclinatur Diabolus ad obſequendum talia facientibus, ex pacto malitioſæ amicitiæ cum illis contractæ, tanquam ſignis ſubiectionis illorum, eiuſque ſuper eos aſſecuti dominij, quo mirum in modum delectatur, vt ſuperbiæ & inuidiæ ſuæ ſic aliqualiter ſatisfaciat. Hac igitur ratione contingit, vt cùm ſe inungunt mulieres vnguento quodam execrabili, quo in conficiendo multæ ſceleritates cum opprobrio fidei & nominis Chriſti & cum abuſione Sacramentorum committuntur in nomine eius, aſſiſtat pro voto, eáſque perferat ad diuerſa loca: tametſi perſona quæ ſic defertur, vnguentum illud pernicioſum quandoque non fecerit, vel etiam pactum aliquod expreſſum in hoc cum diabolo non habuerit. Aduenit enim propter pacta iam inita cum priore aliquo compoſitore vel inuentore, in ruinam vtentis, & vt opinionem inde cauſet, quod in vnguento illo, anulo, vel criſtallo, vel aliis quibuſcunque rebus, aut verbis ſit virtus, quia ipſum trahant homines ad id exequendum propter quod ſe vngunt, vel quæcunque alia faciunt, ſicque ſæpè, vanoſque deludat. Vbi verò Diabolus cognouerit aliquid poſſe ſeruire ſaluti hominum magis pernicioſum ex hoc, quod à tali effectu perficiendo ceſſat, votis fruſtratos dimittit, etiam poſito quod pacta inierit, ſæpéque ſeruauerit. Notandum ſecundò, quòd licèt Diabolus à coarctione corporea ſit abſolutus, liber ſit in operando, vt dictum eſt, quandoque tamen impeditur, ne quod optat, aſſequi poſſit, quod contingit ex virtute ſuperiori Dei vel Angeli ſiue boni, ſiue mali. Et ſi quidem à Deo immediatè vel mediatè angelo bono id fiat, non niſi in ſalutem hominum ordinatur quod euenit: Si verò à malo Angelo ſuperiore, nihilominus Deo per ſuam prouidẽtiam permittẽte fiat: non niſi ad malum exitũ proximè deducitur quicquid inde prouenit, quantum eſt èx intentione Dæmonis, licèt ex ſuperabundanti pietate diuina, malum ſæpè conuertatur in bonum: vel aliquod melius indirectè ac præter intentionem Dæmonis pariat, quàm ſit bonum, quod per tale inde poueniens malum priuabatur. His duobus ſuppoſitis, ad primam experientiam in contrarium adductam de eo quòd contingit, Principi ſuprà quàm decuit curioſo dicitur, quòd id potuit, tam ex malitia Dæmonum, quàm ex diuina prohibitione contingere. Conſiderare nempe potuit Dæmon ex hoc corde tam principis illius, quàm nobilium, quibus id innotuit, eſſe facilè firmandum in perpetuum, quod talia non verè contingant, ſed ſint omnia fabuloſa: ex quo ſequi poſſit impunitas delictorum, quæ perpetrant ſtriges prauiſſima. Sequitur etiam talium peſſimarum multiplicatio perſonarum in vtriuſque hominis communem perniciem. Neque enim prævalent Inquiſitores hoc perſequi, prout ex officio eis incumbit, ſi à principibus fauorem non obtineant & auxilium. Quod quidem ſubtrahunt illi, ſi talia putant eſſe deluſoria, veréque non contingere imò ſunt eis impedimento. Itidem

Animal vt cibis ſic Diabolus ſignis trahitur.

Vnguentum execrabile vetularũ cuius miniſterio curſus peragunt, & dira eiuſmodi.

Dæmon etſi liber ſit tamen aliquando impeditur.

Principũ nobilium & magiſtratuum fauor ad inquiſitionem Sagarum deſideratur.

dem nobiles & cæteri, talia non credentes. Inquiſitorum honori detrahere non deſiſtunt quaſi anicularum vel fatuorum inquiſitioni ſolùm intendant. Et ſic tandem tædio victi, plurimúmque fatigati ceſſant Inquiſitores ab officio ſuo: & peſtis iſta graſſatur & inualeſcit: quod Diabolus exoptat. Id enim maius malum eſt, ac humano generi magis perniciosum, quàm ſemel mulierem vnam ad laudem perducere, etiamſi tunc omnium ſcelerum genera per eam fieri contigiſſet. Commune quippe malum (cæteris paribus) antecedit & grauius eſt, quam quodlibet ſpeciale. Ob hoc igitur Diabolus, qui noſtram perditionem atque ruinam tam corporis, quàm animæ, quoad poteſt, intendit, atque procurat, præuidens principem illum & nobiles in falſam opinionem, ſi mulierem illam tunc non portaret ad ludum, facilè deducendos; quòd ſtrigum facta deluſioni Dæmonum innitatur non veritati, prælegit tunc illam nequaquam ad curſum deferre. Potuit etiam id contingere, quia non erat tunc hora conueniens delationis ad curſum. Sicut enim ex ſtrigum confeſſione cognouimus, antequam ſe inungant, audiunt nocte ſonitum multiplicem præeuntis dominæ illius cum multitudine tripudiantium: & non niſi tunc ſe inungere conſuerunt, vt illam delatæ per aera ſequantur, vſque dum veniant omnes ad locum determinatum pro voluntate dominæ curſus. Ex parte autem diuinæ iuſtitiæ cuius Inquiſitores miniſtri ſunt, alia ratione iuſtè prohibuit Deus mulierem deferri, vt ipſam videlicet iuſtitiam extolleret: quia ſemper fit, vt ſub ditione Inquiſitoris deductæ maleficæ Diaboli præſidiis non fruantur. Neque enim tempore illo, quo actuali iudicio ſubduntur Inquiſitoris, alicui nocere præualent, aut de carceribus fugere, vel quolibet aliter auxilio Diabolo liberari, aut aliunde deferri. Indirectè etiam ex malo iſto, bonum elicuit Deus. Et quoad nobiles illos quidem, ſublata fuit ab eis tentatio, qua fortè potuiſſent optare ſatagerétque vt hæc experirentur in corpore ſuo; quæ noxia curioſitate cognoſcere quærebant in alieno. Quò ad Inquiſitorem verò illum merito ex ſua illa indebita conceſſionne opprobrium reportauit & confuſionem tam apud religioſos, ac Deum timentes, qui ex hoc optimè cognouerunt atque damnarunt, ab illo Dei timorem fuiſſe poſthabitum propter timorem hominum, quàm apud eundem principem cum nobilibus & aliis, quibus factum innotuit, vt ex hoc ab eis iudicaretur (licet malè, vt diximus) non niſi contra fatuas mulieres officij ſui vires extenderet. Sicque factum eſt, vt tam perſona, quàm officium Inquiſitionis viluerit apud eos.

Commune malum cæteris paribus grauius eſt quàm ſpeciale.

Strigum facta contra principum fidem ex veritate ad curſus deducitur

Hora curſus ſonitus multitudinis tripudiantiũ de nocte.

Nulla ſunt Diaboli præſidia, vt vindicetur ab inquiſitoribus maleficæ.

CAPVT XXXI.

Diabolum quandoque præferre quaſi perſonæ immobiliter dormientis imaginem, ne credatur perſonam illam verè, ſed potius deluſoriè ac imaginaria viſione tantummodo ad ludum eſſe delatam.

AD ea poſt hæc quæ inducuntur in argumento experimenta, quòd videlicet deprehenſæ ſint mulieres extra ſe factæ immobiliter iacere quæ tamen affirmabant ſe ad curſum corporaliter eſſe delatas? reſpondetur primò, non eſſe ſecundùm aliquos inconueniens, quòd ali-

1. Ad arg. de experimentis reſponſio.

quando non corporaliter, ſed in ſomnis tantummodo videant & facere ſe putent, quæ poſtmodum exiſtimant & referunt in vigilia ſe feciſſe: ſicque à Diabolo deludantur. Et cum hac reſponſione communiter tranſeunt Summiſtæ cum quibuſdam Doctoribus. Et ſic experientiis inductis optime ſatisfieret: & nihilominus ſtaret, quòd multotiens corporaliter deportentur, vt etiam per experientias varias pariter confirmatur. Mihi autem difficilè admodum, & contra id quod communiter experimur eſſe videtur, ſic quemdam in ſomnis alienari poſſe, vt poſtmodum in vigilia (ſi ſanus corpore ſit) non perpendat ſe ſomniaſſe, vel ſic viſiones vidiſſe, vt in corpore ſe alicubi non trāſlatum verè putet, ſicut per ſomnium aut imaginariam viderat viſionem, prout etiam in corpore quæſtionis determinatum eſt. Et licèt legatur de pueto quodam ſomniante quòd à magiſtro in alio cubili dormiente vocaretur: & quòd ſtatim euigilans cucurrerit ad cubile, magiſter, dicens, ecce ego quia vocaſti me: nihilominus ad informationem magiſtri dicentis, quòd ſomniauerat: ſicut & ipſi magiſtro in ſomnis vocare ſecundem puerum, eodem tempore videbatur, ac quieuit, & deceptionem tandem plenè vigilans cognouit, quam magiſter priùs agnouerat, vel certè Magiſter veram vocem vocationis emiſit: ſicut de facto compertum eſt, multos dum ſomniarent loqui. Non eſt etiam negandum, ſomnia quædam ſic eſſe limpida, vt ipſi ſomnianti verè vigilare videatur: & ita poſſit per modicum etiam temporis in vigilia, poſtmodum exiſtimare, quòd & tunc vigilauerit, quando profundiſſimè dormiebat. Sed tandem aduertunt omnes diuerſitatem ſtatus vigilantis ac dormientis, vt ſuprà deductum eſt in corpore quæſtionis. Striges verò ſemper obſtinatè confirmant ſe vigilare dum ad curſum deferuntur à Dæmone. Et ſimiliter dum faciunt, quæ in curſu referunt ſe feciſſe. Et ſi quæ in ſomnis ire, & ſola imaginatione videre quæ fiunt in curſu, deſiderant, id arte conſequi moliuntur, vt ſuprà declaratum eſt. Et tales perſonæ dum poſtmodum plenè vigilant, optimè cognoſcunt quòd non in vigilia, ſed in ſomnis viderunt quæcunque facta ſunt in curſu, etiam per alias perſonas, quæ corporaliter illuc tranſlatæ ſunt. Iuxta prędicta igitur dicendum eſt, ad tres experientias primas poſt eam, ad quam primò reſponſum eſt, & ad omnes alias ſimiles quę deduci poſſent, quòd Diabolus in forma mulieris iacet, veluti dormientis, vt decipiat ſic homines, & opinionem hanc falſam in eis aggeneret, quòd non corporaliter ſtriges deferantur ad curſum, & conſequenter delicta grauia maneant impunita, multiplicetúrque per hoc & roboretur apoſtatarum ſtrigum ſecta. Sicut autem permittente Domino quandoque ſic Diabolus decipit homines, ſic etiam cooperante Domino fit per experientiam manifeſtum aliquādo quòd corporaliter ſtriges deferantur ad curſum, vt ab illo errore per Dei miſericordiam homines liberentur, vt *ſupra c.* 14. & idem multipliciter eſt oſtenſum, vt ſic intrepidè ſuum officium Inquiſitores perficiant, & principes vnà cum populis pro fidei defenſione communique populi ſalute faueant illis, & opportunum præbeant auxilium. Pro alia verò inducta expetientia de his mulieribus, quę poſt inunctionem illam ſtatim cadunt, & profundiſſimè dormiunt,

Corporaliter delatæ ſtriges.

Somniantes magiſter & diſcipulus loquuntur

Somnia limpida.

Striges aſſerunt ſe vigilare, deferri à Dæmone.

2. Diabolus in forma mulieris iacet quaſi dormientis & cur ſit.

3. Mulierculæ poſt inunctionem cadentes & profundiſſimè dormientes. Vnguentum ſpurciſſimum cum abuſionibus ſacramentorum factum.

miunt, ſciendum eſt, quòd vnguentum illud ſpurciſſimum ex talibus materiis cum abuſionibus ſacramentorum fieri dicitur, quæ iudicio medicorum non habẽt naturaliter ſomnum inducere, & experientiis aliis comprobatum eſt, quod de facto plures vnguento tali peruncti, nec delati ſunt à Dæmone, nec ſomno preſſi, vt ex prima experientia, quæ in hoc argumento in contrarium eſt adducta, poteſt fieri manifeſtum. Et nonnulli alij viſis duabus vetulis clam ſe perungentibus, quòd extra feneſtram domus ſtatim delatæ ſunt, cum & ipſi ſe pluries perunxiſſent, vt paritet deferrentur, nihil eis profuit. Neque enim de loco illo receſſerunt, ſed neque dormierunt. Ex quibus omnibus manifeſtum redditur: quòd ſi qui ſomno capiuntur poſt execrabilem vnctionem, non niſi Dæmonis malitia hoc liberè prouenire: vt quandoque videntes vel audientes talia, decipiat: dum per hoc exiſtimant non verè deferri quenquam ad ludum, etiam ſi taliter inungatur: ſed omnes deludi putent. Sicut enim poteſt Diabolus proprio libertatis arbitrio tales deferre per aëra, ita poteſt in eis profundiſſimum ſomnum ſtatim cauſare, vel in modico tempore. Nouit enim virtutes omnes naturales ad hoc conferentes, vt herbarum & partium animalium, poteſtque tale aliquid ad nutum applicare, vt ſomnum inducat. Taliter autem dormientes non dicent poſtmodum in vigilia, ſe iuiſſe aut delatos eſſe corporaliter ad cúrſum: ſed quòd ſomniarunt, potiùs ſe paſſos aut perfeciſſe: licet id quod ſomniarunt factum ſit vel euenerit eo modo, quo eis viſum eſt in ſomnis per eoſdem fieri: quod tamen per Diabolum expletum creditur aſſumentem figuram ipſorum ſomniantium, vel eam quam ſomniantes ipſi putabant ſe habere dum ſomniarent. Sicut *ſuprà* dictum eſt de illo Præſtantio ab Auguſt. inducto, quod quidem factum magis fauet, quàm obſtet propoſito noſtro: cùm expreſsè ibi dicatur quòd euigilans narrabat quaſi ſomnio, quæ paſſus fuerat, ſeu potiùs, viſum ſibi fuerat, quòd paſſus fuiſſet. Vnde dicit ibi Auguſt. quod illa onera, quæ fortè ſic ſomnians videbatur portare, non ipſe ſomnians portabat, aut phantaſia eius: ſed ſi vera fuerunt vel modo ſunt corpora, portantur à Dæmonibus, vt deludant homines. Modus autem quem potiùs recitando, quàm aſſerendo ponit Auguſt. quo modo talia ſomnians poſſit ibi eſſe, vel illa facere, vbi vel quæ ſomniant eſſe vel facere, videlicet per phantaſticum ſuum incorporatum, ineffabilis eſt, vt ipſe Auguſt. etiam dicit & intendit, quòd eſt ineffabilis propter ſuam intelligibilitatem, & conſequenter impoſſibilitatem. Omnia enim quæ circa corpora accidunt, à nobis intelligi & olici poſſunt. Qui verò affirmant ſe corporaliter eſſe delatos ſi præuiſi fuerant, quaſi corpore dormientes ſeu iacentes immobiles, putandum eſt potiùs, quòd Diabolus in eorum effigie ibi iacens appareat, quàm quòd veraciter illi vel corporaliter, ibi dormiant aut ſint. Sicut enim *paulò ſuprà*, dictum eſt, præſtigioſa deluſione poteſt Diabolus aſſantes decipere, vt eis appareant hæ, quæ ſe inuixerant perſonæ, dormire: & tamen illæ de facto non ſint: ſed per aſſumpta corpora aërea Diabolus earum prætendat ſpeciem, & figuram: quod quidem non pertinet ad præſtigium, vt dicit S. Tho. 2. *diſt.* 8. *art.* 2. Vel ſi non hoc modo quandoque id contingit, fieri poteſt,

Non omnes vt vetulæ peruncti deferuntur.

Somnus peruncti non niſi Dæmonis malitia immittitur.

Quomodo Diabolus poſſit aſſantes præſtigioſa deluſione decipere.

rit, ſi quod aliud quoduis corpus ibi exiſtens appareat corpus ſtrigis: quod tamen ibi non eſt. Et corpus propriè pertinet ad præſtigium, eo modo, quo etiam *ſuprà c.* 7. declaratum eſt. Sicut contigit etiam cuidam nobili nomine Siſinnio, ſicut legitur in hiſtoria S. Clementis: qui iubens ſeruis ſuis vt ligarent & traherent ſanctum Clementem: illi columnam ligauerunt atque traxerunt, putantes vna cum Siſinio ſe ligaſſe trahereque S. Clementem. Quod quidem Angelica virture, vt ſanctus Antiſtes lideraretur, factum creditur: licet talia Dæmon etiam facere poſſit cuius naturalis virtus angelicæ coæquatur, vt ſæpius dictum eſt. Quod autem affertur, medicos vnctionibus ſomnum inducere poſſe, non negamus. Sed quod arte Medicorum fit, non niſi virtute naturali rerum applicatarum perficitur. Et omnibus accidit idem effectus, quibus æquè diſpoſitis applicatur eadem cauſa. Ea quippe vnctione, qua medicus ſomnum inducit vni infirmo inducitur cunctis hominibus, qui perungerentur eadem, niſi fortè per accidens aliqua contraria diſpoſitio in aliqua reperiretur, quæ ſomnum fortè vel mitigaret vel prohiberet. Quod quidem raro contingeret. Hac autem execrabili ſtrigum vnctione, nullus aſſequitur quod intendit, delationem inquam, vel ſomnum, niſi opere Diaboli pro voluntate ſua. Quo fit, vt niſi paucis, & non ſuis fœderatis, vel aliquibus qui in peccato mortali ſint, obſequatur ad vota in eorum perniciem. Vel ſi aliquando aliquis innocens ſimiliter deferatur, permiſſione diuina miſericorditer factum creditur, vt ex facto tali arguatur, & poſſibilitas huius rei, & ſic teſtibus comprobetur ipſius rei geſtæ veritas. Et hac ratione credendum eſt Deum permiſſione quod factum legitur apud Vincentium hiſtorialem in ſpeculo hiſtoriali *lib.* 26. *c.* 43. ex Petri Damiani antiqui Doctoris narratione ſcripto relicta, de quodam puero monacho corporaliter nocte per aëra delato ad magnum conuiuium & iuſſo vt comederet, ac peracto conuiuio, reportato: & per ſuperiora immiſſo, clauſo piſtrino. Idem confirmant multa talia quæ refert Malleus Maleficarum, ad quem lectorem remitto. Ex prædictis omnibus patet & propoſitum principale de veritate corporalis delationis, & omnium nodorum diſſolutio, quos implicabat quintum argumentum ex principio inductum.

S. Clemẽtis hiſtoria de Siſanio.

Naturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur.

Vnctionibus ſomnus inducitur.

Strigum vnctione nullus intentum aſſequitur niſi opere Diaboli.

Pueri cuiuſdam monachi delati in eorum hiſtoria.

CAPVT XXXII.

Tacta per argumentum ſextum, qualiter dicatur ſtriges non poſſe Diabolo non ſubeſſe, qualiter etiam apparenter conuertantur in catos, & ab eodem liberantur deluſione, clariſſimè manifeſtantur.

POſtremò ſatisfaciendum eſt his quæ inducta ſunt. Et primò quidem, omnia illa quæ tanquam inconuenientia inferuntur, non impoſſibilia ſunt ſed potiùs ſuppoſito curſus illius Diaboli ritu, veriſimilia ſunt: & per conſequens facilè credibilia. Nam vt à primo quod inducitur inchoëmus, qui homagium ſemel Diabolo fecerit quod non poſſit poſtmodum à propoſito reſilire, facilè credi poteſt, cùm hoc in pœnam, Deo reprobante, peſtiferis his hominibus iuſtè debeatur, qui

Sexti arg. Solutio. Qui ſemel homagiũ Diabolo fecerit, nõ facilè poteſt à propoſito reſilire.

cœlo

cœlorum & orbis terræ conditore contempto, apoſtatæ Diabolo apoſtatantes adhærent eiúſque ſe ſubiiciunt perpetuæ ſeruituti. Non tamen ob hoc aufertur ab eis arbitrij libertas, neque commune ſibi deeſt auxilium Dei, quo omnes continuè ad ſe trahit. Vnde ſi facerent miſeræ illæ perſonæ quod in ſe eſt, vt Diaboli ſeruitutem euaderent, procul dubio per Dei clementiam de manu illius liberarentur. Sicut & de facto plures conuertuntur ad Deum per illius miſericordiam mouentem atque trahentem, & per Inquiſitorum & ſeruorum Dei ſolertiam & doctrinam. Cum his tamen vt plurimum corporaliter à Dæmonibus flagellantur, ac multipliciter affligũtur, antequã valeant totaliter liberari, in tãti ſceleris aliqualem punitionem idipſum exigente diuina iuſtitia. Et hanc intendunt impoſſibilitatem ſtriges, dum dicunt ſe non poſſe reſilire à promiſſione illa: quia aliàs (inquiunt) crudeliſſimè vapularent à Dæmonibus vel ſodalibus. Quomodo autem in catos conuertantur ſtriges, vel in hoc deludantur per præſtigium: quomodo ergo poſſint per cubicula currere, vel ſalrare catorum more, ſugeréque ſanguinem puerorum, & alia huiuſmodi facere, quæ in argumento inducta ſunt ſuperiùs *cap.* 8. multipliciter eſt expreſſum. Per ea etiam quæ ſimiliter facta leguntur in hiſtoriis authenticis, hæc apertiſſimè comprobantur. Legitur quippe in vitis Patrum Sanctorum de beato Machario, quòd quidam ad eum mulierem duxerunt, quæ tamen ab eis non mulier, ſed equa videbatur, dicentes quòd cum mulier eſſet, conuerſa in equam fuerit, facto contra eam (vt putabant) aliquo maleficio. Vnde ſanctum virum rogabant, vt ille eam in mulierem Dei virtute conuerteret, quæ prius fuerat. Sancto autem viro non equa, ſed ſicut vere erat mulier, apparebat. Neque enim prævalebat Dæmon ſanctum virum deludere, ſicut illos deludebat homines per præſtigium, quod amouit ſanctus Macharius ſtatim ab eis orationibus ſuis. Multa id genus in Maleficarum Malleo referuntur, vt præcipuè patet de illo iuuene mercatore, qui in inſula Cypri facto maleficio contra eum per Magam, ab omnibus aſinus videbatur: quæ Maga tandem per Dei voluntatem ſuper hoc deprehenſa, fuit incinerata: & iuuenis ſoluto maleficio liberatus. Quod factum ſimile fuit illi, quod de ſeipſo refert Apuleius in libro, quem ob hoc ipſum facinus referendum, edidit, & appellauit, De aſino aureo. Narraſſe enim ſe in aſinum prout ſibi & aliis apparebat, eſſe conuerſum, vnius Magæ ligatus maleficio, à quo poſt diuturnum temporis ſpatium ſolutus, in priſtinam ſuam ſpeciem rediiſſe videbatur, vt hoc aliis, quæ ſimiliter contigiſſe dicuntur, & talia huic, veritatis præbeant argumentum. Neque tamen hæc in aliquo fauent his, quæ à diuo Auguſtino in 18. *de Ciuitate Dei*, *cap.* 17. damnantur & reprobantur verè facta fuiſſe per Magas, vti referebatur in libris gentilium: Sicut fuit quod legitur de Circe illa peſſima Maga, quæ ſocios Vlyſſis conuertit in beſtias: de eo quoque, quod legitur Archades Deo ſuo Lyceo, tale ſacrificium immolare conſueuiſſe, ex quo quinque ſumerent, quæ in beſtiarum formam illico conuerterentur, vt *ſupra* etiam relatum eſt. Hæc enim omnia ſicut & alia ſupra dicta magicis præſtigiis potiùs fingebantur, quàm rei veritate complerentur, vt dicit etiam ibi Auguſtin. & recitantur à Gratiano, 26. q. 5. cap.

Sagis quod in ſe eſt facientibus, Dei clementia liberatio à Dæmonibus adnen.et.

Multipliciter affliguntur in corpore Striges conuerſioni incumbentes.

Capit. 8.

S. Macharius auertit ab hominibus faſcinationem.

Mulier in equam mutata.

Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro aſino viſus.

Apuleius in aſinum phantaſmaticè conuerſus.

Socij Vlyſſis a Circe in porcos mutati.

5. *capit. Nec mirum.* Quod etiam de ſociis Diomedis refert Aug. in eodem *lib. 6* 16. à gentilibus affirmari conuerſos in aues eſſe ludificatione factum eſt Dæmonum, qui in auium formis apparuerunt, vel pro eiſdem ſociis aues occultæ ex aliis locis, vbi eſt hoc auium genus, ad ea loca per Dæmones ſunt perductæ, vt idem Auguſt. *in ſeq ca.* 18. eiuſdem libri. Non eſt impoſſibile mulieres in caros & beſtias quaſlibet præſtigioſè conuerti, ſeu talia animalia apparere, Dæmonum malitia concurrente.

Socii Diomedis in auium formis apparuerunt.

Ex eis & materiis ſacramentorum cõficiunt vnguenta ſpurciſſima.

Quot ſcelera dicta Striges perpetrẽt.

Vnde Sagis poteſtas in infantes.

Calamita an habeat impoſſibilitatem.

Qua ſit illius vis.

CAPVT. XXXIII.

De obligatione illa, qua Diabolo ſtriges promittunt occidere pueros: & quare Deus tot innocentium iniuſtam (vt apparet) necem permittat.

Exigunt Diaboli à ſtrigibus vt pro voto ſtrigent infantes.

QVòd verò Diabolus exigat à ſtrigibus vt ſtrigẽt omni tanto tẽpore puerum vnum, ſiue puellam, idipsũque pro voto illius perficiant: etſi flebile ſit, non tamen incredibile: tum ex parte Dæmonis, qui maximo odio perſequitur nomen Chriſti, quod præcipuè relucet in effectu in pueris baptizatis: vnde perſequitur eos, ac ſi Chriſtum perſequeretur. Prohibet etiam quantum ſibi poſſibile eſt baptiſmum: & hoc propter inuidiam, qua humanæ ſaluti ſemper inſidiatur. Tum ex parte ſtrigum, quæ carnibus eorumdem à ſe primò occiſorum infantum, & poſtmodum exhumarorum delicatiſſimis veſci conſueuerunt: & ex eiſdem pro parte ad conſumptionem vſque decoctis in aqua, conuerſisque in liquorem: vnguentum illud nefandiſſimum, de quo ſuprà conficiunt, admixtis ſacramentorum materiis in fidei opprobrium: quo valdè Dæmones delectantur. Tum ex parte diuinæ, qua dignum eſt parentum ſcelera punit vſque in tertiam & quartam generationem. Nonnulli enim non legitimè filios generando, nonnulli genitis maledicendo, maláque diuerſimodè imprecando, Deum offendentes, ad iram prouocant, quæ ferueat in filios miniſterio Dæmonum & ſtrigum. Idipſum quoque quandoque negligentia meretur eorundem parentum, dum paruulos ſuos ſigno crucis, orationibúſque deuotis non muniunt manè ac ſerò: quatenùs per hoc à Dæmonum inſidiis liberentur, ſed potiùs (vt dixi) per hanc ſuam negligentiam illas incurrunt. Sed & poteſtatem hac quandoque in pueros illos accipiunt maleficæ ſtriges, quorum parentes pro eiſdem vel pro aliis procurandis, Dæmones conſuluerunt: & per Magas & incantatrices eis ſalutem corporalem obtinere procurauerunt, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam iuſtiſſimè torqueatur. Quod autem affertur de calamita nullam habet impoſſibilitatem. Non quidem quòd in calamita illa, quantuncunque diabolicis artibus Dæmonis conſecrata, vel potiùs execrata, aliqua virtus inueniatur ad talem effectum: ſed ex pacto habito cum Diabolo, ſtatim accepta calamita deſinit Diabolus earum phantaſiam perturbare, qua perturbatione videbatur eis quòd eſſent cati: hoc modo ad ſenſum proprium reduci dicuntur. Quod etiam argumentum affert vt apertè falſum, innumerabilem, inquam, talium puerorum interitum, ſi quæ referuntur de ſtrigibus omnia vera eſſent, neque impoſſibile iudicandum eſt, nec ex toto falſum.

Maximè baptizatos Carnibus occiſorũ, & poſt humatorum veſcẽtur.

Multi

Multitudinem quippe magnam puerorum hac peſte mori, etſi non omnibus notum ſit: in his tamen partibus, vbi fœtidiſſima, nec minus crudeliſſima ſecta hæc inualeſcit, ſicut præcipuè reperitur in Cumana diœceſi, & per omnes confines inter Italiam & Germaniam, manifeſta docet experientia, ita vt turmatim populi coganrur Inquiſitores accire, requirere ad terras proprias ducere: vicini vbi vicinas atque cognatas, fratres ſorores, filij matres, viri vxores & econuersò viros quocunque naturali vel accidentali fœdere coniunctos, & alias omnes accuſant, & tradunt in manus Inquiſitorum, quas habẽt, perſonas ſuſpectas quòd ſtriges ſint. In dies enim comperiunt multitudinem puerorum occidi: ita vt nec his, quòd de domo ſunt parcant maledictæ illæ perſonæ, ſed propriorum etiam filiorum natos cæteróſque nepotes; quinimò proprios filios (quod horrendum eſt etiam dictu) ſtrigẽt & interficiant, ſicut ex innumeris Inquiſitorum proceſſibus exploratiſſimum eſt. Illegitimorum etiam per hoſpitalia pars maxima moritur iſta peſte. Sed & ſtrigatorum puerorum per ſingulas ciuitates, caſtra, villas & terras multitudinem inueniri periréque probatione non eget. Licèt etiam talium cutentur plurimi, vel ab aliis ſtrigibus (etenim ſtrigarum quædam curare ſtrigatos ſciunt, à Diabolo magicas artes edoctæ, quædam verò neſciunt) vel naturali eriam aliquando ſubſidio, vbi non perfectè ſtrigati ſunt pueri, vel certè diuino auxilio impetrato parentum aut ſeruorum Dei orationibus & votis. Qui enim in huiuſmodi maleficis, & in aliis curandis obſeruarent ea, quæ docet *c. Si per ſortiarias. 23. q. 1.* facilè per Dei miſericordiam curarentur. Quod verò in argumẽto dicitur, nullas ſtriges curari pueros quos inficiunt, verum eſt quidem, ſed ei non eſt contrarium quod paulò antè dictum eſt, quaſdam, inquam, ſtriges curare pueros, &c. Licet enim quæ vaſtant pueros, nollent à ſe ſtrigatos curari ſimpliciter: ſæpè tamen timore maioris mali, dum ſc. ſuſpicio de eis oritur quòd ſtrigauerint aliquem: vel etiam ſpe maioris boni, dum ſc. ſperant curarionis præmium, vel alicuius magnæ perſonæ amicitiam & beneuolentiam, curant quandoque quos ipſæmet vaſtauerant, & quoſcunque alios, prout faciebat illa famoſiſſima ſtrix, quæ ſuperioribus diebus Ferrariæ combuſta eſt. Faciliùs autem ſi requirantur, eos curant qui non à ſe, ſed ab aliis ſtrigibus infecti ſunt. Et in his Diabolus libenter cooperatur: quia per hoc plurimos deducit ad inferos. Omnes enim qui per ſtrigum artes, & incantationes ſuperſtitioneſque noxias, puerorum curam requirunt: vel ad hoc auxilio conſilióue cooperantur, mortaliter peccant. Et ſic Diabolus maledictarum harum perſonarum miniſterio, omni ex parte in Chriſtianorum ſalutem tã corporalem quàm ſpiritualem, plurimum inualeſcit. Deum autem Opt. Max. innocentium mortem permittere is cognoſcit non eſſe iniuſtum, qui attendit, ea omnia grauiſſima ſcelera, quæ ſuprà dicta ſunt, eius iram vindictámque grauiter prouocare contra eos, qui etiam proprio non ſunt obnoxij reatu, ſed vel primorum, vel proximorum parentum peccatorum pœnas cum iniuſtè luunt, vt ſuperius *c.* 10. extitit declaratum. Qui etiam conſiderat Deum mala maxima, damnáque ſpiritualia permiſiſſe grauiſſima, vt præ cæteris fuerunt Angelorum & primi hominis caſus, ne libero cuiquam

In quibus Italiæ & Germaniæ partibus frequentiores Striges ſint. Et turmatim pueros occidant. & ſtrigent peſte diriſſima.

Strigatorum puerorum quidam à doctis Strigibus curati.

Nolunt Striges infectos à ſe pueros curari

Cur aliquando procurent licèt contra voluntatem ſtrigatum amoueat.

Quiſquis per ſtrigum artes quouis modo curationem exquirit peccat mortaliter.

Cur Deus mala maxima permittat.

quam arbitro violentiam videretur inferre, non mirabitur, ſi mortem permittit innocentium de ſe puerorum, ne videlicet ſtrigum & Dæmonum malitiam quaſi violenter prohibeat: & præcipuè cùm idipſum ex alia parte iuſtitia illius depoſcat, qui eſt Deus benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Cur item innocentium mortem puerorum.

Finis quæſtionis de ſtrigibus edita à Fratre Bartholomeo de Spina, Piſano, ordinis Prædicatorum, vitæ regularis.

Edita anno Domini 1522.

R. P. F. BART. SPIN.

IN PONZINIBIVM

De Lamiis, Apologia prima

PROOEMIVM.

COMPLETO tractatu, quo nititur Aduerſarius probare, quod ad deciſionem quæſtionum Theologalium poſſunt leges induci, tanquam ſumpta ex propria præſumptione licentia, aggreditur immediatè ſe Theologis in Theologali quæſtione de Lamiis opponere, atque conatur per rationes fultas authoritatibus Iuris, cunctis perſuadere, non eſſe credendum tales perſonas ad vulgatum ludum, conuentúmque diabolicum corporaliter ferri. Sed eas omnes potius diabolicis artibus deludi, vt credant ſe vigiles peragere, quæ tantùm (vt ipſe putat) intuentur in ſomnis. Soluit etiam poſt hæc rationes inductas ad probandum, quòd realiter illuc deportentur à Diabolo, vel etiam per ſe corporaliter accedant. Et cùm de hac materia pleniùs pro modulo meo in præmiſſo diſſeruerim opere. De ſtrigibus intitulato, non ſupereſt mihi, niſi primò rationes eius, quas in oppoſitum induci in hoc ſuo tractatu recitatas, ſoluere. Secundò, quas inducit bonas rationes pro noſtra vera concluſione, à ſuis impugnationibus defenſare, oſtendendo ſolutiones ſuas nullius eſſe roboris vel virtutis. Tertiò verò, quaſdam ſuas concluſiones deductas ex præcedentibus reprobare. Proponit igitur primò rationes ſeptem ad probandum, quòd prædicta non verè fiant, vt præfertur, ſed ſint merè Diabolicæ illuſiones. Quarum prima talis eſt.

CAPVT. I.

Ratio prima pariter & ſecunda ex his ſumpta: quod dicta de ſtrigibus nec probantur, nec fauent animabus.

FActa non præſupponuntur, niſi reprobentur *l. in bello. §. capta. ff. de cap. & poſtlim. reuer. &c.* Sed iſta quæ referuntur non conſtant neque probantur, vt infrà dicam ergo, &c. Solutio. Imò probatur omni modo probationis, tam inquam per ſacras, quàm per Ethnicas literas: tam per ſcientiam reuelatam, quàm per naturalem: tam per leges & Canones quàm per principa Philoſophiæ, & per experientias, vt in præmiſſo opere noſtro manifeſtum eſt & ad dicta tua infra ponenda, infrà etiam reſpodebimus.

Prima ratio ſolutio.

In dubiis debet amplecti pars fauens animabus, etiam ſi ſit durior, gl. *in c. Innuenis. de ſponſa.* Sed negare talia eſſe vera, magis fauet animabus, quàm affirmare ne fortè incurrant

Secunda ratio talis eſt.

rant homines mala deſideria velle huiuſmodi experiri, &c. ergo, &c.

Solutio. Solutio. Imò affirmatiua prædicata cum debita execratione facti fauet animabus, vt compertis per hæc inſidiis Diaboli, faciliùs illas euitent, cognitóque quanto maligni ſpiritus fidem Chriſti perſequantur odio, fortiùs in ea confirmentur fideles: quia Diabolus non niſi veritatem & bonitatem perſequitur. Fauet iterum fidei: quia ex iſta cognitione curantur hi, qui labe iſta infecti ſunt, per directos Inquiſitores, niſi curam renuant ſuſcipere, vt obſtinati, qui deprehenſi, quòd ſint vel iure præſumantur inimici fidei, damnantur, debitáque animaduerſione puniuntur, ne alios inficiant, impœnitentes, inquam, atque relapſi. Præſeruatur etiam communitas à malis multis, quæ ſolent ab hoc peſtifero hominum genere cauſari Dæmonum auxilio, ſiue in corpora, & maximè puerorum, ſiue in fruges, & in alia temporalia bona. Quòd autem ex veritatis huius affirmatione ſequatur periculum mali deſiderij, eſt per accidens, & vt in paucioribus. Non eſt autem omittenda veritas propter ea mala, quæ rarò & per accidens ex ea prædicata contingunt. Alioquin non eſſet prædicandum, quòd ſecundum regulam diuinæ prouidentiæ per Hieremiam Prophetam populis eunciatam *Hier.* 12. mali proſperantur in hac vita, boni verò ſemper ſunt in anguſtiis: quandoquidem poſſet per accidens contingere quempiam ob deſiderium adipiſcendæ proſperitatis, & fugiendæ paupertatis, aut cuiuſuis anguſtiæ, velle fieri malum & impium. Nunquam autem talia vera affirmantur, quin etiam ſimul prædicentur & mala, quæ malis hominibus imminent ex malè actis: & bona, quæ piis ac iuſtis ob patientiam & innocentiam repromittuntur. Vnde Hier. etiam vbi ſuprà paulò poſt ſubiungit de pœnis impiorum, dicens: Congrega eos ſicut oues ad victimam, & ſanctifica eos in die occiſionis. Vſquequo lugebit terra, & herba omnis regionis ſiccabitur propter malitiam inhabitantium in ea? Et infrà *in eodem c.* dicit Dominus per Prophetam contra malos: Ecce ego euellam eos de terra ſua, &c. Sic igitur ad propoſitum redeundo, cognita malitia Dæmonum, nec non multis deluſionibus quæ interueniunt, factorum quoque fine præ oculis habito, viſa etiam iuſtitia ſeueriſſima, quæ contra tales fieri conſueuit, à malis auertuntur etiam hi qui fuiſſent maximè inclinati. Niſi autem hæc detegerentur & punirentur acerrimè, inualeſceret ſecta iſta maledicta mirum in modum. Et huic lubrico præbent oleum qui conantur probare, quod hæc vera non ſint, & ob hoc ſe Inquiſitoribus opponunt. Sed ſi Inquiſitores intrepidè fecerint officium ſuum, tales etiam, qui ſic indirectè fautores hæreticorum ſunt ita reſipiſcere facient, quòd de cætero propriis ſtudiis erunt contenti.

CAPVT. II.

Ratio tertia procedens ex narratorum mendacij veriſimilitudine reprobatur.

TAlia non ſunt veriſimilia, ergo ſunt reputanda falſa, quia ſecundùm Auer. experimenta verorum ſermonum debent concordare cum rebus ſenſatis. Nec creditur teſtibus non veriſimilia deponentibus, imò de falſitate ſuſpecti ſunt, vt no. in *c. quia veriſimile non eſt de*

3. Ratio Experimenta verorum ſermonum debent concordare cum rebus ſenſatis. Non cre-

dicut teſtibus nō veriſimilia deponentibus.

præſumpt. Solutio. Imò ſunt maximè veriſimilia quò ad intellectum, & quò ad ſenſum, oppoſitum non niſi ab ignorantibus & à proteruis aſſeuerari poſſit. Cognito enim per intellectum quanta ſit potentia Dæmonum, & quanta malitia, quàm ſæuum ſit eorum odium contra Chriſtum, atque Chriſtianos quòd infinita ſit etiam iuſtitia Dei & ſapientia, quàm multa magnaque in mundo permittat euenire, vt inde plura maioraque bona per ſuam prouidentiam eliciat: cognoſcet omnis homo per intellectum, quòd iſta non ſolùm ſunt factibilia verùm etiam ſi affirmentur ab his qui ſe talia expertos affirmant, ſunt valde veriſimilia. Quòd autem non contingant hæc in natura, neque per opera hominum ſola, nec etiam his ſimilia quoad omnia, nullam tollit veriſimilitudinem veritatis, imò adauget, vt ſicut Diabolus tam natura, quàm arte longè ſuperior eſt atque potentior homine: ita opera quoque eius tranſcendant naturalem hominum facultatem. Et velle metiri quæ hominibus contingere poſſunt, ad ipſorum hominum virtutis naturalis, vel naturalium agentium ſolam menſuram, ſtolidi profectò hominis eſt, & ſuperiorum cauſarum eminentiam, & nihilominus earundem colligationem contingentem cum inferioribus, ignorare. Et ſi argumentum hoc quicquam veriſimilitudinis haberet, iam ea, quæ narrantur per Chriſtum & ſanctos facta miracula, falſitatis accuſaret. Talia ſunt auxilia, hi fauores, quos ignorantes afferunt ſanctæ fidei Chriſti, duin ſe officialibus fidei opponunt cum ſuis hiſce derisibilibus argutiunculis atque fabellis. Commentaror autem Auer. loquitur de demonſtrationibus naturalium, quæ videlicet apud intellectum non habent firmitatem, niſi concordent cum rebus ſenſatis, & ad eas fiat vltima reſolutio, non autem loquitur de his, quæ ſupra curſum naturæ poſſunt accurrere. Is etiam qui (vt pote fidelis) ignotabat ea, quæ nos per fidem cognoſcimus circa Dæmonum eſſentiam, potentiam, atque malitiam non potuit de talibus effectibus plenam habere notitiam, vnde non erat in propoſito contra veritatem inducendus. Et nihilominus ſatis etiam prædicta concordat cum rebus ſenſatis, putà, quod quando plures vigilantes aſſerunt concorditer hoc vel hoc ſe feciſſe, aut quòd audierint vel per ſe viderint, ab aliis facta fuiſſe in curſu, nullus ſapiens diceret hæc facta fuiſſe in ſomnis vel illuſionibus, niſi recurratur ad ſpecialem potentiam Dæmonis operantis ſupra communem modum in phantaſia, quòd ex parte rei, quod maius eſt, & minus concordat cum rebus ſenſatis, quàm deferri hominem à Dæmone corporaliter. Vnde ſi hoc non eſt veriſimile, minùs illud, Nec haberet Dæmon plenè quod optat, caſum inquam hominum quantum poteſt grauiſſimum per peccatum: ſi tantùm deluſoriè iſta mala perpetrarentur, cùm nemo per ſe poſſit in ſomnis incurrere peccatum, ſed ſolùm per accidens. Hoc autem non eſt veriſimile apud verè fideles, niſi naturali lumine mentis priuati ſint, non attendentes malitiam & odium Dæmonis grauiſſimum in homines deſæuire. Euentus etiam apertiſſimi non veriſimilitudinem tantùm, ſed horum certitudinem præferunt, putà, cùm ſe homines à Dæmone deportatos inueniunt longiùs modico temporis ſpatio à loco diſtare, vbi priùs reſederant: quod non poteſt, niſi virtus, quæ

Sicut Diabolus longè ſuperior eſt homine tam naturā, quàm arte: ſic opera eius tranſcendant naturalē hominum facultatē.

Nemo poteſt in ſomnis incurrere peccatum ſed ſolum per accidens.

quæ ſuperior eſt hominis virtute, Huius autem rei innumera referuntur etiam de facto proprio teſtimonia. Sed & modò per Patrem Inquiſitorem Brixien. perpetuo carcere damnatus quidam exſtat, qui fatetur cùm primum ob deſperationem ſe, quo ad vtrumque hominem Diabolo dedicaſſet (hoc enim primò expetunt Dæmones ab infœlicibus hiſce perſonis deportatum ſe longiùs à loco fuiſſe per plures dietas: ibique per tempus ſolatiis carnalibus cum multitudine magna virorum ac mulierum ſociata, neceſſarium ſibi fuiſſe poſtmodum, multis diebus iter agere, vt ad locum ſuum reuerterentur. Neque enim illis adſunt Dæmones ſemper ad vota, maximè in principio Apoſtaſiæ. Non eſt hic homo fatuus aut idiota, vt non ſit ei fides in hoc adhibenda: quod ex nomine & gradu facilè cõprobarem, ſi in aliorum quoque confuſionem eius propalatio ſpecialior non cederet. Et tamen benè nunc diſpoſitus circa fidem. Sed & alius quidam infelix de ſecta ſtrigum qui ſuperiori nunc brachio ſeculari traditus, ignique conſumptus eſt Bononiæ, inter alia faſſus eſt in proceſſu, quòd ſemel dum ad curſum deferretur cum ſocru ſua, contigit ipſum inter eundum, Ieſu ſanctuſſimum inuocare nomen, timore percuſſus: & ſtatim in medio luto ſe depoſitum inuenit in loco à ciuitate diſtante per tres dietas: in qua tamen ciuitate fuerat ante horam. Innumerabiles horum atteſtationes in proceſſibus Inquiſitorum habentur Sic igitur ex his liquidò conſtat omni ex parte ruere præmiſſum Aduerſarij argumentum.

CAPVT III.

Ratio quarta ſumpta ex hoc, quod ea, quæ narrantur de ſtrigibus dicuntur opere Diaboli perpetrari ſoluitur.

QVæ fiunt arte Magica, vel Necromantica, vel Hydromantica, ſeu alia quacunque arte Diabolica, dicuntur Phantaſtica, & non vera, 26. q. 5. ca. *Nec mirum*. Et multò magis cùm iſta contingant in perſonis quæ faciliter decipi poſſunt, prout ſunt mulieres ac ruſtici vileſque perſonæ. Item in perſonis corruptis circa fidem & bonos mores, & appetentes non appetenda: ſicut ſunt etiam vtentes illis artibus. Iura autem loquentia de aliquibus perſonis, habent etiam locum in non expreſſis, in quibus militat eadem ratio, vt habetur per Pan. in *c. Nihil de electi. ergo &c.* Solutio. Vtique quæ In illo capitulo recitantur, & quæ ſimili modo contingunt, phantaſtica ſunt: & multa ſimiliter contingunt in hac ſecta, vt dictum eſt in opere noſtro de ſtrigibus. Non ſic tamen delatio corporalis, cum etiam Necromantici hanc voluntariè à Dæmonibus patiantur, eámque per eoſdem procurent in aliis fieri, vt præcipuè patet in legenda B. Iacobi Apoſtoli, & per ea, quæ ſpecialiter referuntur tempore Petri de Abano & Cecchi Exculani ſceleſtiſſimorum Necromanticorum facta non longè ante tempora noſtra. Sed neque ſemper effectus illatum artium phantaſticè contingunt, vt optimè texantur maleficia, cauſatæ infirmitates & plurimum incurabiles: locutiones apparentium Dæmonum, inuentiones perſæpè furtorum, iuxta ea, quæ per Hydromantiam cognita ſunt & alia huiuſmodi plurima. Verè enim & realiter

4. Ratio.

Solutio.

realiter, iſta contingunt, & non phantaſticè, tametſi deceptione fabricet deceptor in multis: vt explicatum eſt in prædicto opere. Et quòd aggrediatur Diabolus magis ſimplices & ruſticos & mulieres, ex illius malitia procedit, vt per eos facilè deceptos atque lucratos ob ignorantiam faciliùs inde trahat aſtutos. Neque enim tam facilè Diabolo crederent iſti vel acquieſcerent, niſi primò perdiſcerent ab his, qui talia experiuntur, quod multis delitiis fruuntur ad vota. Sed, proh dolor! his temporibus viri, qui vulgò repurantur alioquin prudentes inſanire circa talia reperiuntur, ciues, inquam, & nobiles diuerſi generis, quod poſſet oſtendi ſi opus eſſet per proceſſum Inquiſitorum; imò, quod peſſimum eſt, nonnulli etiam qui ordine ſacro ſunt religioſi, tam ſeculares, quàm etiam (licet ſolo nomine & habitu) regulares. Et quòd ſic inualeſcat illa labes, potiſſima cauſa eſt quorundam iuris doctorum perſecutio, quibus principes, Theologiæ expertes, facilè credunt quaſi ſapientibus, licet in huiuſmodi ſatis rudes exiſtant, vt pote Dei prouidentiam, Dæmonum poteſtatem atque malitiam, & pleraque alia Theologalia, ad quæ præſens articulus reducitur, ignòrantes, & implent allegationum legum copia folia, quæ & in pluribus non faciunt ad propoſitum, eò quod puros actus humanos habent regulare leges humanæ: non aurem Diabolicis colligatos poſſunt benè cognoſcere: ſed ſolùm præſuppoſita cognitione ſuperioris ſcientiæ, ſacræ, inquam, Theologiæ, poſſunt pœnas talibus determinatè conuenientes. Allegant & Doctores iuris ſimili neſcientia laborantes, eo quòd talium notitia, ad eorum profeſſionem non ſpectet. Quòd etiam hi, qui ſunt de hac ſecta ſint corrupti circa fidem & bonos mores & appetentes non apperenda, ſicut ſunt Necromantici, verum eſt. Et propterea meritò debent ſub iudicio patrum Inquiſitorum debitas luere pœnas & qui præſtant impedimentum, ſunt faurores hæreticorum. Non tamen ſequitur, quòd ſi Necromanticis accidunt deluſiones & deceptiones, accidant & iſtis eodem modo vel vniuerſaliter. Non enim ſimilia appetunt, nec ſimiliter ſunt corrupti, vnde nec ſimiliter decipiuntur. Non enim illi vt iſti tam expreſsè fidem negant atque; baptiſmum &c. illi communiter laborant theſauros inuenire, vel ad vota fœminas inclinare: iſti non niſi vt voluptatibus licentiùs & abundantiùs perfruantur, talia ſcelera cõmittere non verentur. Et hæc vna cauſarum eſt, quod viles perſonæ multiplicantur in hac ſecta magis quàm nobiles, & fœminæ priuatæ virorũ per mundũ peregrinãtiũ & mercatorum ſolatio, magis quàm aliæ. Magis enim hoc iſtæ modo voluptates inquirũt, quibus abũdè priuantur, qui talibus abundant domi. Non negamus autem & hos pariter in multis decipi, vt aliàs dictum eſt. Non tamen propter hoc debet eorum teſtimonium in iudicio repelli. Neque enim propter prædictas contingentes quandoque deceptiones repelleretur horum teſtimonium, ſi deponerent ſuper crimine læſæ maieſtatis humanæ etiam tempore curſus admiſſo, vt purà ſi conueniſſent aliqui ciues, dum actualiter eſſent in curſu, vel in ludo Diabolico, de principe occidendo vel tradenda hoſtibus ciuitate, credo quòd tunc Doct. Legiſtæ, Duce etiam noſtro Aduerſario, conſulerent eos omnes eſſe torquendos, & ſi fatererentur crimen

men crudeli nece plectendos. Sed de crimine læsæ maiestatis diuinæ identidem commisso quòd omnium grauissimum est ea. Vergentes, de hære. eorum fortè quidam parum curarent, & Aduersarius nihil, vt videtur.

CAPVT. IV.

Ratio quinta ex hoc sumpta, quòd quæ facta narrantur à strigibus in spiritu & non in corpore fiunt. dejcitur.

5. Ratio

QVintò loco sic arguit Aduersarius. Hæc omnia fiunt in spiritu, & non in corpore, etiam quoad transitum per multa terrarum spacia, & quoad multitudinem hominum qui conuenire dicuntur, 26. q. 5. c. *Episcopi. ergo*, &c. Quod si dicatur, quòd hæc non est illa secta, de qua loquitur capitulũ illud, saltẽ est ei similis: & quæ in ista fieri narrantur, similia sunt illis, quæ per illam fieri credebantur. Porro capitulum illud damnat omnes non solum credentes illa, quæ ibi narrantur fieri in corpore, sed etiam eis similia, cuiusmodi non negantur esse ista, saltem quoad transitum prædictum etiam super apparentes bestias, quoad apparentiam vnius principis, & quoad conuentum multitudinis, &c Non licet autem à dispositione textus huius per sophisticas argumentationes recedere 16. *quæst. cap. Institutiones* quia quicunque scripturam sacrosanctam aliter intelligit, quàm sensus Spiritus sancti flagitat, à quo cõscripta est: licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest: 24. q. 3. *cap. Quidam in fi. So.* Hoc capitulum malè intellectum à Iuristis quatenus hæc quæ ad Theologiam pertinet pertractat, est causa illorum ruinæ, putantium, eò quòd in corpore iuris canonici redactum est, posse proprium sensum circa illud ita prodere, vt etiam Theologorum communi sensui se opponant. Sed ad Iuristas non pertinet de eo quicquam cognoscere, nisi quòd si aliquæ personæ inueniantur, ea, quæ ibi principaliter reprobantur facere vel pati, vel credere fieri vel contingere, debent infideles reputari & hæreticorum pœna puniri. Sed quomodo in talibus quæ narrantur & in quibus inueniatur hæresis, vel non inueniatur, ipsi iudicare non possunt, nisi simul sint & Theologi, quorum est proprium de fide disserere & consequenter de suo contrario, videlicet de infidelitate, & de omnibus speciebus videlicet Apostasia à fide, hæresi & simplici infidelitate. Oppositorum est enim eadem disciplina, Sacri autem Theologi determinant non esse hæreticum tenere talia quæ narrantur de strigibus esse vera, prout per ipsos Inquisitores iudicatur. Et cum his omnibus saluant dictum capitulum, concordantes intentionem eius cum verbis. Vnde præsumptuosus est valdè quicunque purus Iurista, Theologorum in hoc scientiæ se opponens, non minùs quàm si minister iustitiæ iudici se opponeret, asserens non iustè damnatos quos ille reos mortis esse determinauit, causam cognoscens, quam minister ignorat esse dignam morte. Licet autem in nostro præfato opere sit obiectioni huic plenius satisfactum ex doctrina Theologorum cuncta deducente: necnon à clarissimo Præceptore meo tam in summa, quàm in opere de strigilamiis, ab auctoribus quoque libri, qui Malleus Maleficarum inscribitur: nihilominus pro pleniori satisfactione factæ huiusce præsentis obiectionis con-

Quicunque sacrã scripturã aliter intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat hæreticus est.

tra opportuna hunc hominem in exponendo capitulum illud etiam hoc in loco deducam.

CAPVT V.

Ex authoritate Apoſtoli in d. c. Epiſcopi, inducta, habetur delationem corporalem ad longinquas partes & inacceſſibiles humana virtute ſupernaturaliter eſſe poſſibilem.

PRimò igitur dicendum eſt, quòd quantùm ad exploſionem ſenſus, quem habet hic homo ſuper illud capitulum, multum valet, quod ex eodem capitulo habetur: hoc, inquam, quòd dicere talia quoad delationem corpoream de loco ad locum non poſſe fieri in corpore contradicit illi capitulo, & authoritati Apoſtoli in eodem inductæ, iuxta ſenſum quem habet in ea Aduerſarius (qui tamen non eſt intentus ab Apoſtolo, vt alibi dictum eſt, & infra etiam replicabitur) Præſuppoſuit enim authoritas illa (prout putat Aduerſarius) Paulum potuiſſe deferri etiam vſque ad tertium cœlum corporaliter. Aliàs ſecundùm eum Apoſtolus non dixiſſet. Neſcio an in corpore vel extra corpus, &c. ſed potiùs dixiſſet, Scio quòd non in corpore ſed extra corpus, &c. quia in corpore eſt impoſſibile, niſi fortè Aduerſarius glorietur ea ſe cognoſcere, quæ circa talia reuelata putet Apoſtolum ignoraſſe. Quòd ſi dixerit Aduerſarius in illo capitulo, vel per illam authoritatem non haberi quòd poſſint Dæmones deferre homines corporaliter de loco ad locum, &c. ſi ſciret naturalem Dæmonum virtutem, & quæ per eoſdem facta ſunt, ſcriptura teſte, conſideraret, & nollet ſuo paruo intellectu Dei ſapientiam infinitam metiri, ſcrutarique maieſtatem, vt imprudenter iudicet, Deum talia non debere, aut (quod ſceleſtius eſt) non poſſe mala permittere, profectò taceret. Voluit autem per inducta exempla circa Paulum & Ezechielem capitulum illud docere, quòd poſſibile eſt aliquid apparere, non in corpore, ſed in ſpiritu, & in ſomnis: vt hoc ſuppoſito determinaret illa quæ narrantur ibi, quatenus finem tangunt, eſſe falſiſſima.

CAPVT VI.

Quatuor principaliter eſſe falſa prodere Concilium intendit in d. c. Epiſcopi.

SEcundò dicendum, quòd duo ſunt falſa & hæretica, quæ principaliter narrantur in illo capitulo. Primum quòd vera eſſet Dea, quæ apparebat in forma Dianæ. Sic enim iuxta errores gentilium aliquid numinis putaretur extra vnum Deum, & conſequenter pluralitas Deorum aſtrueretur. Secundum eſt, quòd homines conuerterentur in Deos: quia tam Herodiadem, quàm Dianam priùs fuiſſe fœminas ab omnibus credebatur, & in Deas poſtmodum eſſe conuerſas. His autem, duo alia falſa & hæretica connectebantur. Primum eſt, quia putabant hæc fieri à bono ſpiritu: Deos enim putabant bonos eſſe ſpiritus ipſi gentiles, quod ideo eſt hæreticum: quia qui putabantur Dij multas deceptiones faciebant, & in multis deprehendebantur eſſe mendaces atque maligni. Hoc autem Deo & ſanctis ſpiritibus conuenire non poteſt. Secundum eſt, quòd ſe vocari credebant ad ſeruiendum, & obſequendum numinibus illis. Cætera verò

Deus & ſancti ſpiritus non decipiunt neque mentiuntur.

verò in capitulo introducuntur quidem, vt ordo narrationis eorum quæ de mulieribus dicebantur, per fectè haberetur, non autem vt impoſſibilia cenſerentur aut declararentur, niſi quatenus erant prædictis coniuncta: quæ verò impoſſibilia ſunt: & illa credere: conſtituunt infidelem. Et propter hoc capitulum illud in fine concludens, non reaſſumit cuncta, quæ narrauerat, quando ſententiam damnationis pronunciat: ſed ea tantùm execrando, quæ principaliter intendebat, quaſi diffinitiuè determinans, dicit. Quiſquis ergo credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius, aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt, infidelis eſt, & infideli deterior hæc ibi. In hac autem determinatione clauditur, quòd homines non poſſunt conuerti in deos: & conſequenter hoc ſublato, non ſequi plutalitatem deorum, quam ſupra in eodem capitulo oſtenderat ex narratione illarum mulierc ularum inferri. Et tantùm propter hanc opinatam deorum pluralitatem declarauerat eas à recta fide deuiare, & errore paganorum inuoluit, & non propter alia, quæ penetrauerat. Illam enim ſolam rationem aſſignauit, quare, inquam, errore paganorum diceret eas inuolui, ſubdens: cùm aliquid diuinitatis, &c. Similiter quando circa finem dicit, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit, &c. ne fortè quis putaret intelligendum hoc eſſe de omnibus quæ præmiſerat, ſubiungit. Quiſquis ergo &c. quaſi dicat, qui hoc & quod in eo includitur, prout ſuprà explicatum eſt credit, infidelis eſt, & pagno deterior, ex hoc autem dicitur pagano deterior, quia prius erat per fidem illuminatus: quod paganus adhuc non habuit. Impoſſibile eſt enim per Dei potentiam quòd in verum Deum homines conuertantur. Et illius tantùm potentiæ ſubditur, homines Deos facere, ſecundùm denominationem tantùm & ſimilitudinem ſic dictos, hoc eſt, in ſupernas intelligentias transformando, quæ curam horum inferiorum etiam vniuerſalem habere videntur. Ab vniuerſali quippe rerum prouiſione, nomen ſumitur Deitatis, ſecundùm Dionyſium 12.c. *de diuinis nominibus*, quamuis etiam paganorum plurimi non putarent Deos omnes eſſe incorporeos, ſed eorum plures in ſimilitudinem hominum corporeos, ſolaque poteſtate diuerſos autumarent, vt etiam narratio c. huius prætendit. Intelligitur autem non poſſe creaturam vnam in aliam transformari, niſi per Dei potentiam quantum ad transformationem ſubſtantialem nulla concomitante corruptione. Sic enim propriè conuerſio ſolùm dicitur. Quòd enim vna creatura per ſui corruptionem, & nouam genetationem mutetur in aliam, dummodo communicent in materia, non eſt impoſſibile in natura. Eadem quippe materia, quæ prius fuit ſub forma aſini, poteſt eſſe poſtea ſub forma bouis, & diceretur (licèt impropriè) aſinus mutatus in bouem. Quo etiam modo non poteſt quicquam in cœlum cœleſtéſque creaturas mutari & minùs in Deum: quia hæc ſunt generabilia aut corruptibilia. Quòd verò vna ſpecies, puta vnus homo mutetur in aliam, ita quòd conuertatur in illam puta, in catum, non mediante generatione, hoc eſt ſoli Deo poſſibile, vt dictum eſt. De his autem transformationibus & conuerſionibus, quibus,

Impoſſibile eſt homines conuerti in verum Deum.

bus, quibus tota vna ſubſtantia creata in aliam totam vel meliorem vel deteriorem conuertitur, intendit illud c. Et in hoc errabant pagani, putantes homines mutari in beſtias, ſicut exiſtimarunt ſociorum Diomedis alios quidem in aues, alios verò in lupos eſſe conuerſos, & ſic in deterius transformationem eſſe ſortitos. Et aliquos homines in melius eſſe mutatos, puta, in deos, vt dictum eſt. Non loquitur autem capitulum de mutatione accidétali, puta, de ſano in infirmum, de calido in in frigidum, &c. Has. n. mutationes non ſolùm Deum, ſed etiam creaturas poſſe cauſare, nullus dubitat. Vnde capitulum, vt has excludat dicit in aliam ſpeciem, hoc eſt, in aliam naturam ſpecificam: licet fortè non intelligatur etiam eſſe alia res ſecundùm ſpeciem, ſed ſolùm ſecundùm indiuiduum in eadem ſpecie, puta ſi vnus homo conuerteretur in alium hominem: quod ſolus Deus facere poſſet. Poteſt etiam hoc, quod dicit, aliam ſpeciem, intetpretari aliam figuram, hæc enim eò quòd ſignum proprium ſpeciei ſit, etiam ſpecies nominatur. Videmus enim omnia, quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus eſſe quoque diuerſa ſecundùm figuram. Vnde poſteà ſubdit: Vel in aliam ſimilitudinem, quæ videlicet prouenit ex diuerſitate figuræ. Neque enim poteſt Dæmon etiam facere, quòd aliqua creatura vnius ſpeciei habeat figuram alterius putà quòd homo habeat figuram aſini, vt per hoc vel ſit aſinus, vel ſimilis aſino. Poteſt tamen facere quòd homo appareat aſinus, vel alia beſtia, non per mutationem factam in oculis intuentium, vt ſæpiùs dictum eſt in præfato noſtro opuſculo de ſtrigibus.

Omnia quæ diuerſa ſunt ſecundum ſpeciem in corporalibus ſunt quoque diuerſa ſecundùm figuram.

Non poteſt Dæmon facere vt homo habeat figuram aſini ſed poteſt vt appareat tantum.

CAPVT. VII.

Cætera quæ in c. illo referuntur falſa quidem, ſed non impoſſibilia etiam Dæmoni plura cenſentur.

TErtiò dicendum eſt, quòd alia quæ in illo c. narrantur putà de delatione corporali ſuper beſtias, id eſt ſuper Dæmones in formas ſpirituales ſe transfigurantes per multa terrarum ſpatia: de viſione multitudinis hominum, illarum etiam Dominarum, de quibus ibi fit mentio, déque obſequiis iiſdem exhibitis dicuntur quidem eſſe falſa, nec verè contigiſſe, ſed in ſomniis & in ſpiritu tempore illo & mulieribus illis: ſed non dicitur ibi, nec eſt verum quòd ſint impoſſibilia Dæmoni, aut qui credit hæc poſſe fieri à Dæmone ſit infidelis, quia non iſta reperit, quando concluſionem infert, dicens: Quiſquis ergo, &c. nec in ipſa illata concluſione clauduntur: ſed neque in ratione, qua mulieres illæ & omnes eis credentes damnantur, quòd à recta fide deuiarent, & errore paganorum inuoluerentur, vt patet ex verbis capituli. In opuſculo etiam noſtro declarandum eſt per ſacram ſcripturam ſanctóſque doctores, multa talia poſſe fieri virtute Dæmonum Vnde ſequitur quod ſi ſic intelligeretur capitulum illud, vt iſti viri ſentiunt & exponunt, eſſe periculoſum in fide, ſicut & iſti periculosè loquuntur dum dicunt talia non poſſe corporaliter accidere, & reclamandum eſſet contra tale concilium, etiam ſi generale fuiſſet, ad Pontificem, ad cuius ſententiam, cùm ſit caput Eccleſiæ & concilij, pendet cuiuſlibet cauſæ fidei, determinatio, vt benè examinaretur, benéque

néque exponeretur, & declararetur intentio Spiritus Sancti in illo, & non malò ſentiẽdum, ſicut & iſti homines compeſcendi ſunt per Inquiſitores vt meliùs loquantur in iſta materia, quam facit Aduerſarius. Exponenda eſt autem intentio Spiritus ſancti in c. illo contenta conformiter ad ſacras literas, & non contra eas. Perſpiciendum quoque eſt, quòd non habetur ex authoritatibus ſacræ ſcripturæ in eo inductis, quòd prædicta non poſſint per Dæmones fieri. Sed determinat capitulum illud diuinitus inſpiratis factis partibus quòd talia de facto falſa tunc fuerunt: quæ mulieres illæ quaſi verè contigerint, referebant, & quo modo deludebantur oſtendit: quia, inquit, putabant in corpore fieri, quæ in ſomnis, vel ſolo ſpiritu contuebantur, & oſtendit poſſibilitatem talis deluſionis ex quotidiana experientia, qua multa videntur in ſomnis, quæ in vigilia nunquam ſunt viſa, vt facilè poſſit inferri, quod ſi hæc per reſolutionem vapotum aſcendentium ad cerebrum poſſunt à natura cauſari commouendo ſpecies imaginationis, multò magis virtute Dæmonum cui corporalia omnia inferiora, quoad motum localem ſubiiciunt ad nutum. Poteſt enim in imaginatione etiam melius & fixius determinare ſpecies, vt hæc vel illa magis determinatè repræſentet, prout vult, vt videnti, ſeu imaginanti magis appareat quòd vera ſint, quàm in ſomnis contingat, vel alio modo infrà declarando ſe ſpiritualiter deludere, quòd omnino putarent ſic eueniſſe ſicut apparebat. Probat autem dictum capitulum per exempla ſacræ Scripturæ, tam in Paulo, quàm Ezechiele, quòd alia viſio ab ea, quæ per oculos corporeos exercetur, haberi poſſit, ſiue per imaginationem, vt in Ezech. ſiue per intellectum, vt in Paulo. Non eſt autem intelligendum verbum Apoſtoli, quòd ipſe neſciret, an videret in corpore, id eſt, per oculos corporales, quæ vidit in raptu, aut neſciret, quòd non eſſet raptus corporaliter in paradiſum, Hunc enim ſenſum falſum & erroneum habebat quidam Iudæus vt refert Diuus Hieron. in prologo ſuper Danielem, quem ſenſum reprobat D. Aug. *ſuper Gen.* ad literam ſed, vt Aug. ibi exponit, neſciebat an anima ſua eſſet pro tunc in corpore, vel certè ſeparata, vt approbat etiam S. Tho. vertit *q.* 13. *art.* 5. & 2. 2. *q.* 175. *art.* 6. Potuit enim vtroque modo ſe habens Paulus rapi, vt determinant ſancti Doctores: ſed neſcitur quomodo factum id fuerit. Communis tamen opinio Doctorum eſt, quòd anima per eſſentiam eſſet in corpore, & corpus in domo Iudæ, vbi inuenit eum Ananias, vt dicitur *Act.* 9. Sed tam ſomniantes quàm prædicto modo imaginariè vel intellectualiter videntes, cognoſcunt poſtmodum cùm in ſe ſunt reuerſi, quòd prius corporeis ſenſibus talia non videbant: & quòd alius eſt eorum ſtatus in vigilia, & alius dum ſunt in tali abſtractione vel raptu. Et quòd quæ vident vigilantes, vera ſunt: quæ verò dormientes vel in raptu, ſunt vel falſa ſicut in ſomnis viſa, vel ſimilitudines falſorum, vt in pluribus: vt in viſione imaginaria à malo ſpiritu cauſata & excitata: vel ſimilitudines verorum, ſicut in viſione imaginaria cauſata à bono ſpiritu; vel certè etiam vera, ſed intellectuali: ſicut quæ videntur ſupernaturaliter per intellectum viſione cauſata à Deo.

CAPVT VIII.

Pluribus modis contingit aliquid in ſpiritu cognoſci.

SEd quia ſceleratæ illę mulieres aſtruebant poſtmodum in vigilia, quòd iſta ſibi verè contingerent quæ narrabant, non poterant ſecundùm prædictos modos in ſpiritu talia videre. Et propterea ſciendum eſt quartò quòd dupliciter poteſt aliquid dici, cognoſci in ſpiritu. Vno modo ex parte ſubiecti, quia videlicet ille qui videt, per potentiam vel ſimpliciter, vel aliquo modo ſpiritualiter videt, & non per corporeos oculos. Et hoc contingit prædictis duobus modis, videlicet per viſionem intellectualem, & per imaginatiam. Intellectus enim vis animæ ſimpliciter ſpiritualis eſt. Minus autem imaginatiua, quæ corporeo organo opus habet in ſuis operibus, quæ tamen primò terminantur ad ſpeciem ſine materia naturali, res corporeas repræſentantes: non autem ad corpora ipſa, vel corporea, vt in ſe ſunt, ſicut faciunt ſenſus exteriores vnà cum ſenſu dæmonis. Alio modo aliquid dicitur cognoſci in ſpiritu ex parte obiecti, quia videlicet id, quod cognoſcitur, eſt vel ſimpliciter, vel aliquo modo res ſpiritualis. Et conſequenter hoc etiam contingit duobus modis: Vno modo, quia id quod videtur, in ſe quidem eſt quoddam ſpirituale, ſed apparet corporalibus oculis vt corporeum, quomodo Dæmones & animæ ſeparatæ quandoque apparent in ſimilitudinem hominum, tam in ſomnis, vel abſtractione ſenſuum, quàm etiam in vigilia. Et in abſtractione ſenſuum fit per ſpeciem apparitionem ſpecierum in phãtaſia opere ipſius ſubſtantiæ ſeparatæ. In vigilia verò per virtutem eiuſdem ſpiritualis creaturæ condenſando aërem in formas corporeas & viſibiles, etiam in nocte quandoque luce cauſata per aliquod lucidum corpus virtute ſupernaturali ſimiliter apportatum: licet non ſemper tale corpus luminoſum appareat, ſed ſolum lumen eius, operante ſic eadem virtute naturæ ſpiritualis pro voto. Et hoc modo mulieres illæ ſceleratiſſimæ videbant in ſpiritu Diabolum in forma Dianæ, vel Herodiadis, vel etiam aliarum perſonarum. Alio modo, quia id quod videtur, eſt in ſe quoddam corporeum, & vt corporeum videtur, ſed non talis figuræ, vel formę qualis in ſe eſt, ſed alterius. Quo fit vt non illa res quæ eſt, ſed alia videatur. Quod contingit communiter fieri non per bonos ſpiritus ſed opere Dæmonum, eo, quòd tales viſiones ſint communiter deceptoriæ. Poſſunt tamen & à bono ſpiritu fieri talia, bona intentione rectóque fine pro Dei voluntate. Sicut beatus etiam Clemens Papa ſuis orationibus impetrauit, vt in oculis Siſinij miniſtrorúmque eius, colomna videretur eſſe perſona Pontificis, quam ligarent, & traherent: quod miniſterio bonorum Angelorum factum eſſe, non eſt dubitandum. Fiunt autem hæc in oculis intuentium, perſtringendo talitérque alterando oculos illos, vt aliter res appareat quàm in ſe ſit. Et hac ratione viſio hæc præſtigium nominatur. Quo etiam modo Dæmones tempore. B. Macharij præſtigiabant oculos intuentium quandam mulierem ita vt videretur eis equa eſſe, non mulier, oculos verò B. Macharij præſtigiare non valuerunt, ſed ſemper ſibi viſa

Cognoſci in ſpiritu.

Oculi B. Macharii, vt reliquorum intuentiũ non præſtigiati.

visa est esse mulier, non equa, quam tamen sibi cognati mulieris præsentabant curandam, vt equam. Aqua etiam delusione vir Dei precibus liberauit eosdem cognatos. Hoc igitur modo etiam mulieres illæ de quibus in *d. capitulo Episcopi* sermo fit, Diaboli iam factæ captiuæ, ab eodem deludebantur, vt videretur eis etiam vigilantibus videre multa, quæ non eo modo erant quo videbatur ab illis. Vnde non aurum si se putabant esse quandoque in loco vbi non erant: portari etiam ad diuersas partes & regiones: cùm domi fortè residebant quandoque immobiles. Sicut enim potest Dæmon per præstigium facere, quòd videatur id quod est coloratum vno colore, esse coloratum alio & quod est vnius figuræ, esse alterius, vt pater in supradicto exemplo de muliere, quæ videbatur equa: ita potest per præstigium facere, quòd aliquis sibi videatur moueri vel deportari, qui tamen quiescet. Sicut enim color est proprium visus obiectum, ita figura motus, & quies communia sunt vt docet Philosophus secundo de anima. Volens igitur *d. c. Episcopi.* ostendere, quòd illæ mulieres decipiebantur, dum putabant per oculos corporeos naturaliter videre, quod tamen non verè videbant, patefacit, plures esse videndi modos quibus illæ poterant delusione Diaboli dementari, quia contingit aliquid videri aliter, quàm sit tam in somnis, vt experimur, quàm in visu, scilicet interiori per formas imaginarias vel etiam intellectuales, quàm etiam in spiritu prædictis duobus modis extremis. Quorum illum qui est ad rem in se penitus spiritualem, expressit per Apostoli authoritatem, qua dicit, Angelum Sathanæ transfigurate se in Angelum lucis. Eos verò modos, qui per imaginationem, vt diximus, vel per intellectum perficiuntur, exemplis inductis de Ezechiele, & Paulo manifestauit.

CAPVT IX.

Applicatio prædictorum ad præsentem de strigibus considerationem.

QVod si quispiam ex dictis arguat, quod pari modo potest conformiter ad capitulum illud concludi, quòd hi, qui sunt de secta strigum decipiantur à Diabolo, putantes se portari ad longinquas partes, & multitudinem personarum videre, quas asserunt conuenire cum domina ludi: comedere, bibere, luxuriari, & alia quæ narrantur facere: & tamen ista non nisi præstigiosè vel apparitione Dæmonum eis contingant. Respondetur: quòd, Diabolum sic posse mulieres istas decipere, sicut illas tunc deludebat, non est negandum. Sed quod non sic deludantur, quoad multa, quæ ab eis enarrantur, ex duobus perpenditur. Primum est euentus, quòd ad corporalem delationem ad longinquas partes, eò, quòd plures personæ longius deportatæ, & in loco distanti derelictæ fuerunt clarissimis & multiplicibus testimoniis. Multotiens etiam visa est multitudo sic ludentium ab aliis, qui non erant in illa societate, & cum eisdem sermo habitus, vt per exempla etiam viuentium ostendimus in præfato opere. Sed & in Brix. (vt fertur) accidit diebus nostris, quendam in loco eminentiori positum nocte videre confusa luce multitudinem velociss imè per viam inferiùs ambulare: in qua cognouit plures personas, & ab eis cognitus fuit. Sed

Diabolus potest mulierculas decipere, vt & deludere.

Historia ludentis in agro Brixiensi.

præ timore inſoliti, ac præter naturalis illius occurſus, nihil eis locutus eſt. Poſtea verò die, vna mulierum illarum currentium ei dixit: Hac nocte fuiſti in magno periculo, quando illo in loco nos vidiſti currentes: caue ne de cæteto tali hora ibi inueniaris. Hoc autem non potuiſſet ſaluari ſic, vt præfertur, eueniſſe, quòd videlicet recordarentur, & conuenirent in talis rei notitia, ſi non verè ibi ambo fuiſſent, niſi fortè dicatur, quòd omnes homines pariter deludantur & ſomnient: & quòd ſemper Diabolus ſit intentus phantaſmata hominum transformare, vt conueniant in imaginationibus rerum, quas putant inſimul experiri. Quod aſſerere non niſi delirantis hominis eſt. Secundum eſt diuerſa verſuti hoſtis decipiendi ratio, vel cauſa. Nam mulieres illas, de quibus *d. c. Epiſcopi*, loquitur ad hoc ſolum deducere volebat, vt putarent Dianam, vel etiam Herodiadem eſſe deas: & conſequenter infielitate & erroribus paganorum illas inuolueret, quòd eſſet aliquid veri numinis præter Deum viuum verum opinari. Quod quidem facere poterat, & melius decipiendo eas per præſtigium & apparitiones diabolicas, quo minus perpenderent ſe decipi, quo vigilare ſe cognoſcebant, quàm per imaginarias viſiones, aut in ſomnis, & quàm etiam per realem delationem. Sat enim illi erat, loca quaſi diſtantia præſentare in quibus multitudo & ſocietas magna videretur, apparente Diabolo prætendentéque perſonarum figuram, vt ſuprà dictum eſt: vt ſic facilius ſibi ipſis ſingulæ perſuaderent veram eſſe Deam, cui tot perſonæ obſequerentur vt Deæ: cultúque illam diuino perſequerentur. Has autem perſonas, de quibus nunc ſermo eſt, inclinare Diabolus laborat, vt per voluptates corporeas ſic eas ſibi conſtringat amore, vt non timeant, aut vereantur fidem Chriſti, atque baptiſmum abnegare, ne tot oblectationibus priuentur, & demum multis ſubiiciant infligendis pœnis, vt ſuprà in opere noſtro, prolixo ſermone declaratum eſt. Vnde veras & non præſtigioſas delectationes, tam cum Dæmonibus in forma tamen humana apparentibus, quàm cum hominibus ad ludum pariter deportatis miniſtrat, quod non tam facilè poſſet & ad manum, niſi eos corporaliter vno in loco cogeret. Et quia per ſe non poſſent tot ex tanta diſtantia, aut tam cito conuenire, portat eas. Pro qua illæ delatione conſequenda exhibent obſequia ſacrilega vnguentorum, & aliorum ſignorum, quæ ad pacta fœderis iniqui pertinent inter *ipſas* & Dæmones, vt ex omni parte ipſarum animas illaqueatas teneant. Patet igitur, quòd non eſt ſimilis ratio vtriuſque caſus. Et propterea nulli mirum eſſe debet, ſi non poteſt ab his, vt à ſimilibus argumentum trahi. Detecta quippe cùm eſſet malitia Dæmonum in prima illa deluſione per vigilantiam ſanctorum Eiſcoporum & ſacerdotum manum ad fortiora Diabolus miſit, & apertè ſe Chriſti hoſtem patefaciens, auertere ab eo conatur fideles ipſos per exhibitionem & procurationem delectabilium. Adeóque nunc inualuit iſta peſtis, vt dixerit in quadam concione Diabolus, qui in forma Principis apparebat (vt retulerunt qui affuerant nonnulli ab Inquiſitore deprehenſi.) Sitis omnes bono animo: Neque enim elabentur anni multi, quod numero ſuperabitis Chriſti fideles. Quòd optimè Diabolus obtinet ſuffragio Aduerſarij, ſibíque

Diabolus prædixit Maleficorum numerum breui ſuperaturũ Chriſtianorum.

ſibique ſimilium, qui ſe patribus Inquiſitoribus opponunt, dicentes hæc eſſe deliramenta, ſicque ſceleſtis his apoſtatis fauent, & in hæreſibus ſuis indirectè confirmant. Niſi enim præpeditent patres Inquiſitores horum moleſtiis, quorum ſæpè principes tanquam ſapientum ſuaſionibus inclinati, denegant auxilia Inquiſitionis officio debita: iam eorundem fruentium Inquiſitorum zelo ſecta hæc eſſe penitus deleta, vel certè extra fines Chriſticolarum procul fugata, ſicut omnes alij hæretici, quorum occidentalis omnis plaga Chriſticolarum plena erat, ex Italiæ finibus expulſi ſunt, opera ſtrenuiſſimorum ſequentium veſtigia fortiſſimorum Principum, atque Ducum, præ cæteris Patriarchæ Dominici, qui primus in partibus Tholoſanis, & Albigenſium ſanctiſſimo hoc officio functus eſt, & fortiſſimi athletæ Petri Martyris primi Inquiſitoris in Italia, ſuper infuſa poſtmodum luce clariſſimæ ac profundiſſimæ doctrinæ præ aliis angelici doctoris S. Thomæ de Aquino, qua omnis hæreticorum infeſtatio tenebræque penitus abolitæ ſunt.

Tholoſani Albigenſes Inquiſitorum ordinis inſtitutioni anſam præbuerant.

CAPVT. X.

Rurſus in ſolo ſpiritu aliqua fieri contingit duobus modis, quorum vnum d. c. Epiſcopi, tantùm proſequitur.

SCiendum eſt quintò, proclariori etiam explanatione prædicti capituli, quod aliqua contingere in ſolo ſpititu, poteſt intelligi duobus modis. Vno modo, quia nullatenus fiant in corpore vigilando, ſicut ea quæ accidunt in ſomnis tantummodo, & quæ ſola imaginatione vel ecſtaſi videntur fieri. Alio modo, quia licet aliqualiter fiant in vigilia, non tamen fiunt naturaliter tantùm in plena vigilia, ſed ſemper aliquid interuenit opere Diaboli confictum modis ſuprà declaratis. ſc. vel per præſtigium, vel etiam per Dæmonum apparitionem in corporibus aſſumptis. Verbum ergo prædicti capituli, quo dicit, ea, quæ tibi narrauit quod intelligenda ſunt in ſolo ſpiritu, aut in ſomnis facta, intendit hoc ſecundo modo, non autem primo. Quod quidem probatur primò, quia primo modo non poruiſſe ſic eos deludere, vt vigilantes poſtea putarent ſe ſolutis ſenſibus, feciſſe, quæ in ſomnis vel ecſtaſi, ſeu in raptu tantùm per viſionem. ſc. imaginariam, acciderunt. Cognoſcunt enim naturaliter homines dum vigilant differentiam ſtatus vigiliæ: atque ſomnij ecſtaticæ, & corporeæ viſionis. Nam differentiam inter vigiliam & ſomnum, nullus eſt qui ſe cognoſcere non experiatur. Cui etiam cognitioni ratio ſuffragatur. Nam cùm idem ſit ſenſus ſomni & vigiliæ, ſecundùm Philoſophum in libro de ſomno & vigilia, ſicut vniuerſaliter omnium contrariorum eſt eadem cognitio, & nulla ſit certior cognitio apud nos quàm ſenſus exterioris circa propria ſenſibilia, vt habetur ſecundo de Anima, propter quod etiam circa hæc non contingit ſenſum errare, ſequitur quòd quilibet certiſſimè cognoſcat differentiam ſtatus, quando vtitur ſenſibus corporeis ab omni ſtatu, quo eis non vtitur, ſiue dormiat, ſiue quomodolibet extra ſe fiat, ſi tamen ſit ſanus corpore. Differentiam quoque ſtatus dum quis patitur, vel non patitur ecſtaſim, dubium non eſt, quin eadem ratione cognoſcant, qui talia patiuntur. Vnde etiam Ezechiel

cognouit differentiam ſtatus, de quo dixit ſe fuiſſe in viſu in Ieruſalem, ſeu in ſpiritu : à ſtatu plenæ vigiliæ, quando hoc referebat. Et quando ſic fuerat in ſpiritu, non eſt putandum, quòd crederet ſe eſſe tunc in corpore in Ieruſalem, deceptus enim fuiſſet : quòd non eſt concedendum vllatenus in Propheta Domini Mulieres autem illæ putabant ſe transferri corporaliter : perficere quoque vigilantes quæcunque narrabant, & dum eſſent poſtmodum in plena vigilia, hoc ipſum verè factum prædicabant : vnde facilè patet, quòd non ſimpliciter in ſomnis, aut in raptu eis hæc contingebant. Secundò etiam probatur hoc idem, quia ſi capitulum vellet, quòd illæ mulieres deluderentur, & in ſomnis, & in ſpiritu ſimul, hoc eſſet impoſſibile, niſi ad modum quo angelus apparuit in ſomnis Ioſeph, aut etiam Petro ecſtaſim paſſo, & tunc optimè cognouiſſent mulieres illæ, quòd viſio fuiſſet ſolùm imaginaria ſicut illi cognouerunt. Si verò capitulum intenderet, quòd hoc accidiſſet vel poneretur in ſomnis tantùm, vel in ſpiritu tantùm, tunc falſum poneret capitulum, dum ſecundùm iſtos opinantes vtrunque modum deluſionis aſtruit interueniſſe. Si verè mulieres quaſdam intenderet in ſpiritu, vel raptu deluſas, quaſdam verò tantùm in ſomnis, tunc quælibet per ſe cognouiſſent in vigilia demum poſitæ differentiam ſtatus, vt dictum eſt. Vnde exponendum eſt, quòd *d. cap.* tantùm voluit innuere per hos duos modos magis notos in ſcriptura, modum in genere, quo aliquibus videatur verè aliquid fieri, quod tamen verè non fit. Sub quo generali modo, non niſi duobus his ſpecialibus modis, videlicet per præſtigium vel apparitionem ſpirituum in corporibus aſſumptis contingit homines ſic poſſe deludi, vt putent in plena vigilia conſtituti, ſic ſe res habuiſſe, ſicut eis videbatur, dum deluderentur. Et ſic habetur ſenſus Spiritus ſancti in illo capitulo : quia hic ſenſus ſolus eſt verus, vt deductum eſt. Veritatis autem & non falſitatis author eſt Spiritus ſanctus. Non eſt autem generalis etiam concilij determinatio, tam exactæ neceſſitatis fidei vel authoritatis, vt verba eius, quæ obſcuritatem habent, & falſa magis videntur quàm vera, non ſuſcipiant expoſitionem, qua trahantur ad ſenſum verum : quandoquidem ſacra etiam ſciptura, quæ maioris eſt authoritatis, interpretari poſſit. Cùm ergo poſſibilitas delationis corporalis hominum à Dæmone, habeatur potiùs ex ſacris lireris, quàm oppoſitum : quinimò lumine naturali cognoſcatur, vt ſæpius in ſuperioribus eſt deductum, etiam ſi conſilium aliquod afferat tale quid pro aliquo tempore, vel aliquibus determinatis perſonis, non contigiſſe, non propterea putandum eſt eſſe determinatum, quòd id ſit impoſſibile factu.

Veritatis & non falſitatis author eſt Spiritus ſanctus.

CAPVT XI.

Non determinatur in d. c. Epiſcopi eſſe impoſſibile illa fieri corporaliter, qua quandoque contingunt in ſomnis.

SCiendum eſt vltimò, pro eo, cap. declarando, quòd in eo non determinatur eſſe impoſſibile talia omnia fieri corporaliter, vt ignoranter putat Aduerſarius. Nam quod dicit (Cùm mentē cuiuſcunque mulieris, cœperit & hanc per infidelitatē ſibi ſubiu

ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum & in ſimilitudines, &c.) non ſic accipiendum eſt, vt illa coniunctio, cùm habeat vim inferendæ neceſſitatis antecedentis huius dicti ad conſequens, ſed contingentiæ, ſeu poſſibilitatis tantummodo. Intendit enim quod poſſibile eſt Dæmoni, tales mulieres deludere tali modo. Vnde ſi aſſerant ſe verè, & in corpore deportari ad ſeruiendum Dianæ, tanquam vni Dearum, non propter hoc credendum eſt, quòd Diana Dea ſit, & ei vel Herodiadi ab aliquo vetè ſeruiatur, vt dominæ. Cùm enim falſa ſint, vt edocet fides, oportet de neceſſitate dicere, quòd talia ſe credentes experiri, deludentur à Diabolo falſitatum omnium primo patore. Si verò non dicantur aliqua contra fidem & ob hoc impoſſibilia eſſe vel fieri: ſed potiùs aſſerantur, ea quæ facilè poſſunt contingere putà, quòd multa fiant in opprobrium fidei, dum eidem fidei baptiſmóque renuntiatur: & quod ad hoc portentur à Diabolo, vt faciliùs, & ſine timore in loco ſemoto per multitudinem fiant: non eſt hoc negandum ex intentione capituli illius. Imò ſi ratio innĉta experientiæ conuincat, quòd Diabolus hoc modo ſuæ melius malitiæ ſatisfaciat, non eſt contra capitulum illud, quod ſic fieri, vel euenire credatur. Et ideo ſi talia denuncientur, & teſtibus confirmentur de viſu: & ab his præcipuè qui expertos ſe aſſerunt hæc omnia vel ſimilia: non minius hæc à iudicibus fidei credenda, ſunt, quàm ex ſimilibus iudiciis tantùm moti ſancti Doctores crediderint minus credibilia, putà, quòd dentur incubi, ac ſuccubi Dæmones, vt in libro noſtro deductum eſt. Et eo præcipuè quòd determinationes conciliorum circa fidem Theologorum proprium eſt declarare, quomodo intelligi debeant & non Canoniſtarum & minus Iuriſtarum. Et ideo patres Inquiſitores, qui communiter profundiſſimi Theologi ſunt, iudicent talia non contradicere prædicto cap. non poſſunt Iuriſtæ abſque nota temeritatis ſe eis opponere. Debet enim vnuſquiſque gradu ſuo contentus eſſe, & ſuarum virium menſuram non excedere. Mitto quæ diximus in primo opere noſtro, incertum, inquam eſſe, an particulare vel generale fuerit illud concilium, an ritè congregatum vel etiam confirmata decreta eius per ſedem Apoſtolicam quis auctor, quo tempore cùm præcipuè inter concilia generalia non annumeretur, *diſtin.* 17. *cap. prime.* Vnde ſi liber ſine certo auctore ex hoc ipſo computatur inter apocryphos, multo magis concilium prædictis conditionibus incertum. Nec authoritas Gratiani ſufficit, vt eidem fides indubia præſtari debeat: cùm multa alia, quæ refert inter paleas computentur. Quòd ſi etiam generale ritéque congregatum & confirmatum conciliũ fuerit, non admittitur cuilibet recurrendi facultas ad Apoſtolicam ſedem, vt ſuprà probatum eſt, vt eius verba obſcura & quæ errorum occaſio eſſe poſſunt, meliùs declarentur & exponantur ſecundùm debitum ſenſum. Sed & plures Pontifices declarauerunt inueniri modo talia, corporalirérque fieri, prout iudicant patres Inquiſitores, imò proceſſus eorum iudiciáque confirmarunt, atque ſententias contra tales perſonas ſceleratiſſimas, & vt excutioni mandarentut, fauorem impenderunt. Sicut nuper etiam Clemens VII. præcepit domino Gubernatori Bon. vt daret omnem fauorem patri Inquiſitori

Canoniſtis non licet concilia explicare.

tori Parmenti contra quosdam infectos hæresi strigiatus. Et Breue incipit. Accepimus non sine animi, & cætera. Hos autem dicunt patres Inquisitores in cursu plurima nefandissima in opprobrium fidei committere, quorum gratia hæretici iudicantur. Non potest ergo dici, quòd talia fiant tantùm in spiritu, aut in somnis secundùm intentionem & intellectum. Aduersarij. Aliàs in somnis quis incurreret hæresim, quòd est falsissimum, cùm nec etiam minimum peccatum in somnis per se committi possit. Imò sequeretur quòd Papa, qui contra prædictos fauorem præstat Inquisitoribus, vt diximus, & non nisi Apostolica authoritate, iam vt Papa, erraret, imò faueret errantibus, contra determinationem concilij patres Inquisitores sentirent. Nulla ergo concilij cuiuslibet determinatio, prædictis Inquisitorum iudiciis aduersari potest. Sed qui eis potiùs aduersantur manifestissimè fauent hæreticis, & fidei Catholicæ inimicis, vt ex præmissis clarissimè constat. Et cùm addit vltimò, Aduersarius, non esse recedendum à dispositione textus illius per subtilitates sophisticas, & argumenta, verum est. Sed intelligitur à vera, & benè intellecta disputatione textu, qualem ipse non possidet intellectu, vt prolixe satis deductum est. Authoritas etiam quam allegat ex *cap. quidem. 24. quæst. 2.* licet non nisi ad propositum, quia loquitur solùm de sacris literis noui ac veteris Testamenti, inter quas non annumerantur determinationes conciliorum, neque ad earum authoritatem attingunt, vt suprà deductum est: tamen adhuc dicimus, quòd prædictum sensum quem dedimus flagitat à nobis Spiritus, vt diffusè suprà probauimus: non autem sensum, quem dedit Aduersarius: imò est ei aduersus, cùm sit falsus, & ad hæresim deducens, vt etiam infrà tangemus,

CAPVT XII.

Rationem sextam ex præsumptione iuris assumptam: Septimam quoque: quia procedunt hæc à spiritu maligno: nequaquam prævalere.

SExtò arguitur ab Aduersario; Hoc habet præsumptionem iuris, imò de iure probatur per *d.cap. Episcopi*. Ergo non admittit probationem in contrarium, vt *no. in auth. sed iam necesse. C. de donat. ante nupt. Solut.* Imò non habet nisi apud non intelligentes iura, vt intelligi debent, vnde contra tales admittitur probatio. Et si etiam contra habentia, præsumptionem iuris non admittatur probatio in iure, admittitur tamen in sententia superiori, cuius est iudicare & examinare, an tale quid bene statuatur, an non, an præsumptio illa ritè per textum habeatur, an ignoranter, vt fit in proposito. Quia nec ius, nec ritè accepta præsumptio iuris contra determinationem Theologorum inuenitur circa præsentis quæstionis articulum, vt deductum est in præcedentibus. Ratio.6. Solutio.

Septimò sic arguitur: Procedunt hæc à spiritu maligno falso mendace & deceptore, & qui multos habet nocendi modos. Ergo magis debet dici falsa, quàm vera. Et sic processit capitulum Episcopi. Solut. Ex hoc quòd horum omnium auctor principalis est Diabolus, non sequitur, quòd omnia sint delusoria & falsa. Sed benè sequitur quòd omnia intentione nocendi, siue vera sint siue falsa. Sophistica valdè est Ratio.7. Solutio.

retio

ratio ista deducens ad manifestas hæreses & apertissimas falsitates: Si enim Diabolus, quia falsus est & mendax atque deceptor, non nisi falsa, & delusoria dicat, & faciat, sequitur, quod omnia quæ referuntur in Euangelio dicta per Dæmones de Domino Iesu, falsa fuerunt. Et sic falsum esset illum esse Christum & filium Dei: quia hoc dictum est à Diabolo, quòd est hæreticum. Similiter omnia quæ comprobantur per eos fieri, vel dici per maleficos vel arreptitios, opera falsa erunt vel delusoria: sicque delusorij essent cruciatus, innumeráque maleficia, quorum ipsi sunt causa. Falsa essent omnia Dæmonum dicta, dum respondent exorcistis inuiti, quæ omnia cùm sint manifestissimè contra omnium sapientium æstimationem: & contra id quod quotidie experimur, patet quid momenti habeat ista ratio, ex cuius assumptis principiis hæc falsa sequuntur. Veritatem ergo Diabolus sæpè dicit, sæpè non fallit, neque deludit. Sed hæc omnia facit, vt tandem validiùs decipiat: dum ex his sibi fides ab iniquis præstatur. Quod non accideret, si semper falsitatem diceret, si semper deciperet, aut deluderet percunctantes, vel inuocantes: sed potiùs, ab omnibus etiam pessimis hominibus fugeretur & euitaretur. Et quia veritatem etiam non loquitur, nisi vt fallat: ideo Dominus non sinebat Dæmones loqui etiam quod verum erat vt habetur Lucæ *cap.* 4. Et hæc sufficiant ad argumenta Aduersarij, quæ in primo illo tractatu de Lamiis, pro sua phantasia, quæ continet falsitatem, inducit.

Sathan interdum verum dicit, vt validiùs fallat.

CAPVT XIII.

Explicit primus Tractatus in Ponzinibium de Lamijs. Incipit secundus.

VIso igitur eo, quod primò proposueram, quomodo, inquam, rationes Aduersarij contra veritatem factæ non procedunt, videndum est illud, quod secundò promiseram declarare, quomodo videlicet rationes, quas pro opinione quam defendimus proposuit, non bene sed erroneè saluat. Alias autem rationes ad idem, in priori opere nostro produci latius. Prima ergo ratio pro nostra opinione ab Aduersario, vt eam soluat inducta, talis est.

CAPVT XIV.

Ad rationem ex communi strigum confessione sumpta solutio deijcitur Ponzinibij.

HI qui sunt de secta strigatus, confitentur iuridicè se ire ad cursum, & negare fidem, facere hommagium Diabolo, & alia quæ narrantur, ergo credendum est hæc esse vera & procedendum contra tales sicut contra alios hæreticos. Soluit autem dicens, quod confessio talium in iudicio est erronea, & non admittenda, cùm sint personæ delusæ: nec confessio ista continet verum, aut possibile: & quia respuunt ista ius, & natura, confessio distat ab actu. Vnde non valet dicere, sic fatentur: ergo sic est. Et quicquid est contra naturam, defecit in suis principiis,

Ratio prima bona.

So. Ponz.

Quicquid eſt contra naturam deficit in ſuis principiis.

ergo naturaliter impoſſibile. Item non ſtatur regulariter in criminalibus confeſſione Rei, niſi in cauſa hæreſis naturalis: quia non poteſt aliter probari, quàm per confeſſionem non autem de actu ad extra, & maximè de minùs veriſimilibus, vt ſunt iſta. Pro prædictis autem allegat plures authoritates Iuriſtarum. Sed hanc ſolutionem falſa multa ſupponere, ſuper quæ fundatur, patet ex his, quæ in præmiſſis tractatibus dicta ſunt. Falſum eſt enim primò, quòd tales perſonæ ſint à Diabolo vniuerſaliter deluſæ, quoad articulos hæreticales, propter quos, principaliter contra eos procedunt patres Inquiſitores. Vnde licet in aliquibus concurrentibus deludantur, non tamen ſequitur, quod non poſſint vera confiteri, quæ erronea ſapiunt, aut patrarunt. Et iudicium Theologorum, & quibus incumbit ex officio, non autem eorum, qui ſunt puri legiſtæ, erit diſtinguere, & cognoſcere, an iſtæ ſint deluſiones, vel non. Et ſecundùm allegata & probata, eſſe talia, vel non eſſe contra fidem, procedent abſoluendo, vel condemnando, de conſilio peritorum: cui tamen cùm ſtare ſecundùm iura non teneantur patres Inquiſitores, præſupponuntur eſſe periti in iure: & quantum ad ea præſertim, quæ ſpectant ad officium ſuum. Vnde nemo ſe debet illis opponere: ſicut nec aliis iudicibus in his, quæ pertinent ad forum ſuum. Falſum eſt etiam, imò hæreticum, quòd iſta ſint impoſſibilia abſolutè, vel ſecundùm ordinem nobis reuelatum in ſacris literis, licèt ſint impoſſibilia plurima naturaliter ſecundùm virtutem humanam actiuam: excedit enim virtus Dæmonis virtutem, & potentiam hominis cuiuſcunque, iuxta illud *Iob* 41. Non eſt

Improbatio Solut.

Virtus Dæmonis excedit virtutem & potentiam hominis.

poteſtas ſuper terram, quæ ei valeat comparari. Et loquitur de Diabolo, & Sathana. Ex hoc autem bene ſequitur, quòd ius ciuile, quod non niſi circa actus humanos, non ſupernaturales, verſatur, iſta reſpuat, non ſimpliciter tanquam falſa, quia hoc non poteſt cognoſcere, aut intelligere ſecundùm ſe, ſed tanquam excedentia iudicium & poteſtatem ſuam. Et hæc eſt cauſa, quare ſancta mater Eccleſia noluit iudicium ſuper talia committere puris Iuriſtis: quia vltra hoc, quòd hæreſis eſt crimen ſpirituale, cuius iudicium ſoli ſpirituali etiam iudici meritò reſeruatur, eſt etiam de rebus, quæ ſecundùm ſuam propriam facultatem impoſſibile eſt eos intelligere. Vnde ſequitur, quòd non poſſint per eos bene iudicari, ſed ſolùm per Theologos, quorum proprium eſt iſta cognoſcere. Et propterea in principio ſãcta mater Eccleſia hoc cõmiſit officium ſolis fratribus Prædicatoribus, in quibus præ aliis à ſuæ inſtitutionis primordio ſtudium ſacræ Theologiæ florebat. In proceſſu verò temporis etiam patribus Minoribus in aliquibus partibus demandatum eſt meritò tale munus, eò, quòd & ipſi (licet præter ſuam regulam) ſtudio ſacræ Theologiæ egregiè incumbant. Et ſi dicatur, quòd etiam Epiſcopis committitur hoc officium cognoſcendi de talibus, & iudicandi. Reſpondetur, quòd verum eſt profectò, & principaliter eis committitur, quia etiam ipſis incumbit ex gradu ſuo, vt ſint perfecti Theologi, cùm habeant alios & illuminare, & paſcere ſpiritualiter circa perfectionem fidei, ac bonorum morum. Debent etiam iuxta Petri ſententiam, eſſe parati, & diſpoſiti reddere rationem de ea, quæ in eis eſt, fide: & vt boni poſtores ſpirituales, ſibi

ſubiectos

ſubiectos ab hæreticis, & tyrannis, ſicut oues à lupis, toto ſuo conamine defenſare. Et ſi aliqui non ſunt tales, hoc eſt, per accidens, & ipſi tandem viderint. Ad propoſitum igitur redeuntes, licèt hæc, quæ ſuprà facultatem naturalem hominum ſiunt reſpuat ius purè humanum, ſecus de diuino, quæ tamen ſtatuit iudicari humano more ſecundùm, inquam allegata probatáque quantùm fas eſt in talibus. Falſum eſt tertiò, quòd in criminalibus non ſtetur confeſſioni, & ratificationi ipſius Rei, ſi præuenerunt accuſationes, aut depoſitiones, teſtes & indicia ſufficientia, vt ſemper contingit priuſquam contra tales ab Inquiſitoribus proferatur ſententia. Aliàs oporteret iudicem omnibus ſemper interfuiſſe, quæ per reum facta ſunt. Neque etiam minus iſta veriſimilia, conſiderata potentia ſimul, & malitia Dæmonum, multitudine quoque omnis generis teſtium, & Reorum, vbique per Chriſtianitatem. Vnde patet, quòd ſolutio Aduerſarij ad hanc primam rationem pro veritate factam, nullatenus procedit.

CAPVT XV.

Ad rationem ex experientia ſumptam ſolutio Ponzinibij reprobatur.

Ratio 2. PEr experientiam, quæ eſt rerum magiſtra, primo Metaph. fuerunt hæc viſa, & cognita, & harum eſt publica fama, ergo credenda ſunt, cap. In nomine Domini, de teſti.

Solutio. Ponzin. Et præcipuè, cùm fama publica faciat fidem, *capit, cùm opporteat de accuſ. ergo, &c.* Reſpondet autem Aduerſarius; quod cum iſta contingant in ſolo ſpiritu, non poſſunt per experientiam, aut per teſtes de viſu cognoſci, vel comprobari, quia, ſupple, ſpiritualia, non videntur: nec experimur niſi ea, quæ fiunt in corpore. Addit etiam quòd ſi ſubtiliter examinarentur, qui dicunt, ſe talem quandoque multitudinem vidiſſe, non de numero illorum exiſtendo, ſed à longè, vel quomodolibet, cognoſceretur, quòd vel non concludenter deponerent, cùm iſta dicantur contingere de nocte, & in loco ſolitario, & præter naturam: vel ipſos pariter deludi deprehenderentur. Sed ſolutio iſta non procedit, quia contingunt nunc etiam iſta in corpore fieri, vt probatum eſt. Reprob. ſolut. Vnde poſſunt experientia congnoſci etiam à teſtibus, multò magis à Reis, & à participantibus in eodem crimine. Patrum autem Inquiſitorum eſt poſtmodum iudicare, qualiter ibi deluſio, vel certè rei veritas inueniatur, & à qua cauſa iſta procedant. Neque enim diu perſonas aliquas Dæmones ſic illuderent, niſi per infidelitatem mentes earum priùs cepiſſent, vel elici poteſt ex *dicto c. Epiſcopi.* Vnde ſemper vel cauſa, vel effectus huius nefarij comercij hominum cum Diabolo eſt apoſtaſia à fide, quam ſeruant etiam vigilantes & pleno liberoque ſenſu vigentes, vt etiam verbis ſuis oſtendunt: quinimo alios quoque ſuis adhortantibus in idem damnationis barathrum inducunt. Vnde etiam ſi in prædictis deluderentur, quod non eſt vniuerſaliter verum, vt ſupra probatum eſt: habent tamen adhuc Inquiſitores ex officio ſuo contra eas procedere, ſicut contra quoſcunque hæreticos, vel hæreſiarchas. Et quantò magis cùm hæreſim, & animum apoſtaticum prætendunt factis, de hocque accuſentur, putà quòd opprobriis crucem, ſacrúm-

que Chriſti corpus affecerint, & huiuſmodi. Quod autem iſta dicantur fieri nocte communiter, verum eſt: ſed ſemper locus perfunditur aliqua luce procurata per Dæmones, vt poſſint ſe inuicem ſatis intueri, conferente ad idem ſæpius nocturno ſyderum lumine: quo, fit etiam, vt ab aliis hæc longius proſpici poſſint, vt per experientias in noſtro opere contigiſſe probauimus. Et licet hæc ſint communiter in locis ab habitationibus hominum ſemotis, non tamen tanta eſt ſemper diſtantia, quòd à nullo habitaculo poſſint videri. Et ſi dixerint loci habitatores, quod vigilantes, & pleno ſenſu talia viderint à longe vel audierint, proculdubiò credendum eſt. Aliàs vnicuíque licebit, cùm audierit referri, quæ non vidit, aut credit ſimpliciter negare & dicere narranti: tu à Diabolo deluderis, vel deluſus fuiſti. Licet autem in tali frequentia contingat (vt ſæpè diximus) multa fieri per naturam, vt *ſuprà* per diabolicam potentiam quæ excedit humanam: concurrunt tamen multa naturaliter facta, ſicut quòd quandoque etiam pedeſtres iſtæ maledictæ perſonæ conueniunt: licèt quandoque velocius procedant Dæmonum auxilio fultæ, vt viſu pluries comprobatum eſt etiam aliis. Quia vero præſupponitur, quòd iſtæ perſonæ ſubtiliter ab Inquiſitoribus examinentur magis quàm poſſit per Iuriſtas fieri, qui tot circa talia contingentia & maximè præter naturam facta, (prout diximus) non cognoſcunt: quæ tamen cognoſcunt Theologi, qui non ſanguinem vel pecunias, ſed Chriſti honorem, fideíque profectum ſitiunt, eiuſque depreſſionem abhorrent, ideo debet quilibet bonus & ſapiens Chriſtianus eorum examinationibus & iudiciis acquieſcere: nec ſe illis præſumptuosè ac ignoranter opponere quandoquidem ſapientiores mundi homines, imò Pontifices & Prælati Eccleſiæ, non ſolùm eorum iudicio ſunt contenti, ſed eis etiam in talibus fauorem præſtant.

CAPVT. XVI.

Reprobatur ſolutio Ponz. ad rationem probantem realem corporum delationem in curſu eſſe poſſibilem, ex reali delatione, qua Chriſtus delatus eſt in montem excelſum, & ſupra pinnaculum templi.

RAtio tertia pro veritate talis eſt: Dæmon portauit Dominum noſtrum in ſanctam ciuitatem, & in montem excelſum: ergo poteſt alios homines multò magis portare. *reg. non debet de re. iur.* Quod etiam comprobatum eſt in multis: ergo & horum etiam delatio, præſertim cùm iurata ſit, concedenda eſt. Reſpondet Aduerſarius primò in hæc verba, quòd conſequentia, quæ fit de dicta confeſſione eſt falſa: ergo argumentum, quòd fit de ea, eſt fallax & nullum, quia deſtructo conſequente, in quo ſtat ratio antecedentis, deſtruitur antecedens. Secundò reſpondet, quòd non ſequitur, Diabolus portauit Chriſtum, ergo portat has mulieres. Tertiò dicit, quòd cùm *cap. Epiſcopi.* neget iſta fieri in corpore: negat conſequenter poſſibilitatem huius delationis, quia quod eſt poſſibile, eſt admiſſibile. Cùm enim præcipiat talia non eſſe credenda fieri in corpore, videtur eadem ratione, quod ſentiat, nec iſta à maligno ſpiritu fieri poſſe, niſi in ſpiritu, & illuſoriè. Non enim ſimpliciter & abſolutè dixiſſet hæc fieri tan

Ratio 3.

Reſponſio Ponz.

ri tantummodò in ſpiritu, & non in corpore: quia ſicut quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata ſunt, *l. vbi repugnantia ff. de re. iur.* ita quæ à natura conceduntur, à lege tanquam poſſibilia admittuntur. Quartò dicit, quòd cùm benè diſtinguens ſit proximus veritati ſecundùm Senecam, & indiſtinctè loquens, reprehenſibilis ſit, vt imperfectè loquens: textus autem *c. Epiſcopi.* qui ſupponitur Spiritu ſãcto dictãte factus, nõ diſtinguat, ſed præcipiat nõ credi ea fieri in corpore, ſequit. quòd nos diſtinguere nõ debemus. Quintò dicit, quòd non eſt veriſimile, patres illos conditores. *cap. Epiſcopi.* non fuiſſe memores delationis Chriſti, & aliorum à Dæmone: & tamen his non attentis, dixerunt iſta non fieri in corpore, inducentes ad hoc exempla Ezech. & Pauli: ergo dicendum eſt, quòd noluerunt exemplum illud de Chriſto, & de quocunque alio attendi. Nam de exemplis non eſt curandum, *l. nemo. C. de ſententiis.* Et ea, quæ rarò accidunt, non faciunt legem neque regulam, *de reg. iur, l. ea quæ rarò.* Non enim debet fieri lex de reſuſcitatis à mortuis, eò quòd Lazarus fuit à morte reſuſcitatus. Sextò dicit, quòd Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto, & eſt religatus in inferno, vſque ad aduentum Antichriſti, quo tempore ſoluetur à vinculis, vt vires ſuas exerceat in malos: & ideo non poteſt modò exire, vt portet homines, & alia faciat, quæ referuntur. Septimò dicit, quòd Chriſtus fuit à Diabolo portatus ex permiſſione eius: vnde ſi non conſtet de permiſſione Dei, non debent credi iſtæ aliæ delationes. Octauò addit adiiciens: Si Diabolus ſic poteſt, cur in paucis & abiectis perſonis tantùm hoc facit, cùm ſit indifferens & vniuerſalis tentator mundi?

Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto.

Nec poſſunt afferre tales perſonæ indubitatum de his teſtimonium, arg. ex dict. *cap. Epiſcopi.* Fama enim debet habere ortum à perſonis fide dignis & honeſtis, *cap. cùm oportet. de accuſat.* Sic igitur (inquit) patet, quòd cùm hoc argumentum de Chriſto patiatur retortionem, ſequitur, quòd ſit inefficax. Quicquid autem ſit de hac Dæmonis poteſtate principalis concluſio videtur vera. Hæc ille, vel ex illo. Sed in omnibus quatenus repugnant principali propoſito noſtro, aberrant à vero. Et quoad primum quidem dictum ſuum, dicimus, quòd conſequentia illa in ratione tacta bona eſt, inferendo ex facto ipſum poſſibile: quia ab eſſe & poſſe valet conſequentia, vt ſcientia Logicæ docet. Et qui facit quod maius eſt, poteſt etiam facere quod minus eſt, & quod etiam æquale eſt ſaltem actu vel virtute, etiam ſi non ſemper familiariter. Sicut qui poteſt generare hominem, non poteſt generare aſinum, niſi virtute ſeu potius eminenter quia dignius aſino generare poteſt. Vnde non debuerat dictam conſequentiam negare, niſi ad probationem eius tactam in argumento ſatisfaceret, ſi vinculum illius fugere cupiebat. Et quòd dicit, ideò argumentum eſſe inefficax, quia conſequentia eſt falſa, eſt probare idem per idem quia argumentum illud non eſt, niſi illa conſequentia. Sed compatimur. Quòd verò addit, quod deſtructo conſequente deſtruitur antecedens, verum eſt ſi conſequentia bona ſit. Sed econtrà, poſito antecedente, vt hîc ponendum eſt per fidem ponere oportet etiam conſequens, ſecundùm eandem neceſſitatem, vt Logica docet. Hæc autem conſequentia probata eſt eſſe bona. Secundum etiam dictum ſuum non

Fama debet habere ortum à perſonis fide dignis & honeſtis. Impugnatio. Solut.

Qui facit maius, poteſt & minus.

procedit. Neque fit ista consequentia à sapientibus, Christus fuit portatus à Diabolo, &c. ergo istæ mulieres portantur. Fortè Aduersarius vidit aliquam apparentiam in hoc modo arguendi: & ideò sic argumentum formauit. Sed nullam apparentiam habet, nedum apud logicos, verùm neque apud mediocriter ratione vigentes. Sed ex illo antecedente benè infertur: ergo istæ mulieres possunt portari ab eodem considerata potentia naturali eius, quæ semper est eadem, & considerata ex hoc Christi facto regula prouidentiæ diuinæ, vt non solùm permittat homines à Dæmone spiritualiter tentari, sed permutationes etiam, atque molestias corporales. Quod autem de facto portentur, alia via conuincitur ab huius causæ iudicibus.

CAPVT. XVII.

Delationem carporalem personarum à spiritibus esse impossibilem non probatur in dicto c. Episcopi.

TErtium etiam eius dictum patet ex præcedentibus esse falsum. Neque enim talem delationem esse impossibilem, probatur per *cap. Episcopi* neque præcipit talia nõ esse credenda, quasi sint impossibilia, aliàs contradiceret Euangelio, sed benè præcipit non esse credendum, illas mulieres non esse de facto portatas ad seruiendum Dianæ, quasi Deæ residenti in aliquo determinato loco distante, ad quam per longa terrarum spacia portarentur, vt putabant, & dicit etiam quòd eis contingebant virtute Diaboli illusiones, &c. Et sapienter dictum est, quia talem delationem non habebat necessariam, neque vtilem Diabolus ad finem, in quem deducere satagebat mulieres illas, vt videlicet crederent, quæ erant contra fidem de pluralitate Deorum, & conuersione hominum in Deos, vt paganorum error habebat. Præsentis autem delationis malitiosam & versutam causam, seu rationem habet nunc Diabolus, de quo suprà dictum est. Vnde cùm non sit eadem ratio præcipiendi, non idem etiam præcipi facilè deducitur. Et consequenter ex eo non sequitur, quòd sicut non illæ, ita nec istæ portentur. Et multò minùs præcipit capitulum illud tale quid non esse credendum, quia talis delatio sit absolutè, vel etiam ordinariè, impossibilis. Leges etiam admittunt non solùm quod est possibile per naturam, sed etiam per altiorem virtutem, huiusmodi est Diabolica virtus: licèt de talibus non se intromittant, vt sapiant vel iudicent qualia sint: sed hæc superioribus legibus, hoc est, Theologalibus deferunt discutienda. Aliàs nullum miraculum, nullum etiam Angeli vel Diaboli opus admitterent canones, aut supponerent leges ciuiles. Quod falsissimum est, cùm sint plurimæ à Christianissimis Imperatoribus promulgatæ. Christiani autem habent talia de necessitate concedere. Falsum est, vt vlterius quod affert quartum dictum suum, imò tex. *d.c. Episcopi*, distinguit, quæ sunt contra fidem ab his, quæ non sunt contra fidem, vt ex *suprà* dicta declaratione cap. in responsione ad quintam ratione aduersarij patere potest: & similiter in primo nostro opere, in solutione primi argumenti. Licèt etiam non sit necessarium, omnem textum explicare, omnem distinctionem, quam admittere potest. Aliàs nullus indigeret glossa, nullaque regula pate-

retur

retur exceptionem. Falſum eſt etiam quintum dictum eius, imò periculoſum valdè eſt dicere, quòd textus ille indiſtinctè præcipiat, iſta non eſſe credenda, & quòd non fiant in corpore quaſi non poſſint fieri in corpore, & quòd nihilominùs recordarentur Patres illi, Chriſtum fuiſſe portatum in corpore ſuper montem à Diabolo, &c. Innuit enim iſte modus loquendi, quòd vel Euangelio non eſt credendum, vel Concilium, cui putat ſtandum in omnibus, docet falſa, & præcipit contraria Euangelio: quorum neutrum ſanam promit fidem ſic dicentium. Quòd ergo illi patres fuerint prædictorum memores non negamus. Sed quòd non iſta pro tunc attenderint, non fuit, quia non curarent de illo exemplo, ſi fuiſſet ad propoſitum ſuum: ſed quia non faciebat pro decreto ſuo neque illi contradicebat, eò quòd non negarent poſſibilitatem talis delationis, quam illud inferebat exemplum. Dicere autem abſolutè, quòd non eſt curandum de illo exemplo, eſt dicere quòd non ſit curandum de Euangelio: quod quantum fidem prætendat in dicente, quiſquis is eſt, viderit. De exemplis etiam non eſt iudicandum, vt aliquis poſſit ſolùm exemplo alterius damnari, quia poſſet ille non iuſtè fuiſſe damnatus, ſed eſt curandum ad inferendam aliquam poſſibilitatem abſolutè, ſi per exemplum (vt hîc accidit) innumeri comprobentur. Vnde patet quòd authoritas iſta non eſt ad propoſitum. Et hoc ſæpè contingit aduerſario in his ſuis tractatibus, inducere, inquam, tam Philoſophorum, quàm legum authoritates, non ad propoſitum, & cum fallaciis amphibologiæ, vel æquiuocationis, vel figuræ dictionis. Quòd ſi fortè Ariſt. inducatur, dicens in primo Priorum de exemplis, quòd ponuntur, non quia ſemper ita ſit ſed vt diſcentes aſſentiant. Reſpondetur, quòd Ariſtoteles hoc dixit, quia pro exemplo inducitur ſæpè, quod falſum eſt vel fictitium, eò quòd non quæritur quandoque ſimilitudo ex ſuo eſſe, ſed ex ſua ratione, quam importat. Si verò ſumatur ſimilitudo, vel quæratur ex eo, quod eſt aut fuit in re, per exemplum, valdè curandum eſt, ne falſa dicantur, aut introducantur pro veris. Et ſic eſt in propoſito: quia ſuper veritate prædicti exempli de Chriſto fundatur, & ex ea infertur veritas poſſibilitatis prædictæ delationis. Vnde hanc negare, eſt negare Euangelium. Et quod addit hic homo, quòd ea, quæ rarò accidunt, non faciunt regulam, ſi intendat de his, quæ accidunt à caſu, vel à fortuna, verum eſt, quòd non cadunt ſub regula, quòd ſint nunc vel tunc, hoc vel illo modo facienda: licèt etiam ſub hac regula legali cadant, quòd non ſunt ita iudicanda ſicut ea, quæ ex intentione facientis proceduntur. Sed ea, quæ licet rarò accidant, tamen vel neceſſariò, vel ex intentione naturæ, vel agentis à propoſito, & ſecundùm directionem rationis proueniunt. iſta, inquam, cadunt ſub regula, ſi ſint moralia vel ciuilia. Sicut dantur leges & regulæ circa electiones Papæ & Imperatoris, & circa multa alia rariſſimè contingentia. Sicut etiam eſt ſcientia de his quæ rarò contingunt, ſed tamen neceſſariò in natura, puta, de eclipſibus. Veruntamen ea quæ confitentur ſtrige iam nunc rarò non accidunt ſed quàm frequenter, vt ex proceſſibus earum patet.

De exemplis non iudicandum.

CAPVT

CAPVT. XVIII.

Diabolum ſic inferno religatum teneri quòd non poſſit ad nos tentandos accedere, ſapit hereſim.

SExtum etiam dictum aduerſarij non procedit: ſed innuit dicentem, valdè ignarum ſenſus ſacræ ſcripturæ, & habete periculoſum ſenſum de illa Diaboli religatione: hunc, inquam, quòd Diabolus ſic ſit per mortem Chriſti ligatus in profundum inferni, quòd non poſſit ad nos tentandos accedere, cuius contrarium docuit Chriſtus, quando dedit poteſtatem Apoſtolis, & ſucceſſoribus, eiiciendi dæmonia. Docet Paulus qui dicit ad *Epheſ. 6.* quòd non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principatus & poteſtates, & aduerſus ſpititualia nequitiæ in cœleſtibus. Docet Petrus, qui dicit. *1. Petr. 5.* quòd aduerſarius noſter Diabolus circuit, quærens quem deuoret. Docet denique tota mater Eccleſia, concinens: Mundus, caro, dæmonia, diuerſa mouent prælia. Docent omnes Theologi, demonſtrantes, quòd ſubſtantiæ ſpirituales ibi tantum ſunt, vbi operantur. Vnde ſi in inferno Dæmones omnes religati ſint, nihil poterunt in hoc mundo penitùs operari, neque homines etiam ſpiritualiter aut corporaliter tentare vel moleſtare, contra manifeſtam omnium Doctorum Catholicorum ſapientiam, & communem vulgatiſſimámque experientiam. Mirum, quòd talia non aduerterit Aduerſarius, cùm ſit Chriſtianus, & puter ſe in talibus non ignarum. Dicitur autem religatus Diabolus per paſſionem Chriſti, quia iam non habet poteſtatem, quam prius habebat, impediendi liberum Sanctorum tranſitum ad cœleſtia, cùm ſine macula decedunt, vel purgati redduntur. Aperta eſt enim modo ianua paradiſi talibus ſanctis animabus, ſoluto per Chriſti paſſionem pretio, ad quod tota natura humana propter peccatum primi parentis erat obligata. Et hoc impedimentum poteſtati Diaboli attribuebatur, eo, quòd deuicerat tentando primum parentem: & ob hoc in ſeruum eius totum fuerat redactum genus humanum: quia à quo quis victus eſt, eius ſeruus factus eſt, *1. Pet.* 2. Nunc autem, quia per Chriſti ſanguinem ſumus à tali ſeruitute redempti, ſic erepti de poteſtate eius vt non habeat poteſtatem impediendi tranſitum animarum, aut eas detinendi, dicitur eſſe ligatus. Poſito etiam, quod princeps Dæmonum, qui quaſi à toto mundo ante aduentum Chriſti adorabatur, & ex hoc vocabatur à Chriſto princeps mundi huius, eſſet ſic (vt aduerſarius imaginatur) in inferni voragine ligatus catenis vel funibus, nec poſſet per ſe & immediatè, quenquam tentare, nunquid per hoc ſequitur, quòd non poſſet homines tentare aliorum miniſterio vel obſequio, & per eoſdem omnia facere, quæ narrantur de ſtrigibus? Dicitur etiam religata poteſtas Diaboli, non quia non eandem habeat, cum augmentata in dies malitia, ſed quia non tantam ſuper homines exercere poteſt, vt antea faciebat, coërcentibus nunc eum ſanctis angelis, & ſe validiùs defendentibus ſanctis hominibus per virtutem Sacramentorum quæ ex paſſione Chriſti, & originem & vigorem habent. Plenam autem poteſtatem tempore Antichriſti reaſſumet, permittente Domino, & ſic exigente defectu fidei,

Diabolus religatus per paſſionem Chriſti.

fidei, qui vniuerſaliter penè erit in mundo.

CAPVT XIX.

Non permittere Deum à Diabolo ſtriges decipi, ſine ratione dicitur.

SEptimum quoque dictum aduerſarij non procedit. Nam quid permittat Deus, vel non permittat, non poteſt ſciri, niſi ex reuelatione in ſupernaturalibus, vel ex euentu in aliis. Cùm ergo permiſerit delationem corporalem & in Chriſto, & ex hoc cognoſcatur id eſſe poſſibile fieri circa alios etiam, ſi per rationem naturalem non cognoſceretur, non debet negari, Deum non permittere tale quid in aliis reperiri, cùm de euentu habeamus rationabilem cauſam, niſi comprobaretur repugnare ſacræ ſcripturæ, vel ſigno ei æquiualenti, putà, ſi per verum miraculum comprobaretur, hoc non permitti à Deo in aliis: vel certè repugnaret expreſsè determinationi Eccleſiæ, quæ in propoſito non inueniuntur, vt dictum eſt. Vnde cùm habeamus humana indicia huius effectus, quantùm poſſunt de eo haberi, per teſtes & cõfeſſiones, per cauſas & effectus, vt in primo opuſculo deductum eſt: valdè ſtolidæ & obſtinatæ mentis eſt, iſta negare à Deo eſſe permiſſa. Ad oppoſitum autem non habemus, niſi rationes valdè ſophiſticas vel procedentes ex malo intellectu ſacræ ſcripturæ & canonum, vel ex ignorantia poteſtatis Dæmonis, & modorum quibus iſta poſſunt, fieri, vel non fieri verè deluſoriè. Octauum etiam ſuum dictum non mouet. Ideò enim Diabolus viles perſonas ſic magis tentat, quia eas faciliùs per voluptates trahit, quibus de ſe priuatæ ſunt. Priuatio enim maiorem generat appetitum. Et indigens rem partam auidiùs conſeruat, fortius illi à quo tale bonum habet inhærens, ne fortè ſi ab eo recedat, amittat quod adeò concupiſcit. Nobiles autem, & diuites, commoditatibus & delectationibus abundant. Sapientiores autem præſtant iudicio & timore Dei: & ideò etiamſi fortè ex curioſitate quandoque in talibus ſunt prolapſi, citiùs tamen iſthæc abhorrent & derelinquunt, licèt hoc etiam ſit omnibus difficile propter magnam poteſtatem, quam in eos iuſto Dei iudicio ob criminum enormitatem accepit Dæmon, etiam quoad corpus. Et quod additur, talium non eſſe acceptandum teſtimonium, patet quòd ignoranter loquitur, & contra text. *c. in fauorem, de hæreticis.* Vnde non eſt aliter audiendus in hoc. Fama quippe debet oriri regulariter à fide dignis & honeſtis, ſed infamia iſta poteſt & ab aliis oriri dummodò notitiam criminis habeant, à cuius accuſatione ſoli inimici capitales excluduntur. Poteſt etiam oriri & cauſari infamia ex propria confeſſione, etiamſi ea, quæ ſunt ſufficientia indicia ad interrogandum, non eſſent indicia ſufficientia ad damnandum. Prædicta autem omnia ſæpè concurrunt in proceſſu contra tales perſonas. Patet igitur, quomodo ſolutio aduerſarij ad illam tertiam rationem ex omni parte deficit.

Priuatio maiorem appetitũ generat. Indigens rem partã auidiùs conſeruat

Fama debet oriri regulariter à fide dignis, ſed infamia poteſt & ab aliis

CAPVT XX.

Solu. Ponzin. ad rationem ſumptam ex appetitu, quo ſe diabolus cupit adorari, ſimul ac ipſa ratio infirma eſſe manifeſtatur.

De adoratione Dæmonũ 4. Ratio.

QVarta ratio pro veritate, talis eſt. Diabolus vult adorari ab iſtis perſonis, vt Deus: ergo magis in vigilia, quàm in ſomnis. Vnde à Saule Rege Iſraël voluit adorari in vigilia, & ſimiliter idem requiſiuit, licet non obtinuerit à Chriſto, *Matth.* 4. Et iſtæ mulieres dicunt, quòd portantur à Diabolo gratia delectationis, & quòd adorant eum: ergo veriſimiliter credendum eſt, ipſum Dæmonem eas portare ad ipſum ludum verè & realiter, vt etiam verè & realiter adoretur. Reſpondet aduerſarius, quòd non ſequitur hoc vltimum, & ſufficit, quòd adoretur in domibus earum, ſicut & aliquæ confitentur ſe facere, vel ſaltem in mente. Sed contra. Licet enim ratio prædicta per ſe ſola efficaciter non concludat, ſed ſolùm adiunctis depoſitionibus, teſtificationibus, confeſſionibus, & euentibus, &c. eo tamen modo, quo à veriſimili procedit & perſuadet, ea non deiicit reſponſio data. Non enim negat ratio quòd Diabolus non poſſit ſe facere aliter adorare, ſed perſuadet, quòd etiam prædicto modo faciat. Licet enim eius inuidiæ, quam habet in hominem aliqualiter ſatisfaciat, dum eum in ruinam inducit peccati mortalis & amiſſionis beatitudinis, à qua ipſe cecidit, non eſt tamen his plenè contentus, ſed in grauiora, quoad poteſt eum conatur deiicere crimina, vt non ſolùm corde, ſed opere, non ſolùm ſecreto, ſed publicè Deum offendat, neget, execretur: ſibi in vehementius ſcandalum publicè ſe offerat, & homagium adorans faciat: vt ſic Deo ſimilis, prout ſuperbus ad initio deſiderat, videri magis ſatagat & anhelet, quàm facturus ſit membrum illius Antichriſtus, de quo tamen dicitur 2. *Theſſ.* 2. quòd in templo Dei ſedebit, id eſt, publicè extollens ſe tanquam ſit Deus. Ideò etiam tales perſonas remotiùs portat, vt faciliùs ad vota ſua flectat remota ſuſpicione, quòd à Catholicis videantur & accuſentur, ſubminiſtrata fiducia, vel minori timiditate, ex conſortio vniuerſali eadem perpetrantium & exemplo plurimorum. Datur etiam faciliùs in remotis libertas, & omnis commoditas fauendi voluptatibus effrenatè, vt in opuſculo noſtro dictũ eſt.

Sol. Ponz.

Reprobatio Solu.

Cur longinquò diſportétur Sagæ.

CAPVT XXI.

Reſponſio Ponzi. ad rationem ſumptam ex permiſſione diuina, reſpectu malorum, quæ fiunt à ſtrigibus, pariter vt ipſa ratio deficit.

QVinta ratio veritati fauens talis eſt: Deus permittit multa mala fieri opere Dæmonum, vt probentur audientes, quali deuotione & fide ſint erga eum 26. q. 5. Nec mirum. circa fi. ergo & hæc. Si enim eſſent deluſiones, nullus tentaret velle experiri, ſed potiùs ea ſperneret. Reſpondet Aduerſarius, quòd non ſequitur: Deus permittit hæc ergo illa: quia eſt arguere à ſeparatis, quòd lex non permittit, &c. Addit etiam, quòd ſatis probantur eſſe deuoti erga Deum, qui nolunt talia credere verè fieri, vtpotè abominabilia. Sed licèt hoc etiam argumentum parui momenti ſit, ſua tamen etiam

Ratio. 5. Sol. Ponz.

Reprobat. Solutio.

etiam reſponſio non ſatisfacit. Non enim vis argumenti in hoc conſiſtit, quod ſi hæc vel illa mala permittit aut permiſit Deus, ſequatur neceſſariò, quòd iſta permittat. Sed quòd ſequatur neceſſariò quòd iſta permittere non eſt impoſſibile, aut incredibile, aut indecens vel contrarium diuinæ ſapientiæ, aut iuſtitiæ, vel miſericordiæ, prout putant, qui oppoſitum concluſionis noſtræ cum aduerſario dogmatizant. Quòd autem ita de facto eueniat, aliis probamus viis. Quamuis autem ſequatur hoc bonum ex permiſſione malorum, quòd videlicet probantur deuoti: non tamen propter hoc ſolum Deus mala permittit, ſed multa alia bona elicit ex malis, vt eſt relucentia & integritas diuinæ iuſtitiæ, punientis peccata perſonarum ſingularium, vel etiam vniuerſitatum aut principum, talia non punientium. Sæpè enim peccatum permittit Deus in punitionem alterius peccati ſecundùm *Apocal.* 22. Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Propter diuinam etiam ſapientiam & prouidentiam iſta contingunt, quia licet malitia Dæmonum & malignorum hominum ſic frenet, vt non tot mala faciant, vel aliis inferant, quot anhelant: ſuauiter tamen omnia ſic deducit, vt libertati operantium non inferat iniuriam. Deuoti autem, & verè Dei fideles magis apparent & ſunt, qui oblatas ſibi maximas voluptates, & ſingulares curioſitates reſpuunt ne à Deo vero recedentes, vel in minimo, Diabolo animarum noſtrarum hoſti conſentiant, aut ſacroſanctæ fidei abrenuncient & Baptiſmo, quàm qui talia tam rationabiliter aſſerta credere nolunt. Oſtendunt enim iſti ſe viribus ſpiritualibus eſſe ſic deſtitutos, ita ſe carnalibus mancipatos & deditos, ſic in fide inſtabiles, quòd ſi putarent iſta vera, ſe continere non poſſent, quin ea molirentur & ſatagerent experiri, ita quòd potiùs vellent fidei & Baptiſmo abrenunciare, quàm ab his voluptatibus alieni fieri. Si iſta etiam ideò non eſſent credenda, quia ſunt abominabilia, minùs eſſent credenda maleficia peſſima, quæ dicuntur fieri à peſſimis itidem, & ſceleratiſſimis hominibus opere Diaboli ſuffultis, & eſſent indeuoti ſacri Theologi, qui hæc & illa pariter docent, Domino permittente contingere, deuotionémque ab hoc viro quærerent adipiſci. Vtinam ex hoc oſtenderet ſe magis indeuotum, imperfectum, imbecillem, virtutibus & ſpiritu tali timore nolens ea credere, quæ tot aſſertionibus comprobantur accidere. Quinimo ſuæ huic imperfectioni, nec non ignorantiæ, labem peſſimam præſumptionis apponit, & iniuſtæ ſuſpectæque de fide perſecutionis in inquiſitionis officium macula ſordidatur. Deuotiſſimi ſunt & fideliſſimi Chriſti milites, nobiles & principes, & qui audientes talia fieri in vituperium Chriſti, & fidei Catholicæ, & cognoſcentes quòd id verè contingere, non ſine ratione ſacri Theologi affirmant, quorum principaliter intereſt iſta cognoſcere, eiſque facilè credentes, ita in his ſicut in aliis pluribus, quæ facultatem illorum accedunt, fauorem omnem & auxilium, quoad poſſunt, impendunt & tale ſceleratiſſimorum hominum genus extirpetur longeque à Chriſtianorum finibus propellatur. Et contra imprudentiſſimi, indeuotiſſimi vel etiam infideles ſunt quia ea quæ credenda ſunt non credunt. Et quod magis dolendum eſt perſequentibus inimicos Chriſti, viribus corporeis, vel etiam literalibus ſe opponunt, exponentes ſe (licet

Deus permittit peccatum in punitionem alterius peccati.

contra intentionem ſuam) maximo periculo , quòd cenſeantur manifeſti fautores hæreticorum & conſequente , quòd ab Inquiſitoribus merito moleſtentur. Et quòd non moueantur nonnulli ex deuotione, quam fingunt , hoc eſt euidentiſſimum indicium,quod pecuniis acceptis vel promiſſis, vel amore carnali , aut æmulatione & inani gloria plurimi preſecutionem Inquiſitoribus excitant. Sed patres Inquiſitores, ſi ſolum Deum timuerint, fideique zelo acti officium, quod ſibi ex præcepto ſanctæ matris Eccleſiæ ſub cenſuris diligenter perficiendum incumbit,inuictè proſequentur, etiam hoc perſecurores,qui potiſſima cauſa ſunt quòd peſtis hæc inualeſcat, & innumera multitudo animarum pereat à Chriſti fidelium conſortio, quaſi lupos arcebunt ab ouium grege.

Perſecutio Inquiſitorum.

CAPVT. XXII.

Quatuor rationes infirmæ ſeriosè recenſentur cum ſolutionibus Ponz. magis deficientibus.

Sexta pro veritate ratio talis eſt: Hæc opinio eſt affirmatiua, ergo probabilior , quia, qui negat, nihil ponit , & negatiua eſt non ens : & ideò improbabilis , quia non poteſt directò ſenſui ſubiacere,quia entium ſunt ſenſus, non autem non entium: ſecundùm Philoſophum.2.de anima. Reſpondet aduerſarius, quòd in criminalibus non minùs creditur negantibus , quàm affirmantibus. Præhæc pars habet præſumptionem iuris, imò iure probatur in *c. Epiſcopi.* Irem negatiua probatur , eo ipſo, quòd affirmatiua oppoſita non probatur. Sed licet etiam iſta præmiſſa ratio futilis ſit,nec ab aliquo ſapiente inducatur , ſed ſolùm fortè ab æmulis , vt ex debilitate rationum, quibus videatur opinio noſtra fulciri ſuſpecta meritò de veritate reddatur , imò deriſibilis appareat. Nihilominus eam etiam aduerſarius malè diſſoluit , quia falſum eſt primò , quòd opinio contraria habeat ſuſpicionem iuris , vel probationem in dicto *cap. Epiſcopi.* vt ſæpius eſt oſtenſum. Deriſibile eſt etiam dicere, quòd vniuerſaliter verum ſit, negatiuam probari, ſi oppoſita affirmatiua non probetur. Aliàs ſi non probaretur , quòd Rex Franciæ ſederet, ex hoc ipſo probatum eſſet , quòd non ſederet: & ſic de aliis.. Eſt tamen hoc verum acceptandum in fauorem Rei,in iudiciis. Statur enim negationi eius , ſi aliter affirmatio non probatur per teſtes. Sed in propoſito ſunt inuictiſſimæ probationes , & clariſſima indicia pro affirmatiua, & oppoſita negatiua à nullo ſapiente probari poteſt.

Ratio.6. Negatiua eſt non ens. So. Ponz. Non entium non ſunt ſenſus. Reprobat. ſolut.

Septima ratio talis eſt : Præſumitur potiùs veritas , quàm fictio, *l. 3. §. hæc verba. ff. de negot. geſt.* Reſpondet aduerſarius , quod magis vrget, vt hæc æſtimentur ficta , quia procedunt à Diabolo deceptore , & mendace. *arg.in d. c. Epiſcopi.* Sed quamuis hæc quoque ratio efficax non ſit nihilominus falſa eſt illatio aduerſarij,quòd ideo hæc æſtimanda ſint ficta quia procedunt à deceptore.Dictum eſt enim ſupra, quòd qui propterea quòd Diabolus eſt deceptor,& habet mille nocendi modos, putaret Diabolum nunquam veritatem dicere, aut quicquam verè facere, vel feciſſe , eſſet hæreticus , quia hoc repugnat ſacris literis. Maleficia etiam vera , eius malitia illata , idipſum comprobant. Quæ etiam narrantur,non omnia per Diabolum fiunt.

Ratio.7. Sol. Ponz. Reprobat. Solut.

fiunt, aut perficiuntur, ſed ab hominibus, & per homines, vt clarum eſt.

Ratio 8. Diabolus contradicit honori Dei & fidei quātū poteſt Reſponſio Ponzin.

Octaua ratio in fauorem veritatis inducta, talis eſt: Diabolus contradicit honori Dei, & fidei, quantum poteſt: vnde procurat, quòd verè & realiter fiant opprobria fidei, conculcando realiter crucem, &c. magis quàm fictitiè, & in ſomnis, &c. Reſpondet Aduerſarius, quòd per illa ſoluitur hoc argumentum, quæ dicta ſunt ſuprà ad quartum. Sufficit enim Diabolo, quòd adoretur in docto, &c. Sed licet hoc argumentum non arguat factum, ſed maiorem probabilitarem facti veri, quàm illuſorij; ſua tamen reſponſio ſuprà etiam euacuata eſt, quam dedit ad quartum. Non enim ſufficit Diabolo, adorari ſimpliciter, ſed ex ſuperbia ſua appetit ſimilis eſſe Deo, & adorari vt Deus pulicè, & coram multitudine quantùm poteſt. Non reſpondet etiam aduerſarius ad motiuum de affectato per Diabolum reali & non phantaſtico contemptu Chriſti, & fidei, & ſacramentorum. In ſomnis enim accidens talis contemptus non imputatur per ſe ad peccatum. Maius eſt etiam opprobrium, publicè Chriſtum contemnere, quàm ſeorſum in domibus, & à paucis ſimilia fieri etiam vigilantibus. Magis autem odit Chriſtum Diabolus quàm omnis alia creatura quemcunque inimicum vnde maximam in eum confuſionem procurat, quantum poteſt. Et eo potiſſimè cùm ex tali publico contemptu maior ſequatur animarum ruina quàm tota intentione deſiderat, & omni qua poteſt malitia procurat.

Reprob. Solut.

Ratio 9.

Ratio ad idem non talis eſt, Contrariorum eſt eadem diſciplina: ergo ſicut publicè abrenunciatur Diabolo in Baptiſmo, ita vult ſibi publicè homagium fieri, & Chriſti fidei atque Baptiſmo abrenunciari. Eadem enim ſolemnitas debet interuenire in diſſoluendo, quæ in conficiendo. Reſpondet aduerſarius, quòd Diabolus non curat de forma fiendi, dummodo inducat ad factum, ſcilicet ad peccatum, & ad interitum hominis conſequenter. Nec ad ſubſtantiam Baptiſmi requiritur illa ſolemnitas, &c. ſimiliter non omne deſtruitur eo modo quo tam colligitur, *l. nihil naturale. ff. de reg. iur. in glo.* Nec reiicitur quis à cōmunione fidelium eo modo, quo recipitur: quopatet per comparationē Paptiſmi ad anathema. Argumentum ergo remanet ſublatum, quia ad tollendum argumentum ſufficit dare inſtantiam. 1. *q.* 4. ſicut vrgeri. & 9. *Ethic.* Sed ſicut præcedens, ita & hoc argumentum non concludit, niſi maiorem probabilitatem, quam non tollit reſponſio aduerſarij. Er primò patet ex dictis, quare Diabolus non ſatiatur de quocunque modo contemptus Dei & diuinorum, ruinæ hominum. Secundò paret, quòd licèt ad ſubſtantiam Bapriſmi non requiratur illa ſolemnitas: præcipit tamen eam Eccleſia, vt conuenientem, quia fit, quaſi quoddam matrimoniū animæ cum Chriſto, quod debet publicè fieri non minùs quàm matrimonij carnalis contractio. Er etiam quædam fidelitatis iurario facta ſummo Principi, votúmque ſolemne factum Deo, quæ omnia regulariter requirunt ſolemnitatem maltitudinis quæque ſuo modo, ergo præ ſuperbia, cùm Diabolus appetat. Dei ſimilitudinem, appetit conſequenter, quòd homagium ſibi & apoſtaſia à Chriſto publicè fiant. Nec eſt bona inſtantia illa: nam excommunicatio & anathematizatio

Diabolus non curat de forma fiendi, modò inducat ad factum.

publicè fit, & cum ſolemnitter extinguendo ac ad terram proiiciendo candelas in Eccleſia publica per Sacerdotes, veſtibus ſacerdotalibus indutos, &c. Sicut etiam cum ſolemnitate multiplici fit ordinatio clericorum, ita & degradatio pariter ſeu depoſitio à ſtatu clericali fit cum ſolemnitate. Et ſi aliqua inſtantia alia dabitur non erit in ſimilibus: & ideo non tollet probabilitatem argumenti.

CAPVT XXIII.

Ratio decima ex d. c. Epiſcopi fundamenta ſumens, malè ſoluitur ab aduerſario.

Rat.o. o. RAtio decima ad idem talis eſt: Capitulum Epiſcopi. huic poſitioni non repugnat: ergo nihil obſtat, quin iſta credi debeant. Aſſumptum patet, tum quia loquitur in alia ſecta, vt potè exiſtimantium aliquid diuinitatis eſſe extra vnum Deum: & quòd beſtiæ ſuper quas ferebantur, eſſent factæ ab alio, quàm à Deo: quæ duo ab his non dicuntur, imò tenent tam beſtias eas portantes, quàm principem apparentem, cui obediunt, Dæmones eſſe ſic transformatos, vnde propter hoc, quòd iſtæ credant ſe portari, non incidunt in errorem, quaſi credentes illis ſimilia, &c. reſpondet autem aduerſarius, quòd intellectus, quem ipſe attulit ſuprà in *d. c.* & per quem iſta euacuantur, videtur amicus literæ & rationabilior, & magis fauere animabus: quia ſi pars contraria eſſet vera, inuitarentur quodammodo omnes ad malos appetitus, à quibus remouentur prædicando, quòd ſint falſa. Et propter hoc emanauit fortè diſpoſitio illius capituli. Dubia autem debent benigniorem interpretationem accipere. Iſtæ quoque ſectæ ſimiles ſunt, quia mulieres iſtæ ſicut illæ aliquid diuinitatis Dæmoni attribuunt, cùm illum adorent, ſicut illæ Dianam, &c. Sed licèt ratio inducta non habeat propriè vim argumenti, ſed magis reſponſionis ad obiectionem, quæ fit per dicta capituli illius: nihilominus eo modo, quo illationem habet, malè ſoluitur ab iſto homine. Et *ſuprà* clariſſimè oſtenſum eſt, ſuum intellectum *in d. c.* eſſe falſum nec fauere, ſed magis nocere animabus, & eſſe cauſam maximæ ruinæ in Chriſti fidelibus & in tota Eccleſia Dei. Nec inueniuntur, niſi ſceleratiſſimi homines, & ſemi-infideles, qui facilè poſſint ad illa trahi auditis opprobriis contra Chriſtum atque res ſanctas in tali conuentu factas. Benignior quoque pars eſt, veritatem agnitam prædicare, quàm impugnare, niſi quis benignitatem appellet peccare in Spiritum ſanctum. Pium eſt Chriſti velari fidem, ne minimum quid in mundo inueniatur ei aduerſum. Et impium cæca mente tot iniurias in Chriſtum ritè prolatas, non curare, & quaſi ſint illuſiones, nolle attendere. Si enim audiretur: quòd in tali maligno conuentu fierent coniurationes contra Principem vel libertatem, etiam ſi vnus ſolus teſtis & fœmina eſſet, aut puer ſufficeret apud iuſtos, qui communiter aſſentatores ſunt Principum ad inquirendum, torquendum, damnandum, &c. Iuſtior eſt interpretatio, quæ mouet Chriſti deuotos & fideles, fidem Chriſti ab omnibus hoſtibus eius, eorúmque fautoribus defenſare, quàm quæ mouet ad inferendum bellum Inquiſitoribus, & molеſtam rem Chriſti agentibus. Tutiſſima pars eſt, animarum periculis

Reſpon. ſio Ponz.

Reprob.

lis obuiare, & magis corpora iniquorum horum in interitum dare, quàm in populo ſcandalum, & vtriuſque hominis ruinam imminentem, quaſi ſomnia floccifacere. Quod verò addit, ſectam hanc eſſe ſimilem illi, quia & iſtæ Dæmonem adorant, &c. Reſpondemus, quòd licèt iſtæ aliqua ſigna diuinitatis Dæmoni attribuant, non tamen putant illum eſſe Deum, ſed ſemper cognoſcunt atque fatentur illum eſſe Dæmonem: & quòd à Deo vero recedant, Dæmoni obſequantur, ſolùm prouenit, vt obtineant commoda. Vnde non ſunt propriè paganorum errore detentæ iſtæ mulieres, aut idololatriæ, ſicut illæ erant quæ putabant fœminas illas eſſe conuerſas in Deas, quibus & diuinitati debitum honorem ob hoc exhibebant atque cultum: licèt & iſtæ iudicẽtur propter prædicta, vt hæreticæ quia à fide apoſtatarunt & Diabolo homagium de corpore & anima ſua fecerunt & latria ſoli Deo debita, eum veneratæ ſunt. Et hæc ſufficiant contra reſponſiones aduerſarij, ad rationes pro concluſione noſtra ab eodem inductas.

Explicit Apologia ſecunda de Lamijs. Incipit tertia.

POſtremum igitur oſtendimus tam rationes aduerſarij, contra nos inductas, quàm reſponſiones eius ad rationes noſtras, à veritate deuiare, conſequenter oſtendendum eſt vltimò, quòd concluſiones etiam eius ex prædictis rationibus & ſolutionibus deductæ falſæ ſunt omnes. Quarum hæc eſt prima.

CAPVT. I.

Concluſiones tres, quibus negat Ponzinibus ſtriges abuti ſacramentis, inſidiari pueris, ac eoſdem occidere: diabolum inſuper incubum vel ſuccubum eſſe reprobantur.

MVlieres iſtæ non portant cõrpus Chriſti ad ludum, nec alia obſcœna faciunt, quæ in proceſſibus Inquiſitorum continentur. Sed dicitur, quòd ſicut concluſio ita ex hac falſitate ſequitur, quòd non portentur hæ mulieres aut viri corporaliter ad ludum, ita etiam in ſe falſa eſt. Et rerum euentus hoc oſtendunt: quia comprobantur per teſtes & per confeſſiones, tam dantium, quàm accipientium ſacras hoſtias, quòd in vigilia illas accipiunt, domi portant, & manè ſequenti nocte curſus, qua dicunt eas portare, & in loco curſus vituperiis affectas relinquere non inueniunt eas in capſa vel in domo, qua eaſdem ſerò habebant: ergo non ſomniarunt ſe eas portaſſe, quia inuenirent eas manè in manu, vel in capſa ſua, ſed verè portarunt. Pleni ſunt autem horum proceſſus Inquiſitorum quibus nolle fidem præſtare, fatui hominis potiùs eſt, quàm proterui, vel ignorantis, &c.

Prima concluſio falſa. Reprob.

De ſancta Hoſtia ad Diaboli. cum conuentum portata.

Non eſt verum, quòd ingrediantur noctu domos ad ſtrigandum pueros. Quod etiam non videtur veriſimile ea ratione: quoniam ſcriptum eſt, quòd Deus iuſtus non patitur quemquam iniuſtè noceri cap. ſecundùm Apoſtolicam. Item, quia culibet datus eſt angelus bonus, etiam ab vtero matris, vt cohibeat malitiam angeli mali. 2. *diſtinct.* 12. 1. 2. *artic.* 5. Item quia (vt dictum eſt)

Secunda concluſio falſa.

De Angelo cuilibet ab vtero matris dato.

eſt) poteſtas Dæmonis adempta eſt per aduentum Saluatoris. Item quia alias vita & mors hominis eſſet in poteſtate Dæmonis, & malarum perſonarum.

Quòd autem inueniantur ſtrigati paruuli, hoc non eſt prædicto modo ſed alio, ſcilicet per incantationes, & maleficia, vel etiam naturaliter per oculos vrentes.

Reprob. Sed dicitur, quod falſam eſſe concluſionem hanc, infinitæ comprobarunt experientiæ, de quibus aliquas in præmiſſo opere de ſtrigibus, ad veritatem ſuadendam induxit, oſtendens pariter quomodo cenſendum ſit, id eſſe poſſibile vel impoſſibile. Et quòd addit, Deum non permittere quenquam iniuſtè nocere, ſi nihil aliud addatur, eſt falſiſſimum periculoſumque in fide. Aliàs nullum nocumentum ab homine illatum eſſet iniuſtum. Et ſic homicidæ ac fures & id genus flagitioſi homines non eſſent iniuſti, quòd nullus niſi fortè talis diceret. Sed benè verum eſt quòd talia non permittit Deus, quin etiam puniat vel nullum permittit pati iniuſtè, ex parte patientis, & in ordine ad Deum, quia nullus patitur, niſi pro aliquo demerito, ſeu culpa qua Deus offenſus eſt, culpa, inquam, ſua vel alterius, quam poteſt quis, vt ſuam per proprias paſſiones facere coactus, vel voluntatiè. Sicut præ aliis omnibus Chriſtus pro nobis paſſus eſt, voluntariéve agnus innocentiſſimus, licet ex parte Iudæorum fuerit iniuſtiſſima talis paſſionis illatio. Similiter alij Sancti charitate flagrantes, ſæpè pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. Sunt etiam omnes pœnæ iuſtè à Deo permiſſæ, infligi hominibus merito peccati originalis: quas pœnas pro originali ſolum inflictas, Deus in bonum patientis ſemper conuertit, ſi ſit doli capax, & patienter propter Deum ſuſtineat. Si autem non ſint doli capaces, qui patiuntur, cedit eorum pœna in exaltationem diuinæ iuſtitiæ, & etiam in exaltationem diuinæ ſapientiæ, qua iuſtitia originali propter peccata primorum parentum ſublata, reliquit corpus noſtrum, & quicquid in nobis paſſiuum eſt in ſua naturali conditione qua compoſitum ex contrariis, naturaliter alterari poſſit atque corrumpi. Punit prætereà paruulos Deus, & ſimiliter alios quoſcunque propter peccata parentum. Viſitat enim peccata patrum in filios, vſque in tertiam & quartam generationem. *Exod.* 20. Similiter Domini ac Prælati propter peccata ſubditorum, econuerſo ſæpius puniuntur, & præſertim ſi vnus ſit alterius cauſa: vel imitator, in ſcelere. Quòd verò addit, cuilibet homini datum angelum ad cuſtodiam eſſe, verum eſt: ſed ex hoc non ſequitur neque neceſſarium ob hoc eſt, vt Diabolo reſiſtat in omnibus aut ſemper. Aliàs nullus periret in anima vel in corpore per Diaboli nequitiam immediatè cooperantem præter communem naturæ curſum quòd quidem falſiſſimum comprobatur, ſi his quæ paſſim in mundo referuntur contingere, credendum eſt. Inſcrutabilia ſunt iudicia Dei Iuſtiſſimè permittit multa mala fieri per Dæmones, non obſtante regulari cuſtodia bonorum Angelorum, quibus quandoque innoteſcit quod non eſt pro tunc voluntas Dei quod malo Angelo reſiſtant, ſed potiùs vt permittant illius expleri ſatiarique malitia. Quorum tamen euentuum qui quandoque ſunt horrendi & miſerabiles cauſam homines non videntes, ſupra modum admirantur. Sic fertur his temporibus

An Deus non permittat iniqua.

Deum ſuſtineat.

Deus punit peccata patrum in filios.

De cuſtodia Angelorum.

Sancti charitate flagrantes ſæpe pro peccatis aliorum pœnitentiã agunt, Deus in bonum patientis ſemper conuertit, ſi ſit doli capax & patienter propter

ribus accidiſſe mulierem deſperatione quod à viro deſpiceretur, commendantem ſe Diabolo, ab eodem protinus occidi, dum facta per eum fallaci promiſſione, quod eidem ad vota ſuccurreret, illa donauit animam propriam eidem poſcenti. Extimandum eſt enim illam in peccatorum tale profundum fuiſſe demerſam, vt metueretur ex tunc omni angelico deſtitui præſidio, ac Diabolicæ poteſtati totaliter relinqui. Occideret autem Diabolus omnes peccatores ſtatim, ſi poſſet, ſed à bono angelo iuxta diuinam miſerationem plurimi, & vt in pluribus, defenduntur, vſque ad tempus diuinæ ſapientiæ ſoli prægnitum. Expectat enim nos Deus (inquit propheta) vt miſereatur noſtri. Quã verò completas nouit iniquitates impiorum, ſecundùm quod ſuam miſericordiam decet atque iuſtitiam, deſtitutos auxilio ſuo Diaboli ſæuitiæ puniendos tradit. Quòd verò repetit iſte Dæmonis poteſtatem ademptam eſſe per Saluatoris aduentum, ſuprà declaratum eſt, quomodo ad ſenſum ſuum, falſum eſt & hereticum, & quod in verò ſenſu non militat contra nos, nec oportet repetere. Aliud etiam quod addit, quaſi magnum inconueniens quod videlicet aliàs vita noſtra & mors eſſet in poteſtate Dæmonis, & malarum perſonarum in virtute eius, non eſt verum ſic abſolutè ſequi, ſemper eſſe vitam & mortem hominum in Dæmonis poteſtate. Sed benè ſequitur, quod aliquando, & reſpectu alicuius, & hoc non niſi ex iuſtiſſima Dei permiſſione, vt ſuprà deductum eſt. Cur etiam Deus innocentes in ſe pueros aliquando permittat à ſtrigibus occidi vel laniari plures in noſtro opere rationes aſſignauimus, quos etiam ſi parentes veſpere ſigno crucis communirent ac domino precibus commendarent, nil mali nocte illa procul dubio paterentur, defendere eos angelo bono ſibi ad cuſtodiam delegato. Quòd verò addit, pueros per alia maleficia ſtrigiari, contra ſe ipſum iam pugnat. Neque enim maleficia ſortiuntur effectum, niſi per ſpeciale Diaboli operantis aut cooperantis auxilium, vt notum eſt ſcientibus quid hæc important. Prædictis autem non obſtat infici quandoque paruulos perurentes vetularum oculos, cuius euentus etiam reddidimus cauſam in opere noſtro. Sed vltra prædictos modos maleficiantur etiam & occiduntur à ſtrigibus modis in eodem opere explicatis. Et ſicut non niſi iuſtè permittit Deus innocentes maleficiis petire, ita debet concedere Aduerſarius quòd & à ſtrigibus deſtruantur non niſi iuſta Dei permiſſione. Sed de his ſatis dictum eſt in ſuperioribus.

Perurentes vetularum oculi inficiunt infantes.

Firma ſtat ſententia Archiepiſcopi Florentini, ſecunda parte tit. de luxuria. *c.* 4. *ibi.* Quoad ſecundum dicentis ex compendio Theologiæ, quòd, cùm Diabolus inducit ad vitium contra naturam, aufugit propter nobilitatem ſuæ naturæ abominans tantum ſcelus Infert autem Aduerſarius ex hoc, falſum eſſe quod affirmant ſtriges, videlicet quòd Diabolus ſit eis incubus aut ſuccubus contra naturam: licet videatur mirum, quòd Diabolus ſic fugiat, cùm ſit nefandiſſimus, &c. ſed poteſt (inquit) dici quòd non fugit, niſi quando videt ſic incenſos homines, quòd omnino peccabunt, illo etiam non vlterius inſtigante. Sed dictum Archiepiſcopi licet in nullo ſactæ Scripturæ loco fundamentum veritatis aſſumat, ſaluari tamen poteſt, non obſtante veritate eorum,

Concluſio tertia falſa. Sathan abominatur ſcelus contra naturam.

Repro.

quæ dicuntur à ſtrigibus. Neque loquuntur auctores illi, niſi de peccato contra naturam inter homines perpetrato, quod magis abhorret Diabolus, quia non ſolùm eſt contra ordinationem & rectitudinem moralem vt alia peccata, ſed etiam contra naturalem: & ideò ſecundùm genus eſt ſibi ex hoc contrarium, quia naturalia in Dæmonibus remanſerunt ſplendida poſt peccatum ſecundùm Dionyſium. Vbi ergo poteſt ſine ſui præſentia peccatum hoc fieri, inducit quidem vt fiat propter inordinationem moralem, cuius ipſe caput & auctor eſt. Fugit autem in facto propter nobilitatem ſuæ naturæ, cui conſequenter contrariatur omne quod contra naturam eſt. Sicut autem propter inordinationem primi peccati ſui obtenebratus eſt intellectus angeli, & fœtatus affectus, quoad ea etiam in quæ naturaliter per tales potentias inclinatur, vt omnia à ſe intellecta nec non & deſiderata, in malum finem ordinet, ſuperante malitia naturam elegantem, ita vbi ſine ſui præſentia non poteſt ad vitium quod abhorret inducere, aut non æquè citò vel facilè, nedum ſe præſentem, verùm etiam cooperatorem eſſe præelegit, vt ſuæ malitiæ ac inuidiæ contra homines (hoc ipſum Deo opti. non niſi iuſtiſſimè permittente) ſatisfaciat quam velit naturæ ſuæ pro tunc dignitatem attendere, aut eidem non iniuriam quodammodo facere. Credo quòd Aduerſarius licet has mulieres quando talia patiuntur etiam ſomniare. O virilem conſiderationem. Dari autem ſuccubos & incubos ſpiritus, in noſtro primo opere atteſtationibus ſanctorum Doctorum comprobatum eſt, ita vt Auguſtinus talia negantes, iudicet impudentes.

CAPVT II.

Non admittendas ſtriges contra ſtriges in teſtes, & ob id Inquiſitorum proceſſus eſſe infirmos, quod duabus concluſionibus Ponzi. complectitur, reprobatur.

NOn ſunt ergo admittendi tales teſtes, non obſtante *c. In fauorem. de hære in 6.* cùm ſint perſonæ deluſæ: & dicta eorum procedant ab his qui per homines deceptos, alios quotidie decipere geſtiunt, *26.q.2 c. Quiſine Saluatore.q.5. c. Nec mirum*, & etiam quia hoc modo Dæmone illudente poſſent boni & iuſti accuſari, cùm Dæmon ſe transfiguret in diuerſas perſonarum ſpecies, & eas oſtendat. *d.c. Epiſcopi.* Imò omnibus tam contra ſe, quàm contra alios de huiuſmodi deponentibus vel teſtificantibus, aut certè confitentibus, credendum eſt, dummodo non deprehendantur capitales inimici, vel in aliis inſanire, vt in opuſculo noſtro deductum eſt, non obſtante aliqua illuſione, quæ in talibus ſæpius interuenit. In principalibus enim propter quæ deprehenduntur apoſtatæ vel hæretici, non illuduntur. Sicut in abrenunciatione fidei & baptiſmi, in abuſione ſacramentorum in homagio facto Diabolo, & aliis pluribus nefandiſſimis. Quod verò additur, quòd poſſunt iuſti & innocentes accuſari per *cap. pij cepi.* Reſpondetur primò, quod cap. non loquitur de iſta ſecta vt ſæpius dictum eſt. Secundò quod licèt Diabolus quoad ſuam potentiam, naturalem poſſet figuram perſonarum etiam innocentum aſſumere, aliaſque quaſi præſentes in ludo illo præferre, non eſt tamen credendum,

Concluſio quarta falſa.

Rep ob.

In quibus caſibus admittãtur Striges contra Striges in teſtes.

dum, quòd Deus id permittat, niſi fortè tales perſonæ eriamſi non pro tunc aliàs tamen fuiſſent præſentes. Poſſet enim iuſtè id Deus permittere, vt de facto præterito punirentur, quod ſic accuſatæ, & ad quæſtiones oppoſitæ confiteri iam cogerentur. Non eſt etiam ſine tali excuſatione facti, hoc putandum eſſe, quaſi impoſſibile abſolutè, vel etiam ordinariè, quòd videlicet Deus permittat aliquos, etiam innocentes accuſari occulto aliquo ſuo iudicio ſicut & in aliis criminibus diuina permiſſione quandoque innocentes etiam accuſantur, atque dãnãtur ab homnib. ex ignorãtia excuſabili, vel etiam ex malitia. Tales tamen ſi fuerint amici Dei ſuã innocentiã tandẽ manifeſtam facient, aut in bonum eorum cedet, quidquid contra iuſtitiam patientur, puta in remiſſionem peccatorum, & in præmiorum cumulum propter patientiam. Id tamen non niſi rariſſimè Deum permittere, proculdubio credendum eſt. Et deprehendi facilè poſſet deluſio quando poſtmodum in vigilia non conuenirent cum aliis dictis & factis, quæ contigiſſet referrentur in ludo. Non eſt autem ob hoc omittendum iudicium contra tales, quando iuridicè deponuntur, aut accuſantur niſi expreſsè deprehenderetur illorum inncocentia ex modo reſpondendi, quod prudentiæ Iudicum relinquendum eſt. Si enim ſimpliciter ex hoc motiuo demitteretur iudicij proſecutio contra tales, par ratio eſſet vt etiam contra innocentes iudiciario ordine facta iudicia vniuerſaliter eſſent damnanda: quod eſt falſum, cum ita ſupponant, imò decernant, quod ſi iudex ſolus etiam pro certo ſciret innocentem aliquem accuſari, quando non poſſet innocentiam illius aduerſus allegata probataque defendere, non deberet iuſtitiam petentibus denegare, & accuſatum abſoluere. Si concluſio ergo prædicta procederet, vel prætacta pro illa ratio efficaciam haberet, omnia iudicia circa cætera quoque crimina deberent auferri, eò quòd plerumque interueniant iniuſtitiæ, multæque falſitates, quinimo totius mundi decentiſſimus à Deo conſtitutus ordo violandus eſſet, vel ex toto tollendus: ex eo, quòd aliqua fieri contingunt contra, vel prærer rerum naturam, vt monſtra. Hæc igitur cum abſurda ſint, eo quòd propter ea, quæ contingunt, vt in paucioribus & per accidens, non eſt regularis ordo violandus ſiue mutandus: patet quòd propter hoc etiam quod infertur, ſi quandoque contingeret, non ſunt minùs credenda vel iudicanda, quæ deponuntur contra ſtriges, aut referuntur ab eis, imò ſunt omni ſtudio & ſeueritate funditus extirpanda, quando eo hoc ipſo deprehendantur eſſe magis periculoſa, quòd ſunt magis occulta, & ob hoc facilè remedium adhiberi non poſſit.

CAPVT. III.

Vbi Aduerſarius iudicandus venit atque damnandus alius geſtit procaciſſimis damnare verbis.

INquiſitores debent facere adiurare illam opinionem, quòd eatur ad ipſum ludum, ſeu quòd portantur perſonæ de loco ad locum in corpore: & verè, cum talis opinio ſit reprobata: quod puto notandum. O miram viri præſumptionem, ô deteſtandam inſaniam. Non adiurantur coram Inquiſitoribus, niſi hæreſes: non abiurant, niſi hæretici. Ergo ne hæreſis erit illa opinio. Concluſio quinta falſa & execrabilis. Reprobatio.

quam domini. Inquiſitores defendunt, & ſecundum eam iudicant extrema damnatione dignos fidei inimicos, quàm illuſtres Theologi, nec non Canoniſtæ veram & Catholicam eſſe probant? O extremam viri ſtoliditatem, A quo reprobata eſt hæc opinio? nonne ab vno ſolo ſic delirante Iuriſta, vt omnes ſapientes Theologos ad riſum prouocet, reprobatio eius? Theologi igitur omnes, imò iudices ipſi domini Inquiſitores totius Italiæ, Franciæ, Germaniæ, Hiſpaniæ, qui huius opinionis ſunt, & ſecundum eam inuictè defendunt Chriſti fidem, peſtiferos apoſtatas è medio tollentes, coram Inquiſitoribus adiurabunt? Quis autem erit in cauſa fidei iudex, ſi iudices ipſi iudicandi veniunt. Certè bonum iam erit, vt S. D. N. conſtituat hunc præclarum virum iudicem vniuerſalem contra Inquiſitores. Sed melius eſt ſuæ ſaluti conſulentes Inquiſitores, hunc virum de hæreſi ex hoc ſuſpectum, quod opinionem reprobat, quæ firmitatem ſuſcipit ex ſacris literis Pontificúmque decretis: in multis etiam deprehenſum à veritate fide in hoc ſuo opere deuiare, præoccupent: & contra eum citò procedant tanquam de hæreſi vehementer ſuſpectum, nec non hæreticorum fautorem, defenſorem, ac pro modulo ſuo ſanctiſſimi officij fidei impeditorem publicéque (niſi humilietur) dehoneſtatum, omnem hæreſim, & fautoriam abiurare faciant, quando redire ad Eccleſiæ gremium voluerit: vel certè obſtinatum tradant brachio ſeculari: vel etiam damnent, & igni, publico iudicio, tradant eius hoc opus ignorantiæ plenum, & infidelitate refertum. Ne fortè ſi fuerint negligentes, plures patiantur ei ſimiles aduerſarios. Non poſſum non obſtupeſcere, quando magis attendo concluſionis huius, imò auctoris eius ſtultitiam. Si verum eſſet, quod dicit iſte Miſellus, Papa quoque cùm fauet Inquiſitoribus contra tales, Epiſcopi, eorúmque Vicarij, cùm ſint coniudices, Doctores quoque & omnes conſiliarij concurrentes ad damnationem talium apoſtatarum, deberent hanc hæreſim abiurare: & iſte ſolus, qui has ineptias inuexit, fidelis erit, imò abiurantium Iudex, & abiurationes ipſe indicet atque recipiat. Hæc ab omnibus notari profectò debent, & inter omnia dogmata peſſimum cenſeri.

Cremandus traditur ab auctore Pœnitus.

CAPVT. IV.

Aduocandos eſſe Iuriſtas ad Inquiſitorum proceſſus formandos & perficiendos, quod Ponzinib. ſeptima concluſione nititur ſuaſere, reprobatur.

POſtquam ſcientia noſtra eſt conferens ad diſputationes Theologales, maximè vbi agitur de executione iuſtitiæ, Doctores iuris ſunt vocandi, vt aſſiſtant proceſſibus Inquitorum ac examinationibus & quæſtionibus. Ipſi enim ſunt tractatores criminalium, & non poſt perfectum proceſſum differatur eorum vocatio. Et ſic obſeruari debent conſtitutiones cap. Vt commiſſi, &c. fin. de hæreticis in 6. cum concor. Ergo ne ſancta mater Eccleſia, quæ determinat, quòd ſolùm ſemel & in fine iudicij debent ſibi inuicem iudices, fidei communicare proceſſus, vt patet in extraua. Bened. 11. Ex eo, & explicare per totum coram Epiſcopo, vel eius Vicario, ſi Inquiſitor, vel eius Vicarius procedit, vel econtra,

Concluſio ſexta falſa. Iureconſulti conferunt leges ad diſputationes Theologales. R. prob.

tra, ſi Epiſcopus procedit, vel eius Vicarius, vocatis tunc peritis in Iure & Theologia, iuxta quod iubetur in *dict. cap. Vt commiſſi, &c. Statuta de hæret. in 6.* errauit & debuerat iniungere Inquiſitoribus ne ſine Doctorum præſentia & conſenſu quicquam iudicialiter attentare præſumerent. O præſumptionem peſſimam. Nunquid igitur cùm opus fuerit ſtrigem examinare, patres Inquiſitores totum collegium Iuriſtarum tenebuntur aduccare, qui ſecundùm iura neque coniudicem ad hæc vocare tenentur? Quòd leges conferant ad aliquas, non autem ad omnes diſputationes Theologales, concedimus, & ad illas conferunt non niſi ancillarum more ſubſeruiendo. Hic autem homo vult eſſe iudex & cenſor Theologorum. Tractatores ſunt iuriſtæ criminalium ciuilium, non autem ſpiritualium, quale crimen eſt hæreſis. Sed Theologi non ſolùm ſunt horum criminum primi tractatores: verum etiam iudices & exterminatores. Non ſic arctauit Inquiſitores Eccleſia, vt teneantur peritorum, quos aduocauerint, conſilium ſequi. Sed honorem dedit eorum officio vt more principum iudicantium, ſic habeant conſiliarios & aſſeſſores, vt in eorum tamen ſit poteſtate cùm ſuo collega pro arbitrio proprio ferre ſententiam. Modos etiam proprios habent Inquiſitores in procedendo, variáſque pœnitentiæ imponendæ conſuetudines, quarum ſæpenumero ignari ſunt Iuriſtæ. Et ob hoc ſæpè contingit eos eſſe impedimento Inquiſitionis officio, Inquiſitoribúſque moleſtos, dum conantur eos arctare ad communem modum examinandi teſtes, aut reum: licet in hoc qui ſunt prudentiores communiter remittant ad ipſos Inquiſitores, vt ſic etiam collegæ (vt pareſt) mutuò ſibi inuicem deferant: & Doctores eiſdem (ſicut ipſe expertus ſum) obſequentiſſimos ſe gratis præſtent zelo fidei, quam communiter (vt decet viros Chriſtianos) inuictè tuemur. Et hæc dicta ſint ad concluſiones erroneas Aduerſarij, qui patribus Inquiſitoribus obſequioſum ſe non præſtitit, ſed potiùs odioſum atque infenſum; prouocans etiam alios ſibi ſimiles his ſuis ſcriptis, vt idem attentare non vereantur. Sed comperta nunc per hæc noſtra opuſcula talium ſcriptorum illius & opinionum vanitate, ſpero quòd tam ipſe quàm alij reſipiſcent, & ad propria ſtudia oculos, manus, calamúmque conuertent.

Inquiſitores debent more principũ iudicare.

Explicit Apologia tertia de Lamiis.
Incipit Qarta.

Vnum Oldradi apud quoſdam Iuriſtas famoſum dictum de Lamiis reprobatur.

POſitis autem prædictis concluſionibus ſuis in prædicto tertio tractatu ſuo, Aduerſarius ſubnectit alias 26. concluſiones ſeu regulas vel dicta, tam ex doctrina Oldradi famoſiſſimi doctoris, quàm ex propria officina. Quibus examinatis, nil falſitatis circa eas impugnare pro nunc occurrit, niſi vnum quòd refert in 16. concluſione ex conſilio Oldradi 210. Hoc, inquam, quòd non omnis inuocatio Dæmonum ſapit hæreſim manifeſtam, ſed ſolùm ea, qua Dæmon inuocatur vt faciat, quæ non ſunt ei propria, ſed creatori, puta, ad prænunciandum futura: non autem ſi inuocetur ad faciendum, ea quæ non excedunt eius propriam facultatem, puta ad tentan-

Opinio Oldradi de lamiis.

Non omnis inuocatio Dæmonum ſapit hæreſim.

dum fœminas de venereis & huiuſmodi. Niſi fortè, inquit, fieret & hoc per modum adorationis, ſecus per modum imperij. Sed deceptus eſt Oldradus, & omnis qui eum ſequitur in hoc paſſu, putans, quòd talis inuocatio, ad ea etiam, quæ ſunt Dæmoni propria, quia non ſapit hanc hæreſim manifeſtam, quòd videlicet inſinuet ex facto illo, eſſe aliquid Dæmoni attribuendum, quod non eſt Dæmoni proprium, puta, futura cognoſcere, ideò nullam ſapiat, ſeu (quòd idem eſt ſimpliciter non ſapiat hæreſim, manifeſtam. Quod eſt arguere à particulari ad vniuerſalem negatiuè, contra regulas Dialecticæ, in propoſito ſic arguendo: Non ſapit hanc hæreſim manifeſtè, ergo non ſapit hæreſim manifeſtè. Sicut enim ex hoc, quòd aliquis non eſt ſic homo, puta: Ioannes, non remouetur quin ſit homo, poterit enim eſſe Petrus, ita ex hoc, quòd inuocatio Dæmonum ad ea, quæ ſunt Dæmoni propria, non ſapit hanc hæreſim, quòd attribuatur Dæmoni, quod eſt Deo proprium, non remouetur quin ſapiat aliam hæreſim, vel infidelitatis ſpeciem manifeſtè. Id autem non aduertit Oldradus nec mirum cùm eſſet purus Iuriſta, non habens ex propria profeſſione ſubtilem cognitionem diſtinctionis hæreſum vel ſpecierum infidelitatis, nec præualens iudicare, quibus factis vel dictis talia deprehendantur, quæ ad hæreſes propriè ſpectant. Theologalis enim eſt hæc diſcuſſio, ſicut etiam eorum proprium eſt, de oppoſito infidelitatis, de ſana inquam, & perfecta fide Chriſti plenè ſubtiliſſimeque tractare. Dicendum eſt igitur, ſecundùm ſanctos Doctores ſacroſque Theologos, quod omnis inuocatio Dæmonum ex hoc ſapit hæreſim manifeſtam, quod ſemper & inſeparabiliter habet pactum infidelis amicitiæ cum Dæmone tacitum vel expreſſum, verbo vel facto etiamſi ſacrificia deſint. Dum enim faciunt homines id quod à ſolo Dæmone inſtitutum eſt fieri ſub pacto inito ſaltem cum primo facti auctores ad aliquid conſequendum, alii, qui: primum in hoc imitantur, & quærunt ex facto illo à Dæmone conſequi, quod expetunt, proculdubio ratum habent pactum, quod prius interuenit, & ſine quo nihil conſequi poſſent ab inuocato Dæmone, & ſic conuincuntur pactum tacitum & ipſi habere cum Dæmone. Et quanto magis, ſi aperta voce geſtu vel nutu Dæmonem inuocant, eius implorantes auxilium? Habere autem pactum quodcumque tacitum vel expreſſum cum Dæmone, ad Apoſtaſiam pertinet à fide ſecundum Auguſt. & habetur 26. q. 7. *Non obſeruetis*: & ſecundùm ſanctum Thom. *in.* 2. *diſt.* 7. *quæſt.* 1. *art.* 2. quia talia quæ excedunt etiam hominis facultatem (ex hoc enim Dæmonem inuocat homo, quia per ſe non poteſt) non ſunt expetenda fieri per virtutem Dæmonis, neque quoad principium vel medium, neque quoad complementum operis: ſed à nullo, cum mala ſunt quæ petantur vel ſi bona à Deo ſolo, vel eiuſdem virtute ab inimicis illius. Iuxta illud *Iſa.* 8. Nunquid populus non quærit à Deo viſionem pro viuis & mortuis? Vnde inuocando Dæmonem in talibus non tanquam ad Dei amicum conuincitur ad eum recurrere tanquam ad Deum ſuum, & habere pacta cum eo infidelis amicitiæ: & conſequenter apoſtataſſe à fide. Talis autem apoſtaſia ad hæreſim pertinet: imo eſt omnis infidelitatis grauiſſima, vt patet per S. Thom. *ſec.*

Repro.

Oldradus de Ponte Laudenſis I.C. inſignis taxatur.

Pacta eſt Dæmonibus quid importet.

ſec. 2. q. 22. art. 3. comprehendens virtualiter omnes hæreſes. ſi ſimpliciter recedat quis à fide, & cultu veri Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti Domini adhærendo. Vnde abſolutè & ſine diſtinctione omnis inuocatio Dæmonis ſapit hæreſim manifeſtè. Sicut abſolutè & ſine diſtinctione hoc dicit gloſſ. in verbo, Saperent. *c. cùm accuſ tus. de hæret. lib 6.* Non eſt autem apoſtaſia, nec ad hæreſim pertinet omnis inuocatio Dæmonum, vel familiaritas in loquendo præcipuè cum acceptitiis etiam ſi mala ſit, neque omne imperium, præcipuè ex parte Dei, quod pertinet ad exorciſtas. De ratione enim inuocationis eſt quædam ſubiectio, habens annexas preces & cultum inuocantis ad eum, qui inuocatur tanquam ad vltimum refugium in re pro qua fit inuocatio, quem cultum ſempet obſeruant Necromantici & alij tales viri Diabolici, etiamſi non quærant à Dæmone conſequi, niſi quæ poſſibilia ſunt illi. Nullus enim negaret quin nefarias preces circa aras idolorum emittere, ſaperent hæreſim manifeſtè, vt glo. in eodem verbo confirmat, etiamſi taliter operans diceret ſe id non feciſſe, niſi ad conſequendum Dæmoni poſſibiha, puta mulieris amorem. Hoc autem non eſt niſi propter pactum tacitum, vel etiam expreſſum, quem ex hoc facto cum Dæmonibus conuincitur habere, quorum quidem idola plena ſunt, & conſequenter propter apoſtaſiam. Ergo multò magis, ſi ipſe Dæmon immediatè per ſe inuocetur, & non mediante idolo, quacunque ratione vel cauſa. Non eſt igitur in hoc ſequendus Oldradus, vtpotè qui ad pauca reſpexit, & præcipuè non conſiderando, quod de ratione inuocationis Dæmonis eſt adoratio: quia cultus eſt cum ſubiectione, non referendo ad verum Deum. Inuocare enim in ſacra Scriptura, pro actu latriæ ſumitur. Vnde gloſſ. ſuper illud *Geneſ. 4.* Iſte cœpit inuocare nomen Domini ſic dicit, Inuocare idem eſt, quod colere & deprecari. Et gloſſ. ſuper illud. *Rom. 10.* Quicunque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit, dicit: Inuocauerit ſe ſubiiciendo & colendo. Et propriè Deo deberi inuocationem patet per illud Iſaiæ: Quærite Dominum dum inueniri poteſt inuocate eum, dum prope eſt. Et in Pſalm. Inuoca me in die tribulationis. In cuius etiam ſignum per increpationem dicit Dominus populo rebelli & infideli. *Iudic. 10.* Reliquiſtis me, & coluiſtis deos alienos. Ite & inuocate deos, quos elegiſtis, quaſi dicat, Deus tantùm inuocari debet: Si ergo illi ſunt dij veſtri, inuocate eos. Et *3. Reg. 18.* Dixit Helias ſacerdotibus Baal, Inuocate nomina deorum veſtrorum, & ego, &c. Vnde patet quòd inuocatio præcipitur fieri Deo, vt actus latriæ: & hac eadem ratione prohibetur fieti Dæmoni. Et conſequenter omnis inuocatio eſt adoratione: nullaque cum puro imperio: quia adoratio eſt de ratione inuocationis, vt dictum eſt. Si autem per inuocationem ipſe communiter accipiat vocationem Dæmonum, impropriè loquitur, & in propoſito non interuenit ſola vocatio, ſed vera inuocatio Dæmonum, eò quòd antequam Necromantici ac Malefici Dæmonibus imperent, vel eos ad vota cogant, præcedunt varij cultus & obſeruationes nefariæ, ſapientes apoſtaſiam à fide ſecundùm iuris interpretationem quod non niſi exteriora diiudicat. Nullo ergo modo eſt audiendus hoc in loco Oldradus.

Inuocare eſt actus Latriæ.

Omnis inuocatio eſt cum adoratione.

dus. Sanctis ergo doctoribus, quibus innititur prædicta gl. in verbo, Saperent, potiùs quàm Oldrado acquiescendum & adhærendum est. Ex his omnibus patet qudò, determinatio Aduersarij & prædictus eius tractatus, in nullo prævaleat contra patres Inquisitores, sed multis falsitatibus refertus & ineptiis, procul ab omnium sapientum oculis est abiiciendus. Et strigum pessima secta, debet omni conatu per ipsos Inquisitores procul omni timore fugari ac exterminari, ad fidei defensionem, & Domini nostri Iesu Christi laudem, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

F I N I S.